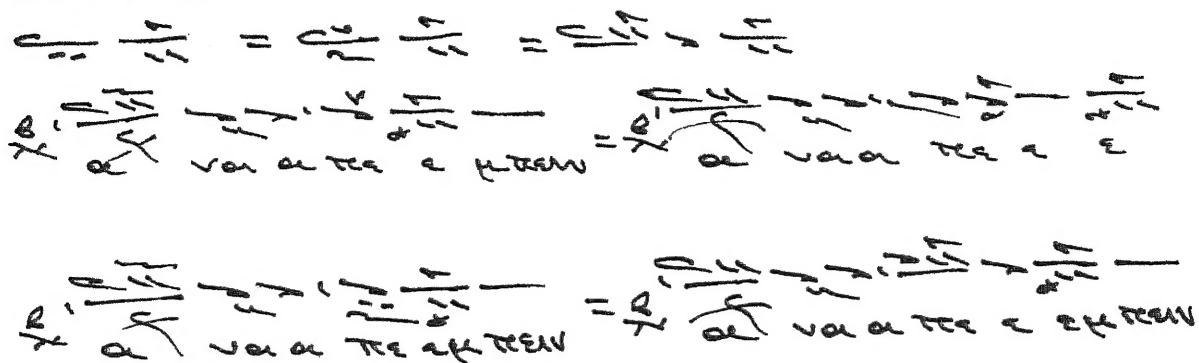

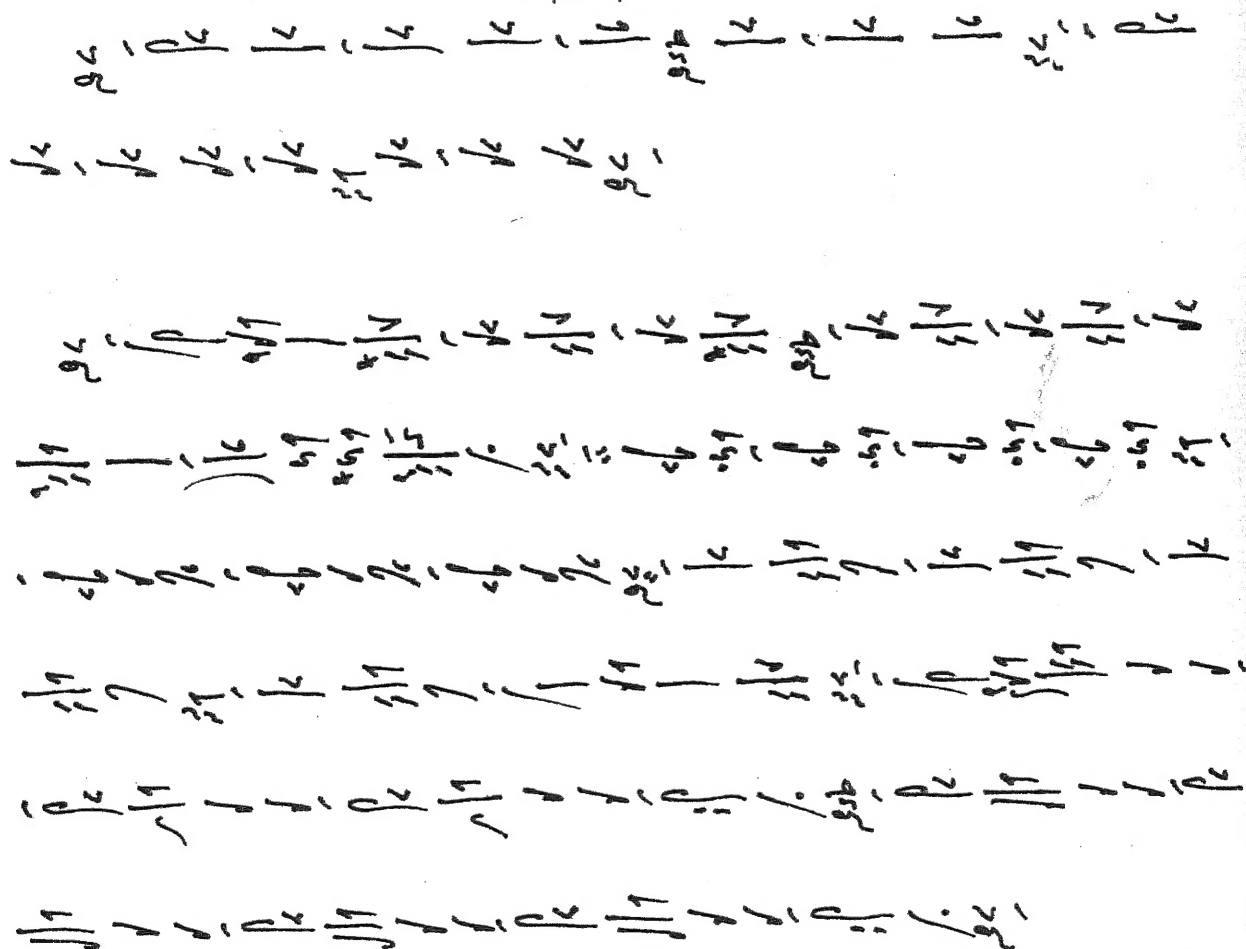
ἂν δὲ καὶ πρὸς τὰ ἄνω, ἀναπληροῦν τὴν θέσιν τῆς ἀργούσης σήμερον —ὡς χειρονομίας— διπλῆς (ὀξείας) // , τῆς ὁποίας ἡ ἐνέργεια ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ λυγίσματος, τότε πρέπει ἄνα καταφύγωμεν καὶ πάλιν εἰς τὸ τζάκισμα μετὰ λυγίσματος:

Κατὰ ταῦτα,

τὸ μὲν τζάκισμα «τζακίζει» καὶ θλᾶ τὰς φωνὰς πρὸς τὰ κάτω· ἐνῶ τὸ λύγισμα πρὸς τὰ ἄνω δεδεμένως «λυγίζει» αὐτάς.

Γυμνάσματα

Ἰεχός ὃ ἵστασθ Κάλαντον

Ἰεχός καὶ ὁ δὲ αὐτοὶ κεῖται νοῖοι
 οἱ θεοὶ καὶ τρεῖς ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ὁ ὅρος ὃν καραθύν
 ἀρματὴν ναυαα ναῖ
 Ἰεχός καὶ αὐτοὶ δὲ αὐτοὶ κεῖται
 νοῖοι οἱ θεοὶ καὶ τρεῖς ἀπὸ τῶν οὐρανῶν
 ὁ ὅρος ὃν καραθύν ἀρματὴν ναυαα

§ νζ' Γ'.- Χειρονομίαι ἄνευ φωνῆς καὶ ἀργίας

Ἄφωνοι καὶ ἄχρονοι ὑποστάσεις
Ψηφιστόν

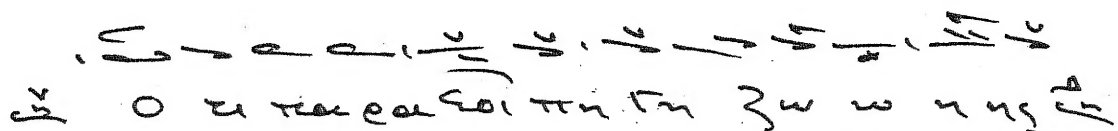
Τὸ ψηφιστόν εἶναι εἶδος ὀξεῖας. Δι' ὃ, μετὰ τὸ ψηφιστόν — ἀντιθέτως πρὸς τὴν πεταστήν — ἀκολουθεῖ ἰσοχρονία, εἴτε εἰς ἀπλοῦς χρόνους εἴτε μεθ' ἑτεροχρόνου. «Ψηφίζειν» δέ, σημαίνει διαχωρίζειν· δι' ὃ ζητεῖ ὅπως μετὰ τόνου προφέρωμεν τὰς φωνάς, κεχωρισμένως.

ἵστα νέφη μοι μαρτυρεῖται
 καὶ εἰτε ἵστα τερεῖται οἱ

Ἐξήγησις θέσεως ψηφιστοῦ ἐν ἰσοχρόνῳ καταβάσει
 Φωκαέως — Δοξολογία Ἑσώ

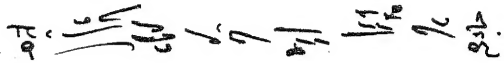
ὅτι παρθενοὶ πηγή ζωῶν ἡμεῖς

ἀντί

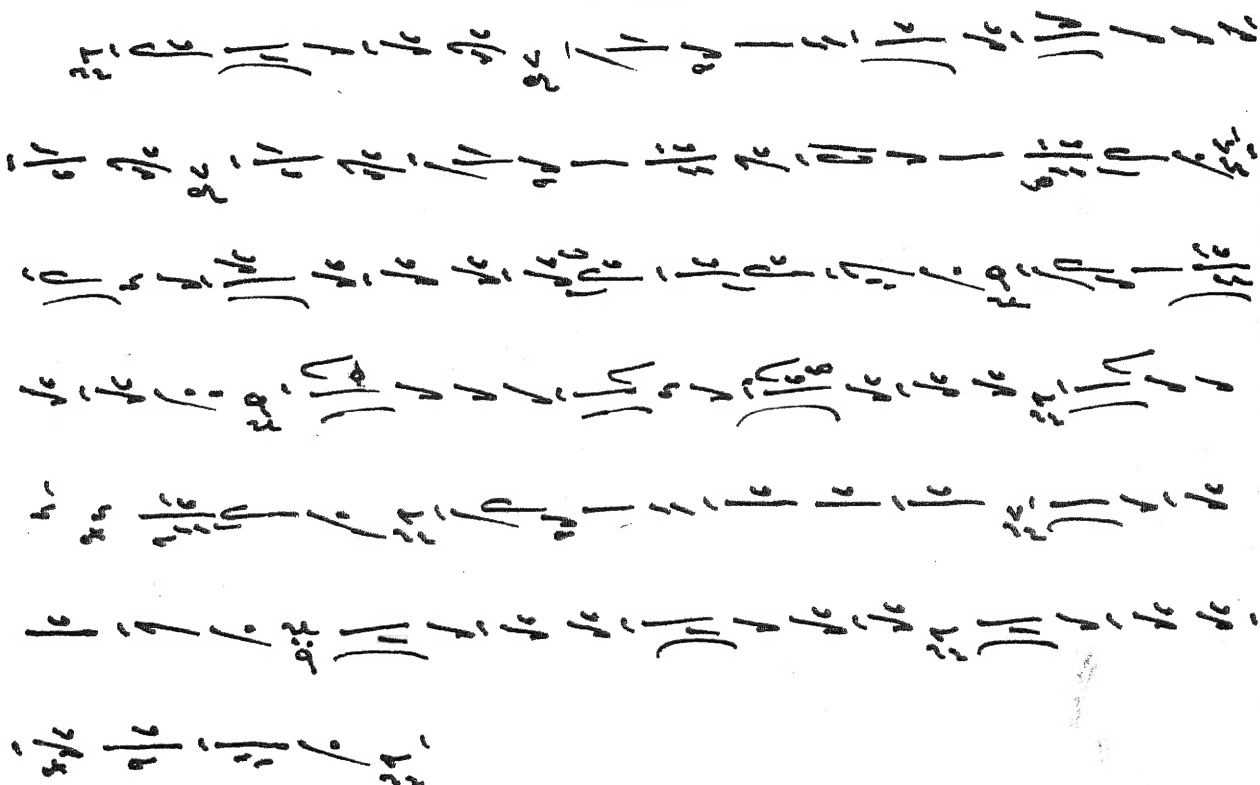
Ἡ ἀκόλουθος θέσις ψηφιστοῦ, φαινομένη ὡς μὴ ἰσοχρονούσα εἶναι ἰσόχρονος, ἀσχέτως τῆς διὰ γοργοῦ ἐν ἡμιχρόνῳ καταβάσεως.

Τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἡ

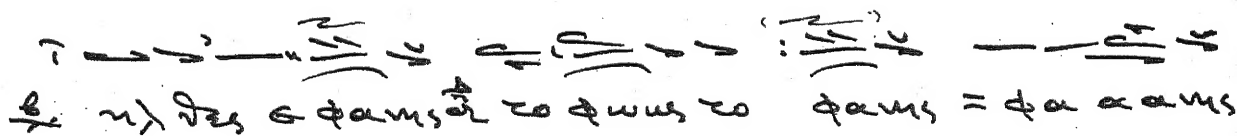

Γύμνασμα ψηφιστοῦ, ἐν ἰσοχρονίᾳ τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς δύο πρώτους χαρακτήρας :

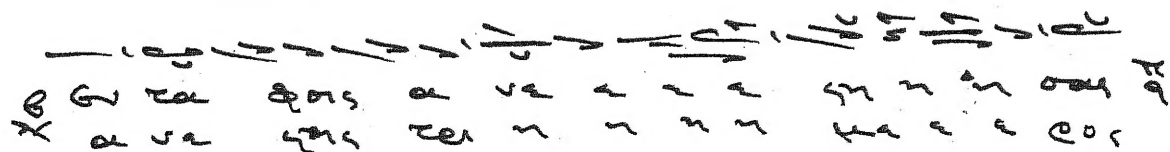
Γύμνασμα

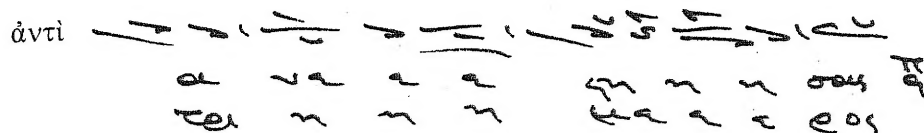

Ἐπὶ ὀξεῖαν μετὰ ἢ ἀνευ κεντημάτων, ἀκολουθοῦσης καταβάσεως, —ἐν στάσει— ἔχει ἐνέργειαν μικρᾶς παρακλητικῆς — τῆς παλαιότερας μουσικῆς γραφῆς, ὡς :

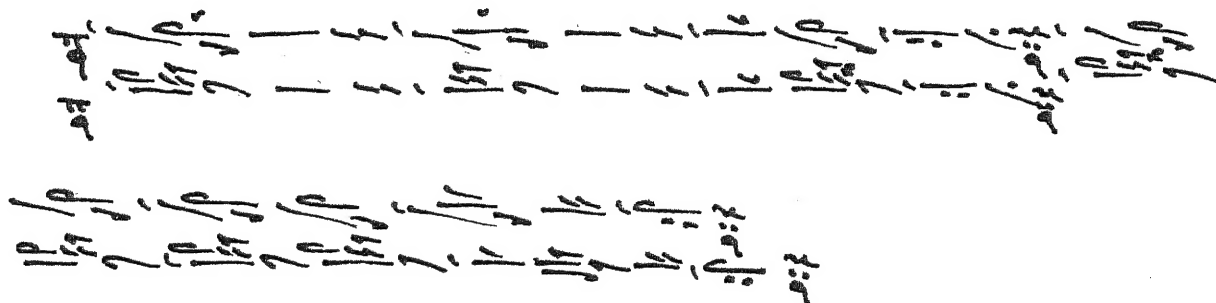
Ἴδου καὶ ἐξηγήσεις παρὰ τῶν νεωτέρων : Ἰωάννου Ἀναστασιματάριον

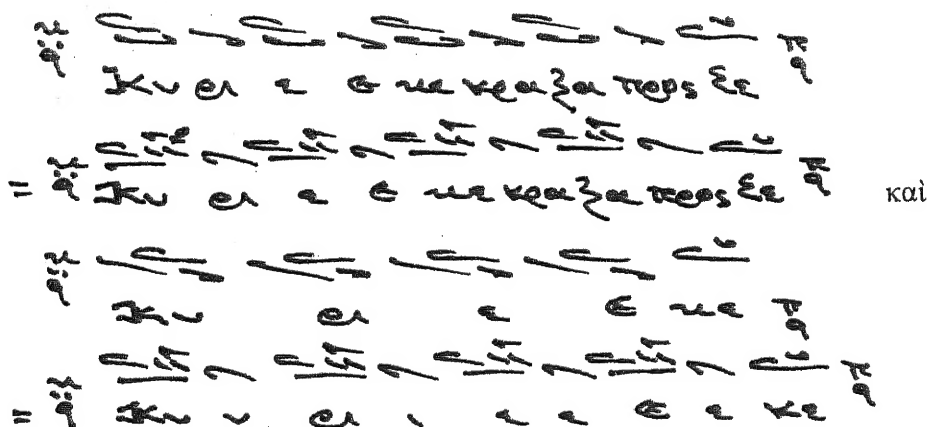
§ νη' Βαρεῖα (Φωνή)*

Ἡ βαρεῖα, εἰς ἑκτασιν δύο μόνον χαρακτήρων — ἐκ τῶν ὁποίων ὁ δεῦτερος κατιῶν — συνάγει τὰς φωνὰς εἰς μίαν συλλαβὴν ἢ ἓν σχῆμα, ἐπιφέρουσα μικρᾶς ἐκτάσεως χειρονομίαν, ἣτις ἐδηλοῦτο προσθέτως καὶ διὰ τζακίσματος ἢ ἀντικενώματος τὸ παλαιόν.

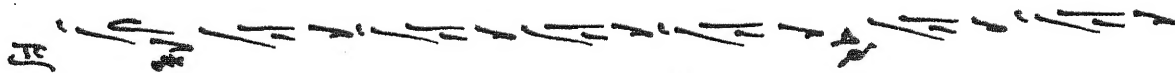

Ἡ βαρεῖα ἐνεργεῖ ὡς ἡ ἀπλὴ πεταστή, ἐν ἡμιχρόνῳ ψαύουσα τὸν ὑπερκείμενον εἰς αὐτὴν φθόγγον καὶ ἀκολουθῶς κατέρχεται.

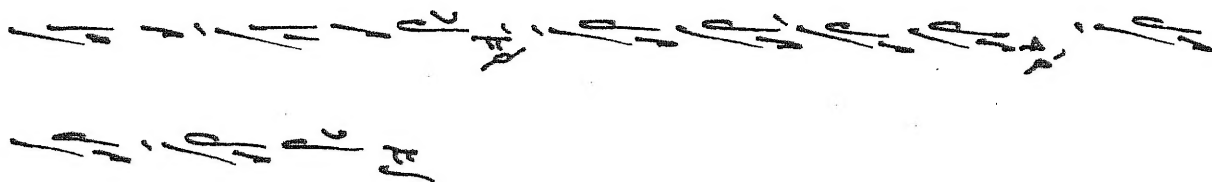
Ἡ διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἡ μὲν πεταστή δέχεται εἰς τὴν κατάβασιν συλλαβὴν, ἐνῶ ἡ βαρεῖα ἐν τῇ αὐτῇ συλλαβῇ ἔχει καὶ τὰς δύο τῆς φωνάς :

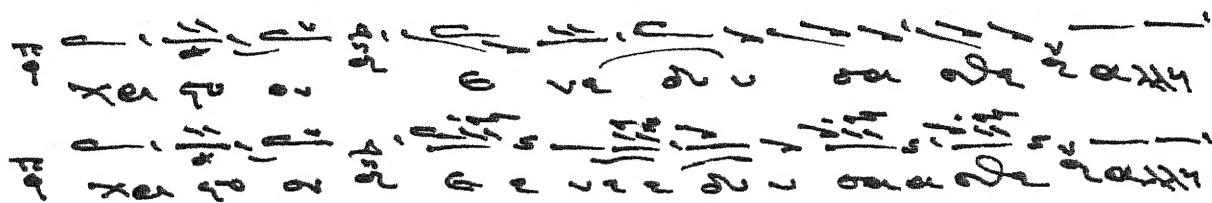
Γύμνασμα

* «Φωνή», καθ' ὅσον εἰς τὴν πρὸ τοῦ ιβ' αἰῶνος μουσικὴν γραφὴν εἶχεν ἐνέργειαν φωνῆς κατιούσης.

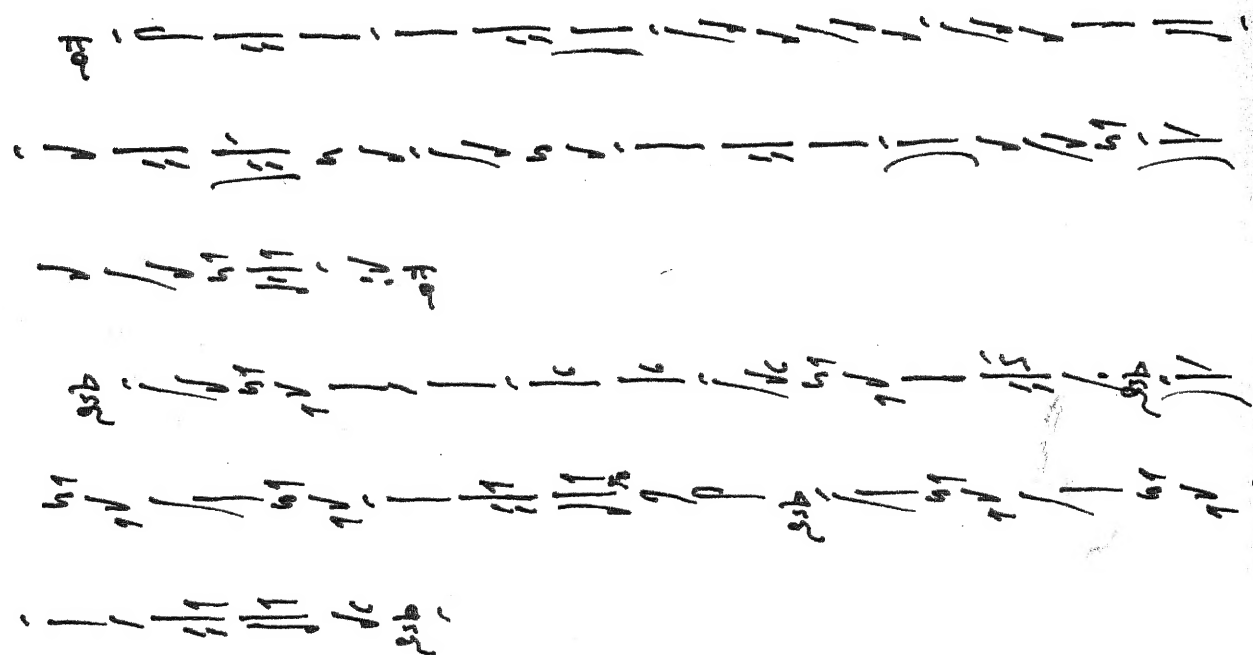

Περαιτέρω ανάπτυξις τῆς ἐνεργείας αὐτῆς, ἐν ἀγωγῇ χρόνου βραδυτέρᾳ :

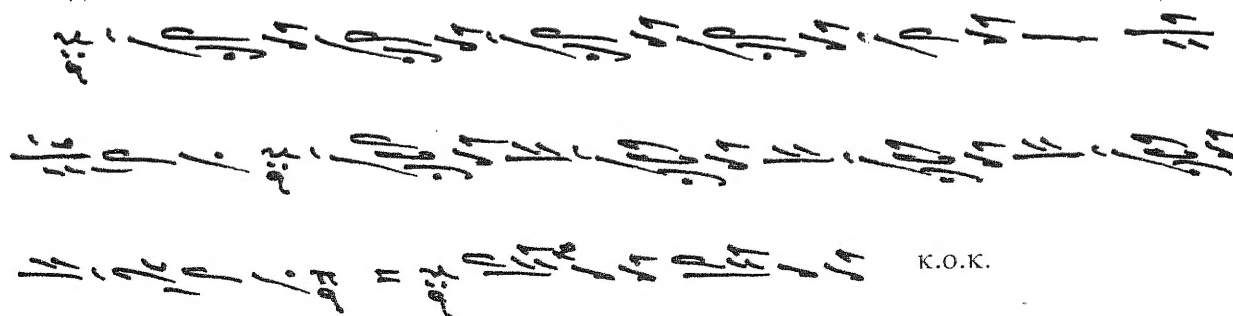

Ἡ βαρεῖα εἶναι προσέτι ἐν ἐκ τῶν «συναγμάτων», διὰ τοῦ ὁποίου, ὑπὸ διαφόρους χειρονομίας, κρατοῦνται εἰς μίαν συλλαβὴν περισσότεροι χρόνοι καὶ χαρακτῆρες :

α) Κ α θ' ἐ α υ τ ῆ ν :

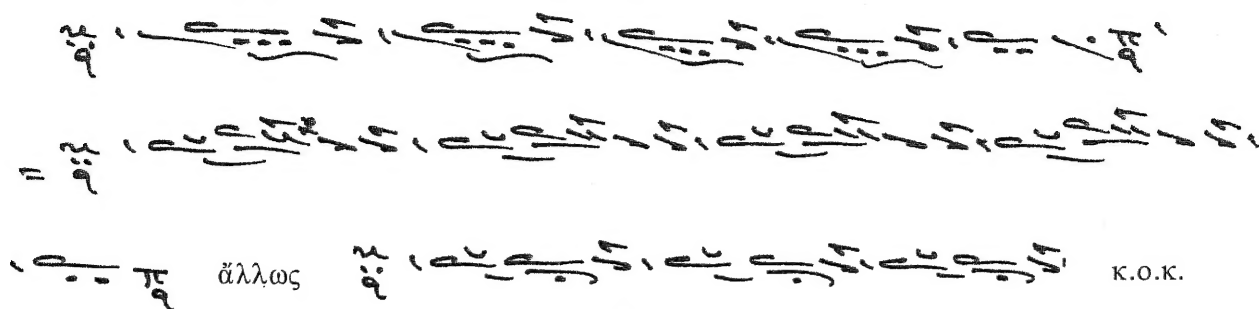

β) Μ ε τ' ἀ ν τ ι κ ε ν ὡ μ α τ ο ς : ἐνεργοῦσα κατὰ τὴν ιδέαν αὐτοῦ :

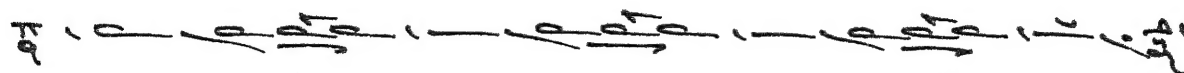

Κ.Ο.Κ.

γ) Μεθ' ἐτέρου· ἐπὶ περισσοτέρων ἀργιῶν· ἐνεργοῦσα ὡς ἀντικένωμα, ἀπὸ τοῦ τρίτου χρόνου (τῆς δευτέρας ἀπλῆς) καὶ ἐφεξῆς :

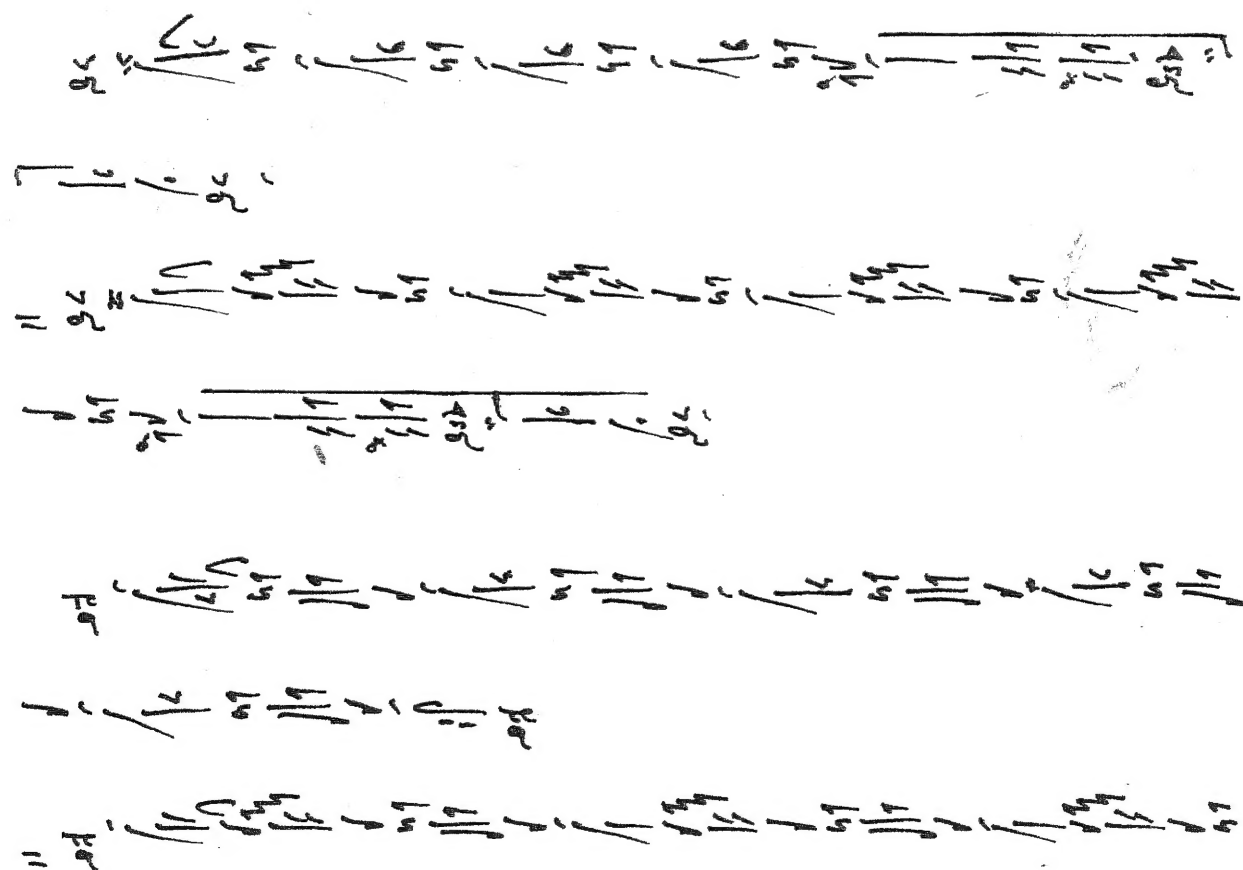
δ) Μεθ' ὁμαλοῦ· ὡς σύναγμα εἰς μίαν συλλαβήν:

ἀλλὰ καὶ ἐπὶ περισσοτέρων κατιουσῶν φωνῶν:

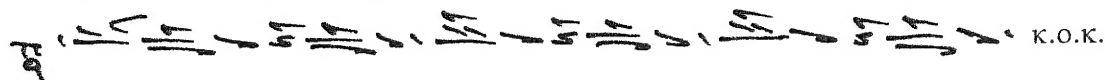

ε) Μετὰ τζακίσματος· καὶ πάλιν ὡς σύναγμα ἢ βαρεῖα : (ἐνεργεῖ τὸ √)

τὸ ἄλλως ὑπὸ μορφὴν ἀπλουστέραν :

§ νθ' Διπλῇ βαρεῖα ἢ πίεσμα

Ἡ διπλῇ βαρεῖα ἔν ἐκ τῶν σημείων τοῦ ἐκφωνητικοῦ συστήματος, ἔχει ἀνάλογον ἐν τῇ μουσικῇ τὴν διπλὴν ὀξεῖαν ἢ τὴν ὁποίαν ὥς χρόνον μόνον μεταχειρίζομεθα εἰς τὴν σύγχρονον μουσικὴν γραφὴν.

Ἡ διαφορὰ πρὸς τὴν ἀπλὴν βαρεῖαν ἦτο τὸ ὅτι ἐκείνη μὲν, συνήθως, συνάγει εἰς μίαν συλλαβὴν χρόνους ἀκεραίους : αὕτη δὲ ἡμίσεις, διὰ τοῦτο καὶ διπλῇ.

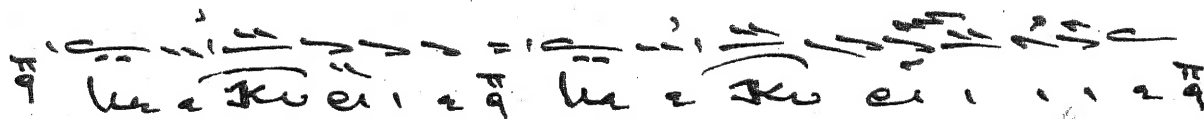
Ἀπλῇ μετὰ γοργοῦ, ἐνώνει εἰς ἓνα χρόνον δύο χαρακτῆρας $1/2$ τοῦ χρόνου διαρκείας

μετὰ τζακίσματος δέ, ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μετὰ ἡμίσεος :

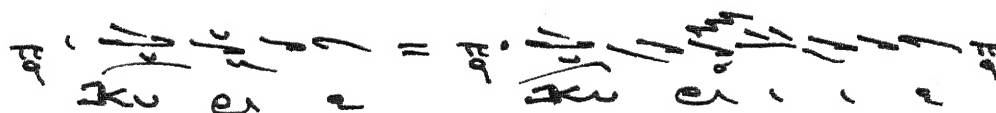

Ἐπεκτείνει δὲ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς καὶ ἐπὶ περισσοτέρων τῶν δύο ἐν συνεχείᾳ κατιούσων φωνῶν, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ δύο πρῶται ἐν τῇ αὐτῇ συλλαβῇ.

Εἴτε μόνη :

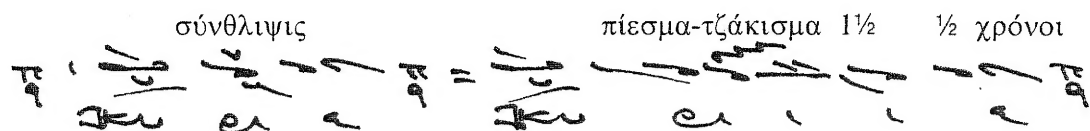

εἴτε καὶ μετὰ τζακίσματος, ἐπομένου ἐλαφροῦ, τοῦ ὁποίου καὶ ἐπεσήμαινε τὸ «συνεχές», ἐν ἡμιχρόνῳ διὰ τὸν πρῶτον χρόνον αὐτοῦ, τὸ παλαιόν :

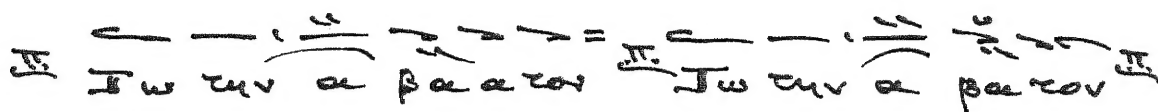

Ἡ διπλῇ βαρεῖα ἐκαλεῖτο καὶ «πίεσμα», ἐπειδὴ, κατὰ τοὺς παλαιούς, «πιέζει καὶ συνθλίβει τὰς φωνάς» τὴν μὲν πρῶτην ἀργοποροῦσα, τὴν δὲ μετ' αὐτὴν ἐπιταχύνουσα —ἐν ἡμιχρόνῳ— καὶ εἰς ἓνα χρόνον συνάπτουσα, μετὰ τῆς προηγουμένης ἢ τοῦ ἐπ' αὐτῆς ἑτεροχρόνου* :

* Τὸ πίεσμα γίνεται ἀπὸ τοῦ πιέζω, τοῦ συνθλίβω· «πιέζειν γὰρ καὶ συνθλίβειν τὴν φωνὴν δεῖ ἔνθα τοῦτο τεθῇ» (Γαβριήλ Ἱερομόναχος).

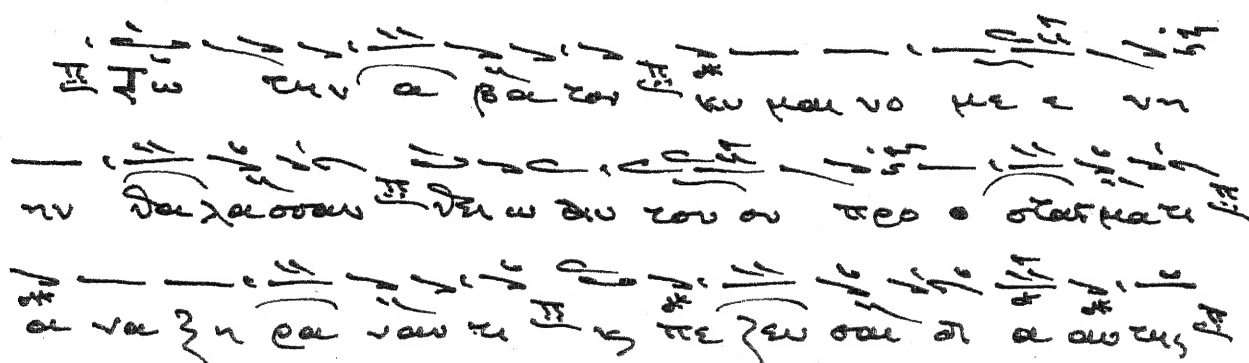

Δύο παραδείγματα, με τὸ πίεσμα καθ' ἑαυτό :

ἐκ τῶν ὁποίων τὸ δεύτερον —τὸ παλαιὸν— σαφέστερον.

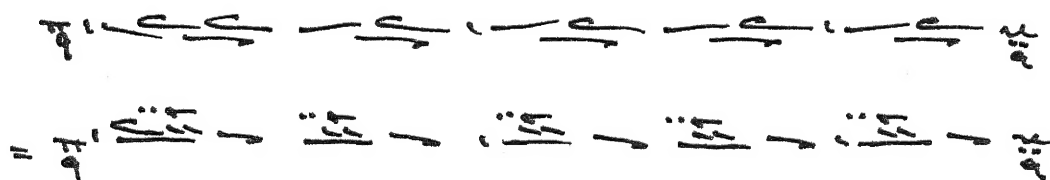
Γύμνασμα

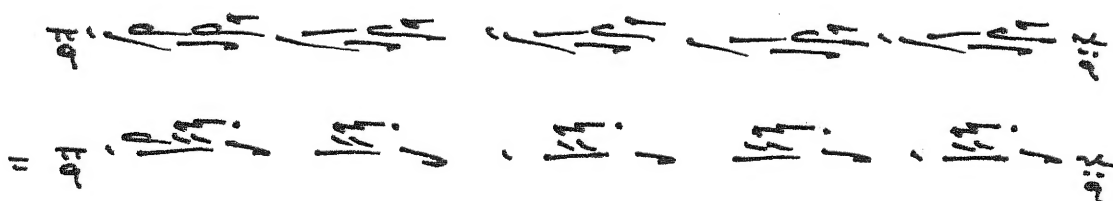
§ ξ' Ὅμαλόν —

Τὸ ὁμαλόν, συγκείμενον ἐξ ὀξείας καὶ βαρείας —, ἐνεργεῖ —ἀντιθέτως πρὸς τὸ τζάκισμα— κατὰ τὸ σχῆμα αὐτοῦ, ἀναβιβάζον καὶ καταβιβάζον τὰς φωνάς.

Κατὰ μίαν μὲν φωνὴν καὶ εἰς τέταρτον χρόνου, μεταξύ πρώτου καὶ δευτέρου χαρακτη-
ρος, ψαῦδον τὸν ὑπερκείμενον φθόγγον, ἐν τῇ ἀπλῇ μορφῇ του :

Ὡσαύτως καὶ μετὰ γοργοῦ, εἰς ὄγδοον χρόνου :

Καὶ ἄλλο :

$\frac{1}{2} \times 100 \times \frac{1}{2} \times 100 \times \frac{1}{2} \times 100$

$\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \right) \right) \right) \right) \right) \right) \right) \right)$

Σαν τα α τα α μα α α α τα α α α

$\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \right) \right) \right) \right) \right) \right) \right)$

Ση μοκ τση μοε φα

[illegible]

να μου φανταστείς πως περνούσα
σε εκείνα τα μαθήματα μου

Καὶ ἄλλο εἰς ἑσῆμους πόδας :

Καὶ ἄλλο εἰς ὀκτώβριον λόγος :

Κατὰ περισσοτέρας δὲ φωνὰς καὶ εἰς ἥμισυ χρόνου, μεθ' ἑτεροχρόνου κι' ἐν' ἰσο-
χρονίᾳ.

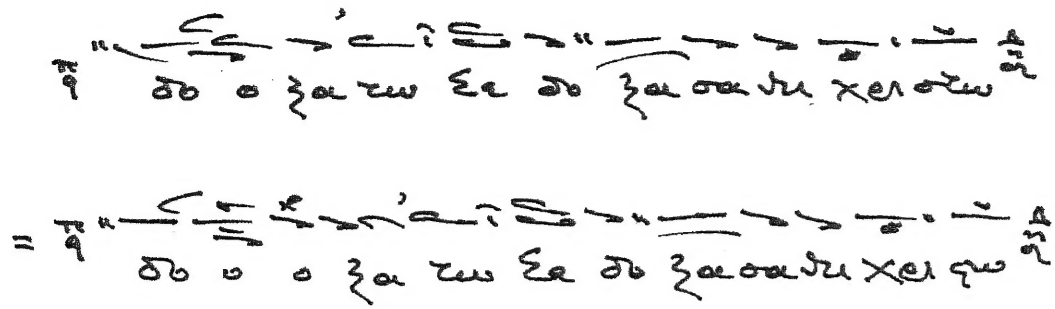
εἴτε συνεπτυγμένως :

$\frac{1}{\sigma^2} = \frac{1}{\sigma_0^2} + \frac{1}{\sigma_1^2} + \frac{1}{\sigma_2^2} + \frac{1}{\sigma_3^2} + \frac{1}{\sigma_4^2} + \frac{1}{\sigma_5^2}$

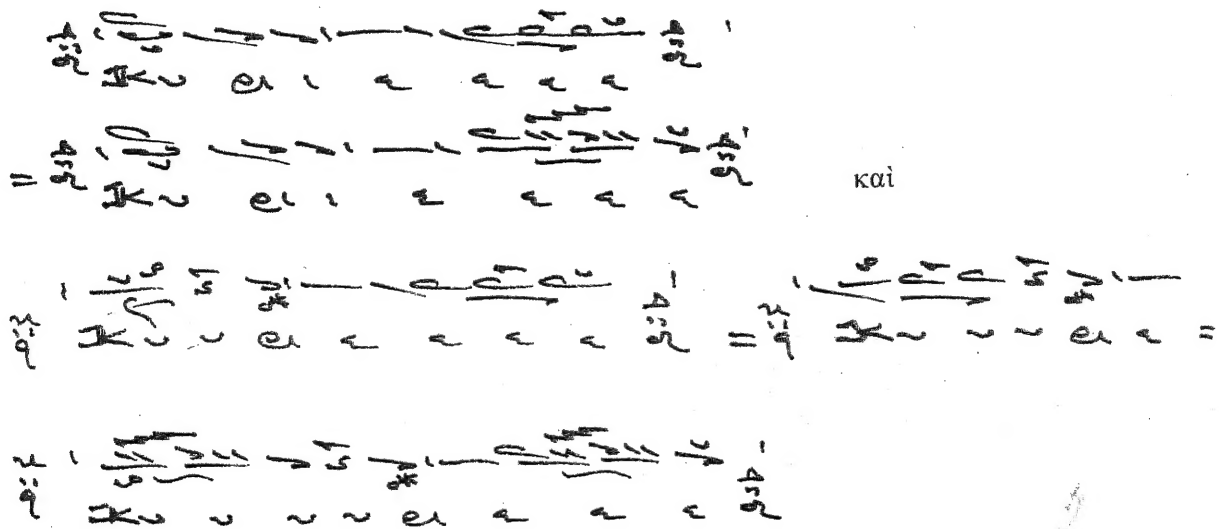
11 $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ $\frac{1}{4} = \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{8}$ $\frac{1}{8} = \frac{1}{8} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{16}$ $\frac{1}{16} = \frac{1}{16} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{32}$ $\frac{1}{32} = \frac{1}{32} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{64}$ $\frac{1}{64} = \frac{1}{64} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{128}$ $\frac{1}{128} = \frac{1}{128} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{256}$ $\frac{1}{256} = \frac{1}{256} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{512}$ $\frac{1}{512} = \frac{1}{512} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{1024}$ $\frac{1}{1024} = \frac{1}{1024} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{2048}$ $\frac{1}{2048} = \frac{1}{2048} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{4096}$ $\frac{1}{4096} = \frac{1}{4096} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{8192}$ $\frac{1}{8192} = \frac{1}{8192} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{16384}$ $\frac{1}{16384} = \frac{1}{16384} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{32768}$ $\frac{1}{32768} = \frac{1}{32768} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{65536}$ $\frac{1}{65536} = \frac{1}{65536} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{131072}$ $\frac{1}{131072} = \frac{1}{131072} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{262144}$ $\frac{1}{262144} = \frac{1}{262144} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{524288}$ $\frac{1}{524288} = \frac{1}{524288} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{1048576}$ $\frac{1}{1048576} = \frac{1}{1048576} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{2097152}$ $\frac{1}{2097152} = \frac{1}{2097152} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{4194304}$ $\frac{1}{4194304} = \frac{1}{4194304} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{8388608}$ $\frac{1}{8388608} = \frac{1}{8388608} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{16777216}$ $\frac{1}{16777216} = \frac{1}{16777216} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{33554432}$ $\frac{1}{33554432} = \frac{1}{33554432} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{67108864}$ $\frac{1}{67108864} = \frac{1}{67108864} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{134217728}$ $\frac{1}{134217728} = \frac{1}{134217728} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{268435456}$ $\frac{1}{268435456} = \frac{1}{268435456} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{536870912}$ $\frac{1}{536870912} = \frac{1}{536870912} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{1073741824}$ $\frac{1}{1073741824} = \frac{1}{1073741824} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{2147483648}$ $\frac{1}{2147483648} = \frac{1}{2147483648} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{4294967296}$ $\frac{1}{4294967296} = \frac{1}{4294967296} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{8589934592}$ $\frac{1}{8589934592} = \frac{1}{8589934592} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{17179869184}$ $\frac{1}{17179869184} = \frac{1}{17179869184} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{34359738368}$ $\frac{1}{34359738368} = \frac{1}{34359738368} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{68719476736}$ $\frac{1}{68719476736} = \frac{1}{68719476736} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{137438953472}$ $\frac{1}{137438953472} = \frac{1}{137438953472} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{274877906944}$ $\frac{1}{274877906944} = \frac{1}{274877906944} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{549755813888}$ $\frac{1}{549755813888} = \frac{1}{549755813888} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{1099511627776}$ $\frac{1}{1099511627776} = \frac{1}{1099511627776} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{2199023255552}$ $\frac{1}{2199023255552} = \frac{1}{2199023255552} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{4398046511104}$ $\frac{1}{4398046511104} = \frac{1}{4398046511104} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{8796093022208}$ $\frac{1}{8796093022208} = \frac{1}{8796093022208} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{17592186044416}$ $\frac{1}{17592186044416} = \frac{1}{17592186044416} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{35184372088832}$ $\frac{1}{35184372088832} = \frac{1}{35184372088832} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{70368744177664}$ $\frac{1}{70368744177664} = \frac{1}{70368744177664} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{140737488355328}$ $\frac{1}{140737488355328} = \frac{1}{140737488355328} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{281474976710656}$ $\frac{1}{281474976710656} = \frac{1}{281474976710656} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{562949953421312}$ $\frac{1}{562949953421312} = \frac{1}{562949953421312} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{1125899906842624}$ $\frac{1}{1125899906842624} = \frac{1}{1125899906842624} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{2251799813685248}$ $\frac{1}{2251799813685248} = \frac{1}{2251799813685248} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{4503599627370496}$ $\frac{1}{4503599627370496} = \frac{1}{4503599627370496} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{9007199254740992}$ $\frac{1}{9007199254740992} = \frac{1}{9007199254740992} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{18014398509481984}$ $\frac{1}{18014398509481984} = \frac{1}{18014398509481984} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{36028797018963968}$ $\frac{1}{36028797018963968} = \frac{1}{36028797018963968} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{72057594037927936}$ $\frac{1}{72057594037927936} = \frac{1}{72057594037927936} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{144115188075855872}$ $\frac{1}{144115188075855872} = \frac{1}{144115188075855872} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{288230376151711744}$ $\frac{1}{288230376151711744} = \frac{1}{288230376151711744} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{576460752303423488}$ $\frac{1}{576460752303423488} = \frac{1}{576460752303423488} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{1152921504606846976}$ $\frac{1}{1152921504606846976} = \frac{1}{1152921504606846976} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{2305843009213693952}$ $\frac{1}{2305843009213693952} = \frac{1}{2305843009213693952} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{4611686018427387904}$ $\frac{1}{4611686018427387904} = \frac{1}{4611686018427387904} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{9223372036854775808}$ $\frac{1}{9223372036854775808} = \frac{1}{9223372036854775808} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{18446744073709551616}$ $\frac{1}{18446744073709551616} = \frac{1}{18446744073709551616} \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{3689348$

$\frac{d^2}{dt^2} = \frac{1}{\rho} \left(\frac{\partial^2}{\partial x^2} + \frac{\partial^2}{\partial y^2} + \frac{\partial^2}{\partial z^2} \right) - \frac{1}{c^2} \frac{\partial^2}{\partial t^2}$

εἴτε καὶ ἀναλυτικῶς :

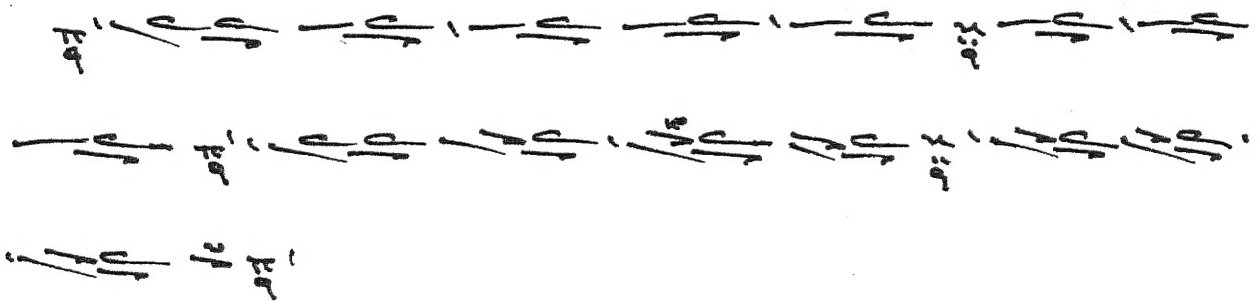

Ἐν τέλει καταλήξεων — ἀποδίδον τοῦ παλαιοῦ κρατήματος τὴν ἐνέργειαν — παρουσιάζει ἡπιωτέραν, εἰς τέταρτα τοῦ χρόνου, χειρονομίαν, ἐνδιαμέσως τῶν τριῶν ἴσων τῆς καταλήξεως, ὑποβάλλον εἰς τὴν αἴσθησιν ἐνέργειαν διπλοομάλου ~~τῆς~~ τῆς παλαιᾶς μουσικῆς :

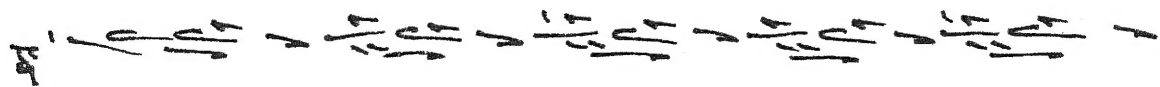

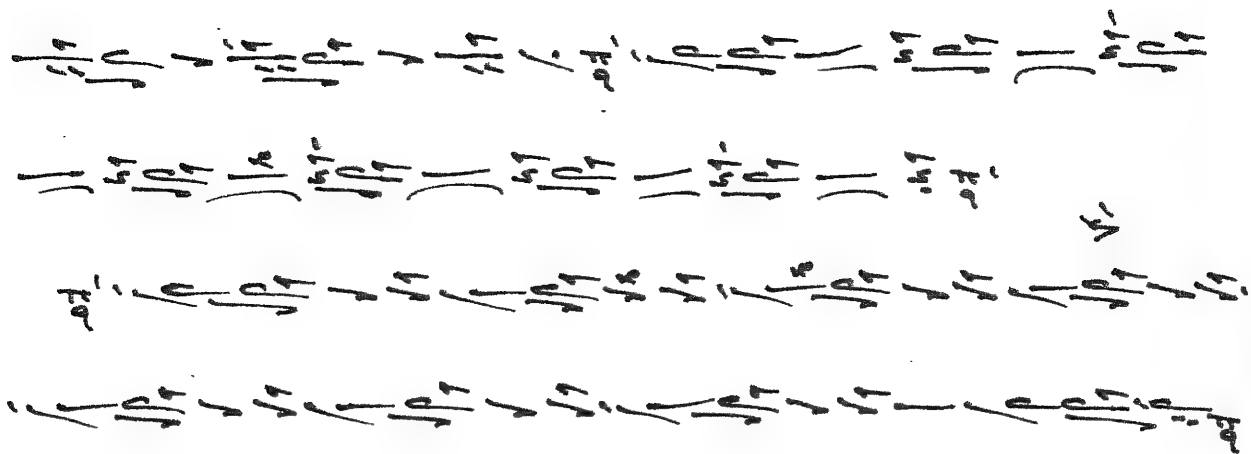
Γυμνάσματα :

Εἰς χρόνους ἀκεραίους :

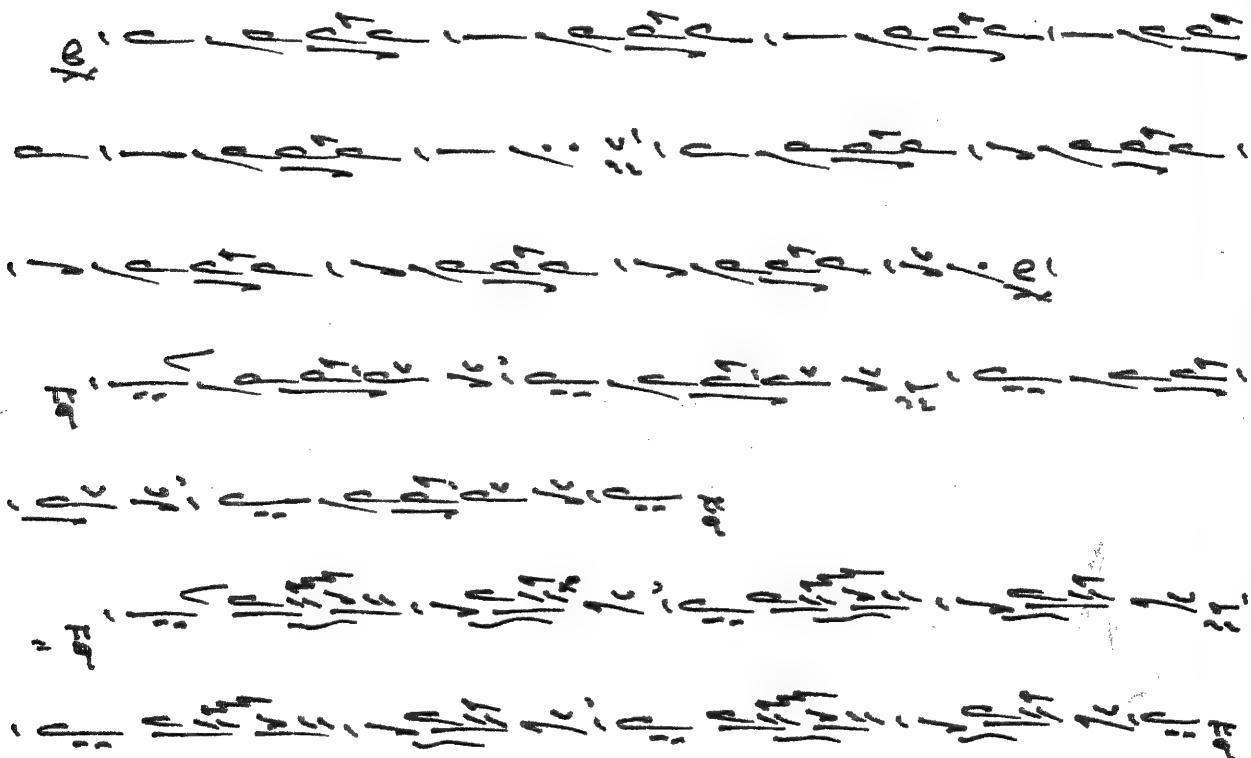

Ἐν ἡμιχρόνοις :

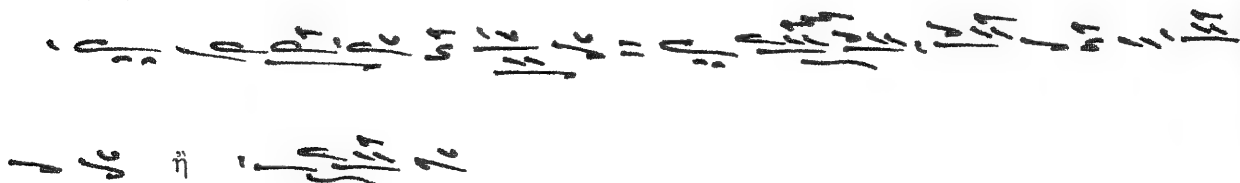

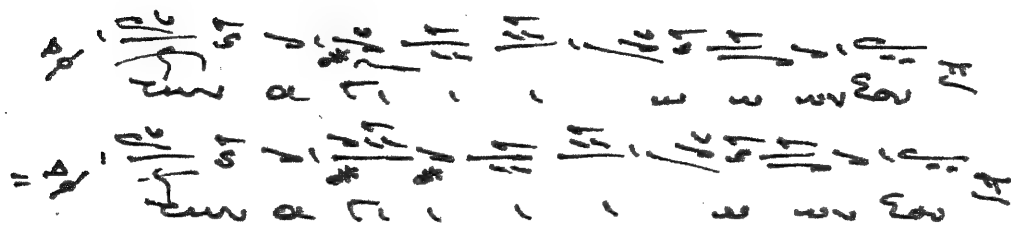
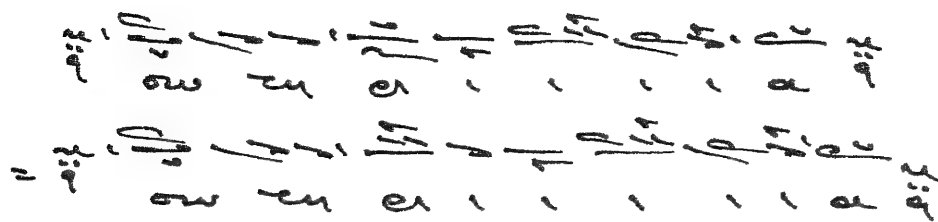
Ὑπὸ τρία ἴσα, ὧν τὸ δεύτερον μετὰ γοργοῦ :

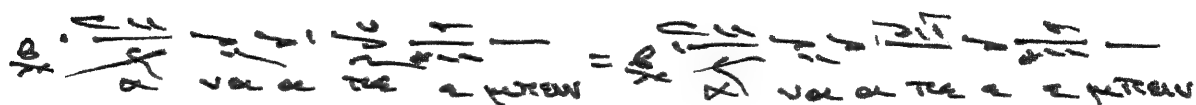
Ἐάν, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, τὸ τελευταῖον ἴσον ἦναι μεθ' ἑτεροχρόνου (κλάσματος ἢ τζακίσματος) καὶ ἀκολουθῇ ἀπόστροφος ἐν ἰσοχρονία, τότε τὸ ὁμαλόν, ἐκτὸς τῶν μεταξὺ τῶν ἴσων ποικιλμάτων του, ἐνεργεῖ κι' ἐπὶ τοῦ μετὰ κλάσματος ἢ τζακίσματος τελευταίου ἴσου, ἀναβιβάζον ἐν ἡμιχρόνῳ τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ καταβιβάζον ἐπὶ τῆς ἀποστροφῆς :

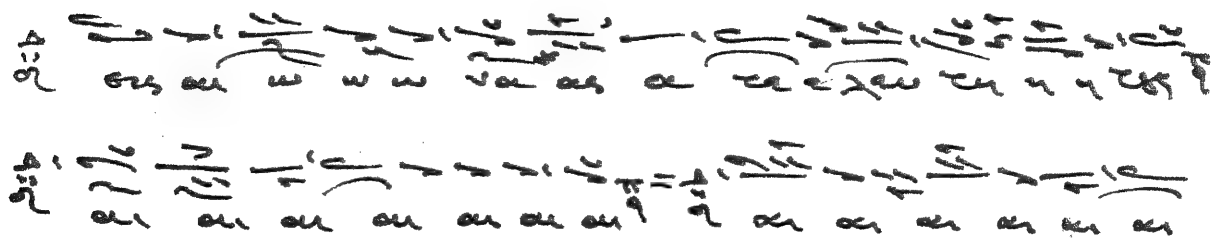
Καὶ σήμερον καθίσταται ἀπαραίτητον, πρὸς ἀκριβῆ ἀπόδοσιν θέσεων, αἵτινες δὲν δύνανται ν' ἀποδοθῶσι διὰ τζακίσματος, δεικνύοντος κατιοῦσαν καὶ οὐχὶ ἀνιοῦσαν φορὰν:

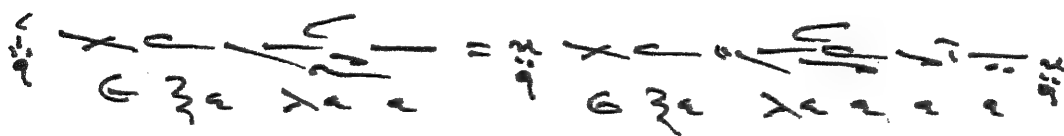
Ἄλλο :

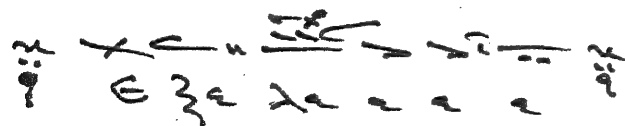
Ἄλλο :

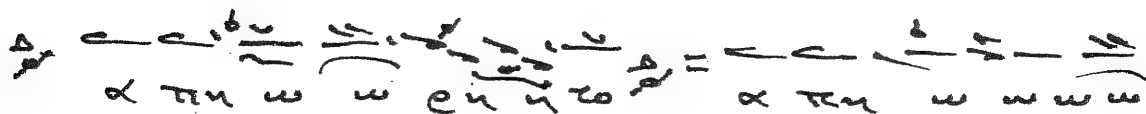
Τὸ λύγισμα ἀντικατεστάθη —ἀνεπιτυχῶς— δι' ὀμαλοῦ εἰς τὴν σύγχρονον μουσικὴν γραφὴν, π.χ.

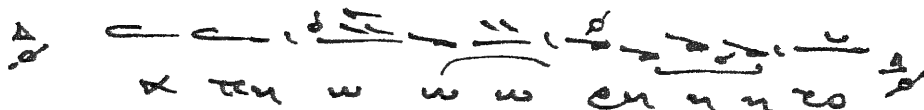

ἀντὶ

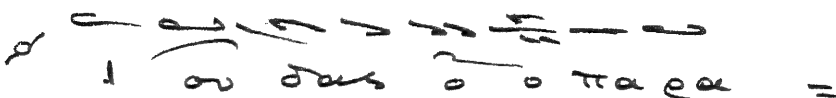
καὶ

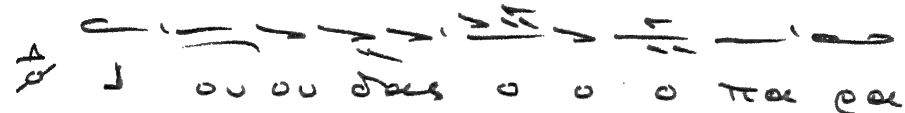

ἀντί

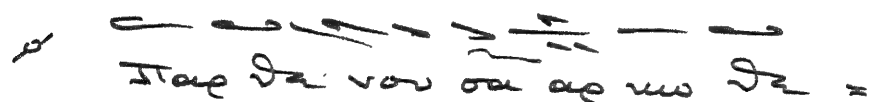
Τέλος : Τὸ λύγισμα μόνον του, ἄνευ τῆς ἀργίας διπλῆς (ἢ διπλῆς ἀποστρόφου), ἐνήργει κατὰ τέταρτον τοῦ χρόνου, ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐτίθετο φωνητικοῦ χαρακτηῖρος :

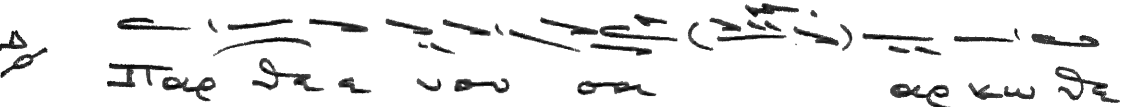
λύγισμα μετ' ἀργίας διπλῆς ἀποστρόφου :

λύγισμα ἄνευ ἀργίας :

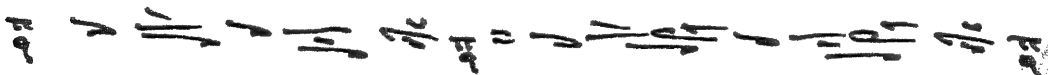

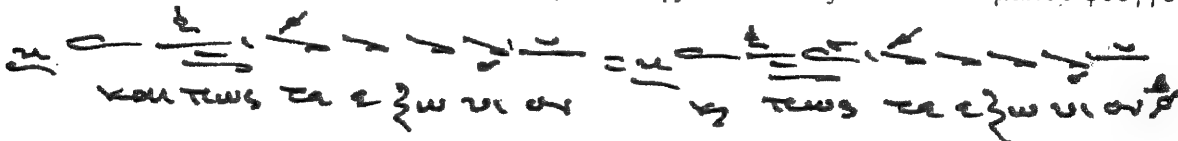
§ ξβ' Ἀντικένωμα

Τὸ ἀντικένωμα ἐκ τῆς χειρονομίας —ὡς καὶ τὸ λύγισμα— προελθόν, τίθεται ὑπὸ τελευταίαν ἀνάβασιν, μετ' ὀξείας, ἐπομένης καταβάσεως ἐν ἑτέρᾳ συλλαβῇ.

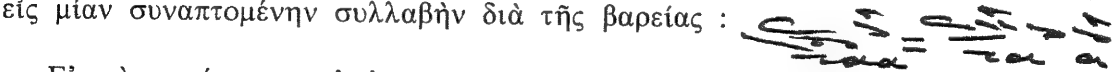
Ἐν ἀκεραίῳ χρόνῳ, δίδει ἰδέαν ὁμαλοῦ λεπτοτέραν

ψαῦδον κατὰ τέταρτον χρόνου τὸν ὑπερκείμενον τῆς ἀναλύσεως αὐτοῦ δι' ὁμαλοῦ φθόγγον :

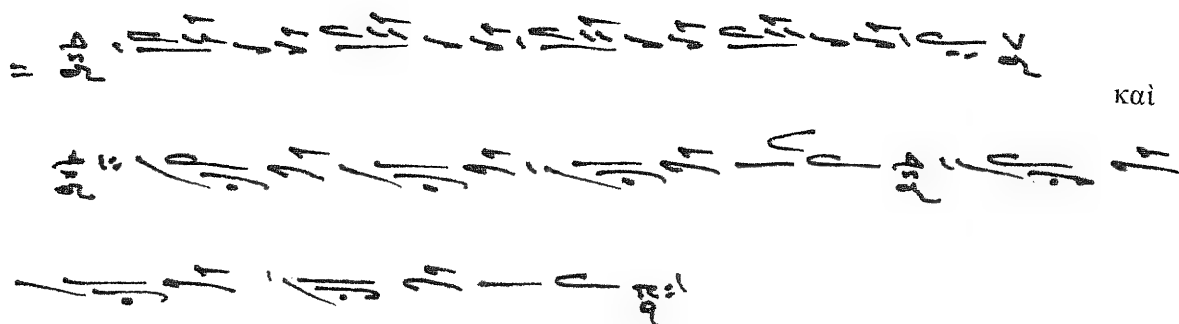

Μεθ' ἑτεροχρόνου δέ, ἐπομένης καταβάσεως —συνήθως ἀποστρόφου— ἐν ἡμιχρόνῳ, εἰς μίαν συναπτομένην συλλαβὴν διὰ τῆς βαρείας :

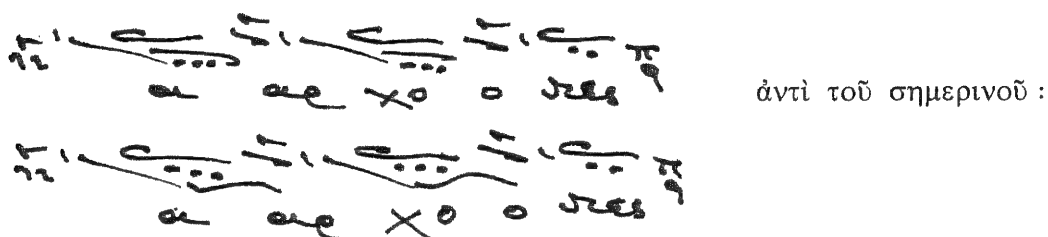
Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου τοῦ φωνητικοῦ χαρακτηῖρος, ἐγείρει τὴν φωνὴν εἰς τὸν ὑπερκείμενον φθόγγον· ἐπιστρέφει δὲ εἰς τὸν ἀρχικὸν κατὰ τὸ ἑτερόχρονον (ἀπλῆν), τὸ ὁποῖον ἐνώνει εἰς ἓνα χρόνον δεδεμένως μετὰ τῆς ἐπομένης ἀποστρόφου, κατὰ τὸ σχῆμα αὐτοῦ :

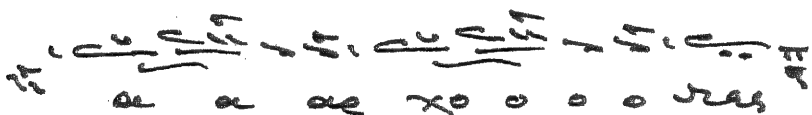

Ἡ ὅλη κίνησις τῶν φωνῶν, εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, ὁμοιάζει πρὸς ἀντλησιν καὶ κένωσιν, ἐξ οὗ καὶ «ἀντικένωμα».

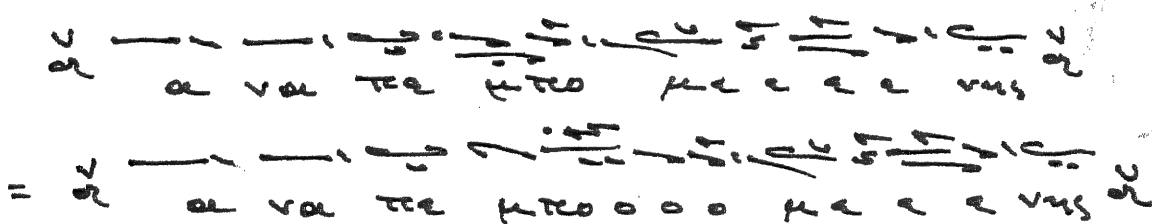
Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς νέας μουσικῆς γραφῆς (1805-1814) ἐγένετο χρῆσις τοῦ ἀντικενώματος ὡς συνάγματος περισσοτέρων χρόνων ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ· ἀντικατασταθέντος ἀργότερον —οὐχὶ ὀρθῶς— δι' ἑτέρου :

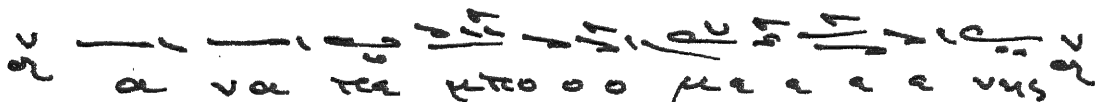
Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀντικενώματος λαμβάνει χώραν εἰς τοὺς δύο τελευταίους χρόνους τῆς θέσεως (μεταξὺ δευτέρας καὶ τρίτης ἀπλῆς) :

Τιθέμενον ὑπὸ χαρακτῆρα μετὰ κρυφοῦ ἴσου, ἀναλύεται ὡς ἡ ἔξω πεταστή :

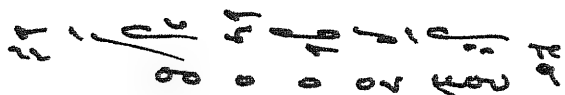

ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ :

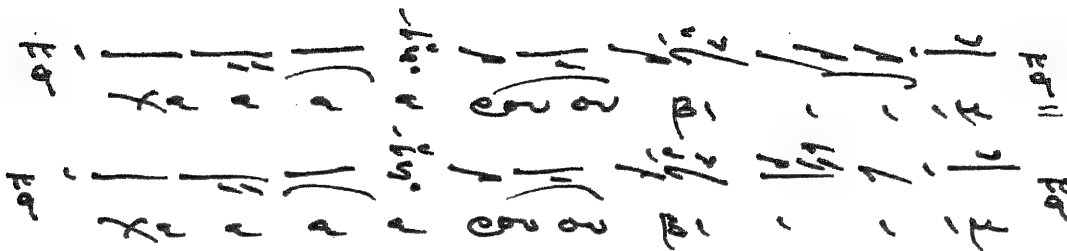

Ἀντικατέστησε δέ, μετ' ὀξείας, τὴν μὴ ἐθιζομένην ἐν ἡμιχρόνῳ (μετὰ γοργοῦ) πεταστήν, εἰς τὰς μετὰ κυλίσματος μουσικὰς καταλήξεις :

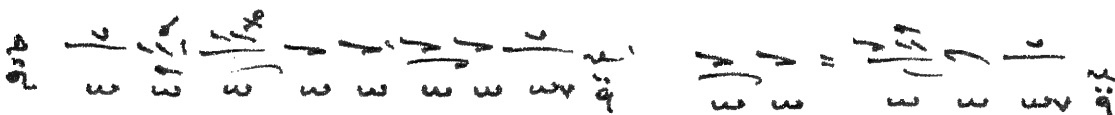

Τιθέμενον ἐν διφώνῳ καταβάσει μετὰ βαρείας ἐν μιᾷ συλλαβῇ, ἐγείρει τὰς φωνὰς ἀδιακόπως :

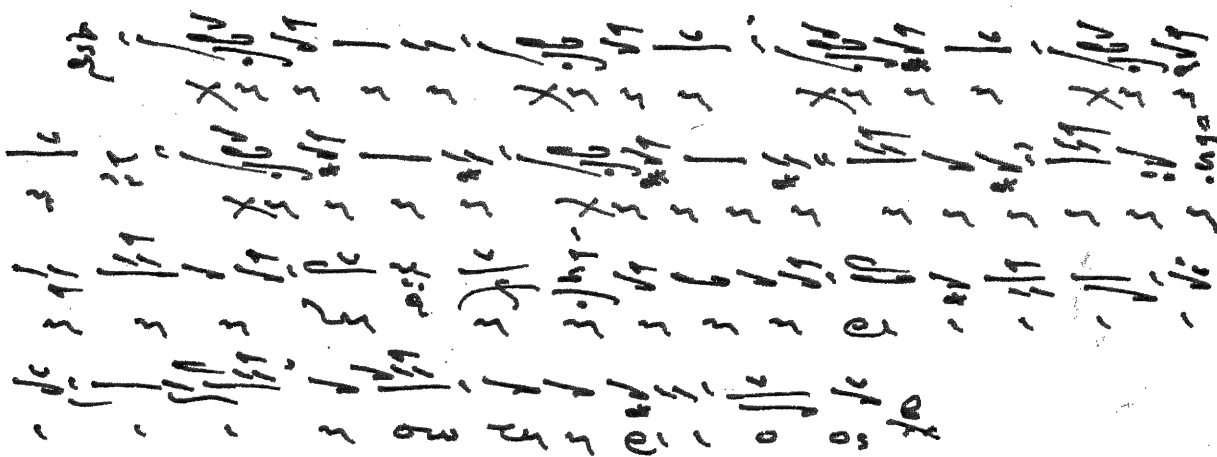

Ἴδε σχετικῶς καὶ τὸ «Δοῦλοι Κύριον» παρὰ Μπερεκέτη

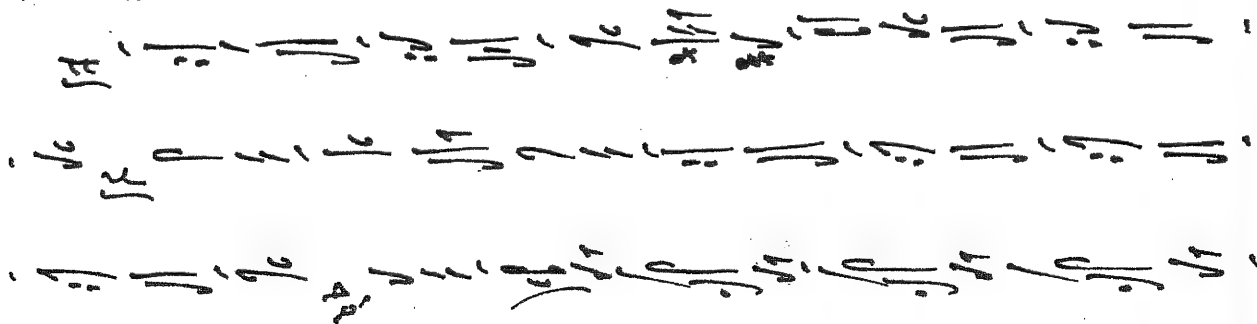

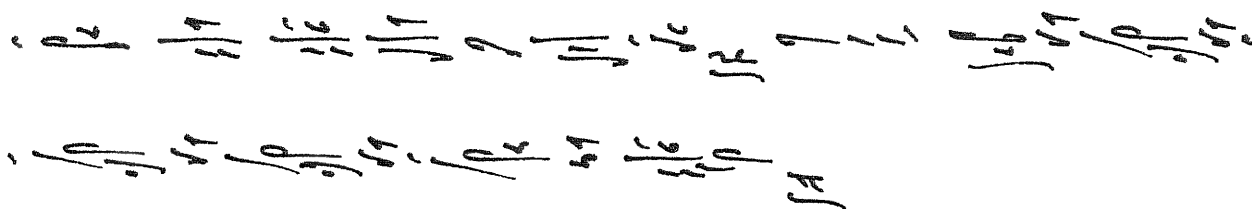
Ἀντικένωμα ὑπὸ πεταστήν, διατηρεῖ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ· τῆς πεταστῆς τιθεμένης μόνον δι' ἀλλαγὴν συλλαβῆς :

(Λαμπαδαρίου «Ἐπεφάνη ἡ χάρις»)

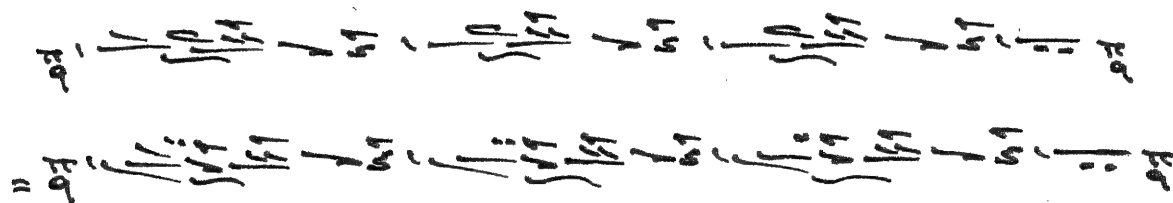
Ἀντικένωμα, ἐπόμενον ἑτεροχρόνου, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀργοσυνθέτου τῆς παλαιᾶς μουσικῆς:

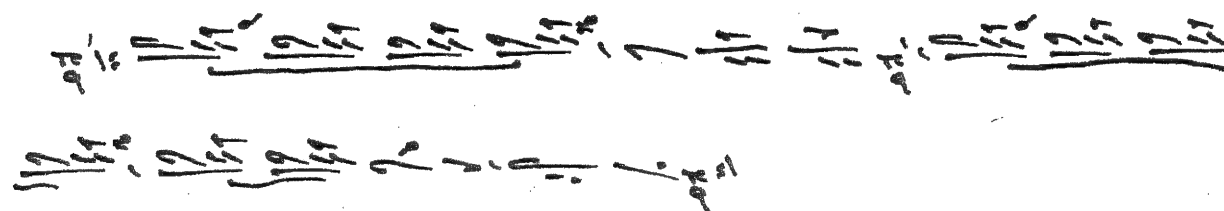

§ ξγ' Ἕτερον

Τὸ ἕτερον (παρακάλεσμα) εἶναι συντομωτέρα ἔκφρασις τοῦ παλαιοῦ μεγάλου παρακαλέσματος . Ἐνεργεῖ δὲ ἐφ' ἑνὸς ἢ δύο χρόνων, στρέφον τὰς φωνὰς κατὰ τὸ σχῆμα αὐτοῦ· καὶ —ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἀντικένωμα— ψαῦον εἰς 1/4 χρόνου τὸν ὑποκείμενον εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου τίθεται χαρακτηῖρα φθόγγον :

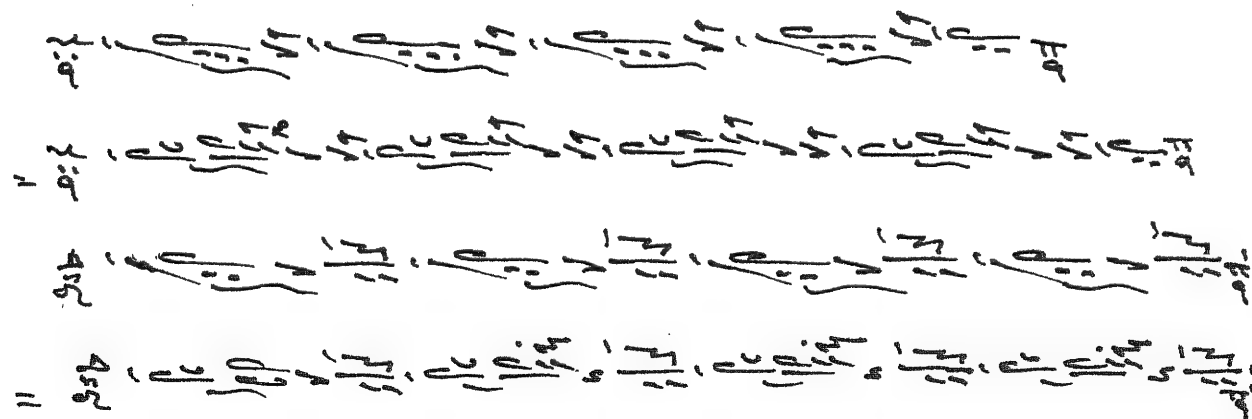

ὁπότε καὶ πάλιν —ἐν τῇ ἀναλύσει— τίθεται τὸ ἕτερον ἵνα δείξῃ καὶ μόνον τὸ ἀδιάκοπον τῆς φωνῆς :

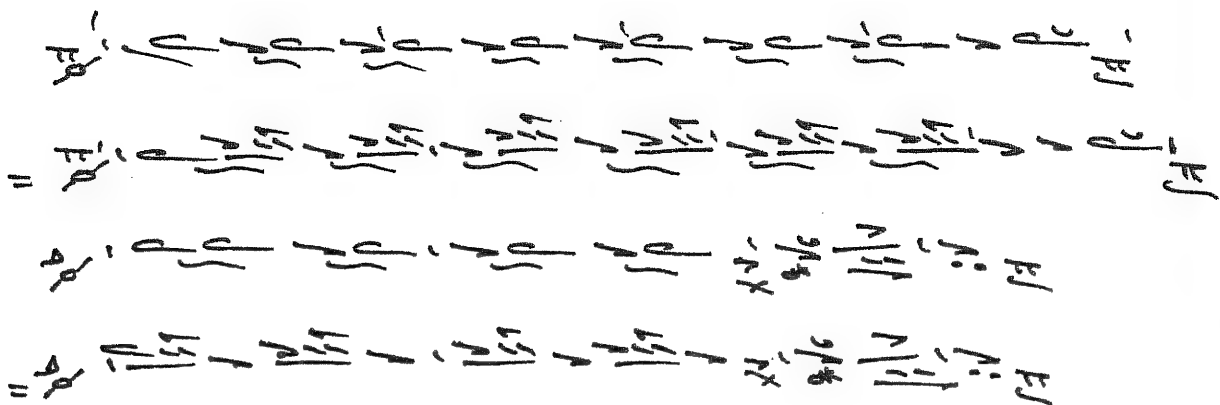

Κατὰ ταῦτα, τὸ ἕτερον εἶναι ἐν ἐκ τῶν «συναγμάτων», συνάγον —ἅμα τῇ χειρονομίᾳ αὐτοῦ— εἰς ἓν σχῆμα κι' ἐν μιᾷ συλλαβῇ, πολλοὺς φωνητικοὺς χαρακτηῖρας.

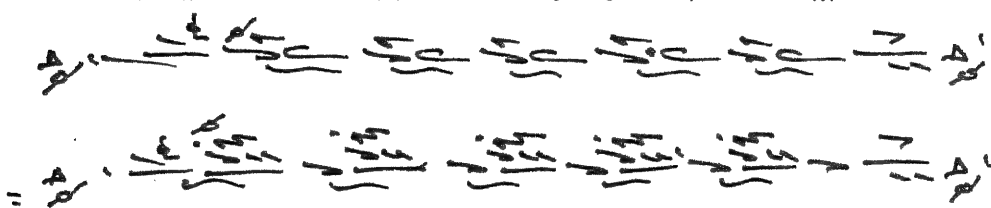
Ὅταν δὲ ἡ συναγωγή αὕτη γίνεται μετ' ἀργίας (διπλῆς, τριπλῆς κ.ο.κ.), ἐπομένης καταβάσεως ἐν μιᾷ συλλαβῇ, τότε ἐνεργεῖ ὡς ἀντικένωμα (ἢ καὶ μέγα κράτημα) εἰς μικροτέρας διαρκείας ἀναλύσεις () εἰς τοὺς δύο τελευταίους χρόνους τῆς θέσεως :

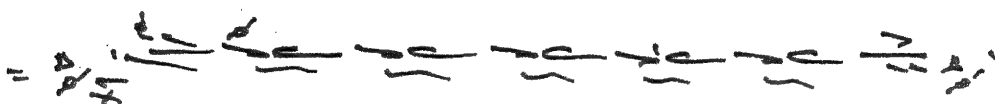
Ἐπὶ ἀκεραίων χρόνων τιθέμενον, ἐνεργεῖ ἐν ἡμιχρόνῳ, ὡς τὸ ὁμαλόν :

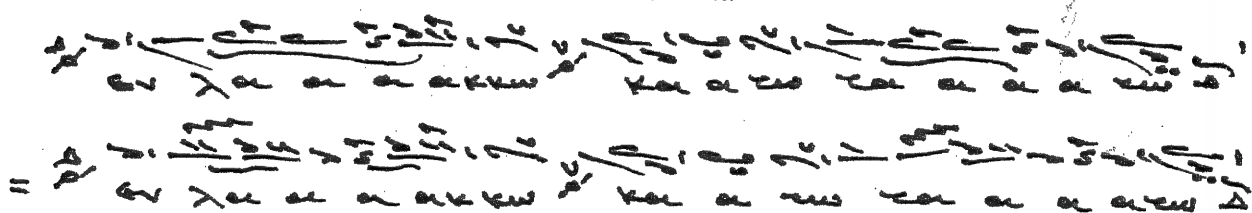
Ἐπὶ ἡμιχρόνων δ' ἐνεργεῖ ὡσαύτως εἰς τέταρτα τοῦ χρόνου :

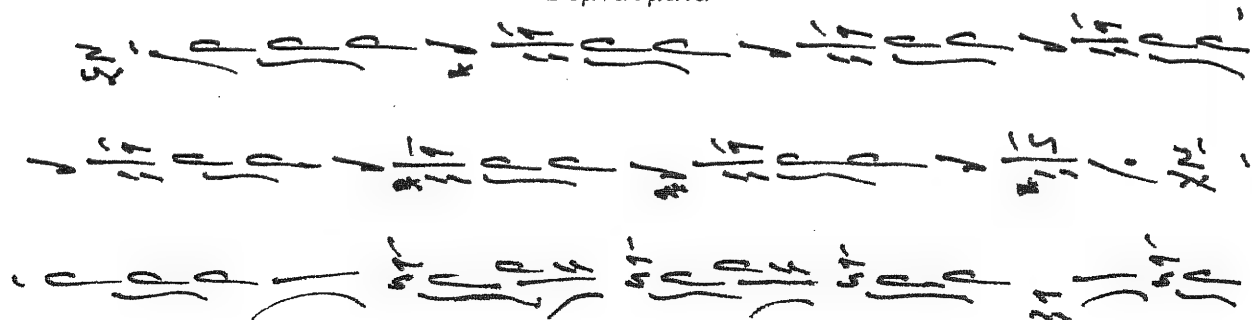
τὸ ἄλλως γραφόμενον :

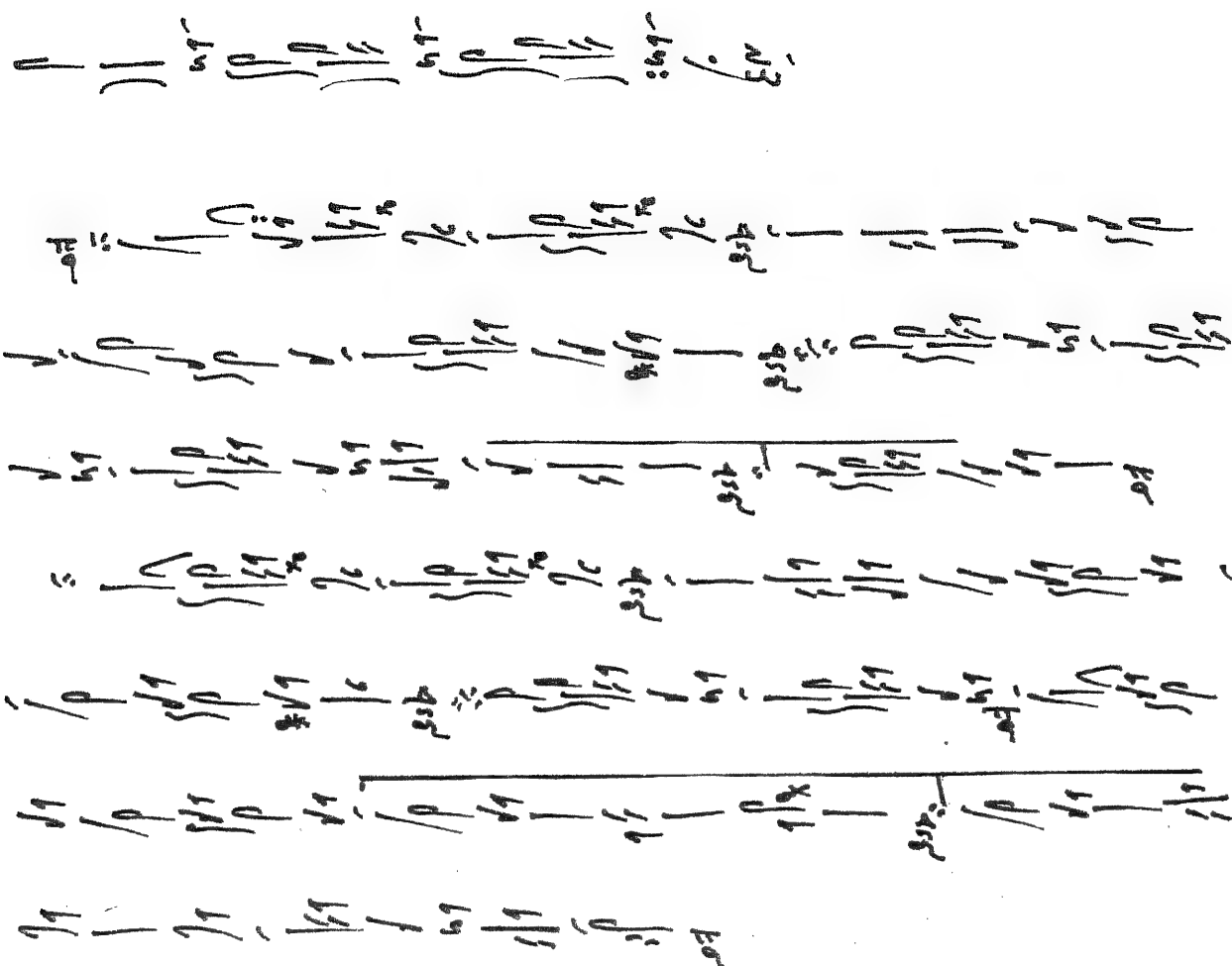

Ὑπογραφόμενον τριῶν χαρακτήρων ἐν ταυτοφωνία, ὧν ὁ δεύτερος ἔχει γοργόν, ἐνεργεῖ μεταξὺ πρώτου καὶ δευτέρου καὶ δευτέρου καὶ τρίτου ἐνδιαμέσως ὡς τὸ ὁμαλόν, ψαῦον τὸν ὑπερκείμενον φθόγγον κατὰ τέταρτα χρόνου :

Γυμνάσματα

Σημειωτέον ὅτι τὸ ἕτερον οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ὑφέν καθ' ὅσον τὸ μὲν ἕτερον ἐνεργεῖ μετὰ χειρονομίας, τὸ δὲ ὑφέν ἀπλῶς συνδέει δύο ὁμοφθόγγους χαρακτῆρας, ὡς ἂν ἦτο κλάσμα ἢ ἀπλῆ.

Ἰμνος πῦρ παρ μοιρολόγι με

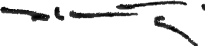

 ε χ ε ς ζ ο θ ρ α α α δ υ ε ε ε π ε ρ ν α α

 ρ α π σ τ η ς ε κ κ λ η σ α α α ι τ η η η ν π ο ρ τ α

 α α α χ ι λ ε θ α ν η κ ε ε
 — κ ῖ ἄ κ ο υ σ α ν α ῖ σ ἔ ρ α ῖ ρ α ν ε , μ ἔ τ ο ῖ ς ἀ π α θ α κ ῆ ν ο υ ς
 ἄ χ ι π α ρ θ ἄ ν η μ ο υ .

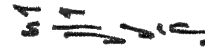

§ ξδ' Τρομικόν καὶ Στρεπτόν

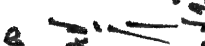

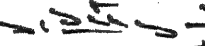
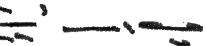

Τὸ τρομικόν καὶ τὸ στρεπτόν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ἔλαβον καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῶν ὑπογραφόμενα εἰς τὴν ὀξεΐαν, εἴτε μόνην, εἴτε μετὰ κεντημάτων, ἐν μιᾷ συλλαβῇ.

 καὶ ἢ καὶ

Ἐκ τούτων, τὸ τρομικόν «ὕπόκλωνον καὶ ὑποτρέμουσαν» δεικνύει τὴν φωνήν*, κινουῖν τοὺς φθόγγους κατὰ τὸ σχῆμα αὐτοῦ :

 = καὶ

 πα εα σω κε ε τι θε ἡχη σι ι ι α α

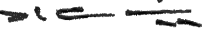

 πα εα ε ε σω κε ε ε τι θε ηχη ι

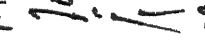

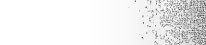

Μία κατάληξις τοῦ Α' ἤχου παλαιά :

 θε εα τα ε ε τα

= θε εα τα ε ε ε τα

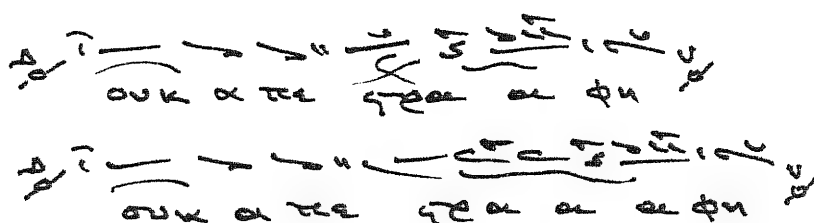
Μετὰ τζακίσματος δὲ καὶ ἑτεροχρόνου, ἐπομένης ὑπορρόης μετὰ γοργοῦ, ἐγτονώτερον καὶ διαρκέστερον δεικνύει τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ :

 θε σα μου σο σι μου θε ε

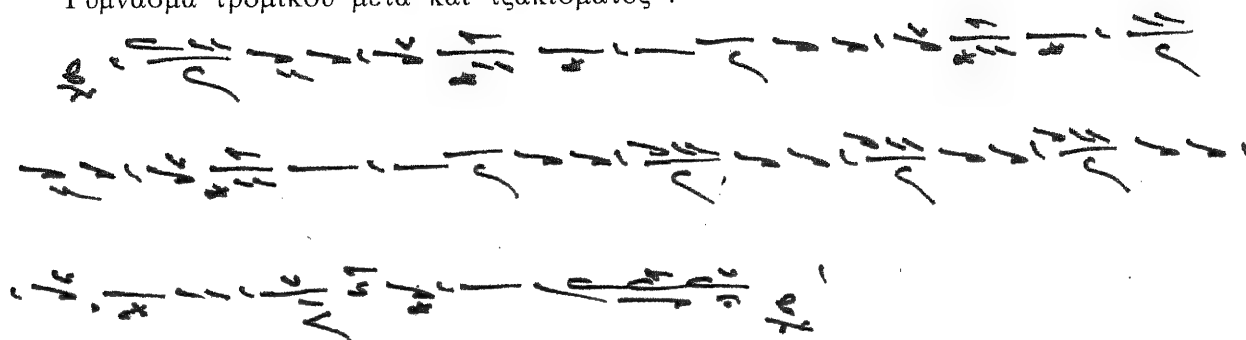
= θε σα μου σο σι μου θε ε

= θε σα μου σο σι μου θε ε

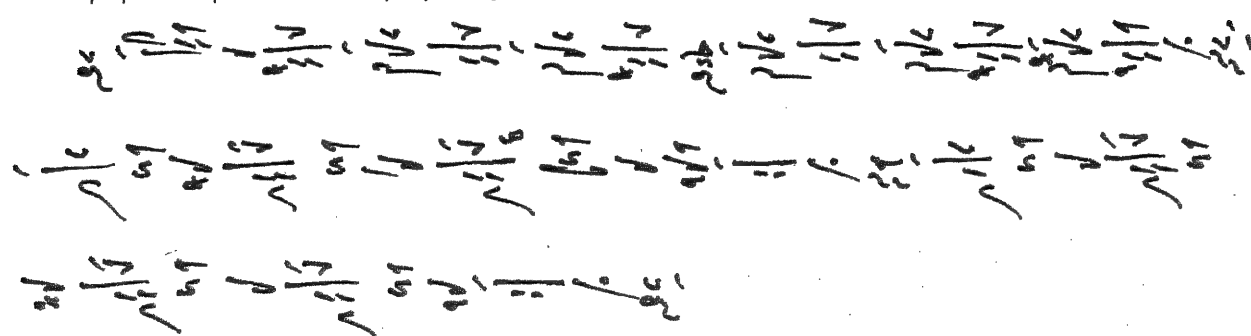
* Γαβριήλ Ἱερομόναχος.

Γύμνασμα τρομικοῦ μετὰ καὶ τζακίσματος :

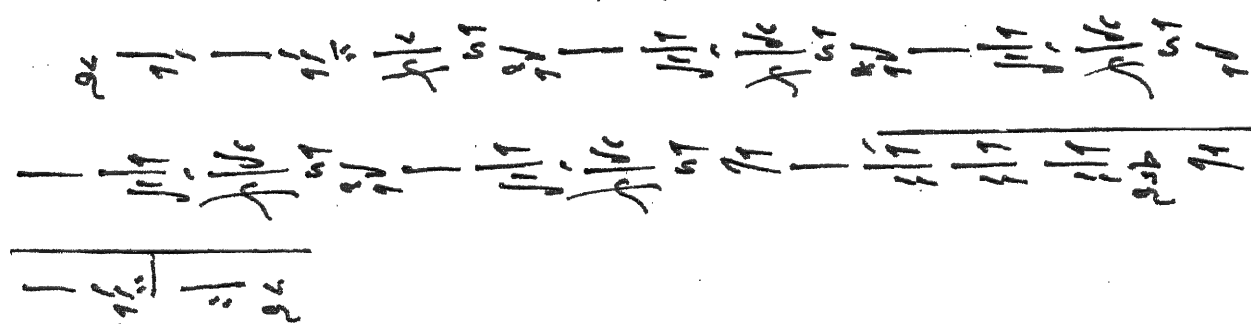

Τρομικὸν μετὰ καὶ λυγίσματος:

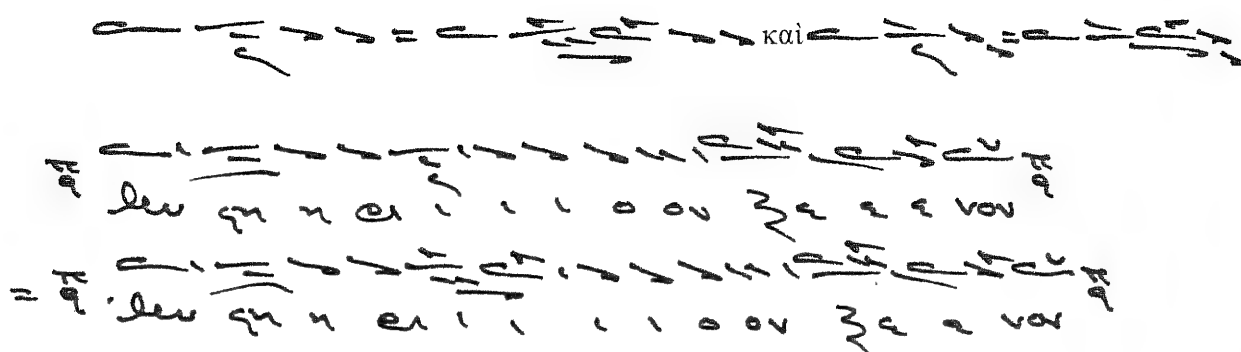
Ἐπειδὴ αἱ θέσεις τρομικοῦ καὶ στρεπτοῦ γράφονται σήμερον ἀδιαφόρως διὰ ψηφιστοῦ εἰς τὰ ἔντυπα μουσικὰ βιβλία, ἐμποροῦμε'να τὰς παριστῶμεν διὰ ψηφιστοῦ, ἐπιγράφοντες ἐπ' αὐτοῦ τρομικὸν ἢ στρεπτὸν ἀναλόγως :

Γύμνασμα

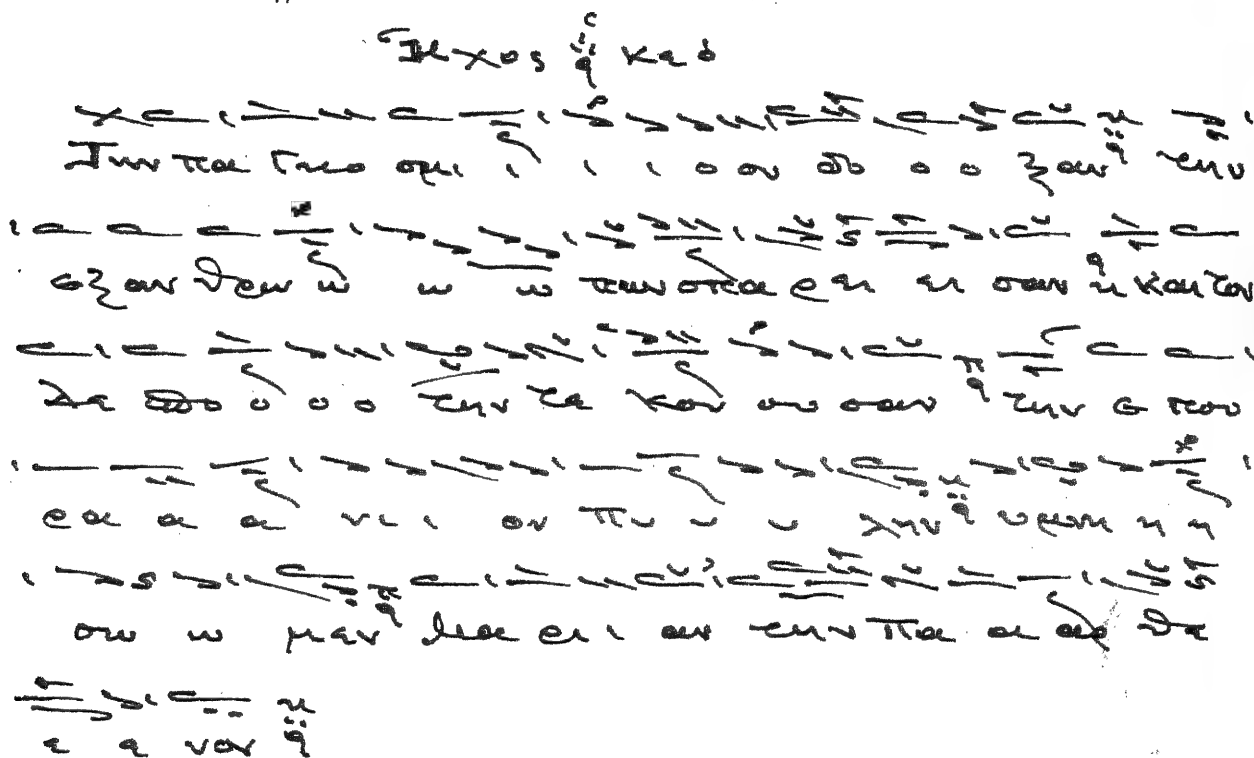

Τρομικόν, ἐπ' ἀναβάσεως μεγαλυτέρας τῆς μιᾶς φωνῆς, ἀναλύεται ὡς ὁμαλὸν (C — E = C — E), πλὴν ἡ χειρονομία αὐτοῦ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ πρὸ αὐτοῦ χαρακτη-

ρος, μετὰ τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται πάντοτε ἐν τῇ αὐτῇ συλλαβῇ :

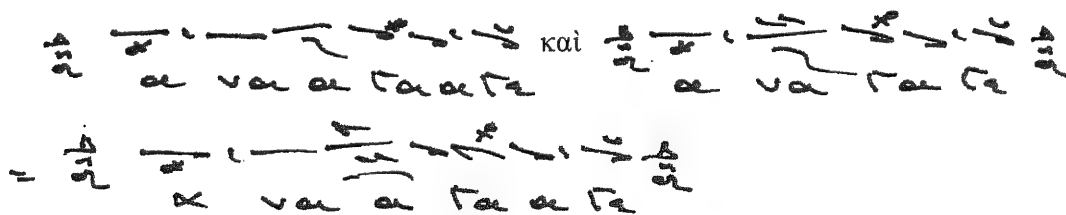

Καὶ ἀπὸ τὰ Δογματικὰ Θεοτοκία τοῦ Κωνστάλα :

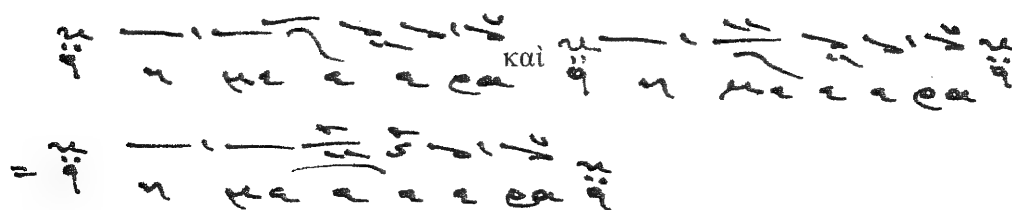

Σ τ ρ ε π τ ὸ ν

Καὶ τὸ στρεπτόν ἐξ ἄλλου, κατὰ τὸ σχῆμα αὐτοῦ, ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω —ὡς ἔλεγον οἱ παλαιοὶ— «στρέφει τὰς φωνάς», τιθέμενον ὅπου καὶ ὅπως καὶ τὸ τρομικόν, ὡς :

κι' ἐν μιᾷ συλλαβῇ μετὰ τῶν ἐπομένων χαρακτήρων :

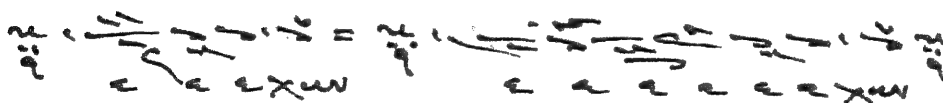

Ἡ αὐτὴ λοιπὸν θέσις — — — — — ἢ — — — — — (κατὰ τὴν μαρτυρίαν Γαβριὴλ τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου «Περὶ τοῦ τι ἐστὶ ψαλτικὴ καὶ περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῶν σημάτων αὐτῆς») διάφορον ἔχει ἐκάστοτε χειρονομίαν, ἃν δῆλον ὅτι ἀκολουθῆται ὑπὸ ψηφιστοῦ, τρομικοῦ ἢ στρεπτοῦ π.χ.

α) Μετὰ ψηφιστοῦ :

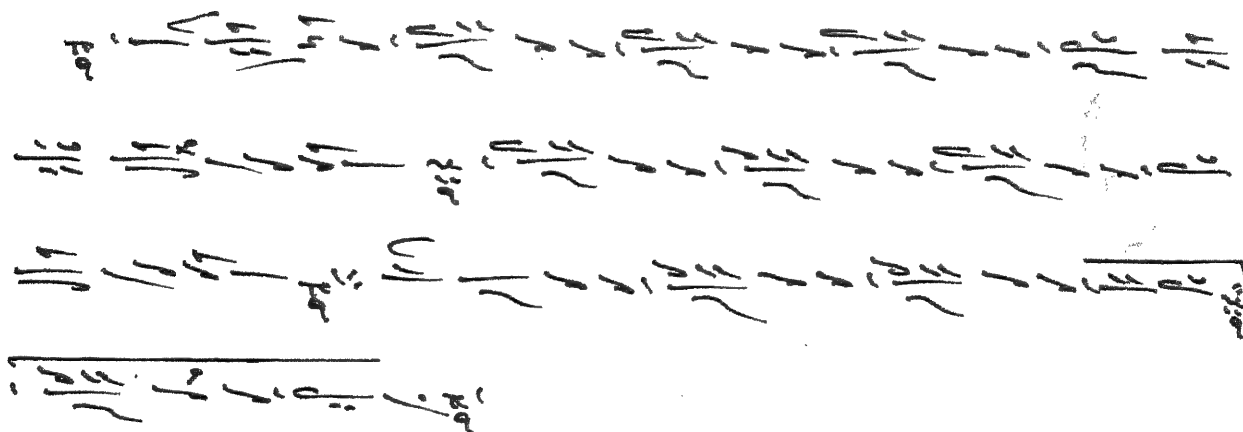
β) Μετὰ τρομικοῦ :

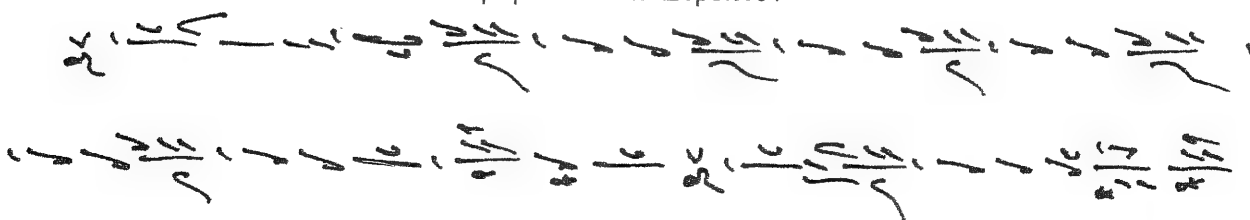
γ) Μετὰ στρεπτοῦ :

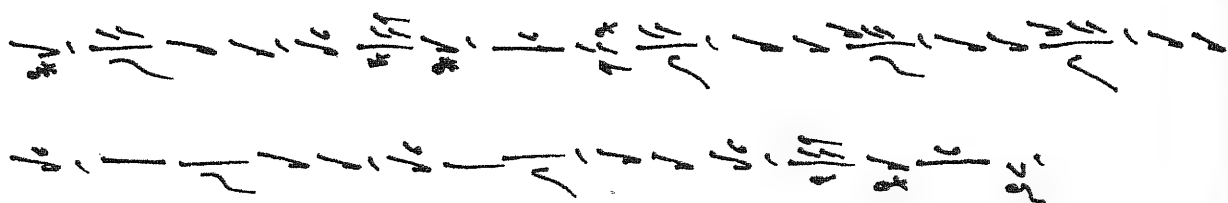

Γύμνασμα στρεπτοῦ

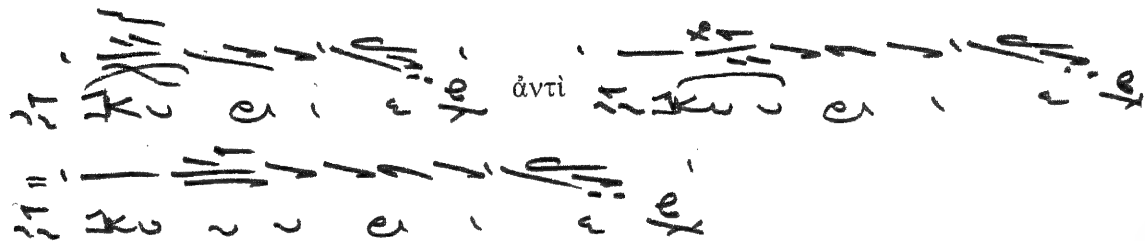

Τρομικὸν καὶ Στρεπτὸν

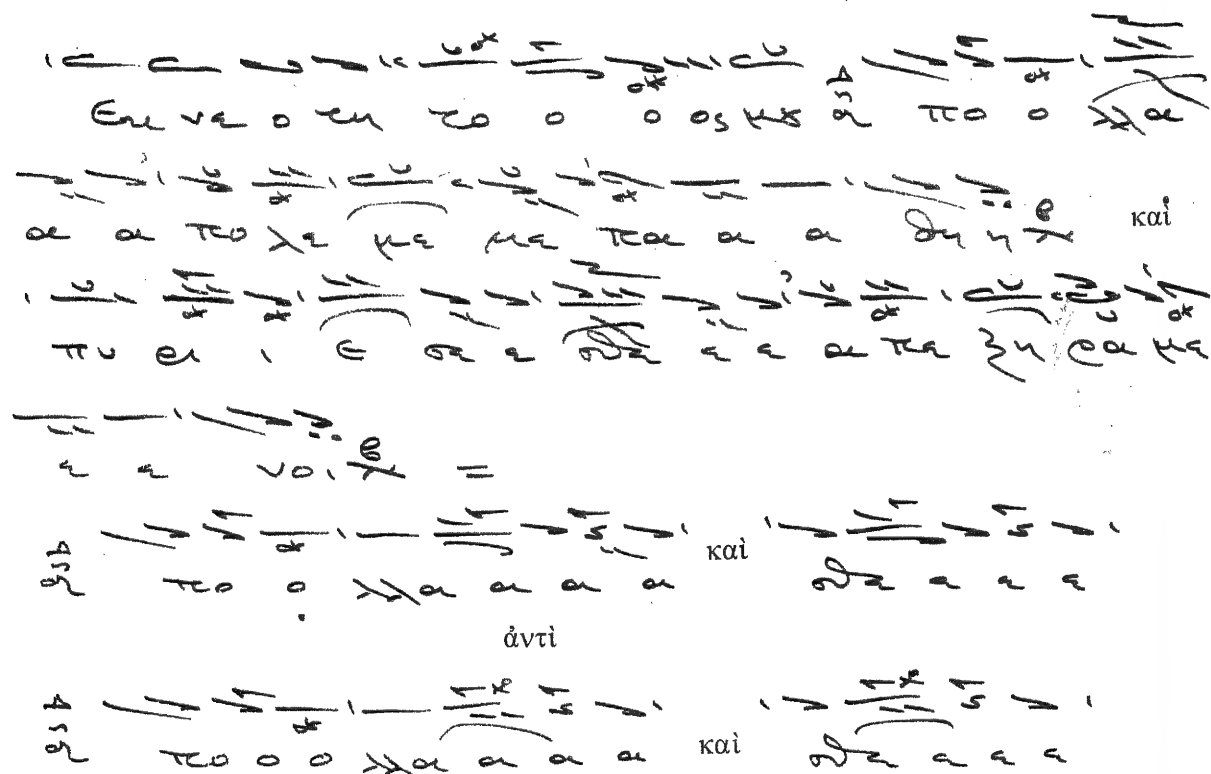

Διὰ παρακλητικῆς Σ τιθεμένης ὑπεράνω θέσεως στρεπτοῦ, σημειοῦται ἡ διὰ τριφώνου ἀναβάσεως (ἐκ τῶν ἄνω) καὶ οὐχὶ διφώνου (ἐκ τῶν κάτω) ἀπόδοσις τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ· ἐνεργείας τὴν ὁποίαν σώζει ἡ φωνητικὴ παράδοσις, εἰς θέσεις ὡς ἡ ἀκόλουθος τῶν ἀργῶν ἀντιφώνων τοῦ Δ' ἤχου :

Ἰσχυρός Χτέλος Βουξ

Τὸ τρομικὸν καὶ τὸ στρεπτόν, ἦτο κανὼν·να γράφωνται εἰς θέσεις παραλλήλους τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, τοὺς τελευταίους αἰῶνας τῆς μουσικῆς μας παλαιογραφίας. Ὅταν

δῆλα δὴ εἰς τὴν μίαν ἐτίθετο τρομικόν, εἰς τὴν ἄλλην ἔπρεπεν, ἀπαραιτήτως, ν' ἀκολουθήσῃ στρεπτόν καὶ ἀντιθέτως*.

Ὡραιοὶ τῶν Χριστουγέννων: «Ἰωσήφ εἰπέ ἡμῖν» ἤχου Γ' καὶ «Δεῦτε πιστοὶ ἐπαρθώμεν», εἰς ἤχον Α' τοῦ Λαμπαδαρίου:

ἤχος

εἰς προσωπὴν συνῆματοι ἐξανατοχων
 η̄ ζουσι ἄσων δω λω ροις τιμι...ις
 χατραν ο̄πας ὁ σαρκωθῆι εἰς διημεσῆς
 εἰς τὴν ῥ' ὤραν. ἤχος

συτεται σοι ἐπαρθώμεν συθεαὶ ὡς ἄς
 κατεδυμεν εὐσυντατα αβαα συν

* «Τῷ δὲ τρομικῷ καὶ στρεπτῷ τὸν αὐτὸν τρόπον χρήσει, σχηματίζων τὴν φωνὴν ὑπόκλωνον καὶ ἔντρομον· ὅταν δὲ δύο γραμμαὶ αὐταὶ συμπέσωσιν, ἐν τῇ α' τίθεται τὸ τρομικόν, ἐν δὲ τῇ β' τὸ ἐκστρεπτόν» (Κύριλλος Μαρμαρηνός «Εἰσαγωγή Μουσικῆς»).

Ὁ Κωνστάλας, εἰς τὸ εἰς τὴν νέαν γραφὴν παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἐξηγηθὲν «Δοξαστάριον» του :

τὸ μὲν τρομικὸν ἐν ἐξηγεῖ μὲ

ἀντὶ τοῦ ἢ καὶ

τὸ δὲ στρεπτόν ἐξηγεῖ ὀλογράφως Τέλος,

τὸ τρομικὸν ἐπὶ ὀξείας μετὰ τζακίσματος ἐξηγεῖ

Ἐξηγήσεις ὁμοῦ θέσεων παρὰ Χουρμουζίου, εἰς τὸν πολυέλεόν του «Ἐπὶ τῶν ποταμῶν», ἔχουσιν ὡς ἀκολουθῶς, διὰ τὸ τρομικόν :

Στίχ. «Πῶς ἄσωμεν» - θέσις «ἀλλοτρίας»

Στίχ. «Ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου» - θέσις «ἡ δεξιὰ μου»

Ἴδε περὶ αὐτῶν καὶ ἐν ἡμετέρω «Ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ παλαιογραφικὴ ἔρευνα» - Ἀθῆναι 1976.

Ὁμιλοῦντες περὶ διαστημάτων, ἐχαρκτηρίσαμεν ταῦτα ὡς διαφορὰς ὀξύτητος τῶν καθοριζόντων αὐτὰ φθόγγων.

Τὴν δὲ διαφορὰν ὀξύτητος μεταξὺ δύο ἐν ἀλληλουχίᾳ φθόγγων, ἐκαλέσαμεν τόνον· καὶ εἶδομεν εἰς τὴν κλίμακα τοῦ μαλακοῦ διατόνου, τὴν ὑπαρξιν τόνων:

Τριῶν μείζονων ($\alpha - \beta$, $\beta - \gamma$, $\gamma - \delta$) μετρήματα 12

Δύο ἐλασσόνων ($\delta - \epsilon$, $\epsilon - \zeta$), » » 10

Δύο ἐλαχίστων ($\zeta - \eta$, $\eta - \theta$), » » 8

δι' ἕκαστον ἢ «μόρια» μουσικά.

Ἡμίτονα καὶ Ἐναρμόνιοι διέσεις

Μὲ βάσιν τὸν μείζονα τόνον ἐκ τμημάτων 12, τὸ ἥμισυ τούτου καλοῦμεν ἡμίτονον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τόνος δὲν εἶναι δυνατόν·να διαιρεθῇ—ὡς θὰ ἴδωμεν—θεωρητικῶς εἰς δύο ἴσα μέρη, ὑπάρχουσιν ἐν τῇ μουσικῇ ἡμίτονα δύο εἰδῶν ἢ μεγεθῶν :

Ἡμίτονον διατονικὸν ἢ «λεῖμμα» ἐκ τμημάτων $5 \frac{1}{2}$, καὶ

Ἡμίτονον χρωματικὸν ἢ «ἀποτομή» » » $6 \frac{1}{2}$

Ἀκόμη δὲ καὶ τρίτα καὶ τέταρτα τοῦ μείζονος τόνου, καλούμενα ἐναρμόνιοι διέσεις :

Ἐναρμόνιος διέσεις ἐκ τμημάτων 4 ἢ

» » » » 3

§ ξε' Μουσικὰ Συστήματα ἢ συμφωνίαι (4χορδον, 5χορδον, 8χορδον)

«Σύστημα» καλεῖται σύνολον φθόγγων καὶ διαστημάτων ἀπαρτιζόντων συμφωνίαν. Τοιαῦτα ἐκ τῶν ὑπὲρ τὸν τόνον μουσικῶν διαστημάτων εἶναι :

Ἡ «Τριφωνία» καλουμένη καὶ «Τετράχορδον», ὡς σύστημα ἐκ τεσσάρων φθόγγων (ἢ χορδῶν) καὶ τριῶν (φωνῶν) διαστημάτων.

Ἡ «Τετραφωνία» ἢ «Πεντάχορδον», ὡς σύστημα ἐκ πέντε φθόγγων (ἢ χορδῶν) καὶ τεσσάρων (φωνῶν) διαστημάτων· καὶ

Ἡ «Ἑπταφωνία» ἢ «Ὀκτάχορδον», ὡς σύστημα ὀκτὼ φθόγγων (ἢ χορδῶν) καὶ ἑπτὰ (φωνῶν) διαστημάτων, καλούμενον καὶ «Διαπασῶν», ὡς περιέχον πάντας τοὺς ὀκτὼ φθόγγους καὶ τὰ ἑπτὰ διαστήματα τῆς μουσικῆς κλίμακος.

Διαστήματα Σύμφωνα, Διάφωνα, Παράφωνα

Τὰ τρία ταῦτα συστήματα : 4χορδον ἢ τριφωνία, 5χορδον ἢ τετραφωνία καὶ 8χορδον ἢ ἑπταφωνία καὶ «διαπασῶν», καλοῦνται, ὡς ἐλέχθη, σύμφωνα διαστήματα ἢ σύμφωνα,

καθ' ὅσον ἡ συνήχησις τῶν ἄκρων φθόγγων αὐτῶν, φύσει παρέχει εἰς τὸ αἰσθητήριον τοῦ ἄκροατοῦ, τὸ εὐάρεστον αἶσθημα τῆς «συμφωνίας». Ἀποτελοῦσι δὲ τὰ πλαίσια ἐντὸς τῶν ὁποίων καθορίζεται —ὡς θὰ ἴδωμεν— ἡ κατὰ γένη καὶ χροᾶς ποικιλία τῶν μουσικῶν κλιμάκων, ἡ ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἢ τὸ βαρὺ «κατὰ σύστημα» πρόοδος τῶν μελωδιῶν καὶ ἡ ἄρμωσία —τὸ χόρδισμα— τῶν μουσικῶν ὀργάνων.

Αἱ συμφωνίαι 4ης, 5ης καὶ 8ης (τριφωνίας, τετραφωνίας καὶ ἑπταφωνίας ἢ διαπασῶν) εἶναι τ έ λ ε ι α ι, ἐφ' ὅσον ἀπαρτίζονται ἐκ τοῦ ἀκολουθῶν δι' ἐκάστην ὀριζομένου ἀριθμοῦ μουσικῶν τμημάτων :

4χορδον ἐκ τμημάτων 30 (τόνοι μείζων, ἐλάσσων, ἐλάχιστος 12+10+8 καὶ ἀντιστρόφως)

5χορδον » » 42 (4χορδον καὶ τόνος 30+12)

8χορδον » » 72 (2 τετράχορδα καὶ τόνος 30+30+12)

Ἄν δὲ ᾗναι : εἴτε ἡ λ α τ τ ω μ έ ν α ι, ὡς τὰ 5χορδα $\overset{9}{\text{α}} - \overset{8}{\text{β}}$ (τμ. 40 ἀντὶ 42) καὶ $\overset{38}{\text{γ}} - \overset{4}{\text{δ}}$ (τμ. 38 ἀντὶ 42) ἢ ἡ ὑ ξ η μ έ ν α ι, ὡς τὰ 4χορδα $\overset{36}{\text{α}} - \overset{6}{\text{β}}$ (τμ. 32 ἀντὶ 30) καὶ $\overset{34}{\text{γ}} - \overset{8}{\text{δ}}$ (τμ. 34 ἀντὶ 30) εἶναι ἀ τ ε λ ε ι ς, κατατασσόμεναι μεταξὺ τῶν ἀσυμφώνων ἢ διαφώνων διαστημάτων.

Ἐκ τῶν λοιπῶν διαστημάτων :

Τὰ μὲν δευτέρως καὶ ἐβδόμης βαθμίδος, ὡς π.χ. $\overset{2}{\text{α}} - \overset{7}{\text{β}}$ καὶ $\overset{2}{\text{α}} - \overset{2'}{\text{β}}$ ἢ $\overset{7}{\text{α}} - \overset{2}{\text{β}}$ καὶ $\overset{7}{\text{α}} - \overset{2'}{\text{β}}$ κ.ο.κ., καλοῦνται δ ι α φ ω ν α ἢ δ ι α φ ω ν ί α ι, καθ' ὅσον ἡ συνήχησις τῶν καθοριζόντων αὐτὰ ἄκρων φθόγγων, φύσει δημιουργεῖ εἰς τὸ αἰσθητήριον τοῦ ἄκροατοῦ τὸ δυσάρεστον αἶσθημα τῆς δ ι α φ ω ν ί α ς.

Παρὰ ταῦτα, τὰ διάφωνα διαστήματα, κυρίως τῆς δευτέρας (τόνοι κι' αἱ ποικιλίαι αὐτῶν), ἀποτελοῦσι τὸ κύριον ὕλικόν τῆς συνθέσεως τῶν μελωδιῶν.

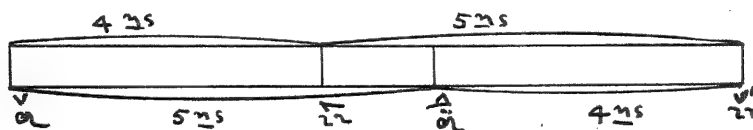
Τέλος :

Τὰ διαστήματα τ ρ ί τ η ς καὶ ἑ κ τ η ς (διφωνίαι καὶ πενταφωνίαι), ὡς π.χ.

$\overset{9}{\text{α}} - \overset{8}{\text{β}}$ $\overset{8}{\text{α}} - \overset{9'}{\text{β}}$, $\overset{9}{\text{α}} - \overset{8'}{\text{β}}$ $\overset{8}{\text{α}} - \overset{9'}{\text{β}}$, $\overset{9}{\text{α}} - \overset{8}{\text{β}}$ $\overset{8}{\text{α}} - \overset{9'}{\text{β}}$ $\overset{9}{\text{α}} - \overset{8'}{\text{β}}$ $\overset{8}{\text{α}} - \overset{9'}{\text{β}}$

κ.ο.κ., καλοῦνται «π α ρ ά φ ω ν α ἢ π α ρ α φ ω ν ί α ι», μέσον συμφώνων καὶ διαφώνων· καθ' ὅσον, τῶν ἄκρων φθόγγων αὐτῶν συνηχούντων ἐν τῇ μελωδίᾳ, ἀκούονται ὡς συμφωνοῦντα· ὡς συστήματα ὅμως διαρθρώσεως τῶν μουσικῶν κλιμάκων καὶ «κατὰ σύστημα» πορείας τῶν μελωδιῶν ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἢ τὸ βαρὺ ἢ ἁρμογῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων, εἶναι ἀπρόσφορα καὶ ἀκατάλληλα, ὡς ἀτελεῖ.

Τελειότερον —ἐκ τῶν συμφώνων διαστημάτων— εἶναι τὸ «διαπασῶν», ὡς περιέχον, πλὴν τοῦ συνόλου φθόγγων καὶ διαστημάτων τῆς μουσικῆς κλίμακος, καὶ τὰς δύο μικροτέρας συμφωνίας 4χορδου καὶ 5χορδου.

Λόγω τῆς τ ε λ ε ι ό τ η τ ο ς τ ο ὗ δ ι α π α σ ῶ ν :

Πᾶν διάστημα —σύμφωνον, παράφωνον, διάφωνον— συντιθέμενον πρὸς τὸ διαπασῶν, διατηρεῖ καὶ ὑπὸ τὴν σύνθεσιν, τὴν τοιαύτην ιδιότητα αὐτοῦ. Οὕτω :

Διαπασῶν καὶ διατεσσάρων ($\alpha - \alpha'$) καὶ διαπασῶν καὶ διὰ πέντε ($\alpha - \alpha'$) μένει σύμφωνον.

Διαπασῶν καὶ τρίτη ($\alpha - \alpha'$) ἢ διαπασῶν καὶ ἕκτη ($\alpha - \alpha'$) μένει παράφωνον· καὶ

Διαπασῶν καὶ δευτέρα ($\alpha - \alpha'$) ἢ ἑβδόμη ($\alpha - \alpha'$) μένει διάφωνον.

Μεῖζονες καὶ ἐλάσσονες παραφωνίαι

Ἐκ τῶν παραφωνιῶν τρίτης (διφωνίας) καὶ ἕκτης (πενταφωνίας), ἄλλαι μὲν εἶναι μεῖζονες καὶ ἄλλαι ἐλάσσονες: Διφωνία $\alpha - \alpha'$ μεῖζων καὶ διφωνία $\alpha - \alpha'$ ἐλάσσων. Πενταφωνία $\alpha - \alpha'$ μεῖζων καὶ πενταφωνία $\alpha - \alpha'$ ἐλάσσων.

Σημειοῦμεν διὰ τμημάτων τὰ μεγέθη τῶν διφωνιῶν, ἢ γνῶσις τῶν ὁποίων κρίνεται βασικῶς ἀπαραίτητος διὰ τὴν κατανόησιν τῶν διαφορῶν μουσικῶν κλιμάκων, κατὰ γέννη, καὶ διὰ τὸν τρόπον συνοδείας δι' ὄργανον — μεῖζονας ἢ ἐλάσσονας συγχορδίας — τῶν διαφορῶν μελωδιῶν :

A) Μεῖζονες τρίται εἰς τμήματα :

Τρίτη μεῖζων	ἐναρμόνιος, ὡς	$\alpha - \alpha'$	ἢ	$\alpha - \alpha'$	τμ. 26	διάφωνος
»	»	σκληροῦ διατόνου	$\alpha - \alpha'$	ἢ	$\alpha - \alpha'$	τμ. 24
»	»	χρωματικὴ	$\alpha - \alpha'$	ἢ	$\alpha - \alpha'$	τμ. 23
»	»	μαλακοῦ διατόνου	$\alpha - \alpha'$	ἢ	$\alpha - \alpha'$	τμ. 22

B) Ἐλάσσονες τρίται εἰς τμήματα :

Τρίτη ἐλάσσων	μαλακοῦ διατόνου, ὡς	$\alpha - \alpha'$	ἢ	$\alpha - \alpha'$	τμ. 20	
»	»	χρωματικὴ	$\alpha - \alpha'$	ἢ	$\alpha - \alpha'$	τμ. 19*
»	»	σκληροῦ διατόνου	$\alpha - \alpha'$	ἢ	$\alpha - \alpha'$	τμ. 18*
»	»	ἐναρμόνιος	$\alpha - \alpha'$	ἢ	$\alpha - \alpha'$	τμ. 16 διάφωνος

Σημειωτέον ὅτι μεῖζων καὶ ἐλάσσων — ἢ καὶ ἀντιστρόφως — διφωνία τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ χρώας, ἀπαρτίζουσι τὸ διὰ πέντε: (ἐναρμόνιου $26+16=42$, σκληροῦ διατόνου $24+18=42$, χρώματος $23+19=42$, μαλακοῦ διατόνου $22+20=42$ καὶ ἀντιστρόφως). Αἱ δὲ τρίται (διφωνίαι) καταλείπουσιν εἰς τὸ διαπασῶν ἕκτας (πενταφωνίας)· αἱ μεῖζονες, ἐλάσσονας ($\alpha - \alpha' - \alpha'$) καὶ αἱ ἐλάσσονες, μεῖζονας ($\alpha - \alpha' - \alpha'$) κ.ο.κ. καὶ ἀντιστρόφως.

Ἀκόμη ὅτι αἱ ἐναρμόνιοι τρίται δὲν εἶναι παραφωνίαι, ἀλλὰ μελωδικὰ διάφωνα διαστήματα.

Ἐκ τῶν διατονικῶν καὶ χρωματικῶν διφωνιῶν :

* Τὰ ἄλλως καλούμενα «τριμήτονα» χρωματικῶν καὶ διατονικῶν :-

Αἱ μὲν μείζονες τοῦ σκληροῦ διατόνου ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ἤχους τρίτον καὶ πλάγιον τοῦ τρίτου καὶ τοὺς ἐξηρητημένους ἐξ αὐτῶν· καὶ αἱ ἐλάσσονες εἰς τοὺς ἤχους πρῶτον καὶ πλάγιον τοῦ πρώτου καὶ τοὺς σκληροὺς διατονικοὺς καὶ χρωματικοὺς τετάρτους.

Αἱ δὲ τοῦ χρώματος εἰς τοὺς ἤχους δεύτερον καὶ πλάγιον τοῦ δευτέρου καὶ τοὺς ἐξηρητημένους ἐξ αὐτῶν. Τέλος,

Αἱ τοῦ μαλακοῦ διατόνου εἰς τοὺς ἤχους βαρὺν καὶ λέγετον, καὶ τέταρτον καὶ πλάγιον τοῦ τετάρτου :-

§ ξστ' Περὶ Ἦχων μουσικῶν

Ἦχων συστατικά

Ἦχος, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ μουσικοῦ τρόπου, εἶναι σύστημα ἐξ ὀκτῶ φθόγγων καὶ ἐπτὰ διαστημάτων (ἐπτάκις διαστατόν), εἰς ἑκτασιν τοῦ διαπασῶν.

Ἦχος δέ, κατὰ τοὺς ψαλμῶδους, εἶναι «ἰδέα» —δηλὰ δὴ ἰδιαίτερον ἄκουσμα— μέλους, ἔχοντος ὠρισμένα : βάσιν, διαστήματα, δεσπόμενους φθόγγους, μελωδικὰς ἑλξεις καὶ καταλήξεις· πάντα δὲ ταῦτα καλοῦνται τῶν ἤχων συστατικά, οὕτως ἔχοντα κατὰ στοιχεῖον :

α) Βάσις καλεῖται ὁ φθόγγος ἐπὶ τοῦ ὁποίου θεμελιούται ἡ κλίμαξ ἐκάστου ἤχου· καὶ ἐξ αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἡ κατὰ σύστημα πορεία αὐτοῦ· ἐὰν δὴλα δὴ βαίνει οὗτος κατὰ 4χορδα συνημμένα (ἤχοι κύριοι) ἢ κατὰ 4χορδα διεζευγμένα (ἤχοι πλάγιοι), ὥς καὶ ἡ σειρὰ διαδοχῆς τῶν διαστημάτων.

Οὕτω, ἤχοι ἐπὶ τῶν φθόγγων $\text{C}_4 \text{ E}_4 \text{ G}_4 \text{ B}_3$ εἶναι κύριοι, ὥς βαίνοντες κατὰ 4χορδα συνημμένα· καὶ ἤχοι ἐπὶ τῶν φθόγγων $\text{C}_4 \text{ D}_4 \text{ F}_4 \text{ G}_4$ εἶναι πλάγιοι, ὥς βαίνοντες κατὰ 4χορδα διεζευγμένα.

Ὡς πρὸς τὴν κατὰ 4χορδον διαδοχὴν τῶν διαστημάτων :

Ἦχοι βαίνοντες κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον, εἶναι τέταρτοι ($\text{C}_4 \text{ E}_4 \text{ G}_4 \text{ B}_3$ καὶ $\text{C}_5 \text{ E}_5 \text{ G}_5 \text{ B}_4$).

Κατὰ τόνους ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα, εἶναι πρῶτοι ($\text{C}_4 \text{ E}_4 \text{ G}_4$ καὶ $\text{C}_5 \text{ E}_5 \text{ G}_5$).

Κατὰ τόνους ἐλάχιστον, μείζονα καὶ ἐλάσσονα, εἶναι δεύτεροι (B' ἢ Βαρύς, καὶ διατονικὸς $\text{C}_5 \text{ E}_5 \text{ G}_5$ ἢ Λέγετος) κ.ο.κ.

β) Διαστήματα, ἤτοι τὸ ποῖον καὶ ἡ φύσις τῶν εἰς ἕκαστον ἤχον μουσικῶν διαστημάτων.

Ἐκ τοῦ εἶδους τῶν διαστημάτων ἐξαρτᾶται ἡ κατὰ γένη καὶ χροῆς μουσικὰς διάκρισις ἐκάστου ἤχου :

Ἄλλος π.χ. ὁ $\text{C}_4 \text{ E}_4 \text{ G}_4 \text{ B}_3$ μαλακὸς διατονικὸς (τόνοι μείζων, ἐλάσσων καὶ ἐλάχιστος, κατὰ τετράχορδον).

Ἄλλος ὁ $\text{C}_4 \text{ D}_4 \text{ F}_4 \text{ G}_4$ τοῦ σκληροῦ διατόνου (τόνος μείζων, ἡμίτονον διατονικὸν καὶ τόνος), καὶ

Ἄλλος ὁ $\text{C}_4 \text{ E}_4 \text{ G}_4 \text{ B}_3$ χρωματικὸς (τόνος μείζων, ἡμίτονον, τριημίτονον καὶ ἡμίτονον).

γ) Δεσπόμενες φθόγγοι, οἱ βασικοὶ φθόγγοι τῆς κλίμακος, οἱ δίδοντες τὴν

τονικότητα ἐκάστου ἤχου. Συνήθως, ἡ βάσις, ἡ διφωνία, ἡ τετραφωνία καὶ ἡ ἑπταφωνία (πρώτη, τρίτη, πέμπτη καὶ ὄγδοη βαθμίδες) τῆς κλίμακος αὐτοῦ ὅ,τι καλεῖται «συγχορδία» —διὰ τὰ ὄργανα συνοδείας— εἰς τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν.

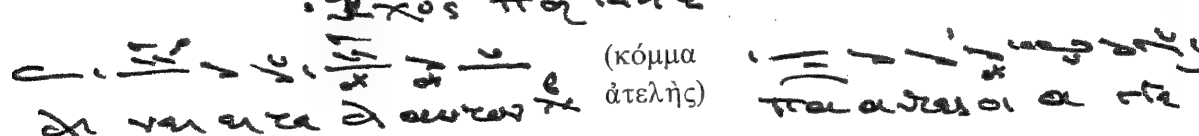
δ) Μουσικαὶ καταλήξεις, ἥτοι αἱ ἀναλόγως τῆς στίξεως τοῦ ποιητικοῦ κειμένου γινόμεναι εἰς τοὺς δεσπόμενους φθόγγους μουσικαὶ στάσεις καὶ μοναί, αἵτινες διακρίνονται εἰς :

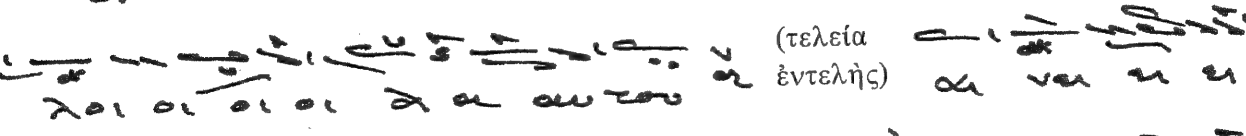
ἀτελεῖς· τὰς γινομένας ὅπου τὸ ποιητικὸν κείμενον ἔχει κόμμα φωνῆς· συνήθως ἐπὶ τῆς διφωνίας ἢ τετραφωνίας καὶ ἑπταφωνίας ἐκάστου ἤχου.

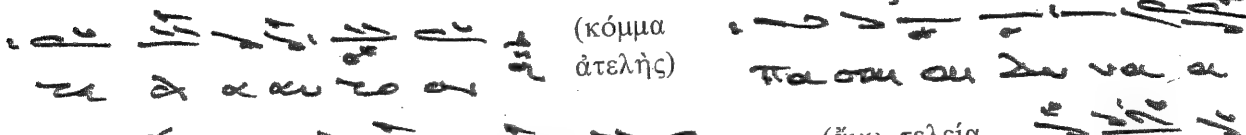
ἐντελεῖς· τὰς γινομένας ὅπου τὸ ποιητικὸν κείμενον ἔχει ἄνω τελείαν ἢ τελείαν φωνῆς· συνήθως ἐπὶ τῆς τετραφωνίας καὶ τῆς βάσεως ἐκάστου ἤχου. Καί,

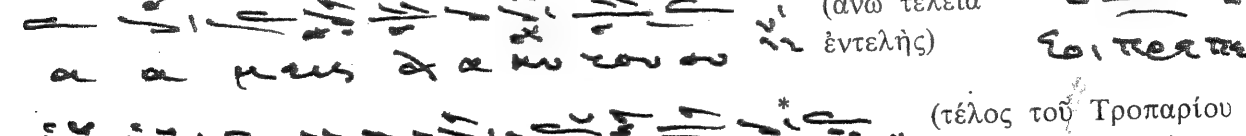
τελικὰς· τὰς γινομένας εἰς τὸ τέλος τῶν μουσικῶν συνθέσεων· συνήθως εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἤχου, χαρακτηριζόμενας εἴτε δι' ἐπιβραδύνσεως τῆς σχετικῆς μουσικῆς φράσεως εἴτε καὶ δι' ἰδιαίτερου, κατ' ἤχον καὶ εἶδος μελοποιΐας, σχηματισμοῦ αὐτῆς.

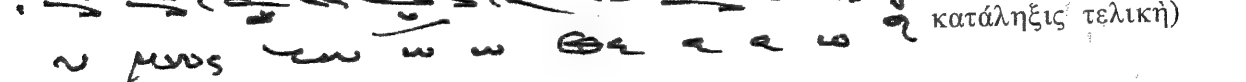
Ἦχος π̣ ρ̣ α̣ ν̣ η̣

 ἀ ν η η τ α δ α α ν τ ω ν π α α ν τ α ι ο ι α ν η

 λ ο ι ο ι ο ι ο ι δ α α ν τ ω ν α ν η η η

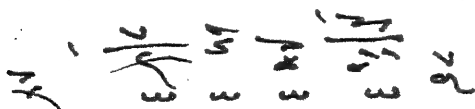

 τ α δ α α ν τ ω ν π α σ α ι δ ν η α

 α α μ ω δ α α ν τ ω ν ω ω ι π ρ α π α

 ν μ ω ς ω ω ω ω θ ε ε ε ω

(τέλος τοῦ Τροπαρίου κατάληξις τελικὴ)

* καὶ μὲ τελικὴν μελωδικὴν μορφήν :

 π α α ν τ α ι ο ι α ν η

ε) Μελωδικαὶ ἐλλείξεις

Ἐκ τοῦ παραδείγματος καταφαίνεται καὶ ὁ ρόλος τῶν «μελωδικῶν ἐλλέξεων», εἰς τὸ ἵνα πλάθουν καὶ ἵνα γλυκαίνουν τὴν μελωδίαν.

Κατ' αὐτάς, οἱ δεσπόμενοι φθόγγοι π.χ. τοῦ π̣ ρ̣ α̣ ν̣ η̣ : ρ̣, α̣, ν̣, η̣, σταθεροὶ καὶ ἀμετακίνητοι, ἔλκουσι πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς ὑπερβασίμους διὰ διέσεων, ἐνῶ ὁ φθόγγος ζω ἐν κατιούσῃ φορᾷ, εὐρίσκεται ἐν ὑφέσει ζ̣.

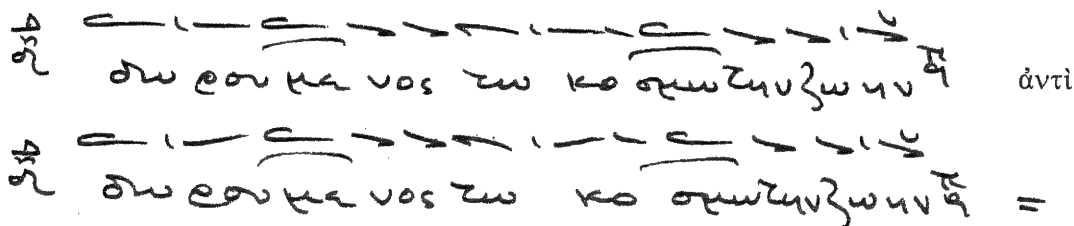
Κατὰ ταῦτα : «Μελωδिकाὶ ἔλξεις» εἶναι αἱ διὰ διέσεων ἢ ὑφέσεων μετακινήσεις ὑπερ-
 βασίμων φθόγγων τῆς κλίμακος δοθέντος ἤχου, πρὸς ἄλλους δεσπόζοντας καὶ σταθεροὺς,
 διὰ τῶν ὁποίων —ἐλξεων— προβάλλεται ἐπὶ μᾶλλον ἢ τονικότης τοῦ ἤχου καὶ ὁ χαρακτήρ
 τῶν μελωδιῶν.

Εἰς τὰ καθ' ἕκαστον ἤχον, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἀναφέρονται καὶ τὰ περὶ ἔλξεων μελω-
 δικῶν· σημειοῦνται δὲ —ὡς καὶ ὁ ῥυθμὸς— καὶ εἰς τὰ παρ' ἡμῶν παρουσιαζόμενα μουσικὰ
 κείμενα. Καὶ εἶναι ἀνάγκη ὅπως ἐπιμείνωμεν ἐπ' αὐτῶν, ἐὰν θέλωμεν ἵνα διατηρήσωμεν τὴν
 παράδοσιν τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς, παρὰ ἵνα παρουσιάζωμεν ὡς ἐθνικὰ τραγούδια ἢ
 βυζαντινὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, τὰς ἀρρυθμίας καὶ τὰς ξηροφωνίας τῶν Ἀθηνῶν*.

Αἱ μελωδικαὶ ἔλξεις μένουσιν ἀμετακίνητοι καὶ ὅταν περὶ στενογραφικῆς παραστάσεως
 πρόκειται θέσεώς τινος, διὰ τῶν χειρονομιῶν.

Εἰς τὰ ἐπόμενα παραδείγματα, ληφθέντα ἐκ τῶν «Ἀναστασιματαρίου» καὶ «Εἰρμολο-
 γίου» Ἰωάννου Πρωτοψάλτου, φαίνονται, κατὰ τὴν εἰς διαφόρους θέσεις ἀναλυτικὴν
 παράστασιν τῶν χειρονομιῶν, ποίων φθόγγων ἀφανῶν ὑποκρύπτονται μελωδικαὶ ἔλξεις :

α) Ὁ ξ ε ἱ α - ὡς ὀλίγον παριστωμένη εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν

* Τὰ περὶ μελωδικῶν ἔλξεων, πρώτη διευτύπωση ἡ Πατριαρχικὴ Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ 1881-83. Ἐκτοτε
 παρήλθον ἑκατὸν ἔτη· καὶ οἱ περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ἀσχοληθέντες, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων,
 δὲν ἠδυνήθησαν ἵνα κατανοήσουν τὸν βασικὸν ρόλον τῶν ἔλξεων, εἰς τὴν ὀρθὴν διαμόρφωσιν τῶν μελωδου-
 μένων.

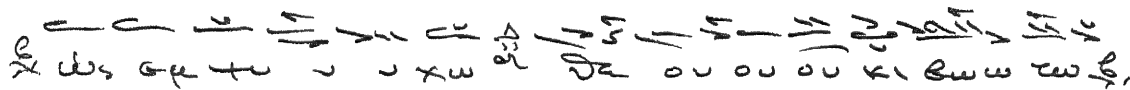
Ἀντιτείνουν τινές, ὅτι αὐτὰ δὲν ἐγράφησαν παρὰ τῶν τῆς νέας μουσικῆς γραφῆς ἀρχικῶν Διδασκάλων, εἰς
 τὰ παλαιότερον ἐκδοθέντα μουσικὰ βιβλία.

Καὶ ἐκεῖνοι μὲν, ἐκτὸς ἐξαιρέσεων, περὶ ὧν ὁ λόγος κατωτέρω, δὲν τὰ ἐσημείωσαν, διότι ἀπηυθύνοντο εἰς
 σώζοντας τότε (1815) ἐν τῇ πράξει τὴν παράδοσιν τῆς παλαιᾶς μουσικῆς· ὅτι ὅμως τῶν ἔλξεων ἡ παράδοσις ἦτο
 ἐνεργὸς καὶ εἰς τοὺς μετ' αὐτοὺς, ἀποδεικνύει τὸ ὅτι οἱ μετὰ τοὺς πρώτους μουσικοδιδάσκαλοι τοῦ 1881-83
 διευτύπωσαν τὰ περὶ ἔλξεων, ὡς περὶ φαινομένου ὑπάρχοντος ἐν τῇ πράξει τῆς μέχρι τότε ψαλμωδίας.

Ἄν, ἐν τούτοις, καὶ σήμερον ἐκδίδονται ἢ ἀνατυποῦνται παλαιὰ μουσικὰ βιβλία ἄνευ σημάνσεως καὶ μελω-
 δικῶν ἔλξεων, εἶναι διότι τὰ περὶ αὐτῶν καὶ ἄλλων θεμάτων μηνύματα τῶν παλαιότερων —λόγῳ τῆς παρεμβολῆς
 καὶ τῶν βυζαντινο-εὐρωπαϊκῶν φδειακῶν διδασκαλιῶν— βραδύνουσι καθ' ὁδόν, ὅπως φθάσωσι μέχρι τῆς
 ἐποχῆς μας.

Φαντάζεσθε, τί θὰ ἦτο ἡ ἀκόλουθος καὶ μόνον μουσικὴ φράσις :

Ὁ ξ ε ἱ α - ὡς ὀλίγον παριστωμένη εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν

Εἶναι τοῦτο, τὸ ὕφος καὶ ἡ παράδοσις τῆς παλαιᾶς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς;

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial v} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

ὡς ὑπογραφομένη :

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

$\frac{d^2}{dt^2} \left(\frac{1}{r} \right) = -\frac{1}{r^3}$

β) Ὁξεῖα καὶ πεταστή ἀπλῆ :

$\frac{1}{\sqrt{2}} \rightarrow \frac{1}{\sqrt{2}}$

$$F_0 \quad \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \frac{1}{z} dz = 0$$

$\frac{d}{dx} \left(x^2 + 1 \right) = 2x$

γ) Π ε τ α σ τ ή μεθ' ἑτεροχρόνου :

$$= \frac{A_{\text{SD}}}{Z_0} = \frac{1}{Z_0} \left(\frac{1}{\sqrt{\epsilon_r}} + \frac{1}{\sqrt{\mu_r}} \right)$$

$\sqrt{b} \cdot \frac{\sqrt{x_1^{(k)}}}{\sqrt{x_2^{(k)}}} = \sqrt{\frac{x_1^{(k)}}{x_2^{(k)}}}$

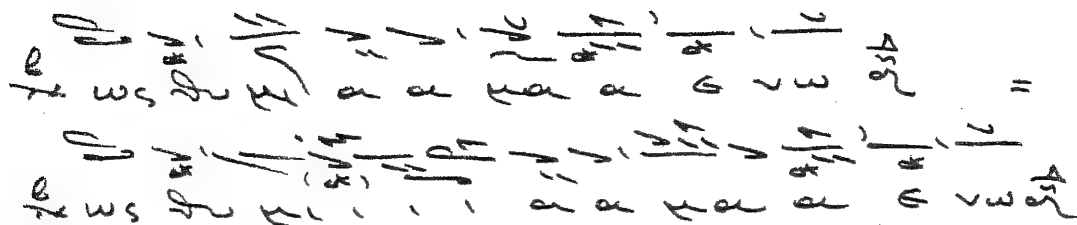
καὶ εἰς ἀπλουστέραν μορφήν :

$\frac{1}{\sqrt{2}} \rightarrow \frac{1}{\sqrt{2}} \rightarrow \frac{1}{\sqrt{2}} \rightarrow \frac{1}{\sqrt{2}} \rightarrow \frac{1}{\sqrt{2}}$

πεταστή μεθ' ἑτεροχρόνου ἀπλῆ καὶ ἐν ἀναλύσει :

$\frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{pmatrix} \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{pmatrix} \rightarrow \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{pmatrix} = \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 2 & 0 \\ 0 & 2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$

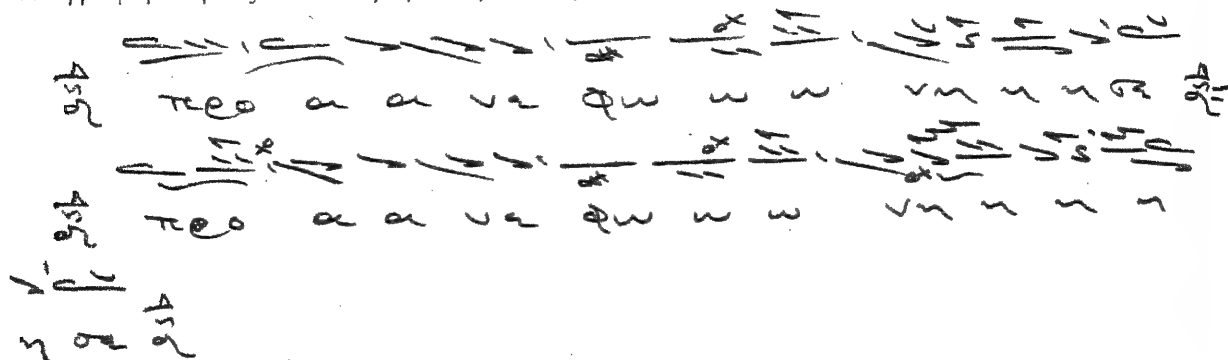
και

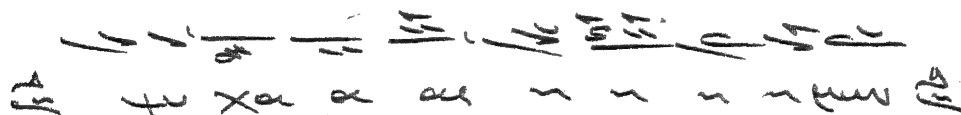
τὸ ἄλλως εἰς ἀπλουστέραν μορφήν:

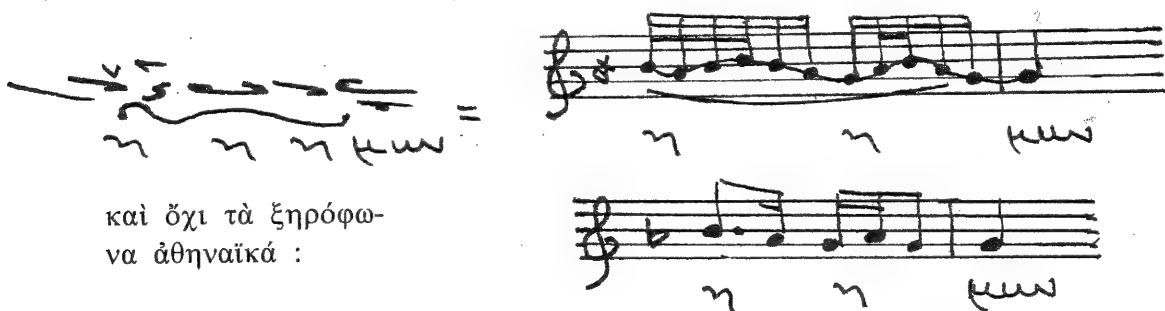
ὑπογραφομένη ὀξεῖα καὶ βαρεῖα μετὰ τζακίσματος:

τὸ καὶ οὕτω ἀναλυτικῶς —ὡς πρὸς τὴν κατάληξιν— παριστώμενον παρὰ τῶν νεωτέρων :

ἀκριβῶς, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ παλαιὰ καταληκτικὴ θέσις τοῦ κυλίσματος:

καὶ ὅχι τὰ ξηρόφω-
να ἀθηναϊκά :

Καὶ εἶναι πλεῖστα ὅσα τὰ παραδείγματα ἀναλύσεως τῶν χειρονομιῶν, ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου καὶ τῶν συνεργατῶν του Ἰωάννου Πρωτοψάλτου καὶ Στεφάνου Δομεστίκου, εἰς τὰ ὑπ' αὐτῶν «κατὰ τὴν προφορὰν καὶ τὸ ὕφος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας» ἐκδοθέντα ἔντυπα μουσικὰ βιβλία· διότι αὐτὴν τὴν προφορὰν καὶ τὸ ὕφος, πράγματα ὁσημέραι ἀγνοούμενα παρὰ τῶν τῆς νέας μουσικῆς γραφῆς ἐκτελεστῶν, ἤθελον ἔνα διαφυλάξωσι, διὰ τῶν ἀναλύσεων, οἱ ἀείμνηστοι.

§ ξξ' Ἦχων Γνωριστικά

Ἐνῷ ἡ βάσις, τὰ διαστήματα, οἱ δεσπόζοντες φθόγγοι μετὰ τῶν μελωδικῶν ἔλξεων κι' αἱ καταλήξεις, ἀποτελοῦσι τῶν ἤχων τὰ συστατικά, ἡ μαρτυρία ἐκάστου ἤχου καὶ τὸ ἀπὸ ἡχημα αὐτοῦ ἀποτελοῦσι τὰ γνωριστικά του· τὰ στοιχεῖα δῆλον ὅτι διὰ τῶν ὁποίων ἀντιλαμβάνονται, ἐν συντομίᾳ καὶ ἐξ ὑπαρχῆς, τῆς τονικότητος αὐτοῦ οἱ μουσικοὶ ἐκτελεσταί. Εἶναι δέ,

ἡ μὲν μαρτυρία τοῦ ἤχου γνώρισμα ὀπτικόν,
τὸ δὲ ἀπὸ ἡχημα, γνώρισμα ἀκουστικόν.

Μαρτυρίαι τῶν Ἦχων

Αἱ μαρτυρίαι τῶν ἤχων, τιθέμεναι ἐν ἀρχῇ τῶν μουσικῶν συνθέσεων, παριστῶσι :

α) Τὴν λέξιν Ἦχος ὀλογράφως.

β) Τὸ ἀριθμητικὸν ἢ μουσικὸν ὄνομα τοῦ ἤχου ἐν στενογραφίᾳ : α = πρῶτος, β = δεῦτερος, γ = τρίτος, λ = λέγετος, β = βαρὺς κ.ο.κ.

γ) Τὸν φθόγγον τῆς βάσεως αὐτοῦ ὀλογράφως, π.χ. Νη, Πα, Βου, κ.λ.π. καὶ

δ) Τὴν φθορὰν τοῦ ἤχου, ἀναλόγως τοῦ γένους καὶ τῆς χροᾶς εἰς τὰ ὁποῖα ἀνήκει· ἥτις φθορὰ δεικνύει τὴν φύσιν, τὴν διαδοχὴν, καὶ τὴν κατὰ σύστημα πορείαν τῶν μουσικῶν διαστημάτων ἐν αὐτῷ.

Ἴδου αἱ μαρτυρίαι τοῦ διατονικοῦ Γένους :

Ἦχος	α	Δι α = α = τέταρτος ἐν τῇ Διὰ πορεία συνημμένως		
"	β	κε β = β = πρῶτος " " κε β " "		
"	γ	ζω γ = γ = δεύτερος " " ζω γ " "		
"	δ	νη δ = δ = τρίτος " " νη δ " "		
"	ϵ	Γα ε = ϵ = ἕως τρίτος " " Γα ε πορεία διευρημένως		
Ἦχος	β	Γα β = β = βεῦς = βαρὺς " " Γα β " "		
"	λ	λε λ = λ = λέγετος = (π β διατον.) " " λε λ " "		
"	π	πα ρ = π = πρῶτος " " πα ρ " "		
"	ϵ	ἕως ε πα ρ = ϵ = ἕως πρῶτος " " πα ρ " "		
"	α	πα ρ = α = τέταρτος " " πα ρ " "		
"	π	νη ε = π = νη ε = πρῶτος " " νη ε " "		
Ἦχος	π	Γα ε = π = τρίτος " " Γα ε πορεία συνημμένως		
"	β	ζω γ = β = βεῦς = βαρὺς (β' α) " " ζω γ " "		

Ἡ χ ω ν Ἀ π η χ ή μ α τ α

Δεύτερον τῶν κατ' ἤχον γνωρισμάτων —διὰ τῆς ἀκοῆς τοῦτο— εἶναι τὸ ἀ π ή χ η μ α ἦ ἔ ν ή χ η μ α αὐτοῦ.

σύντομος μελική γραμμὴ ἀποδίδουσα ἀκουστικῶς, κατὰ τὸ δυνατόν, τὰ κύρια αὐτοῦ συστατικά : βάσιν, διαστήματα, δεσπόζοντας φθόγγους, μελωδικὰς ἑλξεις καὶ καταλήξεις, καὶ ἀ π η χ ο ὦ σ α οὕτω τὴν «ιδέαν» —τὸ ἄκουσμα— αὐτοῦ.

Τ' ἀπηχήματα, εἰς μὲν τὸ τραγούδι γίνονται διὰ τῶν ὀργανικῶν εἰσαγωγῶν· εἰς δὲ τὴν ψαλμωδίαν, διὰ τῶν μουσικῶν ὀνομάτων τῶν ἤχων, προφερομένων ἐμμελῶς : Ἀνανές (Α), Νεανές (Β), Νανὰ (Γ), καὶ Ἀγια (Δ) διὰ τοὺς κυρίους· καὶ : Ἀανές (πλ. Γ ἢ Βαρύς), Νεχέανες ἢ Λέγετος (πλ. Β διατον.), Ἀνέανες (πλ. Α), καὶ Νεάγιε (πλ. Δ) διὰ τοὺς πλαγίους*.

Δίδονται δὲ τ' ἀπηχήματα παρὰ τῶν διευθυνόντων τοὺς μουσικοὺς χοροὺς Δ ο μ ε - σ τ ί κ ω ν —τῶν νῦν Πρωτοψαλτῶν καὶ Λαμπαδαρίων— καθ' ὅσον ἄλλως εἶναι ἀδύνατον ἢ να ψάλλῃ χορὸς ὅλος ἀνθρώπων εἰς ἤχον καὶ κλίμακα τῶν ὁποίων δὲν ἐπληροφορήθη ἐκ τῶν προτέρων, εἴτε διὰ φωνῆς εἴτε δι' ὀργάνων, τὴν βάσιν καὶ τὴν τονικότητα.

Τὰ ἐκκλησιαστικά ἀπηχήματα, ὡς πρὸς τὴν μελικήν των μορφήν, δέον ν' ἀκολουθῶσι σχηματισμὸν καὶ κατάληξιν ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀκολουθοῦν εἶδος τῆς μελοποιΐας· διακρινόμενα, ὡς ἐκ τούτου, εἰς :

Σ ύ ν τ ο μ α, διὰ τὰ μέλη τὰ εἰρμολογικά καὶ τὰ σύντομα παπαδικά·

Ἀ ρ γ ο σ ύ ν τ ο μ α, διὰ τὰ μέλη τὰ στιχεραρικά, τὰ ἀργὰ εἰρμολογικά καὶ τ' ἀργο- σύντομα παπαδικά· καὶ

Ἀ ρ γ ά, διὰ τὰ μέλη τὰ ἀργὰ παπαδικῆς καὶ στιχηραρίου.

Εἰς τὸ περὶ ἤχων κεφάλαιον, καταχωροῦνται καὶ τὰ ἀπηχήματα ἐκάστου ἐξ αὐτῶν :-

* Τῶν ἤχων τ' ἀπηχήματα ὅπως καὶ τ' ἀριθμητικά ὀνόματα, εἶναι παλαιὰ εἰς τὴν ἐκκλ. μουσικήν· μνημονεύονται δὲ καὶ εἰς τὴν «Βασίλειον τάξιν» Κωνσταντίνου βασιλέως τοῦ Πορφυρογεννήτου τὸν Ι' αἰῶνα προκειμένων βασιλικῶν ἐπευφημιῶν ἐκ μέρους τῶν «δήμων» τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐπισήμων γεγονότων, ἐορτῶν καὶ ἱπποδρομιῶν ἢ δειπνῶν, δεξιῶσεων καὶ θεατρικῶν παραστάσεων ἐν τῷ Ἱερῷ Παλατίῳ.

Ἴδου διάλογος μεταξὺ κρακτῶν καὶ δήμων, ὅταν ἐπρόκειτο «περὶ τῆς ὄρνας (λαγηνοειδοῦς περιστρεφόμενης κληρωτίδος τῶν ἱπποδρομιῶν) πῶς δεῖ κυλεῖν», διάλογος τοῦ ὁποίου προτάσσουν οἱ κράκται τῶν ἤχων τ' ἀπηχήματα : «λέγουσιν οἱ κράκται τὸ ἰχάδιν (ἀπήχημα) :

Οἱ κράκται: «νανάϊα» ὁ λαὸς «Δοξάζομέν Σε Χριστέ»

» » «νανά» » » «Βασιλεῦ τῶν αἰώνων»

» » » » » «Μονογενῇ Λόγε τοῦ Πατρός»

» » «ἀνανάϊα» » » «ὅτι ἐπεσκέψω καὶ ἐφώτισας»

» » «νανά» » » «τὸν λαόν Σου»

» » «ἄγια» » » «καὶ ἐν τῇ δυνάμει Σου ἀπήλλαξας ἡμᾶς»

» » «νανάϊα» » » «καὶ προσήγαγες ἡμᾶς»

» » » » » «τῷ Θεῷ καὶ Πατρί»

» » «ἀνανάϊα» » » «μεσιτεία»

» » » » » «τῶν πιστῶν βασιλέων ἡμῶν»

» » » » » «ὡς μόνος παντοδύναμος» (ἐκδ. Budé II 125)

Ὑφιστάμενα, μὲ τὰ αὐτὰ ἢ παρόμοια ὀνόματα τ' ἀπηχήματα καὶ ἐν τῇ Δύσει ὁμοῦ μὲ τὰ βυζαντινὰ νεύματα (μουσικὰ σημεῖα) καὶ τῶν ἤχων τὰ ἑλληνικὰ ἀριθμητικὰ ὀνόματα «πρῶτος, δεῦτερος, τρίτος, τέταρτος...» τὸ

§ ξη' Περὶ τῆς τῶν ὀκτὼ ἤχων διατάξεως ἐν τῷ δις διὰ πέντε

Ἡ διάταξις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας ἔχει ὡς βάσιν σύστημα ἐκ δύο ἐπαλλήλων πενταχόρδων (δὺς διὰ πέντε) βαϊνόντων κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα ἑκαστον, κατὰ τὸν τύπον :

$\text{δ}'$	$\text{ε}'$	$\text{στ}'$	$\text{ζ}'$	$\text{η}'$	$\text{θ}'$	$\text{ι}'$	$\text{κ}'$	$\text{λ}'$
12	10	8	12	12	10	8	12	

Μὲ βάσιν τὸν $\text{δ}'$ χωροῦντες ἐπὶ τὸ ὄξύ :

α) Κατὰ τόνον μείζονα, τὸν οὕτω κατὰ μίαν φωνὴν ἄνω τῆς βάσεως $\text{δ}'$ εὐρεθέντα πρῶτον φθόγγον $\text{ε}'$ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ θεμελιουμένην κλίμακα εἶπον ἡ χ ο ν π ρ ῶ τ ο ν.

β) Κατὰ τόνους μείζονα καὶ ἐλάσσονα, τὸν οὕτω κατὰ διφω-
νίαν ἄνω τῆς βάσεως $\text{δ}'$ εὐρεθέντα δεύτερον φθόγγον $\text{στ}'$ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ
θεμελιουμένην κλίμακα, εἶπον ἡ χ ο ν δ ε ὑ τ ε ρ ο ν.

γ) Κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον, τὸν οὕτω
κατὰ τριφωνίαν ἄνω τῆς βάσεως $\text{δ}'$ εὐρεθέντα τρίτον φθόγγον $\text{ζ}'$ καὶ τὴν
ἐπ' αὐτοῦ θεμελιουμένην κλίμακα, εἶπον ἡ χ ο ν τ ρ ί τ ο ν.

δ) Κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα,
τὸν οὕτω κατὰ τετραφωνίαν ἄνω τῆς βάσεως $\text{δ}'$ εὐρεθέντα τέταρτον
φθόγγον $\text{η}'$ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ θεμελιουμένην κλίμακα, εἶπον ἡ χ ο ν τ έ τ α ρ τ ο ν.

Ἀποβλέποντες ἐφεξῆς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ $\text{δ}'$ μέχρι τοῦ ἄνω $\text{ε}'$ πενταχόρδου ὁμοιό-
τητα τῶν διαστημάτων, πρὸς ἐκεῖνα τοῦ ἀπὸ τοῦ $\text{δ}'$ μέχρι τοῦ $\text{στ}'$ πενταχόρδου, μὲ βά-
σιν, τώρα, τὸν $\text{δ}'$ χωροῦντες ἐπὶ τὸ ὄξύ :

α) Κατὰ τόνον μείζονα, τὸν οὕτω κατὰ φωνὴν μίαν ἄνω τῆς βάσεως
 $\text{δ}'$ πρῶτον φθόγγον $\text{ε}'$ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ θεμελιουμένην κλίμακα εἶπον, καὶ πάλιν,
ἡ χ ο ν π ρ ῶ τ ο ν.

β) Κατὰ τόνους μείζονα καὶ ἐλάσσονα, τὸν οὕτω κατὰ διφω-
νίαν ἄνω τῆς βάσεως $\text{δ}'$ εὐρεθέντα δεύτερον φθόγγον $\text{στ}'$ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ
θεμελιουμένην κλίμακα, εἶπον ἡ χ ο ν δ ε ὑ τ ε ρ ο ν.

γ) Κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον, τὸν οὕτω
κατὰ τριφωνίαν ἄνω τῆς βάσεως $\text{δ}'$ εὐρεθέντα τρίτον φθόγγον $\text{ζ}'$ καὶ τὴν
ἐπ' αὐτοῦ θεμελιουμένην κλίμακα εἶπον ἡ χ ο ν τ ρ ί τ ο ν.

παλαιόν, ἀπαρτίζουσι —κατὰ τὴν πιθανοτέραν ἐκδοχὴν— εἶδος προσευχῆς ἀλληλοδιαδόχως λαμβανόμενα :

ἀνακίς λεκίς λαλὰ ἄγια =
ἀναζῆνες κλαὶ ἄνες ἐωσονδὴ ἄγιε

" " " " " καὶ ἄγιε

ἀμείακες λεχέακες ἀακίς λεάγιε =

(Σάθα «Κρητικὸν Θέ-
ατρον» ρνδ' - ρνη')

(Γ. Παπαδοπούλου «Ἱστορία
Ἑκκλ. Μουσικῆς» 178-179)

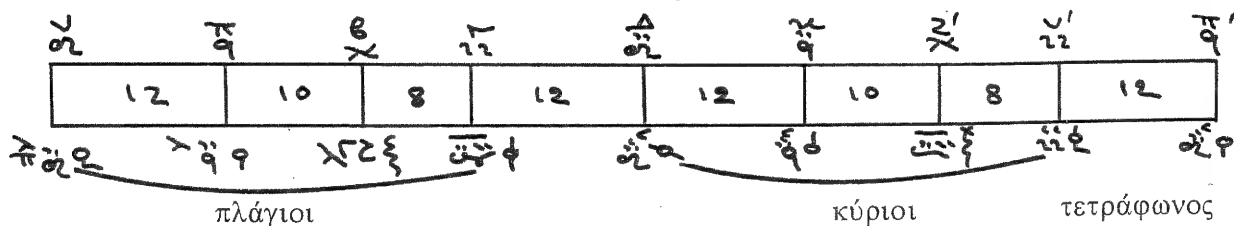
δ) Κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα, τὸν οὕτω κατὰ τετραφωνίαν ἄνω τῆς βάσεως Δ εὐρεθέντα τέταρτον φθόγον α' καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ θεμελιουμένην κλίμακα εἶπον ἡ χ ο ν τ έ τ α ρ τ ο ν.

Ἡ χ ο ι κύ ρ ι ο ι καὶ π λ ά γ ι ο ι

Καὶ πάλιν, ἀποβλέποντες εἰς τὰς ὡς ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν διαστημάτων σχέσεις τῶν οὕτω ἐκ πρώτης καὶ δευτέρας παραγωγῆς ἤχων :

Τοὺς μὲν ἐπὶ τὸ ὀξύ, τέταρτον Δ , πρῶτον α' , δεύτερον β' , τρίτον γ' καὶ τέταρτον ἄλλον α' , ἐκάλεσαν ἡ χ ο υ ς κυ ρ ί ο υ ς (ἢ ὀρθίους), τοὺς δ' ἐπὶ τὸ βαρὺ ἀντιστοιχοὺς αὐτῶν, π λ α γ ί ο υ ς (ἢ δευτερεύοντας): πλάγιον ἢ βαρὺν γ' , πλάγιον τοῦ δευτέρου ἢ λέγετον β' , πλάγιον τοῦ πρώτου α' , καὶ πλάγιον τοῦ τέταρτου ἐπὶ τοῦ α' , τετραφωνίαν κάτω τοῦ τὰ αὐτὰ σώζοντος διαστήματα ἤχου τετάρτου ἐπὶ τοῦ α' .

Ἐκ τῶν πλαγίων ἤχων, βαρύτερος μὲν ὁ πλάγιος τοῦ τετάρτου γ' , ὀξύτερος δὲ ὁ πλάγιος τοῦ τρίτου ἢ βαρὺς γ' · κι' ἐκ τῶν κυρίων, βαρύτερος μὲν ὁ τέταρτος Δ , ὀξύτερος δὲ ὁ τετράφωνός του ἐπὶ τοῦ ἄνω α' .

§ ξθ' Αἱ ἐν τῷ μέσῳ διαπασῶν βάσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας

Οὕτως ἔχει ἡ θεωρητικὴ παραγωγή καὶ διάταξις τῶν ἤχων τῆς ψαλμοδίας ἐν τῷ «διαπασῶν» καὶ ἡ φυσικὴ θέσις αὐτῶν —ἐξ ἀπόψεως βάσεων— ἐπὶ τῶν μουσικῶν ὀργάνων.

Οἱ ἐκκλησιαστικοί, ἐν τούτοις, μουσικοί, ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἀποφυγὴν ἀτάκτων κραυγῶν ἐν τῇ ψαλμοδίᾳ*, ἐὰν αἱ βάσεις τῶν ἤχων ἤθελον ἦναι ὑψηλαί, καθώρισαν τὰς βάσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἤχων ἐπὶ τῶν φθόγων τοῦ «μέσου διαπασῶν».

τὸν μέσον «τόπον φωνῆς» τῶν ψαλλόντων —τὸν τόπον ἀρμοσίας τῆς ἀρχαϊκῆς λύρας καὶ τῆς σημερινῆς ποντιακῆς (α' - β' - γ')— μεταφέροντες τοὺς ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν φθόγων β' γ' α' ἤχους, δεύτερον, τρίτον καὶ τέταρτον τετράφωνον, εἴτ' ἐπὶ τῆς βάσεως τῶν πλαγίων αὐτῶν β' γ' καὶ Δ διὰ τὴν ταυτότητα τῶν εἰς τὰς κλίμακας αὐτῶν μουσικῶν διαστημάτων, εἴτε κι' ἐπὶ τῆς ἀντιφωνίας τῶν κυρίων. Οὕτω :

* Συμφώνως καὶ πρὸς τὸν οὐκ ἐκ τῆς ἐν Τρούλλῳ ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου : «Τοὺς ἐπὶ τῷ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγινομένους, βουλόμεθα μήτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχρησθαι καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι, μήτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀρμοδίων τε καὶ οἰκείων· ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ κατανύξεως τὰς ψαλμοδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ Θεῷ· εὐλαβεῖς γὰρ ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ τὸ ἱερὸν ἐδίδαξε λόγιον» (καϋμένοι κανταδόροι : θὰ σκάσουν ἀπὸ εὐλάβειαν! μὲ τῆς ἀγριοφωνάρες των).

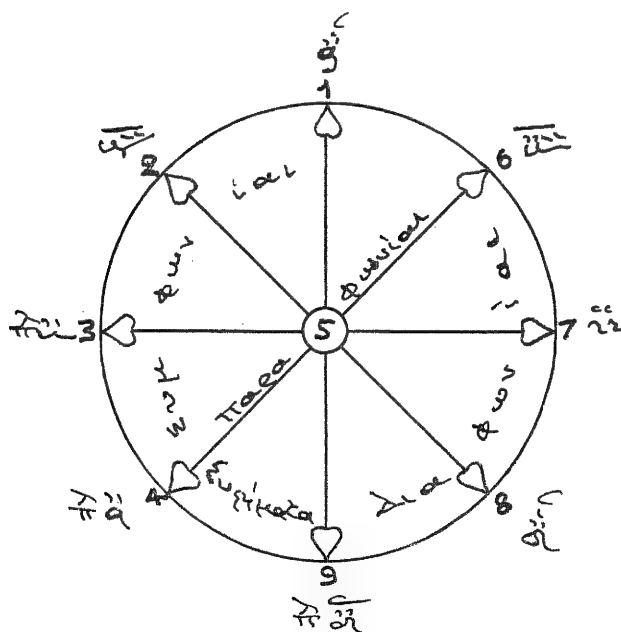
α) Τὸν ἐπὶ τοῦ ἄνω π^{α} τετράφωνον τέταρτον στιχεραρικόν, μετέφερον ἐπὶ τῆς ἀντιφωνίας αὐτοῦ π^{α} π^{α} π^{α} π^{α} . Οἱ δὲ παλαιότεροι κι' ἐπὶ τοῦ ὡς πλαγίου του φερομένου π^{α} π^{α} π^{α} (μὲ ζω^ρ καὶ Κε^ρ ἐν ὑφέσει) καὶ συναντῶμεν πράγματι τὸν ἦχον εἰς τὰς εἰρμολογικὰς συνθέσεις τοῦ πλ. Δ' π^{α} π^{α} π^{α} , ὅπως τὰ «'Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος», «'Ὅτε οἱ ἐνδοξοὶ Μαθηταὶ» καὶ ἄλλα, ὅπου γίνονται σχετικαὶ καταλήξεις εἰς αὐτόν. Ὁ δὲ Κωνστάλας προσπαθεῖ —ἀνεπιτυχῶς— 'να θεμελιώσῃ τὸ Θεοτοκίον του «'Ὁ διὰ Σε θεοπάτωρ προφήτης Δαβὶδ» ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀπὸ τοῦ π^{α} π^{α} π^{α} π^{α} στιχεραρικοῦ τετάρτου.

β) Τὸν ἐπὶ τοῦ ἄνω π^{α} τρίτον ἦχον, μετέφερον ἐπὶ τοῦ πλαγίου του π^{α} ὡς ἦχον "Ἐσω τρίτον π^{α} π^{α} π^{α} π^{α} , ὡς ἦχον π^{α} π^{α} π^{α} π^{α} γνωστὸν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς μουσικούς.

γ) Τὸν ἐπὶ τοῦ π^{α} δεύτερον ἦχον χρωματικὸν (π^{α} π^{α} π^{α} π^{α}), μετέφερον ἐπὶ τοῦ πλαγίου αὐτοῦ, ὡς ἦχον "Ἐσω δεύτερον χρωματικὸν "Ἐσω π^{α} π^{α} π^{α} π^{α} (ἢ π^{α} π^{α} π^{α} π^{α}) εἰρμολογικὸν —ἀλλὰ καὶ τῆς παπαδικῆς— τὸν δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως π^{α} π^{α} π^{α} π^{α} δεύτερον διατονικὸν (βαρὺν ἐπτάφωνον κατὰ τοὺς νεωτέρους), μετέφερον ἐπὶ τῆς ἀντιφωνίας αὐτοῦ κάτω π^{α} καὶ τὸν ἐπ' αὐτῆς ἀντίφωνον τοῦτον διατονικὸν δεύτερον ἦχον, ὡς εὐρισκόμενον βαρύτερον καὶ αὐτοῦ τοῦ πλ. Δ'—βάσεως παραγωγῆς τῆς ὀκτωηχίας— εἶπον, κυρίως ἡ χ α β α ρ ν ν π^{α} π^{α} π^{α} π^{α} τῆς παπαδικῆς.

δ) Καὶ αὐτὸν τὸν ἐπὶ τοῦ π^{α} πρῶτον ἦχον θεωροῦντες ὑψηλόν, μετέφερον οἱ νεώτεροι, ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ πλαγίου του Πα, ὡς ἦχον "Ἐσω π^{α} π^{α} π^{α} π^{α} στιχεραρικὸν καὶ εἰρμολογικόν, κρατήσαντες τὸν ἐκ τοῦ Κε πρῶτον, ὡς "Ἐξω π^{α} π^{α} π^{α} π^{α} τετράφωνον τῆς παπαδικῆς μελοποιΐας· ἂν καὶ οἱ παλαιότεροι, ἐπ' αὐτοῦ ἐστήριζον καὶ τὰ λοιπὰ μέλη, στιχεραρικὰ καὶ εἰρμολογικά.

Ὁ Μαθηματικὸς Τροχὸς Θέωνος τοῦ Σμυρναίου
Βυζαντινὸς μουσικὸς Τροχὸς τῆς Ὀκτωηχίας

Κεφ. Ζ' ΜΟΥΣΙΚΑ ΓΕΝΗ ΧΡΟΑΙ ΚΑΙ ΗΧΟΙ ΔΙΑΤΟΝΙΚΟΙ

Ἀρχόμεθα, λοιπόν, ὡς ἐλέχθη, ἀπὸ τοῦ πλέον ἀπλοῦ Γένους τοῦ μαλακοῦ διατόνου καὶ τοῦ κατ' αὐτὸ ἤχου πλαγίου τοῦ τετάρτου ($\text{Ϡ} \text{ϡ} \text{ϣ} \text{ϣ} \text{ϣ}$), βάσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας.

Πορευόμεθα δὲ —εἰς τὰ μουσικὰ τεύχη τῆς παρουσίας Μεθόδου— οὐχὶ κατὰ τὴν φυσικὴν σειρὰν τῶν ἤχων, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ $\text{Ϡ} \text{ϡ} \text{ϣ} \text{ϣ} \text{ϣ}$ μεταβαίνοντες ἐκάστοτε εἰς ἤχους σχετικούς καὶ συγγενεῖς· καὶ ἀπ' ἐκείνων εἰς ἄλλους πάλιν, τῶν δευτέρων σχετικούς· καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, διευκολύνοντες τὴν μύησιν τῶν ἀρχαρίων εἰς τὸ ἄκουσμα καὶ τὰς ιδιότητες τῶν διαφόρων ἤχων· πρῶτον τῶν διατονικῶν, κι' ἔπειτα τῶν χρωματικῶν καὶ τῆς χροᾶς τοῦ ἐναρμονίου.

Καὶ πρῶτον «Περὶ τετραχόρδων» εἰσαγωγικῶς, ἀπὸ τὰς μορφᾶς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ὁποίων ἐξαρτῶνται τῶν ἤχων αἱ ιδιότητες καὶ διαφοραί.

§ ο' Τετραχόρδων ιδιότητες

Ἐκ τῶν τριῶν συστημάτων : τετραχόρδου, πενταχόρδου καὶ ὀκταχόρδου ἢ διαπασῶν, τὸ τετράχορδον εἶναι βάσις καὶ θεμέλιος τῶν μουσικῶν κλιμάκων καὶ συστημάτων· πρώτη «συλλαβὴ» —ὡς ἔλεγον οἱ παλαιοὶ— φθόγγων ἐν λόγῳ συμφωνίας.

Τοῦτο, καθ' ὅσον, τὸ μὲν πεντάχορδον εἶναι τετράχορδον κατὰ τόνον μείζονα ἠϋξημένον, τὸ δὲ διαπασῶν εἶναι ἄθροισμα δύο τετραχόρδων καὶ τόνου μείζονος· εἴτε ἐνδιαμέσως αὐτῶν «διαζευκτικοῦ», εἴτε ἐκτὸς αὐτοῦ «προσλαμβανομένου», διὰ τὴν διαπασῶν συμφωνίαν.

Φ θ ό γ γ ο ι έ σ τ ῶ τ ε ς κ α ι κ ι ν ο ύ μ ε ν ο ι

Ἐκ τῶν τεσσάρων φθόγγων ἐκάστου τετραχόρδου τῶν κατ' ἤχους μουσικῶν κλιμάκων, οἱ ἄκροι φθόγγοι καλοῦνται «ἐστῶτες» —ἀκίνητοι—, ἐνθ' οἱ ἕτεροι δύο μέσοι, «κινούμενοι». Ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ ἢ τῆς τοιαύτης θέσεως τῶν μέσων φθόγγων ἐκάστου 4χόρδου καὶ τῆς, ὡς ἐκ τούτου, προκυπτούσης ποιότητος τῶν παρ' αὐτῶν ὀριζομένων διαστημάτων, ἐξαρτᾶται ἢ κατὰ γένη καὶ χροᾶς διάκρισις τῶν μελωδιῶν.

Ἐὰν π.χ. οἱ μέσοι φθόγγοι τῶν τετραχόρδων ἔχωσι τοιαύτην διάταξιν, ὥστε τὰ ἐν τῷ 4χόρδῳ διαστήματα ἵνα ᾗναι τόνοι μείζονες, ἐλάσσονες καὶ ἐλάχιστοι, εἰς διαφόρους διαδοχάς, αἱ κλίμακες θ' ἀνήκωσιν εἰς τὴν χροάν τοῦ $\mu \alpha \lambda \alpha \kappa \omicron \upsilon \delta \iota \alpha \tau \acute{o} \nu \omicron \upsilon$.

Ἐὰν μείζονες καὶ «λείμματα» (ἡμίτονα διατονικά), αἱ κλίμακες θ' ἀνήκωσιν εἰς τὴν χροάν τοῦ $\sigma \kappa \lambda \eta \rho \omicron \upsilon \delta \iota \alpha \tau \acute{o} \nu \omicron \upsilon$.

Ἄν τριημίτονα καὶ ἡμίτονα, εἰς τὴν χροάν τοῦ $\sigma \kappa \lambda \eta \rho \omicron \upsilon \chi \rho \acute{\omega} \mu \alpha \tau \omicron \varsigma$.

Ἄν ἐλάχιστοι τόνοι, ἡμίτονα καὶ ἐναρμόνιοι τρίται ἐλάσσονες, εἰς τὴν χροάν τοῦ $\mu \alpha \lambda \alpha \kappa \omicron \upsilon \chi \rho \acute{\omega} \mu \alpha \tau \omicron \varsigma$. Κι'

Ἐὰν ὑπερμείζονες τρίται, ὑπὲρ τὰς μείζονας διατονικάς (τμ. 26), καὶ ὑπελάσσονες, ὑπὸ

τὰς ἐλάσσονας διατονικὰς (τμ. 16), καὶ ἐναρμόνιοι διέσεις (τρίτα ἢ τέταρτα τοῦ μείζονος τόνου), εἰς τὴν χροάν τοῦ ἐ ν α ρ μ ο ν ί ο υ.

Ἡ πρόοδος τῶν τετραχόρδων ἐν τῷ διαπασῶν, βαίνει : εἴτε συνημμένως εἴτε διεzeugμένως· ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς θέσεως τῶν ἤχων ἐν τῷ δις διαπασῶν.

Οὕτω —ὥς καὶ προελέχθη— συνημμένως μὲν βαίνουνσι τὰ τετράχορδα τῶν κυρίων ἤχων, τῶν ὁποίων αἱ κλίμακες εἶναι ἡρμοσμέναι κατὰ δύο τετράχορδα ὅμοια συνημμένα, καὶ ἓνα τόνον μείζονα, ἐκτὸς αὐτῶν, «προσλαμβανόμενον», πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς διαπασῶν συμφωνίας, ἥτοι αἱ κλίμακες τῶν ἤχων :

		4χορδα συνημμένα	Προσλαμβ.
τοῦ Τετάρτου			
τοῦ Πρώτου			
τοῦ Δευτέρου			
τοῦ Τρίτου			

διεzeugμένως δὲ βαίνουνσι τὰ τετράχορδα τῶν πλαγίων ἤχων, τῶν ὁποίων αἱ κλίμακες εἶναι ἡρμοσμέναι κατὰ τετράχορδον, μείζονα τόνον «διαzeugτικόν», καὶ τετράχορδον ἕτερον, ὅμοιον τῷ πρώτῳ, ἥτοι αἱ κλίμακες τῶν ἤχων:

		4χορδον Α'	Διαzeugκτ.	4χορδον Β'
τοῦ Πλ. Τετάρτου				
τοῦ Πλ. Πρώτου				
τοῦ Πλ. Δευτέρου				
τοῦ Πλ. Τρίτου				

Πορεία, λοιπόν, τῶν τετραχόρδων ἐν τῷ διαπασῶν :

Συνημμένως σημαίνει ἤχον κύριον καὶ
Διαzeugμένως » » πλάγιον :-

§ οα' Περὶ μουσικῶν Γενῶν καὶ Χρωῶν

Γένος εἰς τὴν μουσικὴν, εἶναι σύνολον μουσικῶν τρόπων ἢ ἤχων, οἵτινες ἀκολουθοῦσι τὰ αὐτὰ ἢ συγγενῇ μουσικὰ διαστήματα εἰς τὰς κλίμακας αὐτῶν· ἀποτελοῦντες, δῆλον ὅτι, μίαν οἰκογένειαν ἢ ὁμοταξίαν μουσικὴν.

Τὰ μουσικὰ γένη εἶναι τρία :

α) Τὸ διάτονον ἢ διατονικὸν Γένος, μὲ κύριον γνώρισμα τόνους διαφόρων εἰδῶν : μείζονας (τμ. 12), ἐλάσσονας (τμ. 10) καὶ ἐλαχίστους (τμ. 8), καὶ «λείμμα-τα», ἥτοι διαστήματα μικρότερα τοῦ ἡμιτόνου (τμ. 5 1/2).

β) Τὸ χρωμα ἢ χρωματικὸν Γένος, παρουσιαζόμενον ὡς ἀπόχρωσις τοῦ διατόνου, μὲ κύριον γνώρισμα τόνους ὑπερμείζονας (τμ. 16) μέχρι καὶ τοῦ τριημιτόνου (τμ. 18) καὶ «ἀποτομάς», ἥτοι διαστήματα μεγαλύτερα τοῦ ἡμιτόνου (τμ. 6 1/2) καὶ

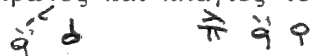
γ) Ἡ ἀρμονία ἢ ἐναρμόνιον Γένος, ἀπόχρωσις καὶ τοῦτο τῶν δύο προηγούμενων Γενῶν, μὲ κύριον γνώρισμα τὴν ἐναρμόνιον δίεσιν (τμ. 4) καὶ τὰς ἐναρμονίους διφωνίας : ὑπερμείζονα (τμ. 26) καὶ ὑπελάσσονα (τμ. 16), ἅπαντα μελωδικὰ καὶ διάφωνα διαστήματα.

Π ε ρ ι Χ ρ ο ῶ ν

Τὰ μουσικὰ Γένη δὲν εἶναι μονοειδή, ἀλλὰ —πλὴν τοῦ ἐναρμονίου— ὑποδιαιροῦνται εἰς δὺ ὡς ἀποχρώσεις ἑκαστοῦ, «χρόα» καλουμένης τῶν Γενῶν : μαλακὴν καὶ σκληράν· θὰ ἠδύναντο δὲ ἄνα παρομοιωθῶσι πρὸς «πέντε αἰσθήσεις» δι' ὧν ἀντιλαμβανόμεθα τῆς ποιότητος τῶν κατὰ γένη καὶ ἤχους μουσικῶν διαστημάτων. «Χρόα» ἄρα εἶναι ὑποδιαίρεσις Γένους εἰδική. Οὕτω :

Ἐκ τῶν ἤχων τῆς ψαλμωδίας :

α) Οἱ ἤχοι πρῶτος καὶ πλάγιος τοῦ πρώτου

βαρὺς καὶ λέγετος (δεύτερος καὶ πλάγιος τοῦ δευτέρου διατονικοί)

τέταρτος καὶ πλάγιος τοῦ τετάρτου

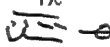
ἀκολουθοῦντες κλίμακας ἐκ τόνων μειζόνων (τμ. 12), ἐλασσόνων (τμ. 10) καὶ ἐλαχίστων (τμ. 8) κατὰ 4χορδον, εἰς διαφόρους διαδοχάς, ἀνήκουσιν εἰς τὴν χρόαν τοῦ μαλακοῦ διατόνου.

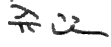
β) Οἱ ἤχοι τρίτος καὶ πλάγιος τοῦ τρίτου ἢ βαρὺς

καὶ ἄλλοι ἐξηρητημένοι ἐξ αὐτῶν, ἀκολουθοῦντες κλίμακας ἐκ μειζόνων τόνων (τμ. 12) καὶ «λειμμάτων» ἢ ἡμιτόνων διατονικῶν (τμ. 5 1/2) κατὰ 4χορδον, εἰς διαφόρους διαδοχάς, ἀνήκουσιν εἰς τὴν χρόαν τοῦ σκληροῦ διατόνου.

Ἐκ τῶν χρωματικῶν ἤχων :

γ) Ὁ ἤχος δεύτερος καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ ἐξηρητημένοι, ἀκολουθοῦντες κλίμακας ἐξ «ἀποτομῶν» ἢ ἡμιτόνων χρωματικῶν (τμ. 6 1/2), ἐξ ὑπερμειζόνων διαστημάτων μέχρι τρίτης ἐλάσσονος ἐναρμονίου (τμ. 16) καὶ τόνων ἐλαχίστων (τμ. 7 1/2), ἀνήκουσιν εἰς τὴν χρόαν τοῦ μαλακοῦ χρώματος.

δ) Ὁ ἤχος πλάγιος τοῦ δευτέρου καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ ἐξηρητημένοι, ἀκολουθοῦντες κλίμακας ἐξ ἡμιτόνων χρωματικῶν (τμ. 6 1/2), τριημιτόνων (τμ. 18) καὶ ἡμιτόνων διατονικῶν (τμ. 5 1/2), ἀνήκουσιν εἰς τὴν χρόαν τοῦ σκληροῦ χρώματος.

Ἐκ πάντων τούτων τῶν «χροῶν» —τῶν ἀποχρώσεων τῶν μουσικῶν κλιμάκων— πλέον ἀπλοῦν, προσιτὸν καὶ παιδαγωγικῶς ἀφομοιώσιμον εἶναι τὸ μαλακὸν διάτονον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει —ὡς ἐλέχθη— τὸ πλεῖστον τῶν ἤχων τῆς ψαλμωδίας, καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ διάγραμμα, κατὰ τὸ δις διαπασῶν, παρέχομεν ἀκολούθως εἰς σχῆμα θαμπούρας :

§ οβ' Περὶ τῆς χροᾶς τοῦ μαλακοῦ διατόνου

Χαρακτηριστικὸν τῆς χροᾶς τοῦ μαλακοῦ διατόνου εἶναι τὸ ὅτι, εἰς τὰ τετράχορδα τῶν ἤχων τῶν ὑπαγομένων εἰς αὐτήν, ἐκτὸς τῶν τριῶν μειζόνων τόνων $\alpha - \beta$, $\gamma - \delta$ καὶ $\epsilon - \zeta$, ὑπάρχουσι καὶ δύο ἐλάσσονες $\beta - \alpha$ καὶ $\delta - \gamma$ καὶ δύο ἐλάχιστοι $\alpha - \epsilon$ καὶ $\gamma - \zeta$. οὕτω δὲ ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τόνου εἰς τὸν ἕτερον γίνεται $\mu \alpha \lambda \alpha \kappa \omega \varsigma$ καὶ ὁμαλῶς, ἐξ οὗ καὶ ἡ χροᾶ αὕτη καλεῖται $\chi \rho \acute{o} \alpha \tau \omicron \upsilon \mu \alpha \lambda \alpha \kappa \omicron \upsilon \delta \iota \alpha \tau \acute{o} \nu \omicron \upsilon$.

Εἰς τὴν χροάν αὐτήν, τήν, ὡς ἐλέχθη, πλέον ἀπλὴν καὶ προσιτὴν καὶ παιδαγωγικῶς εὐκόλως ἀφομοιώσιμον, ἀνήκει τὸ πλεῖστον τῶν διατονικῶν ἤχων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας. Καὶ ἐξ αὐτῶν, ὁ πλάγιος τοῦ τετάρτου, ($\pi \alpha \nu \epsilon$), βάσις καὶ θεμέλιος παραγωγῆς τῆς ὀκτωηχίας, με βαθμιαίαν —μαλακὴν— μετάβασιν ἀπὸ τοῦ μείζονος τόνου εἰς τοὺς ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον κατὰ 4χορδον, κρίνεται ὡς ὁ καταλληλότερος διὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἔναρξιν τῆς περὶ ἤχων μουσικῆς διδασκαλίας.

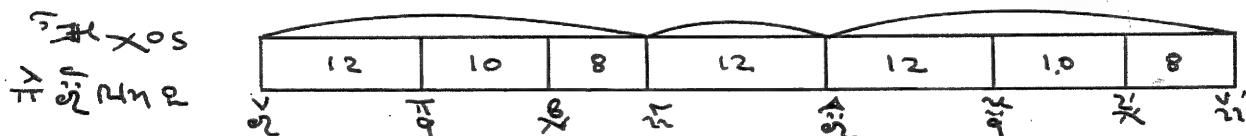
§ ογ' Ἦχος Πλάγιος τοῦ Τετάρτου

Ἦ χ ο ς $\pi \alpha \nu \epsilon$

Ὁ ἦχος πλάγιος τοῦ τετάρτου, εἶναι ἡ βάσις παραγωγῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας· καθ' ὅσον, ἀπ' αὐτοῦ ἐκκινοῦντες καὶ ἀνερχόμενοι φωνὰς μίαν, δύο, τρεῖς, τέσσαρας, εὐρίσκομεν ἤχους πρῶτον, δεύτερον, τρίτον, τέταρτον· καὶ τοῦτο δεικνύει τὸ ἐπὶ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ ἴσον ϵ , ἂν θέλωμεν ν' ἀκολουθήσωμεν, κατὰ τὴν γραφήν, τοὺς παλαιοὺς ἐκκλησιαστικοὺς μουσικοὺς.

Βάσις τοῦ πλαγίου τετάρτου, εἶναι ὁ φθόγγος α τοῦ μέσου διαπασῶν, ἡ δὲ κλίμαξ αὐτοῦ ὁδεύει ἐπὶ τὸ ὅξυ κατὰ τετράχορδα διεzeugμένα $\alpha - \gamma$ καὶ $\delta - \zeta$, ἐκ τόνων μείζονος, ἐλάσσονος καὶ ἐλάχιστου ἑκαστον, μετὰ μείζονος διαzeugτικοῦ τόνου $\gamma - \delta$ καὶ τοῦτο δεικνύει ἡ εἰς τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ βάσις η καὶ ἡ φθορὰ αὐτοῦ ϵ .

Ἡ μαρτυρία τοῦ ἤχου δηλοῖ : Ἦχος πλ = Ἦχος πλάγιος, α = τοῦ τετάρτου, η = βάσις τὸ η τοῦ μέσου διαπασῶν, καὶ ἡ φθορὰ ϵ = τὰ διαστήματα τῆς κλίμακος αὐτοῦ, ὡς ἐξετέθησαν ἀνωτέρω, καὶ τὴν κατὰ διάzeugξιν πορείαν τῶν τετραχόρδων αὐτοῦ :

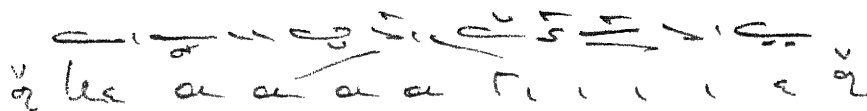

Χρειαζεται μεγάλη προσοχή διὰ τὸ ἄκουσμα τῶν φθόγγων β καὶ δ , τῆς διφωνίας καὶ ἐξαφωνίας αὐτοῦ, πού εἶναι χαμηλότεροι κατὰ κόμματα δύο ρ ἀπὸ τῶν α καὶ γ τῶν μειζόνων τόνων $\alpha - \beta$ καὶ $\gamma - \delta$ τῶν Δυτικῶν, τὸ σύστημα τῶν ὁποίων κατακλύζει τὸ ἀκουστικὸν αἰσθητήριον τῶν ἀστικῶν μας Κέντρων —ἀλλὰ καὶ τῆς Ὑπαίθρου διὰ τῶν δίσκων, τοῦ Ραδιοφώνου καὶ τῆς Τηλεοράσεως— καὶ δὲν ἐπιτρέπει, οὔτε τὴν ἀντίληψιν, οὔτε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀπὸ μουσικοὺς φδειακούς, καὶ ἄλλους οἱ ὅποιοι ἐκ περιστάσεως καὶ μόνον ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς.

Ἀ π ή χ η μ α, ἥτοι εἰσαγωγή εἰς τὸ ἄκουσμα, δηλαδὴ τὴν τονικότητα τοῦ ἤχου, εἶναι τὸ μουσικὸν ὄνομα αὐτοῦ «Νεάγιε» :

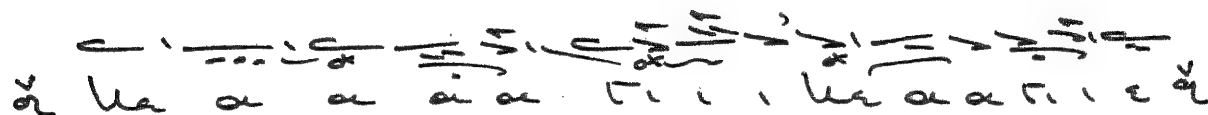
Σύντομον μὲν διὰ τὰ εἰρμολογικὰ μέλη αὐτοῦ $\alpha \beta \gamma \delta \epsilon \zeta \eta$ με τοὺς

βασικούς φθόγγους α και β και τὴν πρὸς τὸν δεύτερον μελωδικὴν ἔλξιν τοῦ γ .
 Ἀργότερον δέ, διὰ τὰ στιχεραρικὰ καὶ τὰ ἀργὰ εἰρμολογικά :

με τοὺς τρεῖς βασικούς φθόγγους τῆς κλίμακός τοῦ α β γ (τὸ γ εἶναι κρυμμένον εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς πεταστῆς) καὶ τὴν πρὸς τὸν β ἔλξιν τοῦ γ ἐν διέσει.

Ἀκόμη καὶ πλέον ἀργόν, διὰ τὰς ἀργὰς παπαδικὰς καὶ στιχεραρικὰς συνθέσεις:

Δεσπόμενοι φθόγγοι τοῦ πλαγίου τετάρτου : ἡ βάσις α ἡ διφωνία β ἡ τετραφωνία γ καὶ ἡ ἐπταφωνία δ αὐτοῦ.

Μελωδικαὶ ἔλξεις :

Οἱ δεσπόμενοι, οἱ βασικοὶ φθόγγοι, ὡς σταθεροί, ἔλκουν πρὸς ἑαυτούς, ἐν ἀναβάσει μὲν διὰ διέσεων :

Ὁ α τὸν ὑπ' αὐτὸν β κατὰ κόμματα δύο β , καὶ ἐν περιφορᾷ κατὰ τέσσαρα β · τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὁ ἄνω γ πρὸς τὸν ἄνω δ .

Ὁ β τὸν γ ἐν ἀναβάσει καὶ περιφορᾷ κατὰ κόμματα 4 γ καὶ 6 γ .

Ὁ γ τὸν δ ἐν ἀναβάσει κατὰ κόμματα τέσσαρα δ , καὶ ἐν περιφορᾷ κατὰ κόμματα ἕξ δ , ἀκόμη καὶ ὀκτώ δ .

Ἐν καταβάσει δὲ δι' ὑφέσεως τοῦ ζ κατὰ τμήματα 4 (δ)· τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὅταν ἡ μελωδία φθάνῃ μέχρις αὐτοῦ ἀνακάμπουσα —ἐπιστρέφουσα πρὸς τὸ βαρὺ— ἔχει καὶ πάλιν τὸν ζ ἐν ὑφέσει (δ).

Καταλήξεις :

Εἰς αὐτοὺς τοὺς δεσπόμενους φθόγγους γίνονται καὶ αἱ καταλήξεις τῶν μελωδιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν στίξιν τοῦ ποιητικοῦ κειμένου τῶν ὕμνων ἢ τῶν τραγουδιῶν :

Ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς α , β , γ , ὅταν τὸ κείμενον ἔχῃ κόμμα,

Ἐντελεῖς εἰς τοὺς α καὶ β —ὅποτε οἱ εἰς τὸν α μελικοὶ σχηματισμοὶ ἔχουσιν ἄκουσμα τετάρτου ἤχου ἀπὸ τοῦ α —ὅταν τὸ κείμενον ἔχῃ τελείαν καὶ τέλος,

Τελικὰς εἰς τὸν α εἰς τὸ τέλος τοῦ ποιήματος, μὲ ἰδιαίτερον μάλιστα μελικὸν σχηματισμόν, ἐν τέλει τῆς ψαλμωδίας α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω .

Ἐξ ἀπόψεως μελοποιῆας, ὁ πλ. Δ' διακρίνεται εἰς ἀπλοῦν, εἰς διφωνοῦντα, ὅταν τελειῶνῃ διφωνίαν ἄνω τῆς βάσεως αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ β , καὶ εἰς ἐπτάφωνον, ὅταν τὸ μέλος ἐνδιατρίβῃ εἰς τὴν ἐπταφωνίαν δ .

Ὑφ' ὅλας αὐτοῦ τὰς μορφάς, ἡ ισο του ἔχει ἐπὶ τῆς βάσεως α . Ἐὰν δὲ τὸ μέλος τριφωνήσῃ ἢ τετραφωνήσῃ, μεταπίπτον εἰς ἤχους Γ' καὶ Δ', τότε τὸ ἴσον μεταφέρεται εἰς τὰς βάσεις τῶν ἤχων τούτων δ καὶ ϵ (ἢ γ καὶ δ). Στάσις ἐπὶ τοῦ γ σημαίνει, συνήθως, τετραφωνίαν ἤχου τετάρτου ἀπὸ τοῦ κάτω ΔΙ (δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω).

α α φ ε σ η α μα ρ τι , ω ς ε θ α υ η ς α ν α ρ α

α α α ο ε ε ε ω ς

π ρ ο ς π α ν τ α

Κ αι ν υ ν η α α ε ι η ς ε ς τ ο υ ς α ι ω ν α ι τ ω ν

α ι α ι ω ν ω ν ω ν α α μ η ν

Τ η ς σ υ ν η ε ι α α ε ς ο υ θ υ υ ν α ι μ ο ι τ ε ι

θ ο υ ς θ ε ο ο τ ω ο ο κ ε α σ χ ο ρ η ς γ α ρ κ α ι ε

ε ς ο υ π ω σ α τ ω ν τ υ χ η η η ν α μα ρ τι ι

ι α υ ς ω ς ο ε θ υ μ ω ς τ ο ν β ι ο υ μ ο υ ο ο ο χ ο α

ε κ θ α τ α η η η η σ α ς η τ α ς ζ α ς π ρ ο θ η α ι ς

ε ι υ σ α ι α ι α ι κ ε π α α α σ η η ς α μα

ρ α ρ ο ι ι ι α ι

τ η ς ο ς π ρ ο ς π α ν τ α

Π α ν τ α κ ε ο ν ο υ ο υ ς κ α ι ε ζ ε ε ρ ν ο υ

ο υ ο υ σ α α α ο ο ο γ α ο ο ο γ α α χ ο

 δυο κουκκιά ή στο για λο ο ο για α λο ο ο
 - κι άλλους τόσους σερβιανούσα, τ' βουνό, βουνό

Τεχός πῶς αἰνέ μετ. χ

 Ελα ψιχα τα πα θα δυ υ υ ω ρια χ ε χενους
 ε χτα η σου του η νο ο ο λο ρη μ' ε χε φανη

 του ου η νο ο ο ο λο ρη
 νο ο χτα να α α α λα η

μ' ε χε φανη τον χτα νάει, ερ παιζαν ατ' ε' αηδονάει
 ερ παιζειν ατ' ε' αηδονάει, ε' στο βασιληά πη γαίνει

Τεχός πῶς αἰνέ χ απλούς

 α σπέρ μου ου τρια α ε' πια φ' χα α η ι ε' βα α

 σι χη α α ε τω χου χου δω

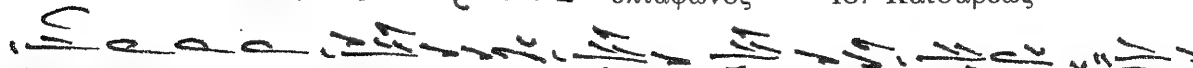
ποιός αρε νίγη τίν αφαίται, να τίν αρε νίγω κι εγώ

 ε

 ε

 ε

Τεχός πῶς αἰνέ επτάφωνος — 'Ισ. Καισαρέως

 Δο ζα ζοι τω δι η ζα δι ι το ο ο φω ως ε' ο ο ο

ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὡς ἡ ἀγάπη

τοῦ Θεοῦ ὡς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὡς ἡ ἀγάπη

ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὡς ἡ ἀγάπη

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ

ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ

Ἰσχυρὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ

Ἰσχυρὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ

Ἰσχυρὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ

Ἰσχυρὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ

Ἰσχυρὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ

Ἰσχυρὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ

Προτασσόμενοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν Τροπαρίων στίχοι:
Ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς βάσεως ὧ καὶ ἀνερχόμενοι μέχρι τετραφωνίας ὧ τοῦ κυρίου, κατέρχονται πρὸς αὐτήν:

Εἰς μὲν τὰ εἰρμολογικά, ὑπὸ μορφήν καταληκτικῆς θέσεως πρὸς τὸν ὧ: συντόμου διὰ τὰ σύντομα καὶ ἀργῆς διὰ τὰ ἀργά (Ἴδε «Τρία ἄναρχα δοξάζω»).

Εἰς δὲ τὰ στιχεραρικά, ὑπὸ μορφήν στιχεραρικῆς καταληκτικῆς θέσεως πρὸς τὸν ὧ (Ἴδε «Χαῖρε Σιών ἁγία» καὶ «Τῆς σωτηρίας εὐθυνόν μοι»).

Ἦχος πλάγιος τοῦ τετάρτου ἀπὸ διφωνίας, πρὸς τὴν ὁποίαν καταλήγει καὶ ὁ προτασσόμενος τῶν στιχερῶν ψαλμικός στίχος: σημειοῦται τοῦτο διὰ διφώνου ἀναβάσεως εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἤχου: $\pi \omega \mu \eta \epsilon \omega$

ἦχος πῶλη ε ἦ

δι νη τα δυ ται η λι ος η σε λη η νη

οι νη τα δυ ται η πῶλη τα αγρα η το φως

ω του παρε δο ζου δαυ κα τος η ω κυ η ει ου φει

υτου ο τη φυ σε α δαυ κα τος η τως ευ ζυ λω κε μα

ται τως δα ναι του νη ται η τως κα τα κε ι

νε ται ο α νη θυ νος η κε υ ται το φω ως ζου η φει ζον

η λι ε η βλε ε επω το το κη μα η παρ θε νος

ε λε ται οι τω ρω ω η βλε του σε κε μα κη νη χει ρον ον

ε α τα ε κε η

ἦχοι δίφωνοι, τρίφωνοι, τετράφωνοι

ἦχοι μέσοι, παραμέσοι, πλάγιοι

Ὄταν ἑνὸς ἤχου ἡ μελωδία τελειοῦται δύο φωνὰς κάτω τῆς βάσεώς του, λέγεται ὅτι «μεσάζει»· ὅταν τρεῖς «παραμεσάζει» καὶ ὅταν τέσσαρας «πλαγιάζει»· καὶ αὐτὰ εἶναι ιδιότητες τῶν κυρίων ἤχων, οἵτινες ἔχουσιν ἑκτασιν ἐπὶ τὸ βαρὺ.

Ἀντιθέτως, ὅταν ἡ μελωδία ἑνὸς ἤχου τελειοῦται δύο φωνὰς ἄνω τῆς βάσεως αὐτοῦ, λέγεται ὅτι «διφωνεῖ»· ὅταν τρεῖς «τριφωνεῖ» καὶ ὅταν τέσσαρας «τετραφωνεῖ»· καὶ αὐτὰ εἶναι ιδιότητες τῶν πλαγίων ἤχων, οἵτινες ἔχουσιν ἑκτασιν ἐπὶ τὸ ὀξύ. Ἀκόμη ὅταν ἐνδια-
τρίβῃ ἡ τελειοῦται εἰς τὴν ἑπταφωνίαν λέγεται ὅτι «ἐπταφωνεῖ» καὶ περὶ ἑπταφώνων ἤχων ἴδε ἐν ἰδιαιτέρᾳ παραγράφῳ.

Ἀκολουθοῦν παραδείγματα ἤχου πῶλη ε διφωνοῦντος :

Καί τι πλέον ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἰσοκρατήματα τοῦ πλ. Δ' :

Παροδικὴ μετάπτωσις εἰς ἤχους $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$ καὶ $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$ (ὅπως εἰς τὸ προεκτεθὲν τροπάριον τοῦ ᾠδῆστοις Ὑμνου «Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς»), ἡ ὁποία εἰς τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν θὰ ὠδήγει εἰς συγχορδίας τῶν δύο τούτων ἤχων, ἀντιμετωπίζεται καὶ μὲ πρόσθετα δευτερεύοντα ἴσα τῆς β' φωνῆς ἐπὶ τῶν $\overline{\alpha}$ καὶ $\overline{\alpha}$, τοῦ βασικοῦ ἴσου μένοντος σταθερῶς ἐπὶ τοῦ $\overline{\alpha}$.

§ οδ' Περὶ ᾠδῆ (χαμηλοῦ) Πρώτου ἤχου

Ἦχος ᾠδῆ $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$

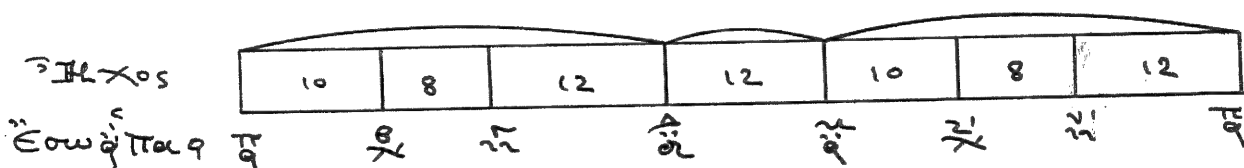
Ἀνερχόμενοι ἀπὸ τῆς βάσεως τοῦ πλ. Δ' $\overline{\alpha}$ φωνὴν μίαν, ἥτοι τόνον μείζονα, εὐρίσκομεν τὸν φθόγγον $\overline{\alpha}$ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ κλίμακα ὀδεύουσιν διεzeugμένως, μὲ τόνους ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα, κατὰ τὰ τετράχορδα $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$ καὶ $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$ καὶ μείζονα τόνον διαzeugτικὸν $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$.

Τοῦτον καλοῦμεν ἤχον πρῶτον, ὡς ἔχοντα ὡς βάσιν αὐτοῦ τὸν πρῶτον ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἀπὸ τῆς βάσεως $\overline{\alpha}$ τοῦ πλ. Δ', δι' ἀναβάσεως τόνου μείζονος εὐρεθέντα φθόγγον $\overline{\alpha}$ καὶ τοῦτο —τὴν ἀνάβασιν μείζονος τόνου— δηλοῖ καὶ τὸ ἀπὸ ἡ χ η μ α αὐτοῦ $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$ ἐνῶ εἰς τὸ διὰ τὰ στιχερὰ ἀργότερον ἀπήχημά του

$\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$

ἐκτὸς τοῦ μείζονος τόνου $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$, γίνεται φανερά ἀκουστικῶς, ἡ διαδρομὴ τῆς κλίμακος μέχρις ἐκτάσεως τετραχόρδου ($\overline{\alpha} - \overline{\alpha} - \overline{\alpha} - \overline{\alpha}$). ἀκόμη καὶ ὁ σχηματισμὸς καταληκτικῆς στιχεραρικῆς θέσεως ἐπὶ τοῦ $\overline{\alpha}$.

Ὁ ᾠδῆ $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$ ἤχος, ὡς ἔχων κλίμακα ἐν διαzeugξει, παρουσιάζεται ὡς πλάγιος καὶ πράγματι ἀκολουθεῖ τὴν κλίμακα τοῦ ἐκ τῆς ἰδίας βάσεως $\overline{\alpha}$ ἤχου Πλαγίου Πρώτου :

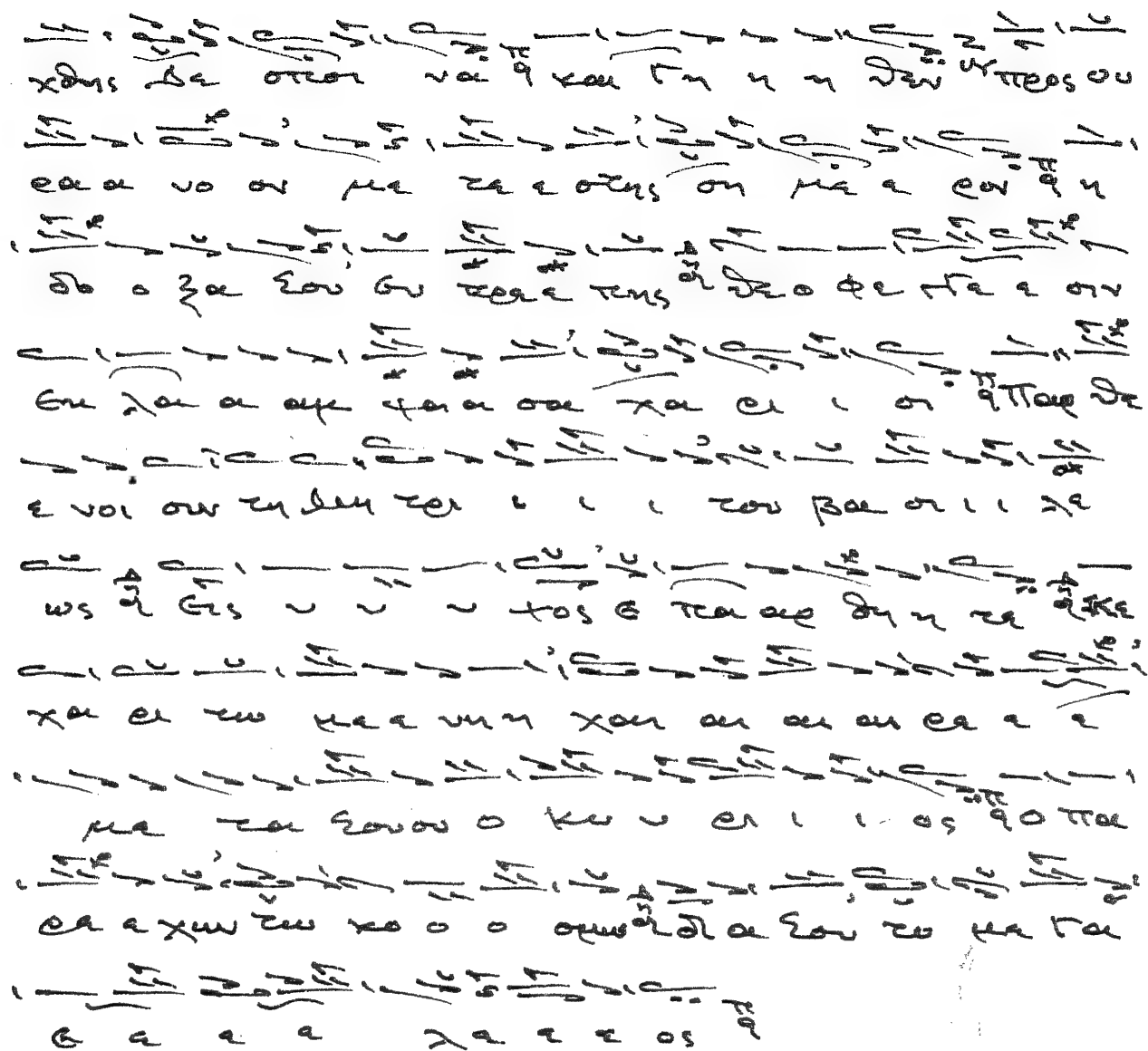

δι' ὃ καλεῖται «ᾠδῆ (χαμηλὸς) πρῶτος ἤχος». Διότι ὑπάρχει καὶ ὡς πρῶτος ἤχος ἐκ τῆς θεωρητικῆς τοῦ βάσεως $\overline{\alpha}$, καλούμενος «ᾠδῆ πρῶτος ἤχος ἢ τετράφωνος» ($\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$) περὶ τοῦ ὁποίου κατωτέρω.

Μαρτυρία τοῦ ᾠδῆ πρῶτου ἤχου, Ἦχος $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$ που σημαίνει : Ἦχος α' = πρῶτος μὲ μίαν ὀξεῖαν / μίαν φωνὴν ἄνω τοῦ πλ. Δ' ἄν και, ἐκ συνηθείας, πρὸς δῆλωσιν τοῦ χαρακτηῖρος αὐτοῦ ὡς κυρίου ἤχου, θέτουν εἰς τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ τετράφωνον ἀνάβασιν (ἤχος $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$).

Βάσις ὁ φθόγγος Πα καὶ φθορὰ φ, που σημαίνει πρόοδον τῆς κλίμακος κατὰ τόνους ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα, ἀνὰ τετράχορδον, διεzeugμένως.

Δεσπόζοντες φθόγγοι : $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$, ὁσάκις βαδίζῃ ἡ κλίμαξ του διεzeugμένως, καὶ $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$, ὅταν βαδίζῃ συνημμένως μὲ τετράχορδα πρῶτου $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$ καὶ τετάρτου $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$ ἤχου εἰς τὸν ὁποῖον μεταπίπτει συχνὰ ἡ μελωδία του, εἰς

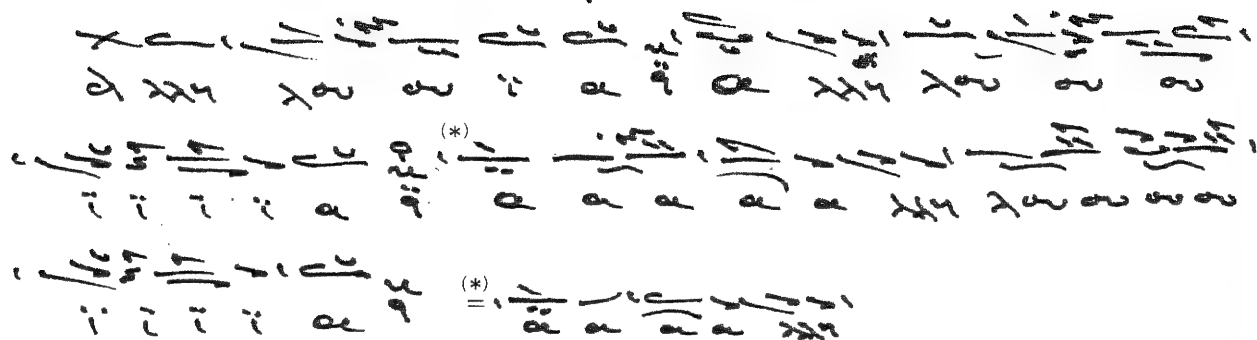

Ὁ Ἑσω ἦ Πα ρ ἦχος, ὁδεύων ἐπὶ τὸ ὀξύ, ἀκολουθεῖ τὸ πεντάχορδον σύστημα, μετὴν φθορὰν ρ τοῦ πλαγίου Πρώτου ἦχου ἐπὶ τοῦ Κε ρ (ρ) καὶ τοὺς φθόγγους ἄνω βου ρ καὶ γα ρ ἐν διέσει, ὡς ρ καὶ γ . Ἀκόμη ὅτι, παρ' ὅλον ὅτι ἔσω, ἦτοι χαμηλὸς πρῶτος ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ πλαγίου τοῦ ρ , ἔχων ἦχον ἄγια, ἦτοι τέταρτον ἀντίφωνον (ρ Δι α) τετραφωνίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἐν τούτοις, ἐν πολλοῖς διατηρεῖ τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ ὡς κυρίου ἦχου (ὡς ἀπὸ τοῦ Κε), μετὸν προτασσόμενον τῶν στιχερῶν στίχον ἀρχόμενον ἀπὸ τετραφωνίας ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ μετὴν φθορὰν τοῦ ἀπὸ τοῦ Κε πρώτου ἦχου δ ἐπὶ τοῦ Πα δ (ρ) καὶ μετὸς φθόγγους Ζω ρ καὶ Κε ρ ἐν ὑφέσει (ρ καὶ γ), ὁδεύων τετραφωνίαν κάτω ἐπὶ τοῦ Δι ὡς εἰς πλάγιον τοῦ πρώτου ρ (ρ Δι ρ), ἐπίσης κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ βαρὺ διατηρεῖ τότε καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν θέσιν τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ ὡς 4φώνου, ὡς ἦτο ὁ στιχεραρικός πρῶτος ἦχος τὸν παλαιὸν καιρόν.

Πρόδος κατά τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ ὀξὺ (διὰ διέσεων)

πρ	χθ	ζτ	αδ	ββ	γδ	δε	στ	χθ	ζτ	αδ
10	8	12	12	10	8	12	10	8	12	12
12	10	8	12	10	8	12	12	10	8	12
πρ	χθ	ζτ	αδ	ββ	γδ	δε	στ	χθ	ζτ	αδ

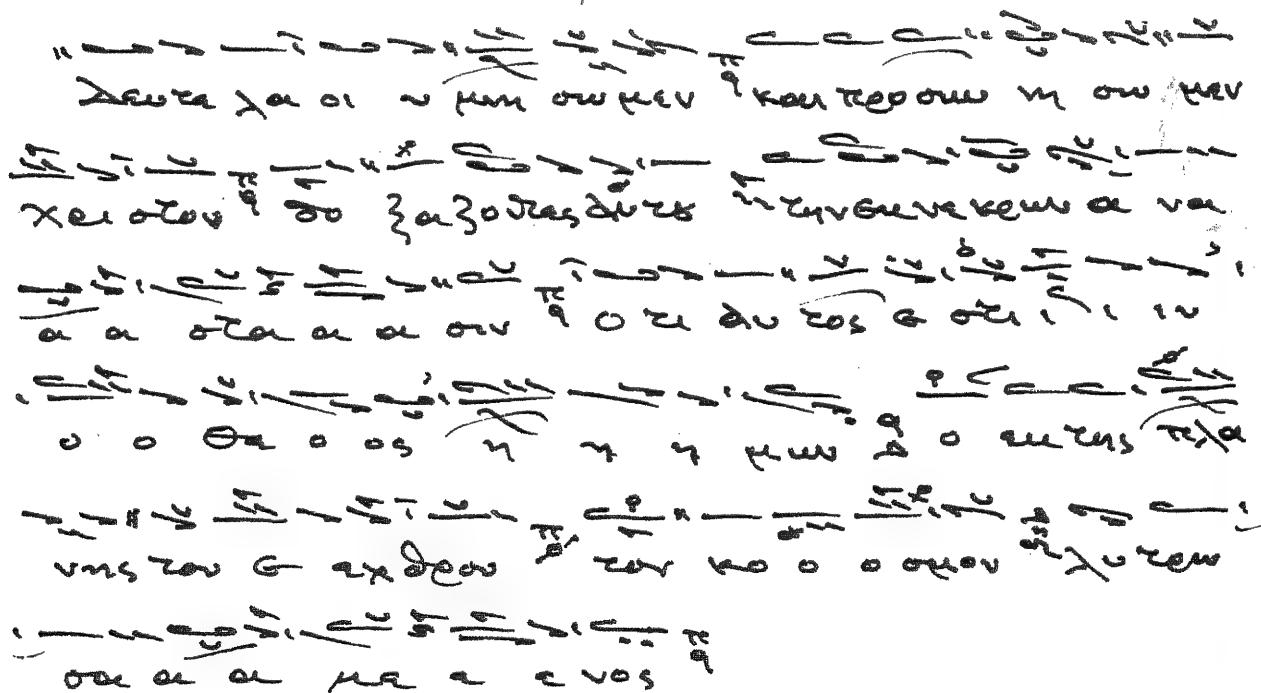
Ἰσχυρός ἔστιν

Πρόδος κατά τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ βαρὺ (διὰ ὑφέσεων)

αδ	ββ	γδ	δε	στ	χθ	ζτ	αδ	ββ	γδ	δε
12	10	8	12	10	8	12	12	10	8	12
10	8	12	12	10	8	12	10	8	12	12
αδ	ββ	γδ	δε	στ	χθ	ζτ	αδ	ββ	γδ	δε

Ἰσχυρός ἔστιν ἡ πλαγιάζων

Τεχνοσ "Εσω ή Παρ μεσάζων και διφωνών

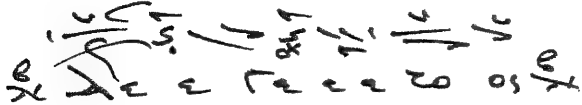
Κυ ε ε ε να κραζα προς ξε ε ή θ σα
 μου ο ο ο ον με ή θ σα με ο ο ον με ή θ σα
 ε ε ε ή θ σα ε ε να κραζα προς
 ξε ε ή θ σα μου ο ο ο ον με ο ο ο ον με
 προς ξε ε ή θ σα ε ε να κραζα προς
 ξε ε ή θ σα μου ο ο ο ον με ο ο ο ον με
 προς ξε ε ή θ σα ε ε να κραζα προς
 ξε ε ή θ σα μου ο ο ο ον με ο ο ο ον με
 προς ξε ε ή θ σα ε ε να κραζα προς
 ξε ε ή θ σα μου ο ο ο ον με ο ο ο ον με

Τεχνοσ ή Παρ ή

ο ο σα βου ο να α α α ή πα αν
 πα ρα α σα ή μαν τε ρα α σα ο ο
 λα τα α πα ή τα πα ρα τα α αν να ή θ
 ναμ να μη ερ να μη χιονι σε τε ή

- βονάμ' να κή χιόνισε, καί παρ μίν παχηγήτε
 όσο να τὰω μ' όσο να ρδω
 - όσο να τὰω μ' όσο να ρδω, καί κίω να φυέω
 βονάμ' να κή χιόνισε

ὅσον ψάλλονται εἰς αὐτὸν τὰ εἰρμολογικὰ μέλη τοῦ Δ' ἤχου. Φέρεται δ' ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ ὡς κλάδος, ἤτοι μέσος τοῦ τετάρτου ἤχου ἀπὸ τοῦ Δι ($\alpha' \rightarrow \beta \gamma \delta$), ἐξ οὗ καὶ ἐν κατιούσῃ φορᾷ —ὡς πλαγίου— κινεῖται τὸ ἀ π ἡ χ η μ α αὐτοῦ, $\alpha' \rightarrow \beta \gamma \delta \epsilon \zeta \eta \theta$ με τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους τῆς κλίμακος αὐτοῦ α καὶ α' . Ἀργότερον δὲ ὡς:

φανερώνει ἀκόμη καὶ τοῦ πα^α τὴν διέσιν πρὸς τὸν α , 'που εἶναι καὶ τὰ κύρια χαρακτηριστικά του.

Εἰς τὸν λέγετον οἱ νεώτεροι ἔχουν συνθέσει καὶ πολυελέους καὶ δοξολογίας καὶ καλοφώνους εἰρμούς τῆς παπαδικῆς μελοποιίας.

Δ ε σ π ό ζ ο ν τ ε ς φ θ ό γ γ ο ι: $\alpha \alpha' \alpha''$ καὶ $\beta \beta' \beta''$, ἂν ὁ λέγετος τετραφωνῇ.

Ἐ λ ξ ε ι ς ἐν διέσει: τοῦ Πα α πρὸς τὸν α , τοῦ Γα α πρὸς τὸν α' , τοῦ ζώ α πρὸς τὸν α'' . Ἐὰν δὲ ὁ ἤχος τετραφωνῇ με καταλήξεις εἰς τὸν α' , τότε καὶ τὸν Κε α πρὸς τὸν α' .

Ἐν κατιούσῃ φορᾷ ἢ ὅταν τὸ μέλος φθάνη μέχρι τοῦ α' ἐπανακάμπτον, ἔχει τοῦτον ἐν ὑφέσει (α'). Εἰς τετράφωνον δὲ τοιοῦτον, ὅταν τὸ μέλος φθάνη μέχρι τοῦ ἄνω α' ἐπανακάμπτον, ἔχει καὶ τοῦτον ἐν ὑφέσει α' . τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὅταν πρὸς τὸν κάτω α γίνονται αἱ ἀνακάμψεις: (Ἴδε δοξολογίαν Λαμπαδαρίου καὶ Χουρμουζίου «Λόγον ἀγαθόν»).

Κ α τ α λ ή ξ ε ι ς κάμει: Ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν α τελικὰς δὲ καὶ ἐντελεῖς, εἰς τὸν α . Ἄν δὲ τετραφωνῇ, ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς α καὶ α' —ἀκόμη καὶ εἰς τὸν κάτω α ἂν τὸ μέλος μεταπίπτῃ εἰς τὴν ἀντιφωνίαν τοῦ κυρίου του (Ἦχον $\alpha \rightarrow \beta \gamma \delta \epsilon \zeta \eta \theta$)— ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς, εἰς τὴν βάσιν τοῦ α .

Ὅταν τὸ μέλος καταλήγῃ εἰς τὸν κάτω α , φθάνον μέχρι τοῦ α καὶ ἐπανακάμπτον, κάμει τὸν βου α ἐν μικρᾷ ὑφέσει (α)· τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὁ λέγετος ὅσον ἀφορᾷ τὸν α τὸν ὅποιον κάμει ἀκόμη ἐν ὑφέσει (α) δημιουργῶν τετράχορδον χρωματικὸν μεταξὺ α καὶ α' εἰς ἀπολυτικιοκαθίσματα τοῦ Δ' ἤχου ($\alpha \rightarrow \beta \gamma \delta$).

Ὁ λέγετος, δεδεδμένος, ὅπως εἶναι καὶ μετὰ τοῦ στιχεραρικοῦ τετάρτου ἤχου ($\alpha \rightarrow \beta \gamma \delta$) κάμει καταλήξεις καὶ εἰς τὴν βάσιν ἐκείνου α , ὅπου μεταφέρεται καὶ τὸ ἴσον τῆς σχετικῆς μουσικῆς θέσεως, εἰς τὰ εἰρμολογικά του.

Πάντως: Πα φυσικὸν = ἤχος α Πα α καὶ Πα α ἐν διέσει = ἤχος λέγετος Βου α

Ἐξ ἴσου δεδεδμένος καὶ πρὸς τὸν $\alpha \rightarrow \beta \gamma \delta$, καταλήγει καὶ εἰς αὐτόν, ὡς εἰς τὸ «Ἐπεφάνης σήμερον» τῶν Θεοφανείων, πλαγιάζων.

Τ ὁ ἴ σ ο ν τ ο ῦ Λ ε γ έ τ ο υ εἶναι εἰς τὴν βάσιν τοῦ Βου (α), ἐκτὸς ἂν κάμῃ καταλήξεις εἰς τοὺς φθόγγους α , α' , α'' , βάσεις ἤχων $\alpha \rightarrow \beta \gamma \delta$, $\alpha' \rightarrow \beta \gamma \delta$ καὶ $\alpha'' \rightarrow \beta \gamma \delta$, ὅποτε μεταφέρεται καὶ τὸ ἴσον εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν φθόγγων τούτων ἀναλόγως.

Ὁ λέγετος καίτοι πλάγιος ἤχος, λόγῳ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ «μέσου διαπασῶν», σπανίως —εἰ μὴ ἐν τῇ ὀργανικῇ μουσικῇ— ἐπταφωνεῖ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν. Ἴδε δὲ τοιοῦτον παράδειγμα εἰς τὸ «ἅγιος ἀθάνατος» τοῦ «Ἄγιος ὁ Θεός» τοῦ

Νηλέως Καμαράδου. Σπανιώτατα δὲ ἀντιφωνεῖ εἰς τὸν κάτω \mathcal{B}' , ὡς ἐν τῇ σχετικῇ δοξολογίᾳ τοῦ Χουρμουζίου, κατὰ τὴν λέξιν (ἐπὶ γῆς) «εἰρήνη».

Ίψχος ἁγελος βουζ

 Ίψχος ἁγελος βουζ ο το ο κε εως ζω
 σα κ αφθονος πη γη δι α σον' ου γινω τη σα πιας πινω
 μαυ κοι οτα ρω σον ε πι τη θε α δο ζη σου
 οτα φα νω δο ζης α ζι ω σον

ἁγελος βουζ

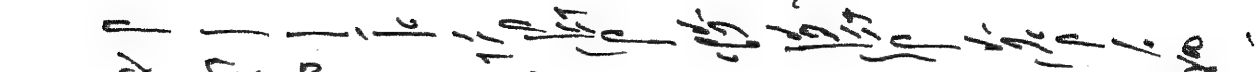

 Ίψχος ἁγελος βουζ ο το ο κε εως ζω
 ο κος της θε ο το κοι ο ε σω σα το ε το τε μαν τω
 που μανος πινω δε θ νε ρ σου με νος ε τιν οι κου κενν
 α πα σον ε α γη ραι τα α λ λ αν ε οι ε ταν κω οι
 ο ον υ ν μ νει τα τα ρ ρ α και υ πα ρι του
 τα ε θς πα δας τους αι ω νας

Ίψχος ἁγελος βουζ \mathcal{B}' Καταβασία

 ο πας γη γε νη η ης πο κη ρα τω τω πνευματι
 λα κ πα δου χον με νος ε ταν η η γιν ω ει

 πτόμα τον μνηστή μου θόω ἔστυβας
 χαλκόν

Ἰσχυος ἔστυβας κεκλιν.

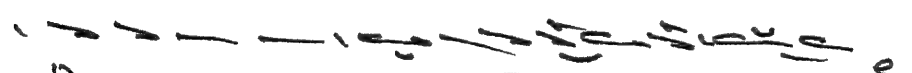

 ἔστυβας, χημς σε χεε και αι
 α α α πο ἴα πο την και σε αι α

 δο δο μου

- μετ' ἄνθρωπον ὅπου τήγανε, βλάπτει-δὸν Ἰωάννη
 τὸν προδρόμο, δὸ βαπτιστή, καὶ τοῦ-σε χαιρετίζει
 ἄγγελος σου

 ἔνα α μι με ο του με ο που ο σου

 βα α σ ληα πο ο τα ε ε χι

 μια ρω μνο του ληα μαν α α α μα αν ἴμα

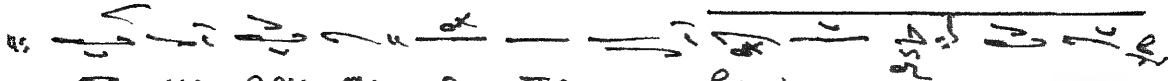
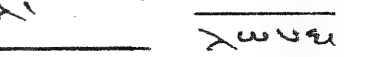

 ρω μνο του ληα α γα α α πα α

— μια ρω μνο του ληα ἄρα, καὶ καὶ ἡ δὲ τοῦ δέξει
 τρέφει τὰ ὅ-εν τίσω τις

ἔτα ὅση θραύνη καὶ καὶ, τὰ λόγια σου ναίει ζάχαρι

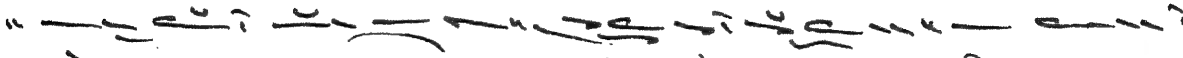
ἄγγελος σου

 Σε ω και αι και αι μου και αι
 σε ω και αι ο τα ει βο λ

«
 σε ω ραι αι ο πα ει βο χι
 θα φη και αι κυρτια μα λωνει

— λαιφμηκδ—κοφας κληναιε—νασά παση τσ ποταμι

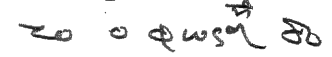

Τεχος λταλος βουξ

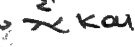
«
 δ α πα λε ε α α λ φα α α θα χω ω

 ναρχι ε νη η ου ω

«
 αλ φα θα χω ναι α αρχι νη η ου
 κο ει μου να σα α α τα τη η ου

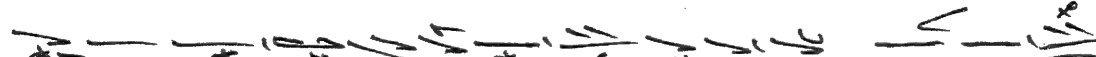

Τεχος λταλος βουξ τετραφωνδών και παραμεσάζων

 λο ζα βοι ζα θυ το ο φως

 ζα θυ υ υ ι ι ραι θα ε ω και

 επι της θη η η νη αν δει ποικ

 θυ ευ σο ο η ι ι αι

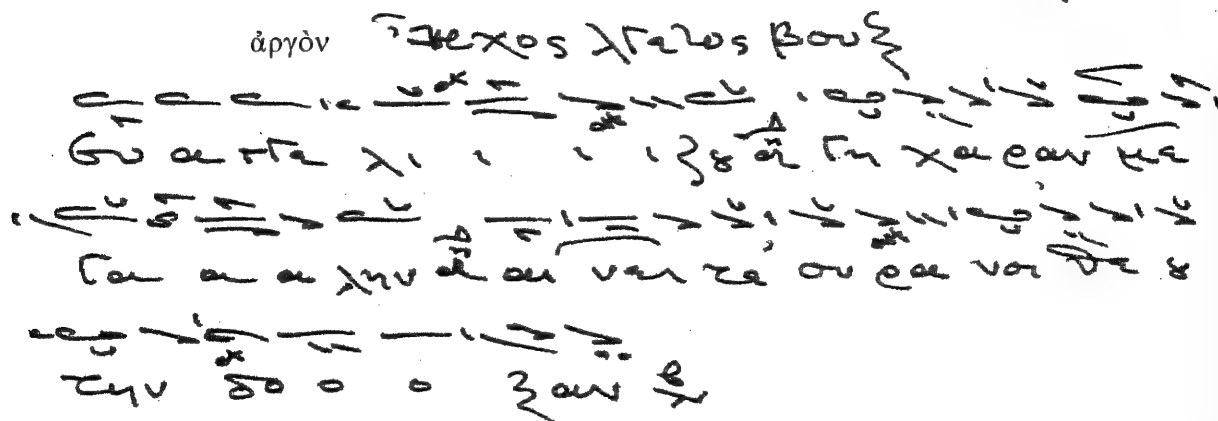
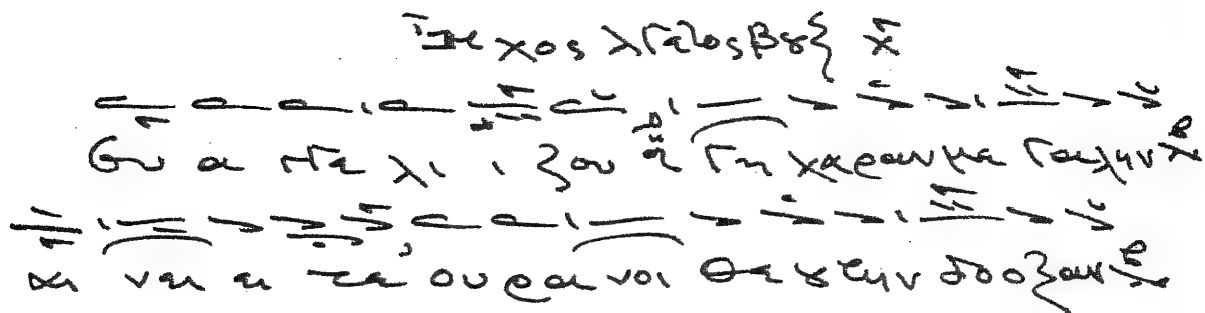

 ευ λο τη τος θη η η νη

 ο ου μα ε ε τα α α δι και ω και α τα α

 α

Συντόμως μὲν διὰ τὰ σύντομα, ἀργῶς δὲ διὰ τὰ ἀργὰ ὥς :

Μεγαλυνάριον Εὐαγγελισμοῦ σύντομον

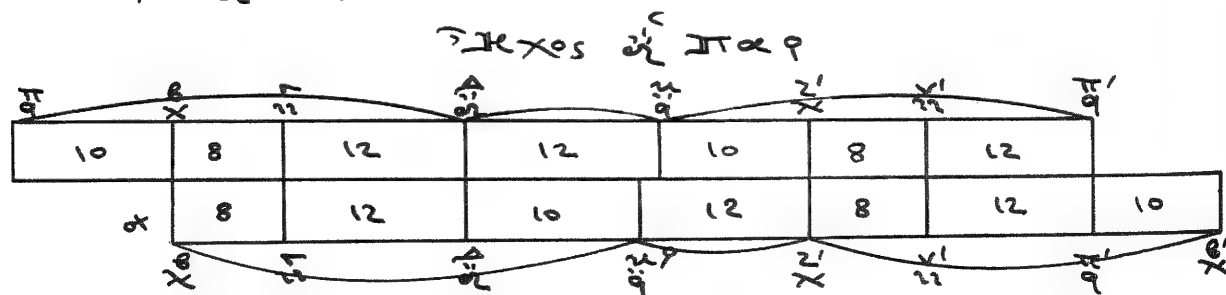
§ οστ' Περί Τετάρτου ἤχου Στιχεραρικοῦ

Ἡ χ ο ς αἰ Πα ρ

Κράμα Ἐσω πρώτου ἤχου ἀπὸ τοῦ Πα (αἰ Πα ρ) καὶ Λεγέτου ἀπὸ τοῦ Βου (λεως βουξ) εἶναι ὁ Τέταρτος ἤχος ὁ στιχεραρικός ἢ τοῦ στιχεραρίου (αἰ Πα ρ).

Στιχεραρικός, διότι εἰς αὐτὸν ψάλλονται τὰ στιχερά ἰδιόμελα καὶ δοξαστικά τοῦ τετάρτου ἤχου· ἐνῶ τὰ εἰρμολογικά ψάλλονται, ὡς εἶδομεν, εἰς τὸν Λέγετον καὶ τὰ παπαδικὰ εἰς ἕτερον κλάδον τοῦ τετάρτου ἀπὸ τοῦ Δι (αἰ Δι α) περὶ τοῦ ὁποίου κατωτέρω.

Ὁ τέταρτος οὗτος ἤχος τοῦ στιχεραρίου, ἄρχεται ἀπὸ τοῦ αἰ ὡς βάσεως καὶ τελειοῦται εἰς τὸν αἰ τοῦ λεγέτου, ἂν καὶ τὸ παλαιὸν — καὶ εἰς τινὰ ἀκόμῃ στιχερά σημερινά — καὶ ἤρχιζεν ἀπὸ τοῦ αἰ κι' ἐτελειοῦτο εἰς αὐτόν. Ὡς πρὸς δὲ τὰ τραγούδια τὸ αὐτό γίνεται δὲ καὶ ἀντιστρόφως· ν' ἀρχίζουσιν ἀπὸ τοῦ Λεγέτου Βου ξ καὶ ν' αὐ τελειοῦνται εἰς τὸν Τέταρτον αἰ Πα ρ .

Ἔχει σχέσιν καὶ ἐξάρτησιν πρὸς τοὺς μνημονευθέντας ἑτέρους δύο κλάδους τοῦ τετάρτου ἤχου, ἥτοι τὸν Λέγετον Βου ξ καὶ τέταρτον Δι Δ τῆς παπαδικῆς, τῶν ὁποίων κάμει θέσεις εἰς τὰ μελωδήματα αὐτοῦ.

Δεσπόζοντας φθόγγους: ἔχει τοὺς τοῦ Ἔσω πρώτου ἤχου (π ρ εῖ ρ) ἢ τοῦ ὁποίου ἀκολουθεῖ τὴν κλίμακα ἐπὶ τὸ ὀξύ. Ὄταν μεταπίπτη εἰς τὸν Λέγετον, ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς ρ εῖ ρ ἢ ὅταν δὲ εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ Δι τέταρτον, τοὺς Δ ρ ρ ἢ τοὺς ἀντιφώνους αὐτῶν ὅταν ὁ ἤχος οὗτος —ὡς ἐν τῷ στιχερῷ «Ὅλον τὸν βίον ὁ τυφλὸς»— γίνεται ἀντίφωνος, καταλήγων εἰς τὸν κάτω Δ.

Μελωδικὰς ἐλλείψεις: κάμει ἀναλόγους πρὸς τοὺς ἤχους τοὺς ὁποίους ἀκολουθεῖ ἐκάστη μουσικὴ φράσις τῶν μελωδημάτων αὐτοῦ· ἥτοι τὰς ἐλλείψεις τῶν ἤχων Πα ρ , Λεγέτου Βου ξ καὶ Ἄγια Δι Δ ἀναλόγως.

Συμπράττων μετὰ τῶν Λεγέτου Βου ξ καὶ Δι Δ εἰς τὸν ἀπαρτισμὸν τῶν μελωδίων του, διαφέρει τούτων κατὰ τε τοὺς μελικοὺς σχηματισμοὺς τῶν θέσεων καὶ τὰς καταλήξεις, ἐκ τῶν ὁποίων: ἀτελεῖς μὲν κάμει εἰς τοὺς φθόγγους ρ καὶ ρ καὶ ρ καὶ τελικὰς, εἰς τὸν ρ κατὰ τοὺς παλαιότερους, εἰς τὸν ρ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἐκκλησιαστικοὺς μουσικοὺς· μεταπίπτων εἰς τὸν Λέγετον, ὅταν, ἰδίᾳ, τὰ στιχερά του ἀκολουθῇ εἰρμολογικὸν μέλος θεοτοκίου ἢ δοξολογίας.

Καίτοι ἀκολουθεῖ τὴν κλίμακα τοῦ Ἔσω πρώτου ἤχου ἐπὶ τὸ ὀξύ —δεδεμένος, ὡς κι' ἐκεῖνος μετὰ τοῦ Δι Δ — διαφέρει τούτου, τόσον ὡς πρὸς τὸν ἰδιαίτερον σχηματισμὸν τῶν θέσεων αὐτοῦ, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τῶν καταλήξεων τὸν σχηματισμὸν:

Ἦχος Α'

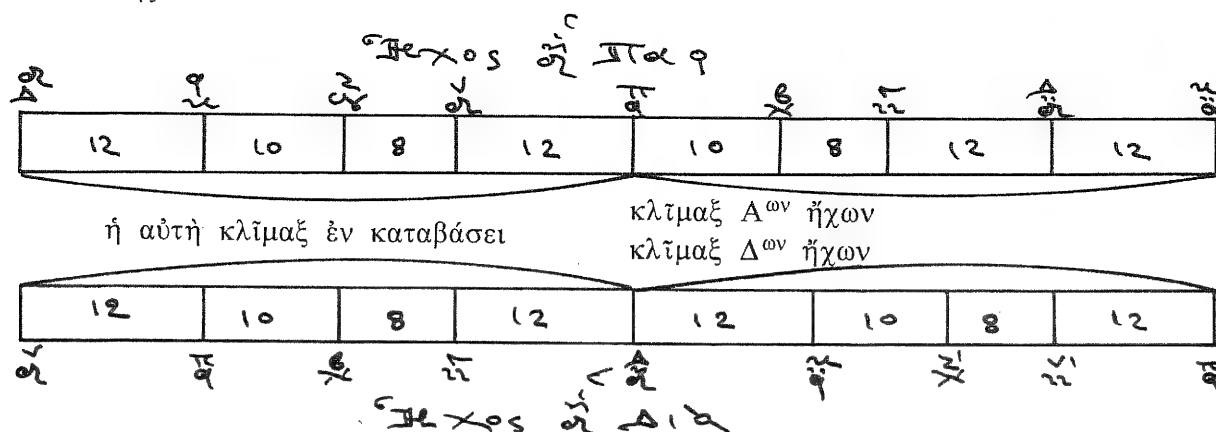

Ἦχος Δ'

Ἀκόμη καὶ κατὰ τὸ ὅτι -οὐσιωδέστερον- ὁ μὲν Δι Δ ρ ἔχεται σταθερῶς τοῦ ρ τοῦ λεγέτου, ἐνῶ ὁ Ἔσω Δι Δ ρ ἔχει τὸν ρ χαμηλότερον καὶ τὸν ἐλάσσονα ρ - ρ κατὰ κόμμα μικρότερον τοῦ ρ - ρ τοῦ λεγέτου. Ὁ ἤχος Δι Δ Πα ρ εἶναι πράγματι τέταρτος κατὰ σειρὰν ἀνόδου, εἴτε ἀπὸ τοῦ μέσου Δ, δευτέρας βάσεως παραγωγῆς τῶν —κυρίων— ἤχων ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὀκτωηχίᾳ, εἴτε καὶ ἀπὸ τοῦ κάτω Δ· καθ' ὅσον, παρ' ὅτι ἀκολουθεῖ τὴν κλίμακα τῶν Πρώτων ἤχων ἐπὶ τὸ ὀξύ, ἐπὶ τὸ βαρὺ ἔχει ἄκουσμα πλάγιου τετάρτου ἤχου, διότι καταβαίνει πρὸς τὸν κάτω Δ μετὰ τὰ ἴδια διαστήματα, μετὰ ὁποῖα καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ Δι Δ τέταρτος καταβαίνει πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ Δ πλάγιον τοῦ τετάρτου ρ Δι Δ ρ, ἥτοι κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάχιστον, ἐλάσσονα καὶ μείζονα.

Ἴδου σύγκρισις τῶν δύο τούτων τετάρτων ἤχων : τοῦ τε στιχεραρικοῦ καὶ τοῦ τῆς παπαδικῆς :

Ἡ μαρτυρία αὐτοῦ Δ Πά ρ φανερώνει αὐτὴν τοῦ τὴν διαστημικὴν ιδιορρυθμίαν :

Ἦχος Δ = τέταρτος, Σ = κύριος, Πα = βάσις τὸ Δ , φθορὰ ρ ἤτοι διαστήματα : ἄνω μὲν αὐτοῦ τὰ τῶν Πρώτων ἤχων· καὶ κάτω διαστήματα Τετάρτων.

Ἀ π ή χ η μ α δηλωτικὸν τῆς τετραφωνίας αὐτοῦ:

παρὰ τῶν νεωτέρων.

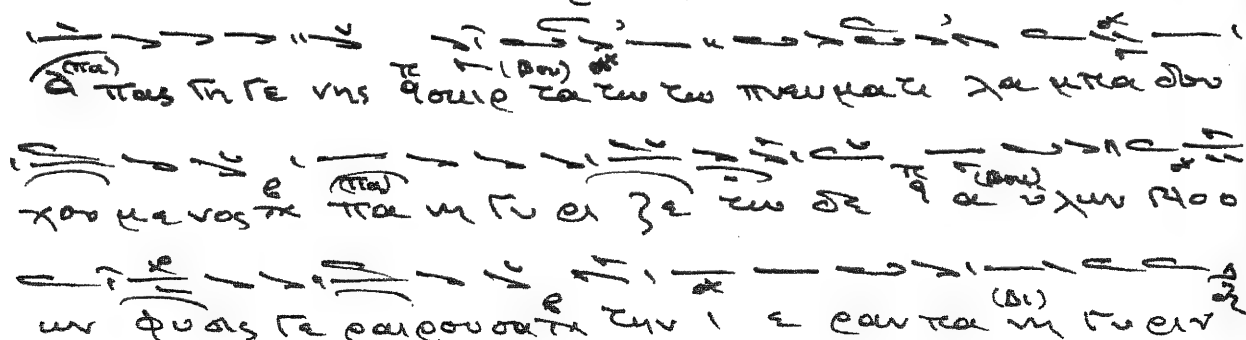
Ὁ εἰρμός «Ἄπας γηγενής», φανερώνει τὰς σχέσεις τῶν τριῶν κλάδων τοῦ τετάρτου ἤχου, ἔχων ὡς βάσιν τὸν Λέγετον Βου ξ καὶ :

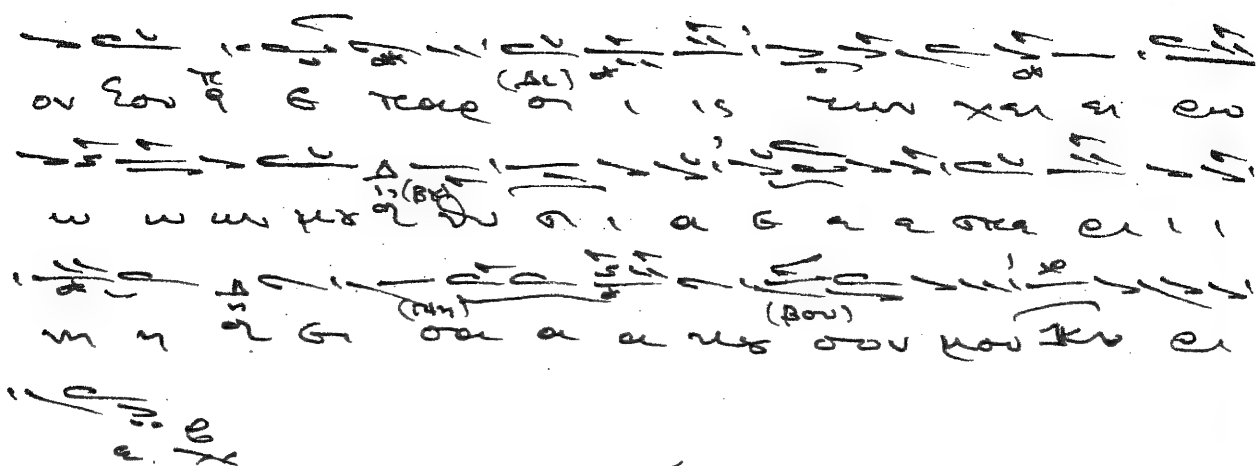
α) τὰς φράσεις «Ἄπας γηγενής» καὶ «πανηγυριζέτω δέ», ἤχου τετάρτου στιχεραρικοῦ ἀπὸ τοῦ Πα (Δ Πά ρ).

β) τὰς φράσεις «τὴν ἱερὰν πανήγυριν τῆς Θεομήτορος, καὶ βοάτω», ἤχου τετάρτου τῆς παπαδικῆς ἀπὸ τοῦ Δι (Δ Δι α).

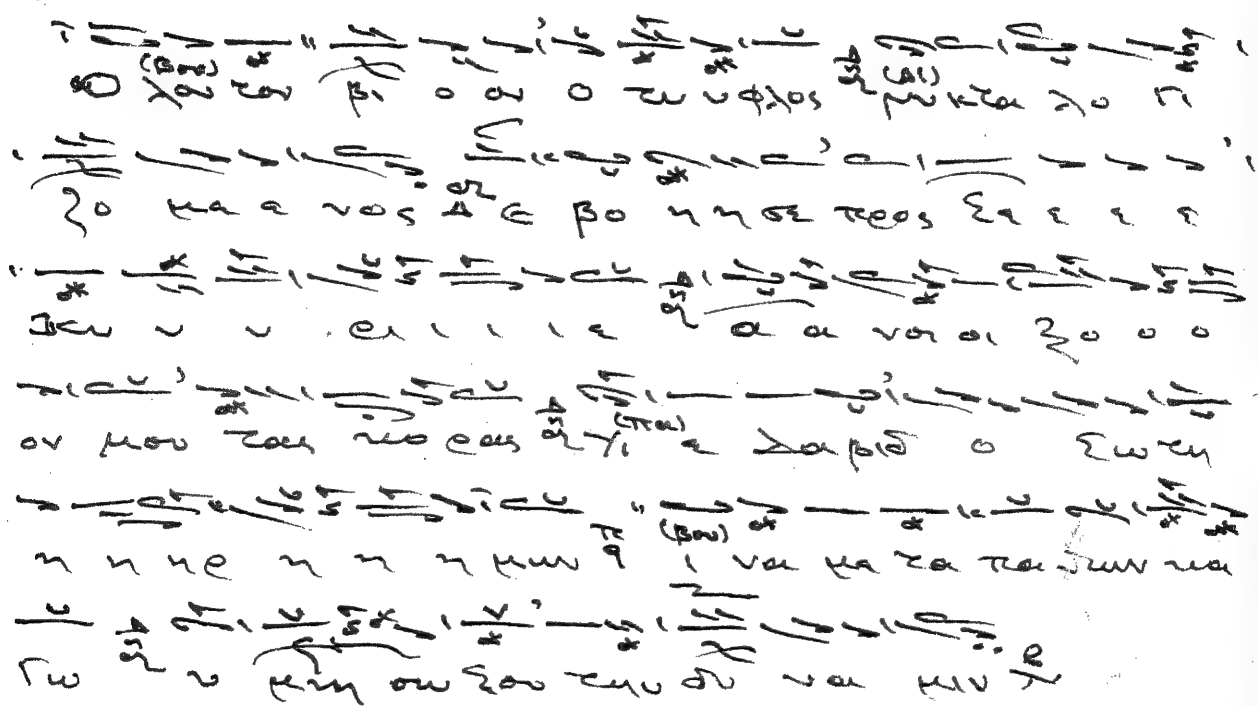
γ) τὰς φράσεις «σκιρτάτω τῷ πνεύματι λαμπαδουχούμενος», «ἄϋλων Νόων φύσις γεραίρουσα» καὶ «χαίροις παμμακάριστε...» καὶ ἐφεξῆς, ἤχου Λεγέτου Βου ξ , εἰς τὸν ὁποῖον καὶ τελειοῦται τὸ τροπάριον.

Ἦχος Δ Πά ρ —

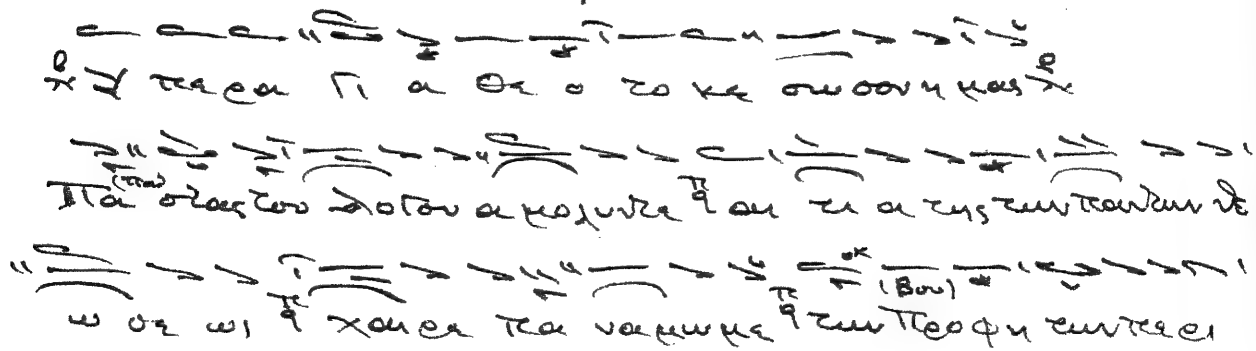

Τεχος ο παρ

Εκ του Λεγέτου Βου { εις τον "Αγια Πα ρ χ

η χη μα χα ο ρε τω δ το σ το ο ο χη τω θ ε

Γιαλλωτισμα

Τεχος δ' Παρ

Χρυσάφου

ο ο ο ο δι α σω σας εν τυ ν ει ι ρε

ους α βραμι αι ους σου εν Παν αι αι εν θαρ και

αι εν τους χαυ θα ους α νε ε λην ροις αι δι ι

μος δι και ους ο νυ θαυ σαν υ παει μη η

τα α κυει ε ο θα ο ος ο τω τα τε ε ε ε

ων ου λο τη το ο ο ο ος ει

Τεχος δ' Παρ

Κοι οι μη σου χα αι δε ε με ε νο ο μου

κε ε φω σε ε να α να ει ι ι ι ζω

κι ερι την κοινη σου κουνυ και εν αουσιμι ζω

Να νι ναν να α νι νανι
το παι θα νι μου να νανι

Κοιμη σου και παρη ρηλα, στην Πόλι τα προσμα σου
στη βενηλαι τα ρουχα σου, και τα λαμπαδι και σου

Ήχος α΄ Παρ Ή

Και η τραπέζουδα εμμορφου α΄ δε χηρ
 και πο λι ι ται α
 λε λεω τα ματα κας το χαρι ακον φωτια
 τυραννι του και αι και και φω ω
 και να ναι τι δε εν τι λε φω ω
 ειναν εμμορ φον κορ του του
 τακα εαπο ναμ θα λε φω ω

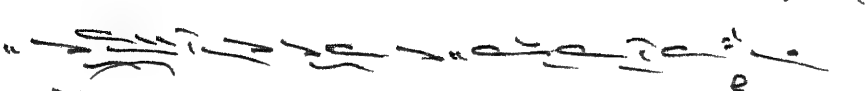
— ἂν ἀποδάνῃ, δάκον με, σῦροι ἀπάνου κ' χῶμαι
 κ' ἀφίστα κ' παρὰ θυς, ἵα ἔχσω τὴν τρυφάναν

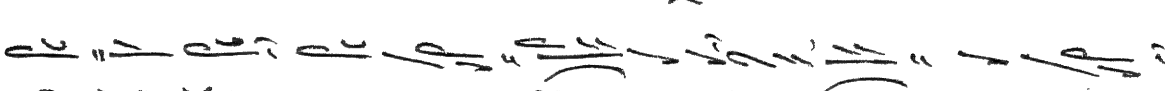
Ήχος α΄ Παρ Ή

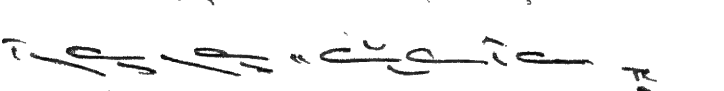
λεποδα ταια το φασε μι στον και βο και
 αι αι χο ο ρεν ει ει
 και βαδα και στο χε ει του χ χειρο να νι
 και αι αι ραν να ει
 * αση κα νιο μου ροοχο ι χ που μπες μας σταρ
 χο στο χο ι ι

Ἀπὸ τοῦ λεγέτου, εἰς τὸν ἅγια
ἦχος λέγετος Βου ξ ζ

 ὁ μου ο λοι οι το ο ου η λιο πων η λιο

 το ον κυ υ υ του ου συν

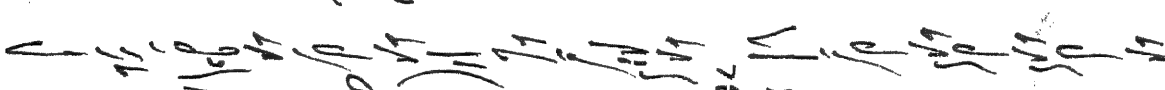

 ο λοι του η λιο τον κυ τουν του παι να

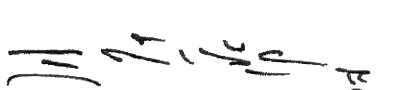

 βα σι λε ε κη

— ἄμάν — κ' ἢ κόρη ὁδοῦχε, ν' ὁποῦχε τὸν καῦμό
 κ' ἢ κόρη ὁδοῦχε τὸν καῦμό, τὰ τέχαιτ' ἀφανταύει

ἦχος ὁ Πτα φ μετρίως ζ

 θε θθα α μα α α α να α α α θα του

 ου ου ου ου Γαμ πρου

 ναι πε ε θα ε ε ε α ἔως ν ν ν ν

 ν ν φη νς

ζα δριῆς καὶ τὸν ὑμῶμα σου,
 πέδιλα ποσὲ φέρει

Προτασσομένος ψαλμικός στίχος :

Ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς βάσεως B πατὰ εἰς τὸν E τοῦ λεγέτου· καὶ ἐκεῖθεν ἀνερχόμενος εἰς τὸν A (τοῦ Δ' ἤχου τῆς παπαδικῆς) ἐπιστρέφει ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν βάσιν B ὑπὸ μορφήν στιχερᾶς καταληκτικῆς θέσεως τοῦ B Πα φ ἤχου ("Ἴδε «Ὁ σταυρὸν ὑπομείνας»)

§ ος' Περὶ τῆς σκληρᾶς χροᾶς τοῦ διατονικοῦ Γένους

Οἱ ἦχοι τοὺς ὁποίους ἐξητάσαμεν μέχρι τοῦδε, ἀνήκουν εἰς τὴν μαλακὴν χροᾶν τοῦ διατονικοῦ Γένους· καθ' ὅσον εἰς τὰς κλίμακας αὐτῶν, ἐκτὸς τῶν μειζόνων τόνων $\text{A}-\text{B}$, $\text{B}-\text{A}$ καὶ $\text{A}-\text{B}$, παρούσιάζονται περὶ τοὺς φθόγγους E καὶ B καὶ

τόνοι ἐλάσσονες $\text{β} - \text{γ}$ καὶ $\text{δ} - \text{ε}$ καὶ ἐλάχιστοι $\text{ζ} - \text{η}$ καὶ $\text{θ} - \text{ι}$.

Ἐὰν μεταβάλωμεν τὴν θέσιν τῶν δύο τούτων φθόγγων $\text{γ} - \text{β}$ καὶ $\text{ε} - \text{δ}$ εἴτε μὲ μικρὰς διέσεις ($\text{β} - \text{γ}$ καὶ $\text{δ} - \text{ε}$) εἴτε μὲ μεγαλυτέρας ὑφέσεις ($\text{γ} - \text{β}$ καὶ $\text{ε} - \text{δ}$), τότε :

Εἰς τὴν πρώτην περιπτῶσιν —τὴν διὰ διέσεων— κάτω ἀπ' αὐτοὺς θὰ δημιουργηθῶσι τόνοι μερίζονες (τμ. 12) καὶ ἄνω ἡμίτονα διατονικά (τμ. 5 1/2).

$\text{β} - \text{γ} - \text{δ} - \text{ε} - \text{ζ} - \text{η} - \text{θ} - \text{ι}$

Εἰς δὲ τὴν δευτέραν —τὴν δι' ὑφέσεων— ἀντιστρόφως, κάτω ἀπ' αὐτοὺς θὰ δημιουργηθῶσιν ἡμίτονα διατονικά (τμ. 5 1/2) καὶ ἄνω τόνοι μερίζονες (τμ. 12)

$\text{β} - \text{γ} - \text{δ} - \text{ε} - \text{ζ} - \text{η} - \text{θ} - \text{ι}$

Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, αἱ μουσικαὶ κλίμακες ἀνήκουσι, τώρα, εἰς τὴν χροάν τοῦ σ κ λ η ρ ο ὕ δ ι α τ ό ν ο υ. Τούτων δὲ ἀπαρτιζομένων ἐκ μερίζονων τόνων καὶ «λειμμάτων», δηλὰ δὴ διαστημάτων μικροτέρων τοῦ ἡμιτόνου, ὥς εἶναι, ὅχι τμήματα 6 ἀλλὰ 5 1/2 τὰ ἡμίτονα τὰ διατονικά, ἢ μετάβασις τῆς φωνῆς ἀπὸ τῶν μὲν εἰς τὰ δέ, δὲν γίνεται μαλακὰ καὶ βαθμιαίως, ἀπὸ τῶν μερίζονων τόνων εἰς τοὺς ἐλάσσονας καὶ ἀπ' αὐτῶν εἰς τοὺς ἐλαχίστους, ἀλλὰ ἀπότομα καὶ σ κ λ η ρ ά, ἀπὸ τῶν μερίζονων τόνων εἰς τὰ λείμματα : ἐξ οὗ καὶ «χροά τοῦ σ κ λ η ρ ο ὕ δ ι α τ ό ν ο υ»*.

Παραθέτομεν ἐπομένως, εἰς ἑκτασιν τοῦ δις διὰ πασῶν, τὸ διάγραμμα τοῦ σκληροῦ διατόνου, κατὰ πεντάχορδον ἐπὶ τὸ βαρὺ, (ζώ^ρ καὶ Βου^ρ ὑφεςις), τὸ ὁποῖον διευκολύνει τὸν ἀπὸ τῆς αὐτῆς βάσεως συσχετισμὸν ἤχων μαλακῶν καὶ σκληρῶν διατονικῶν ($\text{β} - \text{γ} - \text{δ} - \text{ε} - \text{ζ} - \text{η} - \text{θ} - \text{ι}$ καὶ $\text{β} - \text{γ} - \text{δ} - \text{ε} - \text{ζ} - \text{η} - \text{θ} - \text{ι}$, $\text{β} - \text{γ} - \text{δ} - \text{ε} - \text{ζ} - \text{η} - \text{θ} - \text{ι}$ καὶ $\text{β} - \text{γ} - \text{δ} - \text{ε} - \text{ζ} - \text{η} - \text{θ} - \text{ι}$, $\text{β} - \text{γ} - \text{δ} - \text{ε} - \text{ζ} - \text{η} - \text{θ} - \text{ι}$ καὶ $\text{β} - \text{γ} - \text{δ} - \text{ε} - \text{ζ} - \text{η} - \text{θ} - \text{ι}$, εἰς τὴν ἐξέτασιν —ἐν οἰκείῳ τόπῳ ἑκάστου— τῶν ὁποίων προβαίνομεν ἀκολουθῶς, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν βασικωτέρων ἤχων Τρίτου ($\text{β} - \text{γ} - \text{δ} - \text{ε} - \text{ζ} - \text{η} - \text{θ} - \text{ι}$) καὶ Πλαγίου Τρίτου ἢ Βαρέος ($\text{β} - \text{γ} - \text{δ} - \text{ε} - \text{ζ} - \text{η} - \text{θ} - \text{ι}$) τοῦ σκληροῦ διατόνου.

Παρατίθεται ἀκολουθῶς διάγραμμα τῆς χροᾶς τοῦ σ κ λ η ρ ο ὕ δ ι α τ ό ν ο υ εἰς σχῆμα θαμπούρας, περιέχον τοὺς δεσμοὺς τῶν φθόγγων τῆς χροᾶς ταύτης, τῶν προελθόντων εἴτε διὰ διέσεων, εἴτε δι' ὑφέσεων τῶν φθόγγων Βου καὶ ζω τοῦ μαλακοῦ διατόνου :

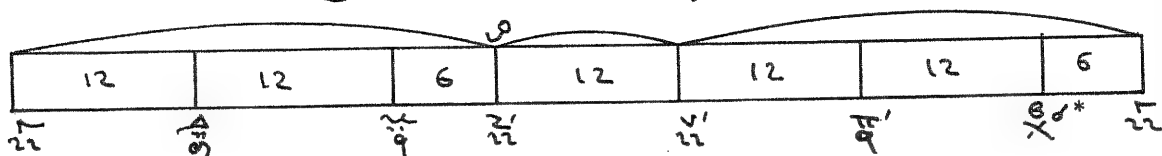
καὶ $\text{β} - \text{γ}$ διέσεις = πορεία κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ ὀξύ καί,
καὶ $\text{ε} - \text{δ}$ ὑφεςις = πορεία κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ βαρὺ.

* Διάτονον καὶ κατ' αὐτὴν τὴν χροάν τὸ γένος τοῦτο καθ' ὅσον τῶν τόνων κυριαρχούντων καὶ ἐπικρατούντων, τὰ λείμματα δὲν λογίζονται, ὥς μικρότερα καὶ τοῦ ἡμιτόνου.

§ οη΄ Περί τοῦ Ἑσῶ Τρίτου ἤχου

Ἦχος Ὑψιστός Ἑσῶ $\overline{\text{Γαϕ}}$

Ἀκολουθοῦντες μικτὴν μέθοδον ἐξ ὑφέσεων καὶ διέσεων (ϕ^* καὶ $\text{ζ}'$), δηλο-
μένην διὰ τῆς φθορᾶς ϕ τοῦ ζῶ ἐν ὑφέσει ($\text{ζ}'$), ἔχομεν τὴν κλίμακα

 ϕ^* $\overline{\text{Γαϕ}}$

τοῦ Ἑσῶ τρίτου ἤχου, μὲ τετράχορδα $\text{ζ}' - \text{ζ}'$ καὶ $\text{ζ}' - \text{ζ}'$ ἐκ διτόνου καὶ ἡμιτόνου
διατονικοῦ ἑκάστων, μετὰ μείζονος διαζευκτικοῦ τόνου $\text{ζ}' - \text{ζ}'$.

Ὁ ἤχος καλεῖται τρίτος, ὥς ἔχων βάσιν τὸν $\text{ζ}'$ τρίτον κατὰ σειρὰν ἀνόδου φθόγγον
ἀπὸ τοῦ ϕ τοῦ πλαγίου τετάρτου, βάσεως παραγωγῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας·
καὶ τοῦτο δηλοῖ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ $\text{ζ}'$ $\overline{\text{Γαϕ}}$, 'που εἶναι καὶ τὸ μου-
σικὸν ὄνομά του, δεικνύον τρίφωνον ἀνάβασιν ἀπὸ τοῦ $\text{ζ}'$ τοῦ πλαγίου τετάρτου.

Ἡ μαρτυρία τοῦ $\overline{\text{Γαϕ}}$ δηλοῖ: ἤχος Γ' = τρίτος. Ἐπειτα, ἡ κατὰ μίαν φωνὴν
ἀνάβασις δι' ὀλίγου —, ὅτι ὁ ἤχος — ἐκτὸς τοῦ πλαγίου τετάρτου (ϕ^* $\overline{\text{Γαϕ}}$) —
ἔχει σχέσιν καὶ μὲ τὸν Ἑσῶ πρῶτον (ϕ^* $\overline{\text{Γαϕ}}$) ἢ πλάγιον τοῦ πρώτου ἤχου· καὶ ἡ
ἀκολουθοῦσα δίφωνος ἀνάβασις —, ὅτι ἔχει διφωνίαν ἄνω βάσιν τὸν φθόγγον $\text{ζ}'$.
Γράφεται δὲ καὶ ἄλλως διὰ τοῦ μουσικοῦ ὀνόματός του «Νανά», ἐν στενογραφίᾳ: Ἦχος
Ἑσῶ $\text{ζ}' \text{ζ}' \overline{\text{Γαϕ}}$. Τέλος,

Ἡ φθορά τοῦ ϕ , ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν χροάν τοῦ σκληροῦ διατόνου, βαίνων ἐπὶ τὸ ὀξύ
κατὰ δίτονον μείζον καὶ λείμμα (τμ. $12+12+5 \frac{1}{2}$) κατὰ τετράχορδον διαζευγμένως, καὶ ἔχει
βάσιν ἐπὶ τοῦ πλαγίου του (Βαρέος στιχεραρικοῦ ϕ^* $\overline{\text{Γαϕ}}$), ἐπὶ τοῦ ὁποίου μετεφέρθη
—λόγῳ τῆς ἐκτάσεώς του ἐπὶ τὸ ὀξύ— ἀπὸ τῆς θεωρητικῆς του βάσεως ἐπὶ τοῦ
ἄνω $\text{ζ}'$ νη ϕ . (Πορεία κατὰ συναφὴν, $\text{ζ}' - \text{ζ}' - \text{ζ}' - \text{ζ}'$ ἢ κατ' ἀντιφωνίαν $\text{ζ}' - \text{ζ}'$
— $\text{ζ}' - \text{ζ}'$ · καὶ τοῦτο εἶναι τὸ παρ' Ὀθωμανοῖς «Ράστ ἀτζεμπλί» ἄλλ' ἐν τῷ μαλακῷ
διατόνῳ). Ἐὰν δὲ βαίνει κατὰ τριφωνίαν μὲ τὸν ἄνω $\text{ζ}'$ ἐν ὑφέσει, τότε ἔχει ἀρμογὴν
ἤχου κυρίου ἀπὸ τοῦ Γα ($\text{ζ}' - \text{ζ}' - \text{ζ}' - \text{ζ}'$) μὲ πλάγιον ἐπὶ τοῦ κάτω $\text{ζ}'$ ἐν ὑφέσει
(πλ. Γ' Ζῶ ϕ).

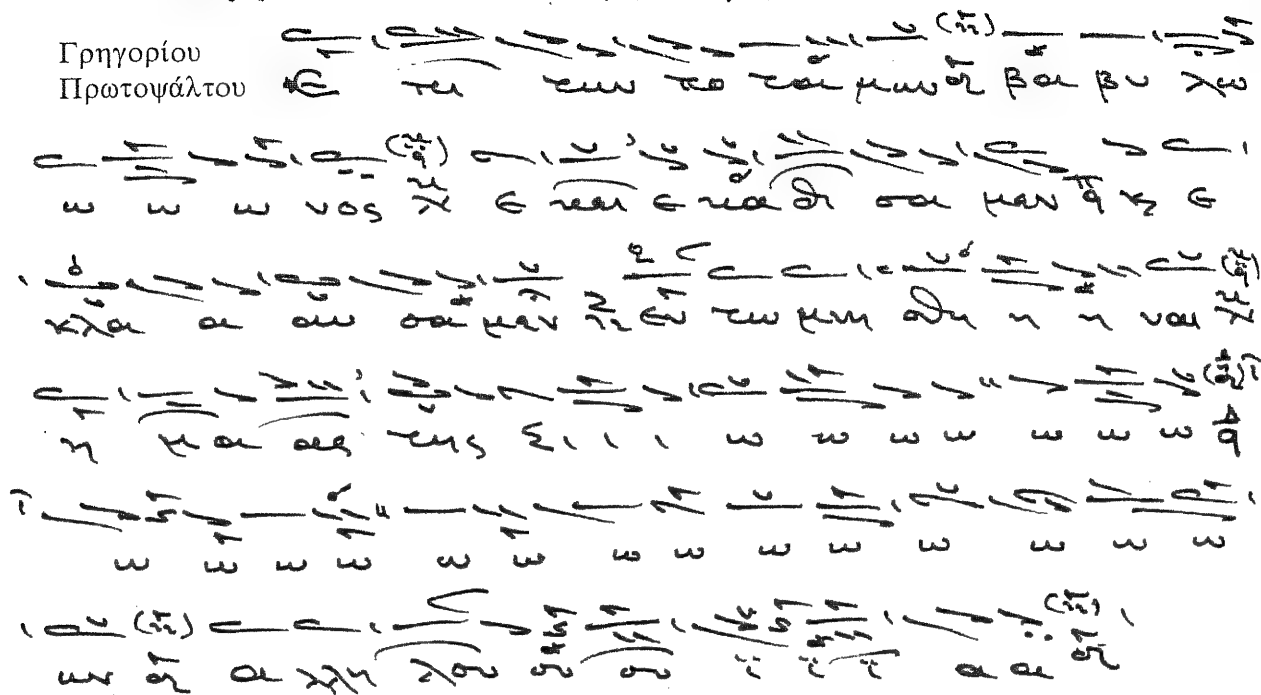
Ὁ Ἑσῶ τρίτος ἤχος, διακρίνεται κλαδικῶς:

α) Εἰς ἀπλοῦν ἢ τῆς παπαδικῆς, ὅστις ἀκολουθεῖ τὴν ἐκτεθεῖσαν κλίμακα τοῦ
σκληροῦ διατόνου, μὲ $\text{ζ}'$ καὶ ϕ^* καὶ δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς $\text{ζ}'$, ϕ , $\text{ζ}'$,
εἰς τοὺς ὁποίους γίνονται καὶ αἱ καταλήξεις: ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς $\text{ζ}'$ καὶ $\text{ζ}'$, τελικαὶ δὲ
καὶ ἐντελεῖς εἰς τὸν $\text{ζ}'$.

* Τὸν φθόγγον βου παριστῶμεν διὰ τοῦ λεγέτου ϕ τόσον εἰς τὸν Τρίτον ἤχον, ὅσον καὶ εἰς τὸν Βαρὺν
στιχεραρικόν. Διότι, ὅταν οὗτοι μεσάζουν ἢ παραμεσάζουν εἰς τοὺς ἤχους ϕ^* $\overline{\text{Γαϕ}}$ καὶ ϕ^* $\overline{\text{Γαϕ}}$
ἔχουσι τοῦτον μαλακόν· καὶ ὅταν εἶναι καθαρὸς τοῦ σκληροῦ διατόνου (πα-βου τόνος μείζων), θέτομεν ἐπὶ
τοῦ ϕ διέσιν.

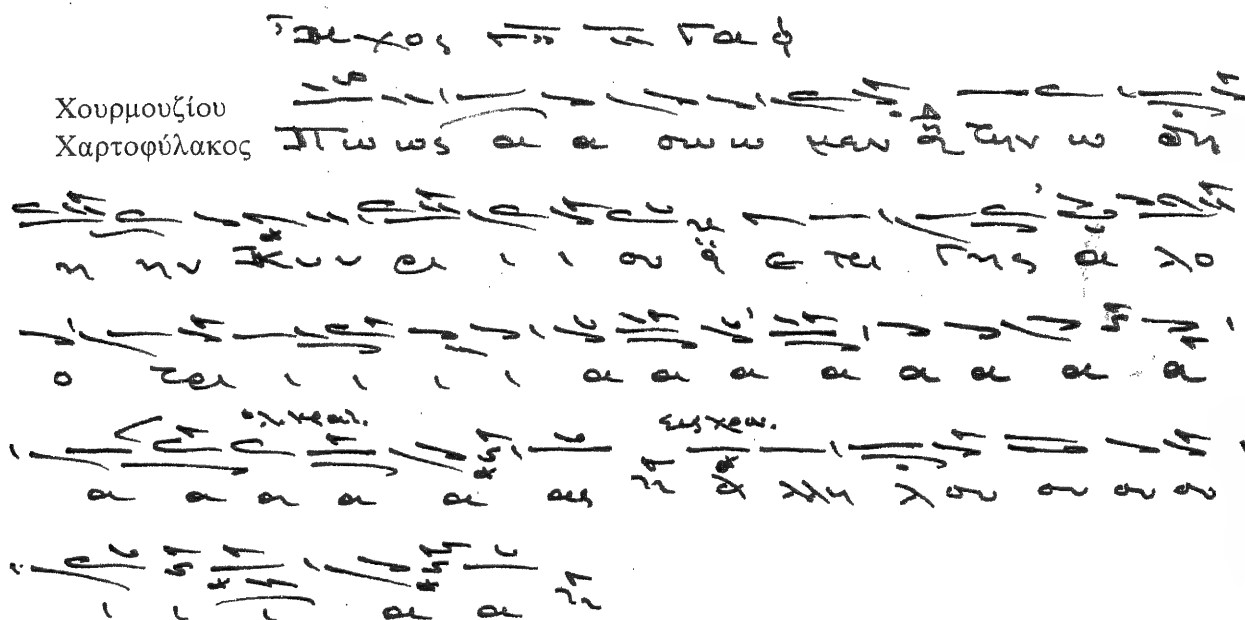
Ἰσχυοῦντες ὑπὸ τῆς Γαλ (ἀντὶ τοῦ) ἐνδιαμέσως πλαγιάζων

Γρηγορίου
Πρωτοψάλτου

Πῶς πρέπει 'να γράφεται :

Χουρμουζίου
Χαρτοφύλακος

β) Εἰς μέσον τρίτον, δηλούμενον διὰ διφώνου καταβάσεως μετὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ : Ὑχος $\overline{\Gamma} \approx \overline{\Gamma} \alpha \phi \gamma$

ἤτοι ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ μέσου του πλ. ᾠ Πα ρ ἤχου, εἰς τὸν ὁποῖον καταλήγει καὶ ὁ πρὸ τῶν μελωδημάτων αὐτοῦ ψα λ μ ι κ ὸ ς σ τ ῖ χ ο ς, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον κάμει καὶ ἀτελεῖς καὶ

Καὶ νῦν Θεοτοκίον

ἡ Γαβριήλ

Καὶ νῦν ὡς αἰ ᾗ ὡς σὺ τὸν αἰ ὡναι τὸν
 αἰ ὡναι τὸν αἰ ὡναι τὸν

ἡ Γαβριήλ ὡς αἰ ᾗ ὡς σὺ τὸν αἰ ὡναι τὸν
 ὡς αἰ ᾗ ὡς σὺ τὸν αἰ ὡναι τὸν
 καὶ ἡ Γαβριήλ ὡς αἰ ᾗ ὡς σὺ τὸν αἰ ὡναι τὸν
 ὡς αἰ ᾗ ὡς σὺ τὸν αἰ ὡναι τὸν
 ὡς αἰ ᾗ ὡς σὺ τὸν αἰ ὡναι τὸν

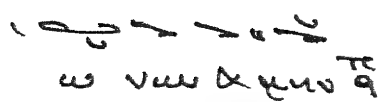
Πιθανὴ στάσις ἐπὶ τοῦ $\alpha' \Delta, \alpha$ (ὅπως εἰς τὸ κάθισμα «τὴν ὡραιότητα», τὴν δοξολογίαν τοῦ Λαμπαδαρίου καὶ ἄλλα μέλη τῆς παπαδικῆς) φέρει τὸ ἴσον ἐπὶ τοῦ α' τοῦ πλ. Δ', τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ α' εἶναι τετραφωνία· ἂν δὲ καὶ τριφωνὴ τὸ μέλος ἐπὶ τοῦ ἄνω α' ἐν ὑφέσει ἢ πλαγιάζῃ — ὥς ἦτο συνήθεια διὰ τὰ στιχερὰ τὸν παλαιὸν καιρὸν — ἐπὶ τῆς ἀντιφωνίας αὐτοῦ κάτω Ζω ἐν ὑφέσει (α'), τότε ὁ ἦχος πλαγιάζει καὶ τὸ ἴσον μεταφέρεται ἐπὶ τοῦ πλαγίου αὐτοῦ (πλ. Γ' Ζω α).

Μελωδικαὶ ἔλξεις: τοῦ Δι α πρὸς τὸν α' καὶ τοῦ ζω α ὑφεις πρὸς τὸν α' , ὅταν ὁ ἦχος τυχὸν τετραφωνὴ κάμνων καταλήξῃς ἐπὶ τοῦ ἄνω α' , καὶ τοῦ Βου α πρὸς τὸν α' εἴτ' ἐπὶ τῆς βάσεως, εἴτ' ἐπὶ τῆς ἐπταφωνίας αὐτοῦ.

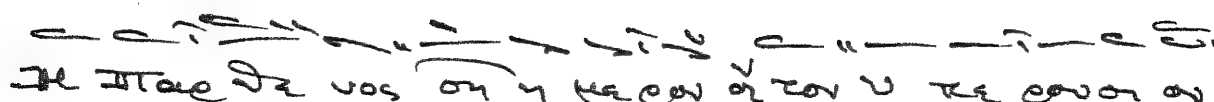
Εἰς καταλήξεις εἰς τὴν μεσότητα α ἢ παραμεσότητα α , τότε ἐκεῖ ἰσχύουν αἱ μελωδικαὶ ἔλξεις τῶν ἡχων α α α καὶ α α α ἀντιστοίχως.

Μέσος τρίτος καταλήγων τελικῶς εἰς τὸν πλάγιον τοῦ τετάρτου — ὥς εἰς τὸ κοντάκιον «Ἡ Παρθένος σήμερον» — λέγεται «Μέσος τρίτος παραμεσάζων».

ἡ Γαβριήλ ὡς αἰ ᾗ ὡς σὺ τὸν αἰ ὡναι τὸν
 καὶ νῦν ὡς αἰ ᾗ ὡς σὺ τὸν αἰ ὡναι τὸν

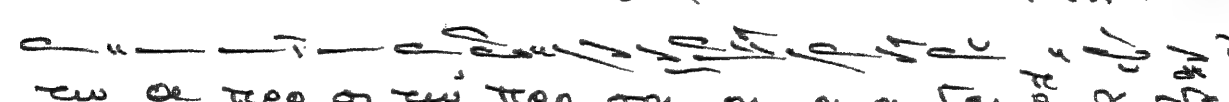
 ω νων ἀμυν^π

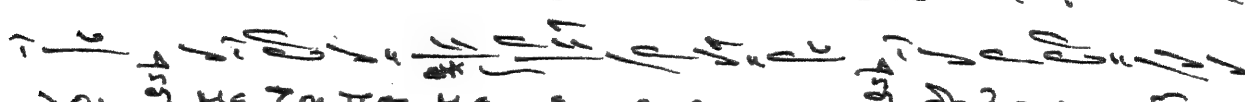
 Με πταε θα νος ση η μα ρων ὅ τον υ πα ρουσι ου

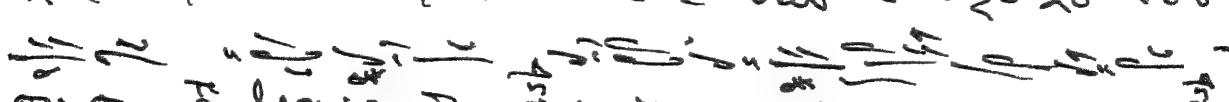
 τι ι ι ι κτα^π η η Γη το σπη η λαιον^π

 τω α περ σε τω περ σα α α α Γη^π α ρη

 λοι ἡ μα τα ποι μα ε ε ε νων ἡ δο ζο λο ρου

 ου σι ἡ λια φοι δε ἡ μα τα α στα ε ε ε ρου

 ο δοι πο ρου ου σι ἡ δι η μα ρταρ ε Γε νη δε^π

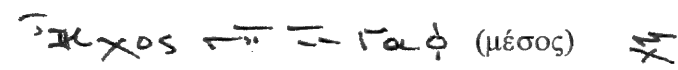
 πτα οι σι νει σι ο περ αι ω νων θε^π ο ο ο ο ρου

Π ρ ο τ α σ σ ὀ μ ε ν ο ς ψ α λ μ ι κ ὸ ς σ τ ί χ ο ς :

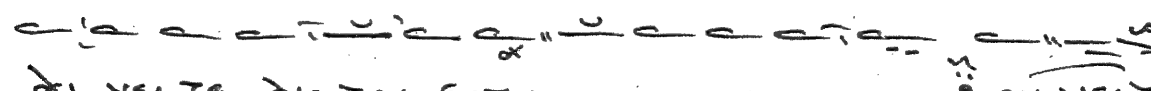
Εἰς τε τὰ εἰρμολογικὰ καὶ στιχεραρικὰ μέλη τοῦ μέσου τρίτου ἤχου :

Ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς βάσεως π καὶ ἀνερχόμενος μέχρι τῆς διφωνίας ϵ (τοῦ ϵ Κε^δ ἤχου) κατέρχεται πρὸς τὴν μεσότητα η (τοῦ η α πα ρ), ὁπόθεν καὶ ἡ ἑναρξίς τῶν τροπαρίων :

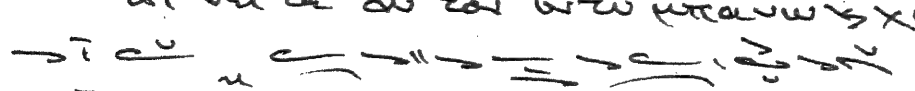
Κατὰ τὴν ιδέαν καταλήξεως συντόμου εἰρμολογικοῦ μέλους διὰ τὰ σύντομα εἰρμολογικά· ἄργοσυντόμου δὲ διὰ τ' ἄργα εἰρμολογικὰ καὶ στιχεραρικὰ :-

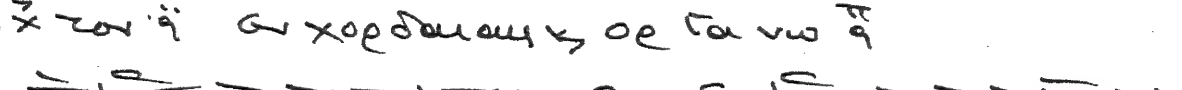
 ἡχος π - Γα^δ (μέσος) η

 δι νει τα δυ ται ω τω μπ αν ω χ ο ρω ἡ αι νει τα

 δυ^π ται ἡ ω χ ο ρ δ α μ α μ χ ο ρ τ α ν ω^π

 τω ἔω ε λ α ν θ η χ ε ι ρ ε ἔω τ η ρ ἡ θ α ν α τ ο υ κ ρ α τ ο ς λ ε χ ο

και φ και δι α βοχου η πααα νη η και τη γη και φ
 Γενος δε αν θρωπων φ τισαι ου ζομε νου φ υ μνησοι φ
 και ο παις ην προσφειται

Τεχος Γα φ (μέσος) φ άργον

δι νη τα δυ ταν ου τω κτα ου χ χο ου φ αι
 νη τα δυ ταν φ ου χο οση αι αις και ορ
 φαι αι α νη φ

Τω ου ελαιο ου χει οτα ε ου τη ηρ
 οαι να του κρατος λε ε ε χ υ και φ
 και δι α βοχου η πααα νη και τη γη και φ

Είς τὸν ἀπλοῦν τοιοῦτον, ὅπως εἰς τὴν Γ' στάσιν τῶν Ἐγκωμίων τοῦ Ἐπιταφίου, οἱ προτασσόμενοι τῶν τροπαρίων στίχοι τελειοῦνται ἐπὶ τῆς διφωνίας αὐτοῦ φ.

Τεχος Γα φ άπλους φ

Σα ρα ηα τε ε ηε μα σο ροι φ κ α ζ η ηα
 μαθη τα α δε φ Σα ρα ηα δε ες

Γυ γ' κιο χα Γυ ει ι' σα α

μα μονη Γηλ τω σι κα στεον ι' που δαν

κιε ι' που δαν με τω ο να α

- θίχε σεράντα πόρτες, μ'όλα χα-μ'όλα χάλικα
 κι αζήντα παραθύρεα, μ'όλα σί-μ'όλα σίερα

Τηχος Έσω τω τω Γα φ μεσάζων X

η ε σω σε τω τω ρου ου Γα α ε σω σε τω τω

ρου ου Γα ι'

ε σω σε τω ου τω η ρου Γα ι' ρου σα με και

τω η τω ο νια α α ι'

- ε' δ' δ' ναι μιά κοτσούχα, ε' δ' ναι μιά ποτσούχα
 η ε' δ' ναι μιά κοτσούχα, ροδσα κ', και μεραχρσι και

Τηχος τω τω Γα φ παραμεσάζων X^μ κενιν.

Θα μου ου μια πο δε μου μια α πο ο ι'

Θα με ου μια πο δε μου μια α πο ο ι'

μια α πο ο σα τω ο τω πα τω α ι'
 μια ζα αν δη η και και ο κηματα

$\text{τοῦ } \sim + \text{ τοῖς } \Delta \text{ σοὶ πρεπαι } \sim \text{ μινος}$
 $\text{τω } \Theta \alpha \sim \omega \sim \tau \iota$
 $\text{ἦχος } \sim \tau \alpha \phi \sim$
 $\text{δι ναι τα αν ται θη η χω σαλ τι η το, αἰ ναι τα αν}$
 $\text{τοι αἰ θη τα χ τ η α ω η κι θα α ρ αἰ}$
 $\text{αἰ η το, αἰ θη τα χ τ η α ω η κι θα α ρ αἰ}$
 $\text{α ν η η χ η το θη ν η κ η η το χ η σ η θ η ν αἰ τα α}$
 $\text{ο η α η θ η α χ η ζ η η χ η α ρ η η α η η η η}$
 $\text{αἰ ν η η τα ο ρ α ν η θ η α ρ η η η ο ζ η η η}$

Δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει καὶ αὐτὸς τοὺς $\sim \sim \sim$, με βασικὸν φθόγγον τὸν \sim . Παρὰ ταῦτα οὐδέποτε (ἢ σπανίως*) κάμνει καταλήξεις ἐπὶ τοῦ \sim ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ Δ καὶ κατὰ τοῦτο, ἐκτὸς τοῦ ἰδιάζοντος σχηματισμοῦ τῶν θέσεων, διαφέρει τοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς βάσεως \sim τρίτου ἤχου.

Διαφέρει δὲ καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ Δι ($\frac{\Delta}{\alpha}$) κάμοντος καταλήξεις τριφώνου πλαγίου τετάρτου $\sim \sim \sim \tau \alpha \phi$, ἐκτὸς —κι ἐδῶ— τοῦ σχηματισμοῦ τῶν θέσεων, καὶ κατὰ τὸ ὅτι, ἐκεῖνος μὲν —ὁ τρίφωνος τοῦ πλαγίου τετάρτου— ἀνήκει εἰς τὴν χροάν τοῦ μαλτικού διατόνου, ἐκ τόνων μείζονος, ἐλάσσονος καὶ ἐλαχίστου (Κε ρ καὶ ζω ρ), ἐπὶ τὸ ὅξυ κατὰ τετράχορδον, οὗτος δέ, ὁ βαρὺς, εἰς τὴν τοῦ σκληροῦ διατόνου με τόνους καὶ ἡμίτονα διατονικά.

Σχηματισμοὶ καὶ καταλήξεις ἤχων Γ', Βαρέος καὶ Πλ.Δ' τριφώνου

$\text{ἦχος } \sim \sim \sim \tau \alpha \phi$
 $\text{ἦν ω ρ α η ο ο η η α α ἦ ης παρ θα ν η α η α ἦ}$
 $\text{η το ν παρ χαμ περ ο ν το ης α η ν η α η α}$

* Ἰδε πασαπνοάρια τῶν Αἰνῶν ἀργά, τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, ὅπου τὸ μέλος ἐνδιατρίβει, κυρίως, ἐπὶ τοῦ \sim ὡς ἤχου Α' τετραφώνου, διὰ ἵνα καταλήξῃ, μόλις ἐν τέλει, εἰς τὸν βαρὺν :-

ο Γαίθαι ηλ κατακλαμς θβο α εοι
το να... χαιρε η καχαει τω με η

Τεχος υφ Γαδ

καταχυσας τω γαν ω με τον θανατον η
νεωζας τω ληστη τον παρθενον η τω λω ο
φορμ τον θεννον μεταβαλες η τις εοις α το
το λαις ημ ευ υτεω ο τα λα ζα η

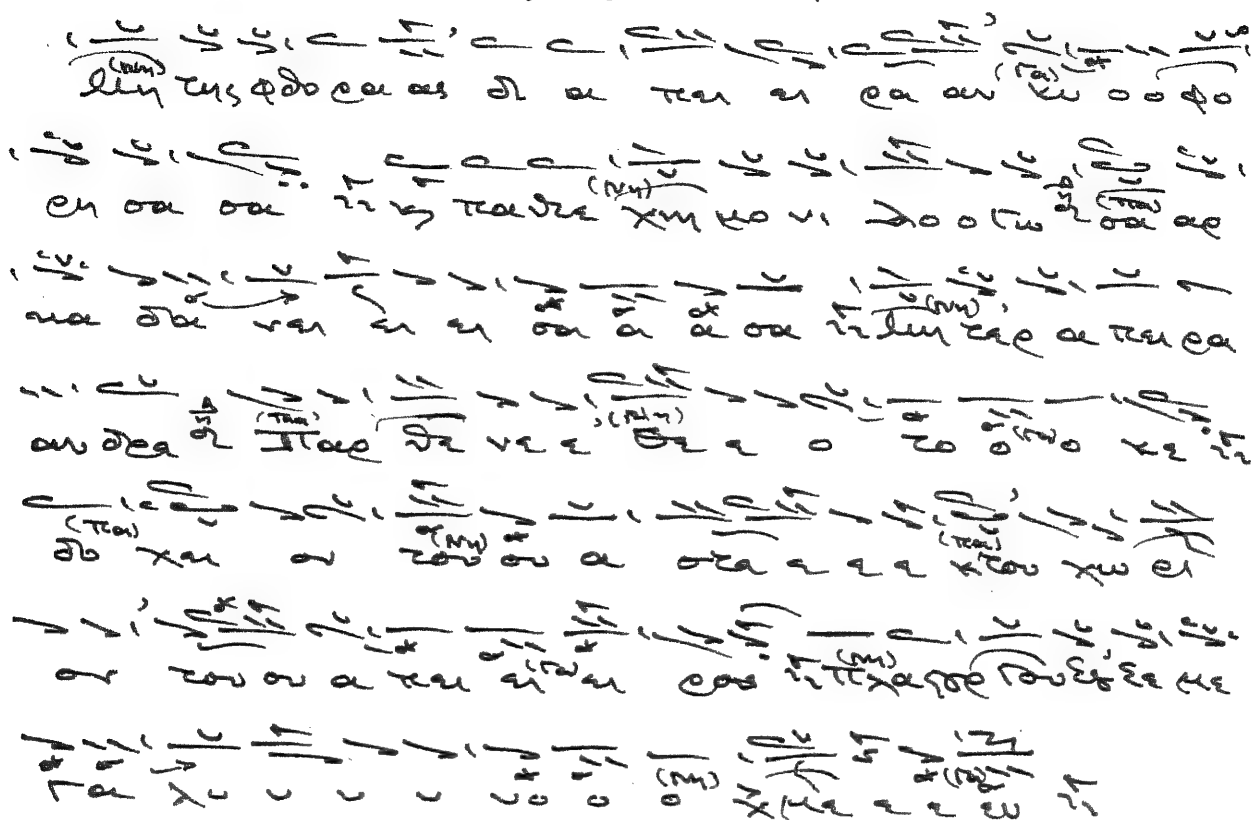
Τεχος ηφ Γαδ

κατακλαμς θβο α εοι
καταχυσας τω γαν ω με τον θανατον η
νεωζας τω ληστη τον παρθενον η τω λω ο
φορμ τον θεννον μεταβαλες η τις εοις α το
το λαις ημ ευ υτεω ο τα λα ζα η

Κάμει, λοιπόν, καταλήξεις: ἀτελείς μὲν εἰς τοὺς η καὶ θ , ἀλλὰ καὶ π καὶ χ μεσάζων καὶ παραμεσάζων, τελικὰς δὲ εἰς τὸν η .

Κι' ἐὰν αἱ καταλήξεις γίνωνται εἰς τὸν η , δεσπύζοντες φθόγγοι εἶναι οἱ η θ π καὶ τὸ ἴσον ἐπὶ τοῦ η . Ἐὰν εἰς τοὺς θ καὶ χ ἤχων π α π α α καὶ π α α α , δεσπύζοντες φθόγγοι καὶ διαστήματα τοῦ μαλακοῦ διατόνου, καὶ τὰ ἴσα εἰς τοὺς θ καὶ χ ἀντιστοίχως.

ἦχος $\bar{\alpha}\bar{\gamma}$ — Γαφ Καταβασία

Μελωδικαὶ ἐλξεις: τοῦ $\beta\alpha\sigma\bar{\alpha}$ πρὸς τὸν $\alpha\bar{\gamma}$ καὶ τοῦ $\kappa\epsilon$ πρὸς τὸν $\alpha\bar{\gamma}$ — ὅταν τὸ μέλος τριφωνῇ — εἰς τρόπον ὥστε τὰ διαστήματα $\beta\alpha\bar{\alpha}$ — $\alpha\bar{\gamma}$ καὶ $\kappa\epsilon$ — $\alpha\bar{\gamma}$ νὰ γίνωνται ἐναρμόνιοι διέσεις (τμ. 4)· ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπηρεασθέντες οἱ τῆς Σχολῆς τοῦ 1815 τρεῖς Διδάσκαλοί μας, ἐχαρακτήρισαν — οὐχὶ ὀρθῶς — τοὺς ἦχους Γ' καὶ πλ.Γ' τοῦ σκληροῦ διατόνου «ἐναρμονίους».

Τὸν ἀπὸ τοῦ $\alpha\bar{\gamma}$ βαρὺν ἦχον καλοῦμεν εἰρμολογικὸν καὶ στιχηραρικόν, διότι εἰς αὐτὸν ψάλλονται πάντα τὰ εἰς $\bar{\alpha}\bar{\gamma}$ ὃ ἦχον εἰρμολογικὰ καὶ στιχηραρικὰ μέλη τῆς ψαλμωδίας· ἐνῶ,

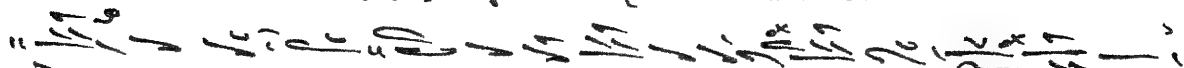

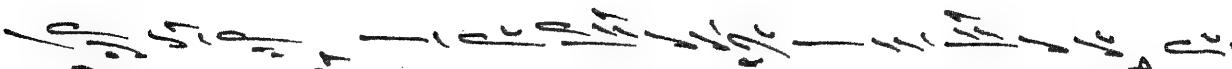

τὰ παπαδικὰ ἀκολουθοῦν κλίμακα ἐτέρου κλάδου τοῦ βαρέος ἦχου, ἀπὸ τοῦ κάτω Ζω ($\bar{\alpha}\bar{\gamma}$) τοῦ μαλακοῦ διατόνου ($\bar{\alpha}\bar{\gamma}$ Ζω $\bar{\alpha}\bar{\gamma}$), περὶ τοῦ ὁποίου ὁ λόγος κατωτέρω.

Ὁ ἀπὸ τοῦ $\alpha\bar{\gamma}$ βαρὺς ἦχος εἶναι κατὰ τὰ μέλη του, ἐκκλησιαστικὰ καὶ λαϊκὰ, ἀπλοῦς καὶ ἀπέριτος, χωρὶς πολλοὺς σχηματισμοὺς καὶ μελωδικὰς ἐλξεις.

Ὅπως δὲ ὁ ἀπὸ τῆς αὐτῆς βάσεως $\alpha\bar{\gamma}$ ἔσω τρίτος ἦχος, οὕτω καὶ αὐτός, εἰς τὴν παλαιὰν μουσικὴν, ἠδύνατο νὰ πλαγιάζῃ, μεταπίπτων εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ κάτω Ζω ἐν ὑφέσει ($\alpha\bar{\gamma}$) ἦχον πλάγιον τοῦ τρίτου· καὶ ἐν προκειμένῳ ἀκριβέστερον, εἰς τὸν πλάγιον τοῦ πλαγίου τρίτου (πλ.Γ' ἢ $\bar{\alpha}\bar{\gamma}$ Ζω $\bar{\alpha}\bar{\gamma}$), περὶ οὗ ὁ λόγος ἀκολουθῶς.

Ἐγραψε δὲ καὶ ὁ Μπαλάσιος, εἰς τὸν ἦχον αὐτόν, καὶ τὸν δρόμον τῶν στιχερῶν, μίαν δοξολογίαν· καὶ ἄλλην ὁ Μπερεκέτης ἐλευθεριωτέραν καὶ ἐπιτηδευμένην.

Ἰσχος ὤψ Γαφ τοῦ Μπαλασίου

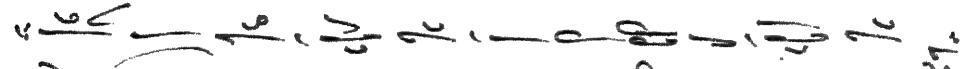

 Σο ο ζα ζει' ευ ω ω ω δει ζα ζει

 το ο ο φως διδο ζα Γεν ν τι

 θε α ω τι η θ πα ι της Γαι εν η νη

 α α α εν δεωτοις δι δο τι ι α

Προτασσομενος ψαλμικος στιχος:

Ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς βάσεως ᾠ̣ ἵσταται καὶ ἐνδιατρίβει ἐπὶ τοῦ ᾠ̣ (4φωνίας τοῦ πλ. Δ' ἤχου) ἐκεῖθεν κατερχόμενος εἰς τὴν βάσιν ᾠ̣ :

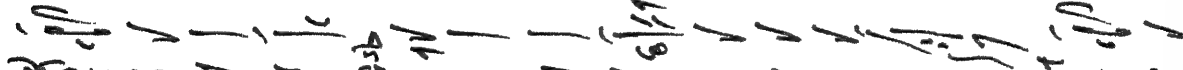

Εἰς σχῆμα μὲν συντόμου καταληκτικῆς θέσεως διὰ τὰ σύντομα εἰρμολογικὰ μέλη ("Ἴδε «Ἀνέστη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν»), εἰς σχῆμα δὲ ἀργῆς τοιαύτης διὰ τὰ ἀργὰ εἰρμολογικὰ καὶ τὰ στιχεραρικὰ ("Ἴδε στιχερόν «Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα»).

Ἰσχος ὤψ Γαφ ᾠ̣ κρατ.

 δ κωρα α πο ταρφα δε ναρχι σω

 α πο ταρφα θε ε ε ναρχι σω
 κοει μου να σαι α α Γαι τη σω

-βή- κωρά- βήτα, βέβαια σου λέγω
 βήτα, βέβαια σου λέγω, πως γὰρ σὲ πονῶ καὶ κλαίγω

Ἰσχος ὤψ Γαφ ᾠ̣

 θεου σο θυ νει ἔχει σο θυ νει σου φερα μα ε ἡ Νυφη

 μου στη Νυφη μου στενω λη η σου
 να τὸ ποτί - να τὸ ποτί ζης καὶ αὐγὴ
 να τὴν χηρὴ στη - να τὴν χηρὴ στη ζωὴ σου

 Το χε να τση δο να μα τ κα τως τα ρηματα
 πως μα γα τας κι κρο μου δυν ει να ρηματα

Τηχος υφ Γαφ X

 μα ρφα η καν τει ει χως μα

 να και κυ υ ει

 σαν το και ρα βι στο ο ραχο ο χως κα

 ρα βο κυ υ ει

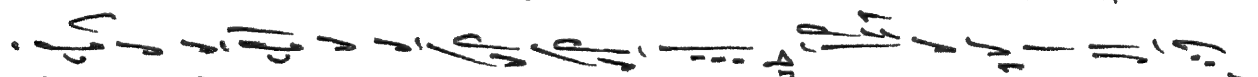
Σήμερα ἡσυχίασεν ὁ κόσμος, σήμερα ἡσυχίασεν ἡ γῆ
 σήμερα σαφανήναται, αὐτὸς τὴν παροῦσάν

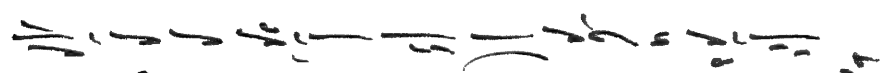
Τηχος υφ Γαφ X

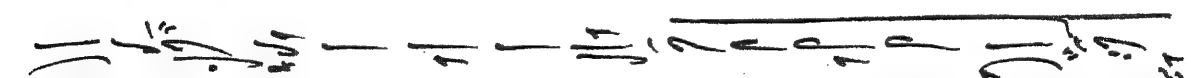

 ρα κα λη τ ηω ρα χου ση τ ρα λα λα λα

 λα λα τ ηω ρα θυ λο ο η με ε η

 τ ρα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα

 τ ρα η θυ λα κα ρ κα τα με τ ρα λα λα λα λα λα

 να θυ μο τα ρα α ω με ε η η

 τ ρα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα

Ἦχος Ὑψ. Γαβ

στο χα να ρα κιωχα και α και πολλα και ρα
α βια στο φαχο

πο χα και ρα βια στο φαα χο ο τουρ τι να
και ρω και αι ι να

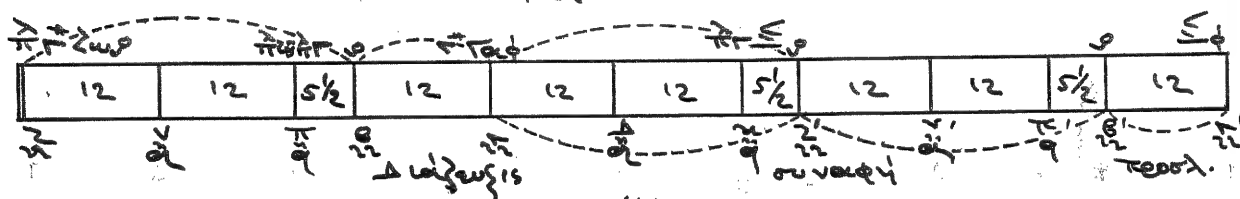
τα δε να ηταν - κιωχα και α και τα δε να ηταν τα δε να
τα δε να ηταν τα δε να και τα δε να τα δε να και τα δε να

§ π' Ἦχος Πλάγιος τοῦ Τρίτου ἢ Βαρὺς Ὑψ. ἀπὸ τοῦ κάτω Ζω ἐν ὑφέσει

Ἦχος Ὑψ. Ζω

Διὰ μιᾶς εἰσέτι —ἐκτὸς ἐκείνης τοῦ γ_1' — ὑφέσεως ἐπὶ τοῦ Βου γ (γ_2), ἥτοι διὰ πορείας κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἰσερχόμεθα εἰς τὴν κλίμακα τοῦ πλαγίου τρίτου ἢ Βαρέος τοῦ σκληροῦ διατόνου γ_2 Ζω ἐπὶ τοῦ κάτω Ζω ἐν ὑφέσει

Ἦχος Ὑψ. ἢ Ὑψ. Ζω και Γαβ

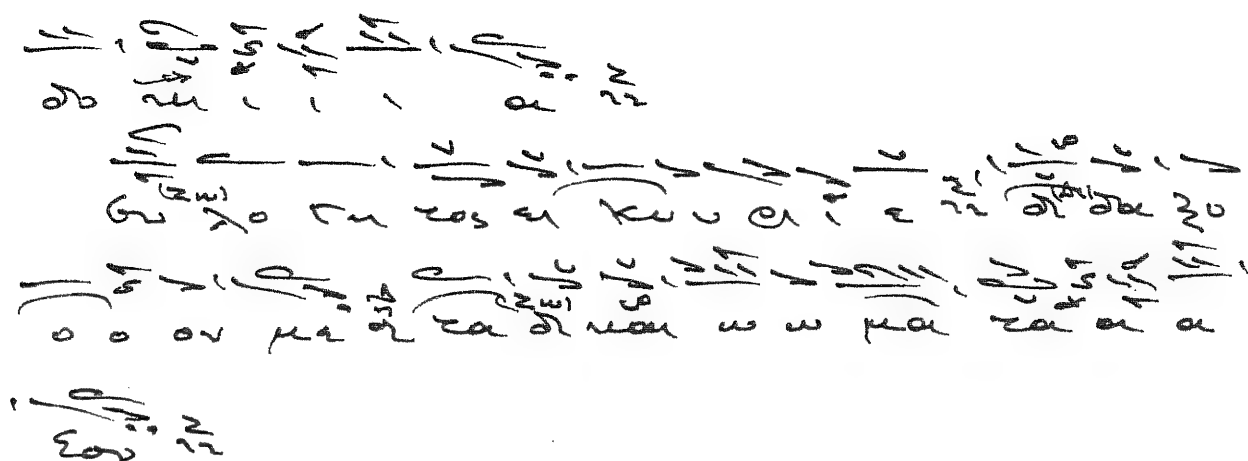
μὲ τετράχορδα $\gamma_2(\kappa)$ $\gamma_2(\kappa)$ καὶ $\gamma_2(\kappa)$ $\gamma_2(\kappa)$ *, ἐκ τόνου, τόνου καὶ λείμματος ἑκάστον, καὶ μείζονος διαζευκτικοῦ τόνου $\gamma_2(\kappa)$ $\gamma_2(\kappa)$.

Μα ρ τ υ ρ ί α: Ὑψ. = βαρὺς, ὡς εὐρισκόμενος κάτω τοῦ γ τοῦ πλ.Δ', βάσεως παραγωγῆς τῆς ὀκτωηχίας· ἡ δὲ δίφωνος ἀνάβασις γ_2 , δηλοῖ ἤχον, δίφωνίαν ἄνω τῆς ἐπὶ τῶν ὀργάνων βάσεως παραγωγῆς τῶν ἤχων φθόγγου κάτω γ .

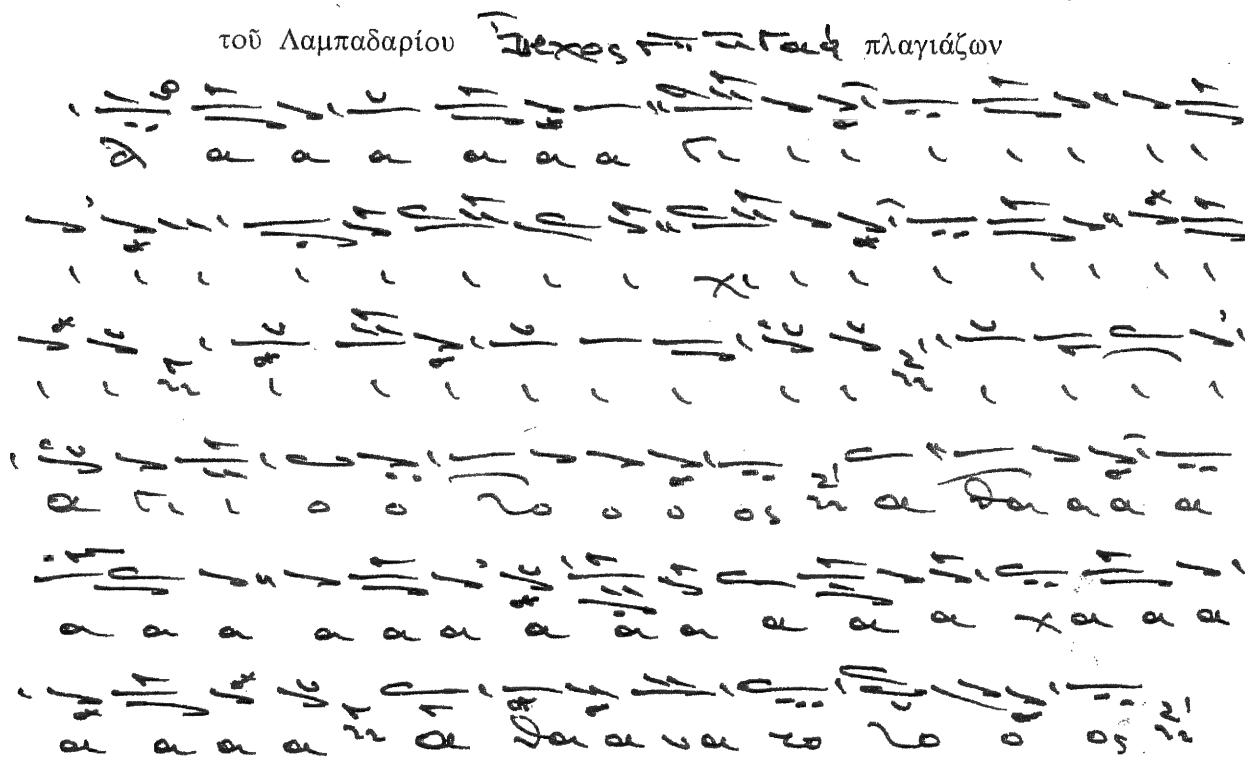
Ἀ π ή χ η μ α: τὸ σύνηθες τοῦ βαρέος τετραφώνου γ_2 γ_2 γ_2 γ_2 με μόνην δυνατὴν ἑκτασιν ἐπὶ τὸ βαρὺ τὸν φθόγγον κάτω γ , τελευταῖον φθόγγον ἐν τῷ ἀμεταβόλῳ συστήματι τῆς παλαιᾶς μουσικῆς γ_2 γ_2 γ_2 , καὶ ἐν τῇ κιθάρᾳ (οὔτι)

Δ ε σ π ό ζ ο ν τ ε ς φ θ ό γ γ ο ι: γ_2 γ_2 γ_2 γ_2 .

* Ἡ ἐπὶ τοῦ Βου γ φθορά, θεωρεῖται ὡς ἀπὸ τοῦ γ_2 . "Ὅθεν αἱ ὑπ' αὐτὴν μαρτυρίαι καὶ γ_2 γ_2 λαμβάνουσι στιγμᾶς, ὡς αἱ μαρτυρίαι γ_2 καὶ γ_2 ἤχων Α' καὶ Δ'.

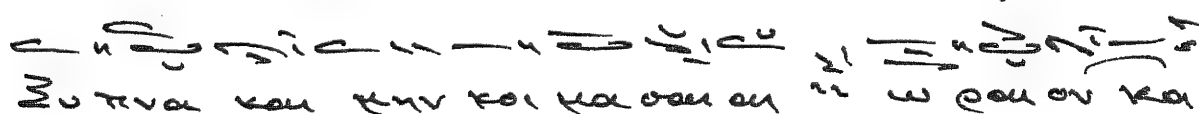

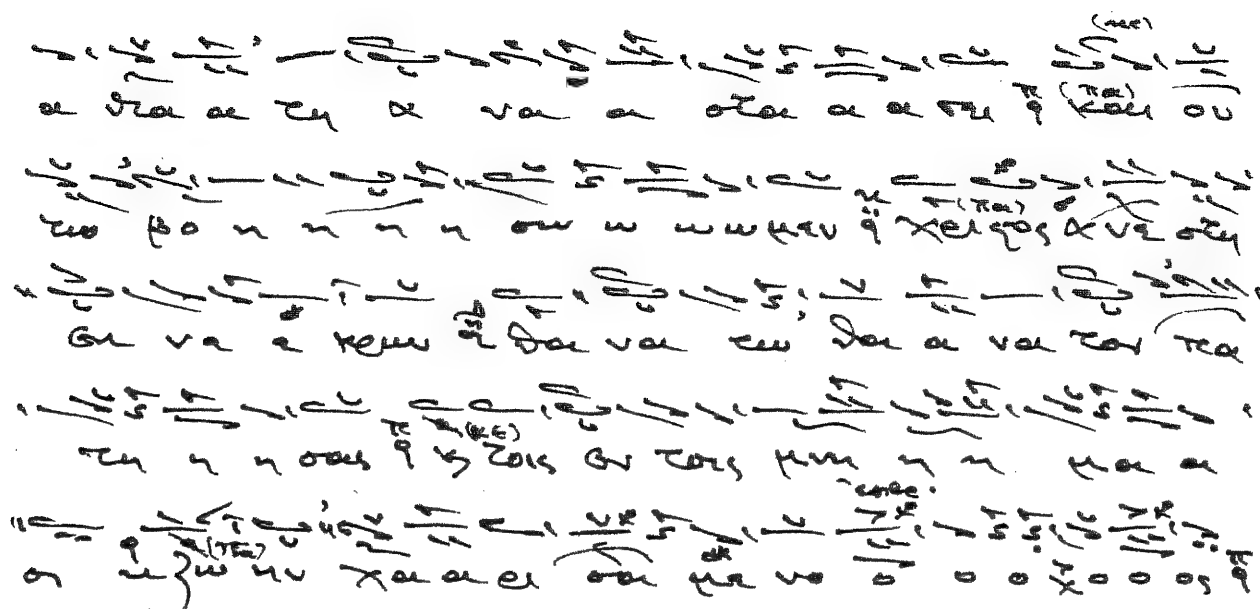
τοῦ Λαμπαδαρίου ἕως τῆς Γαῖας πλαγιάζων

Ὁ ἤχος οὗτος, δὲν εἶναι ἄλλος, παρὰ τὸ ἐκ τοῦ κάτω Ζω «Σὶ μεμὸλ ματζόρε», ὁ μείζων τρόπος τῆς δυτικῆς μουσικῆς· μὲ διαστήματα καθαρώτερα καὶ ἀκριβέστερα. Διότι, καὶ οἱ μείζονες τόνοι εἶναι ἀκέραιοι (τμ. 12 ἀκριβῶς) καὶ τὰ ἡμίτονα εἶναι «λείμματα» (τμ. 5 1/2) καὶ ὄχι συγκερασμένα (τμ. 6). Ἐπομένως καὶ διφωνίαι καὶ τριφωνίαι κ.τ.λ. ἀκριβεῖς· πρᾶγμα ὅπου δὲν συμβαίνει διὰ τῆς κράσεως.

ἑπτάφωνος

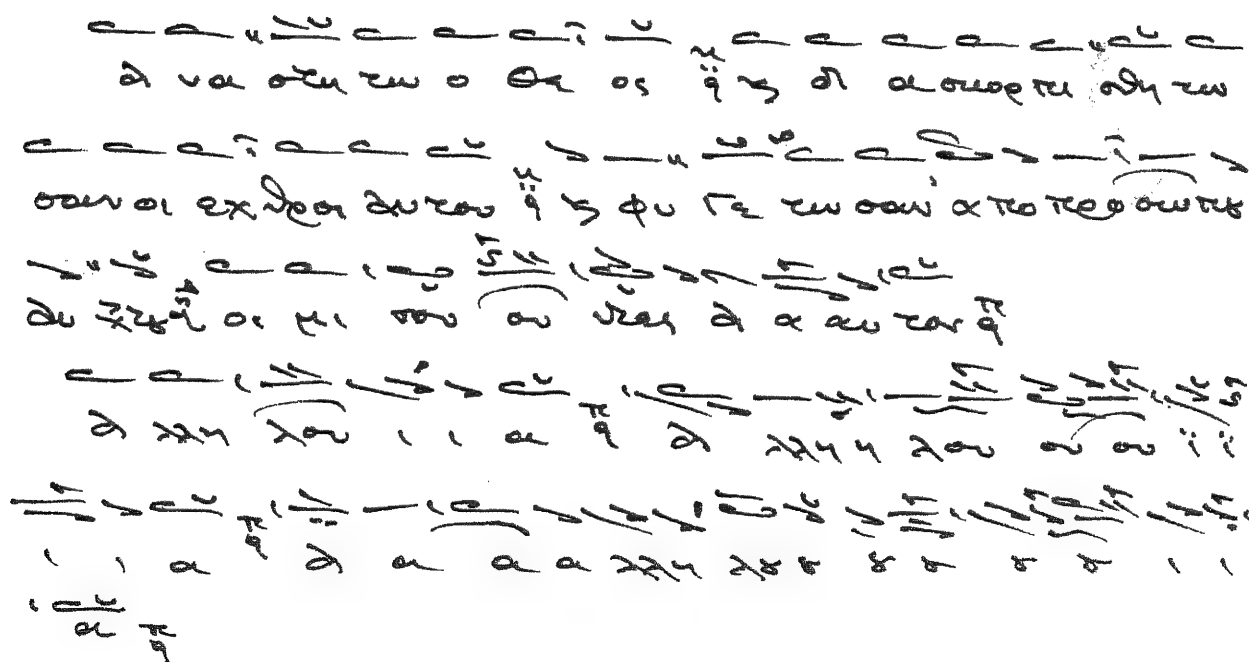
Ἐνίοτε, ἐνδιατρίβων ἢ καὶ καταλήγων εἰς τὴν τετραφωνίαν αὐτοῦ π , χαρακτηρίζεται ὡς τετράφωνος ἢ τετραφωνῶν· περὶ τοῦ ὁποίου κλάδου τούτου αὐτοῦ, ὁμιλοῦμεν ἀκολούθως.

Προτασσόμενος ψαλμικὸς στίχος:

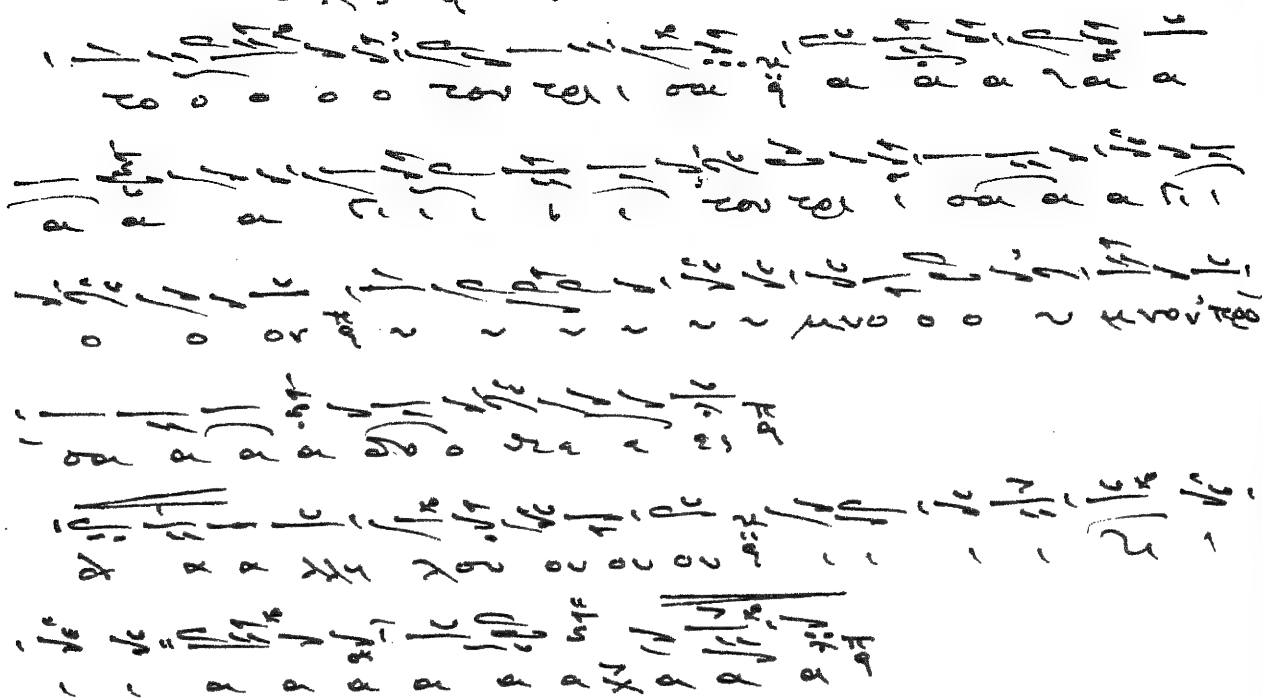
Ἀρχεται ἀπὸ τῆς βάσεως τοῦ ἤχου π καὶ διὰ τοῦ δ τοῦ Δ ἤχου ἴσταται εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ π . Ἐκεῖθεν ἀντιστρόφως· μετὰ στάσιν εἰς τὸν δ κατέρχεται διὰ τοῦ π πρὸς τὸν δ ὑπὸ τὴν μορφήν στιχερᾶς καταληκτικῆς θέσεως τοῦ $\pi \delta \pi \alpha \rho$

Ἐκ τῆς Παπαδικῆς

Ἦχος $\pi \delta \pi \alpha \rho$ ἀπλοῦς χ

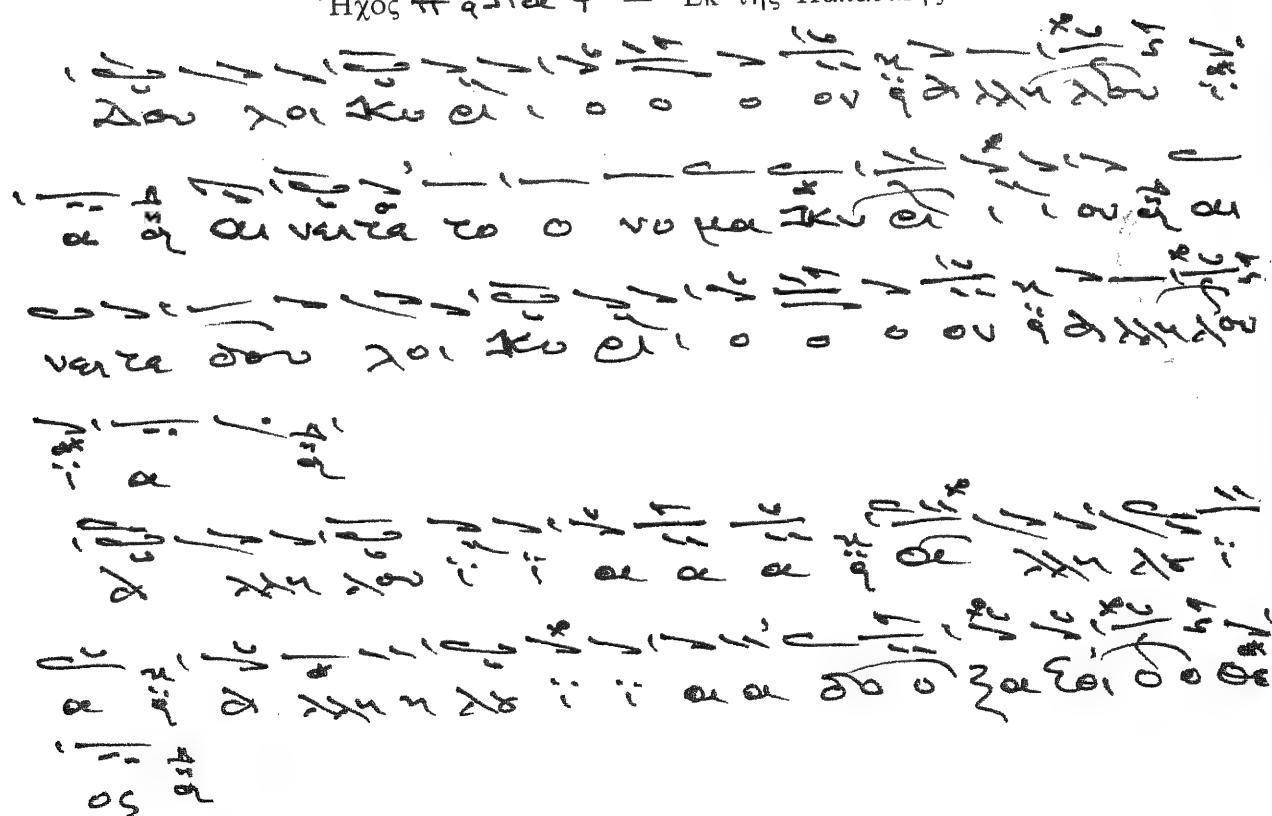

Ἰσχυος καὶ Πατρὸς ἀπὸ Χερουβικὸν τοῦ Λαμπαδαρίου

Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἦχος πλάγιος τοῦ Α' τριφωνῶν

Ἡχος π ᾠτα ρ — Ἐκ τῆς Παπαδικῆς

~~Σελ 105 7/11/2019 12:21~~

$\frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}}$

$\frac{C}{\mu} \rightarrow S \rightarrow T \rightarrow U \rightarrow V$

$\frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}} - \frac{1}{\sqrt{1-\beta'^2}} = \frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}} \left(1 - \frac{1}{\sqrt{1-\beta'^2}} \right)$
 που ως ε χροί να ο σπρος βαση να α εχί και

→ 1. — 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

$\pi \times 10^5 \approx 3.14 \times 10^5$

ως τρεχούσι τα νεφάρια ααααα του καί

1. $\frac{1}{2} \frac{1}{3} \frac{1}{4} \frac{1}{5} \frac{1}{6} \frac{1}{7} \frac{1}{8} \frac{1}{9} \frac{1}{10}$
e a a a a u o u o u o u

$\frac{1}{1} \rightarrow \frac{1}{2} \rightarrow \frac{1}{3} \rightarrow \frac{1}{4} \rightarrow \frac{1}{5} \rightarrow \frac{1}{6} \rightarrow \frac{1}{7} \rightarrow \frac{1}{8} \rightarrow \frac{1}{9} \rightarrow \frac{1}{10}$
 τσα χου κι ε με ε ε ε α μα α μα α α
 τσα χου κι ε με ε ε ε τα μα θα μου

- Τρέχου κ' έμέ ται μοι δαίμον, όταν σε διημιθούσῃ

Οὐκ ἔστιν ἡμεῖς ἀποστόλοι, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμεῖς ἀποστόλοι

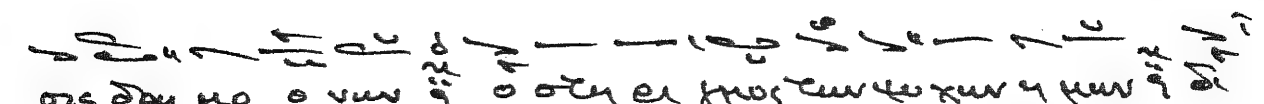

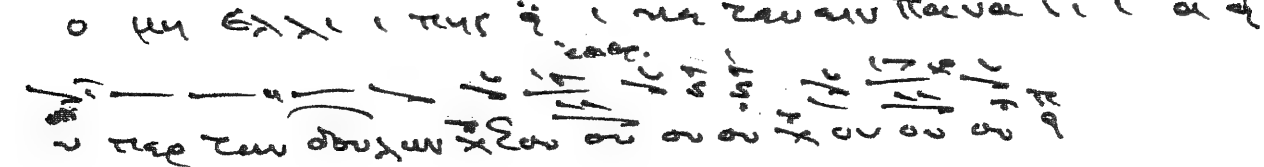
72005 1/2 1/2 1/2 1/2

[illegible]

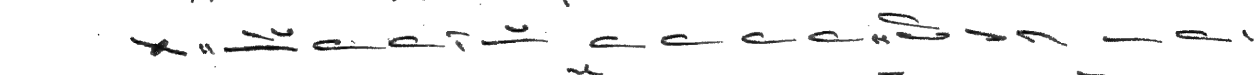
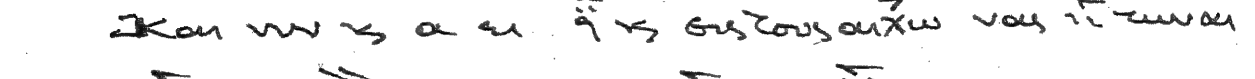

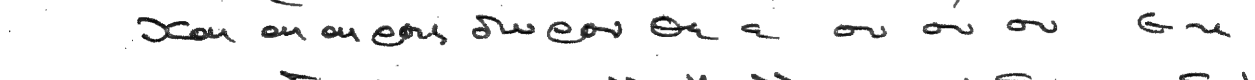
$\frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 & i \\ -1 & i \end{pmatrix}$

[Handwritten musical notation]

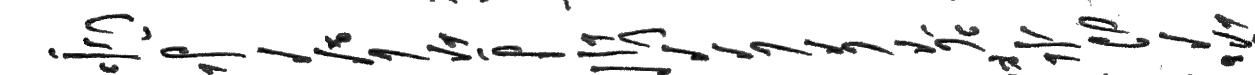
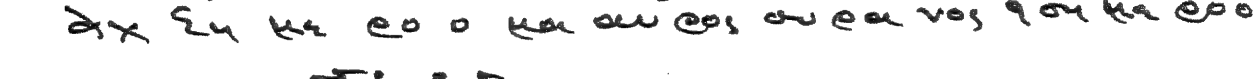
μον λα ρα α δω δε αα α α

 ος δαι μο ο νιν ο σση ει ημος των τε κιν η μην

 ο μη ελχι ι πης ι ηα του αυτ πα να τι ι α

 ι περ των δουχων χαν ου ου ου χ ου ου ου

ἀργόν Τεχος πῆ ᾗ παρ τετράφωνος

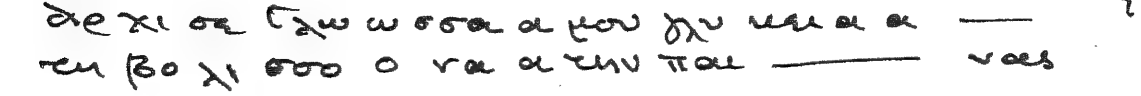

 και νν ε α ει η ε ος του αυχ να ναι

 ω ω ω νω ω α α α μη νν

 και αι αι ου ου ου ου ου ου

 ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου

 ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου

Τεχος πῆ ᾗ παρ τετραφωνών

 διχ ει με οο ο κα αι ου ου ου ου

 και αι ου ου ου ου ου ου ου ου

διχ-ει με ου ου ου ου ου, δὲ βάδω βασιχέα

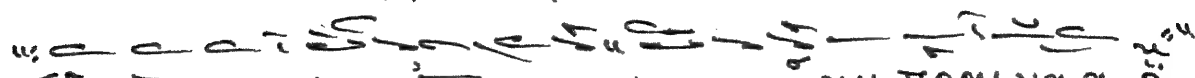
Τεχος πῆ ᾗ παρ με

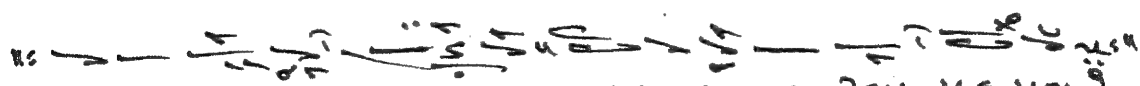

 δε χι σε τω ω σσα α μου χν με α α

 τε βο χι οο ο να α του πα ναι

 που ου γαι αι η που ναι μικη κοη μα τι
 μο λο χα μο λο χα ρες ει γε μα τι

- Έχει σιμλημότατες κ' ε' μικρές, μέ τότη φή ζου γραφιστές
 έχει κό-ραυς κουροκμάται, υἱό λο χα-ρες εἰ γμαίται

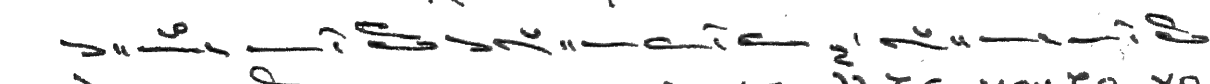
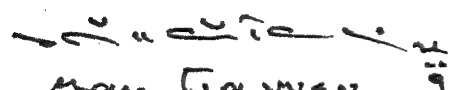
Ἰσχος π' ᾧ παφ τετραφωνῶν $\chi\epsilon$. κενιν.

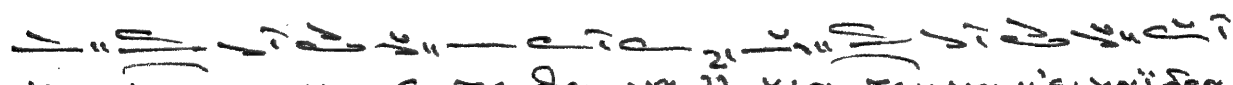

 Στου πατα χα' πατα χα α ακ τραυ να α
 στου πατα χα ακ τραυ ου τη η ην αυ λη η

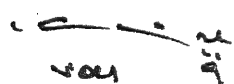

 ρυιη το ο οχ ει ει ναι μα α ζε με νοι
 πατα α α χα ακ τραυ να α παυ με η

- Παντρεύουν τὰ - κορίτσια τους
 ρυιη της δυό τους δυο γέροντες, ἄσπερες δὲν της περσιόγει

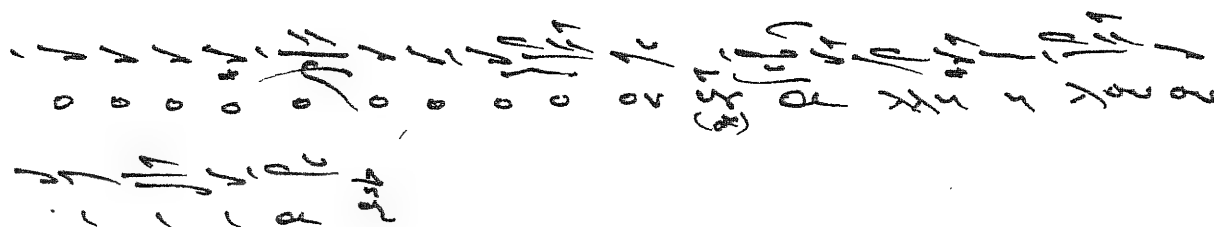
Ἰσχος π' ᾧ - κε χ

 α να δε μα τον πε λε γε ν η τε μου ο νο

 μου Γιαν νεν

 και χι αν να ε πε θα να η και ταν να κ' ει χαϊδεα

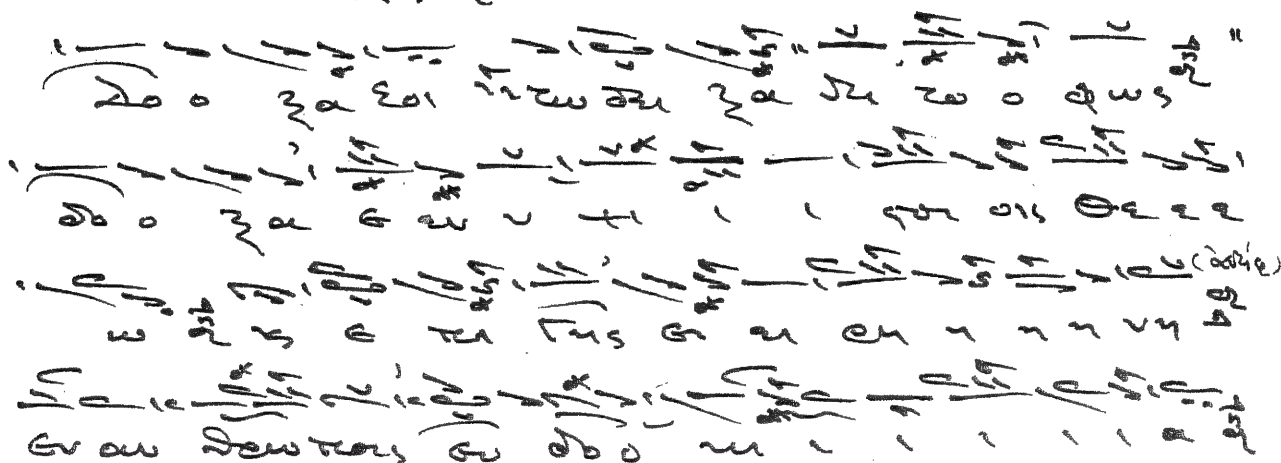

 ναι

- ὅσους τὸν φέρον πέτρας τὸν κόπον ἀε' μή χάνη
 εἴ μιν εἴ δ' οὐκ εἴ μιν ἀλλ' ἔμμορφον, τὸν τόπον ἀε' τι ἀνεί

Ὁ ἀπὸ τοῦ Δι^{α} τέταρτος, δεδεμένος μὲ τοὺς λέγετον ($\lambda\epsilon\gamma\epsilon\tau\omicron\varsigma$ $\beta\chi\zeta$) καὶ ἅγια ἀπὸ τοῦ Πα (Πα^{α}) εἰς τὰ εἰρμολογικὰ καὶ στιχεραρικά των μέλη ("Ἴδε σχετικῶς, εἰς τὰ κατ' αὐτοὺς τοὺς ἤχους λεχθέντα), εἶναι ἤχος τῆς παπαδικῆς· καὶ κατ' αὐτὸν μελίζονται: πολυέλεοι, πασαπνοάρια, δοξολογίαι, προκείμενα, ἀλληλουϊάρια, χερουβικά, κοινωνικά, εἰρμοὶ καλόφωνοι, μαθήματα καὶ κρατήματα· ἔχει δὲ ἐπὶ τοῦ κάτω ΔΙ (Δι^{α}) τὸν ἀντίφωνόν του, βάσιν παραγωγῆς τῶν ἤχων ἐπὶ τῶν ὀργάνων, κατὰ τὴν τοῦ κανόνος κατατομὴν.

Ἦχος Δι^{α} ἀντιφωνῶν τοῦ Λαμπαδαρίου

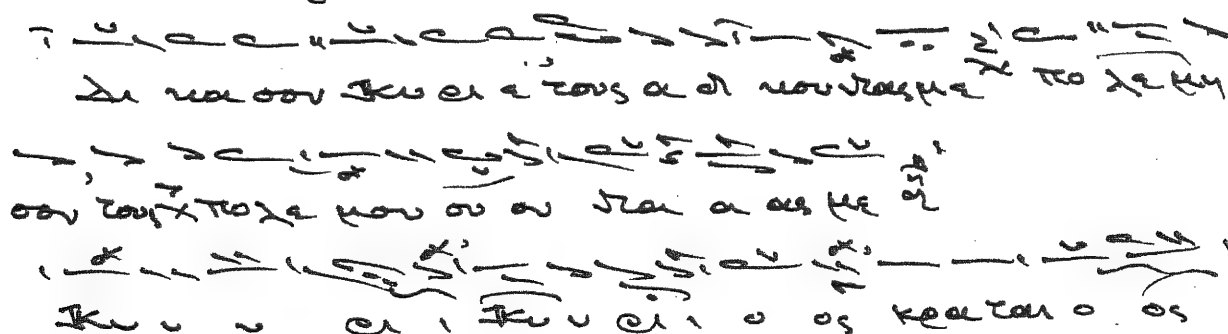

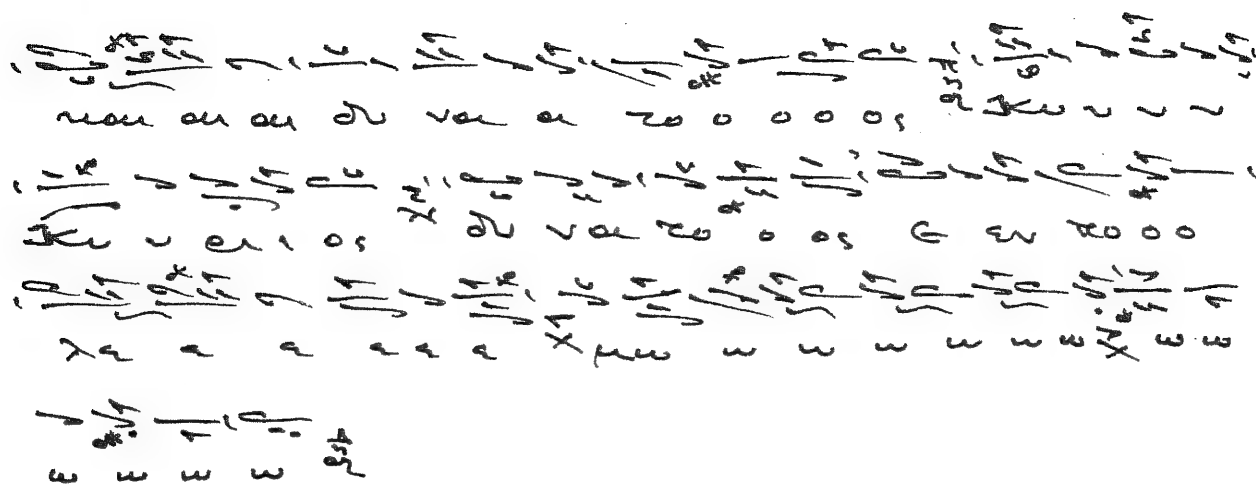
Ὁ Δι^{α} εἶναι ἤχος τῆς παπαδικῆς μὴ ἔχων τροπάρια εἰρμολογικὰ ἢ στιχεραρικά. Ἐπομένως στιχολογίαν δέχεται μόνον εἰς προκείμενα καὶ ἀλληλουϊάρια εἰς τὰ ὅποια:

Προτασσόμενος στίχος:

"Ἀρχεται ἀπὸ τῆς βάσεως αὐτοῦ Δι^{α} καὶ ἰστάμενος εἰς τὴν διφωνίαν αὐτοῦ Δι^{α} ἢ καὶ τὴν τετραφωνίαν Δι^{α} , κατέρχεται πρὸς τὴν βάσιν του ὑπὸ μορφὴν στιχεραρικῆς καταληκτικῆς θέσεως ἐπὶ τοῦ Δι^{α} .

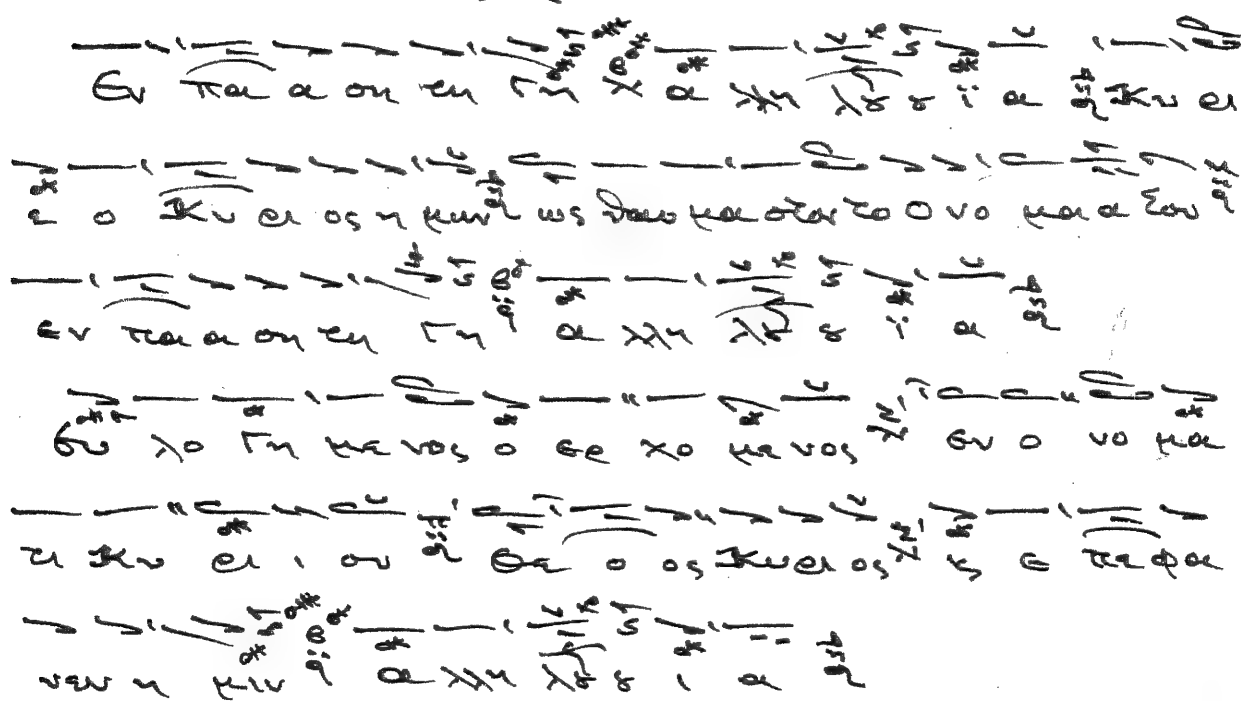
Ἦχος Δι^{α} ἑptaφωνῶν κατὰ τὸ δις διαπασῶν

Κάποτε δέχεται καὶ μόνιμον δίεσιν ἐπὶ τοῦ Γα \sharp · καὶ μὲ ἐλξιν τοῦ Βου πρὸς τὸν Γα \sharp δίεσιν, ὅτε: ἔχει μὲν ἄκουσμα τρίτου ἤχου τετραφώνου ἐναρμονίου ἀπὸ τοῦ Δι ($\text{ι} \text{ι} \text{Δι} \text{φ}$) ἂν ἔχη τὸ Δι-ζω μείζονα διφωνίαν· ἂν δὲ ἐλάσσονα, μὲ τὸ ζω \sharp καὶ τὸ Βου \sharp ἐν ὑφέσει, ἔχει ἄκουσμα χρωματικοῦ πλαγίου τετάρτου, ἐναρμονίου κατὰ τὴν τετραφωνίαν ($\text{π} \text{ω} \text{λ} \text{η} \text{φ} \text{φ}$).

Ἰσχυος $\text{δ} \text{ι} \text{Δι} \text{φ}$

Ἰσχυος $\text{δ} \text{ι} \text{Δι} \text{φ}$ $\text{χ} \text{φ}$

οι η η η μου υπα ε ε εη χ

με χα α χει η η η μου υπ η πε εη ε δα
φη η μου μ υ υ ει σε ε ε

ν η

- Ο - ος σε σφίχα μαχιασθή = ποτέ δυνάτοδοί να

Τεχος ελ Δία χ

μα ζε εη σε κωε μα α να ε

μπε ζε εη σε α κωε κα ε να κα τη για

τα α κε ηυ ω

- και δαί τα παρακύνω = να κεί να κωε ετα

Τεχος ελ Δία χ

ε τε χα η ι δω χι, Γνο, ε να α να

Γυ ναι ε να α να Γυ ναι κα ε

του Γι να α εη με σε α εχ νε ε
του με χα α χει νου ται ι μο

- Τού Γινάρε η ε οτα χνε, να κεί ε - να κεί ε οτα
πέδι καί τις η ε οτα, του με χα α χει νου ται μο

Ήχος δὲ Διά *

Πταμεται θα α α α ἤ ναφυ του ου κα ε
 ε ἡ α μαν α μα αν πρῶτον μας βα
 ρα δου ου ου ου να ε α
 τῆς γαυτοῦς ἢ ἐκκορεται - δέχων ναυομηδοῦνε

Ήχος δὲ Διά ἐπιφώνων με. ΚΕΚΙΝ.

“ φε τῆς με λε ἡ μωχ α μαν α μαν
 “ φε τῆς με ε λε ημ χα η χα
 - φε τῆς με ἔλε ημ χα η χα, γα εἰν χότισι νι εἰ

Ήχος δὲ Διά με χρόαν τοῦ ἐναρμονίου (βου*, γα*)

δισ τρα γου δι η η η ου και χα εω του
 - χερ νου ποιος το ο. ζε ε ε ρει ε
 αὐ δ' ἀποδάνω ἢ δά ζω, ἢ δάμαι εἰχα κέρη
 α κυ γδα χα μι τσα α μι ι σα

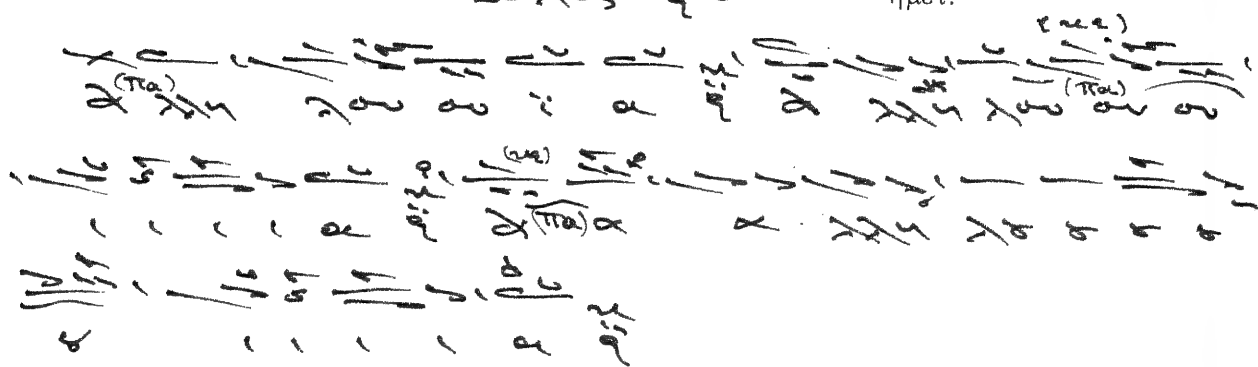
και με σα σε ζω τρα φη η σα
 - ἄς τραγουδήσω μες χαρῶ, δέ και ζω μες γαλίου
 τὰ νιὰ κα δὲν που χιόνιται καὶ, να τὰ ζαναγοράσω
 ἀμυδαλοτοσμίονατα, σου στέγνω χαρετίονατα

Δεσπόζοντες φθόγγοι: ἐν ἀνόδῳ γ^{\prime} γ^{\prime} γ^{\prime} μετὸν ἄνω βου σ ἐν μικρᾷ διέσει. Ἐν δὲ καθόδῳ καὶ τοὺς γ^{\prime} καὶ γ^{\prime} τοῦ $\pi\alpha\sigma$.

Καταλήξεις: εἰς τοὺς γ^{\prime} καὶ γ^{\prime} ἐν ἀνόδῳ καὶ γ^{\prime} καὶ γ^{\prime} καὶ γ^{\prime} ἐν καθόδῳ, ὅτε γίνεται φανερός καὶ ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ ὡς τετραφώνου, ἔναντι τοῦ πλαγίου του· καὶ τοῦτο δηλοῖ καὶ τὸ ἀπήχημά του· ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικᾶς εἰς τὸν γ^{\prime} · ἐν τέλει δὲ τῆς ψαλμοφδίας, εἰς τὴν βάσιν τοῦ πλαγίου του γ^{\prime} , δι' εἰδικοῦ μελικοῦ σχηματισμοῦ.

Εἰς πάσας αὐτὰς τὰς περιπτώσεις, βασικὸν ἴσον εἶναι τὸ τοῦ πλ.Α' ἐπὶ τοῦ γ^{\prime} , χαρακτηρίζον τὴν ὡς τετραφώνου ιδιότητα τοῦ ἀπὸ τοῦ Κε πρώτου ἤχου· δευτερευόντως δὲ κ' ἐπὶ τῶν γ^{\prime} καὶ γ^{\prime} ἀναλόγως.

Ἦχος γ^{\prime} γ^{\prime} γ^{\prime} ἡμέτ.

Μελωδικαὶ ἐλξεις: τοῦ $\zeta\sigma$ πρὸς τὸν γ^{\prime} , τοῦ $\Gamma\alpha$ πρὸς τὸν γ^{\prime} καὶ τοῦ $\beta\sigma$ πρὸς τὸν γ^{\prime} , ἂν τὸ μέλος κάμῃ στάσεις περὶ αὐτόν. Ἐπίσης τὸν γ^{\prime} ἐν ὑφέσει, τοῦ μέλους ὁδεύοντος ἐν κατιούσῃ φορᾷ πρὸς τὸν $\pi\alpha\sigma$.

Ἐνίοτε τετραφωνεῖ, κατὰ τὸ «διὰ πέντε» ἐπὶ τὸ ὄξυ μετὸν ἄνω πα' ὡς ἅγια (γ^{\prime}) μετὸς βου (γ^{\prime}) καὶ γα (γ^{\prime}) ἐν διέσει ἢ ὡς γ^{\prime} καὶ γ^{\prime} φυσικόν, ὅταν τὸ μέλος φθάνῃ μέχρις αὐτοῦ ἐπανακάμπτον, καὶ μετὴν φθορὰν τοῦ πλ.Α' ἐπὶ τοῦ Κε (γ^{\prime}), τοῦ ἴσου μεταφερομένου ἐπ' αὐτοῦ (γ^{\prime} ἢ γ^{\prime}).

Πρόοδος κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ ὄξυ ($\gamma^{\prime} - \gamma^{\prime} - \gamma^{\prime}$ ἢ γ^{\prime})

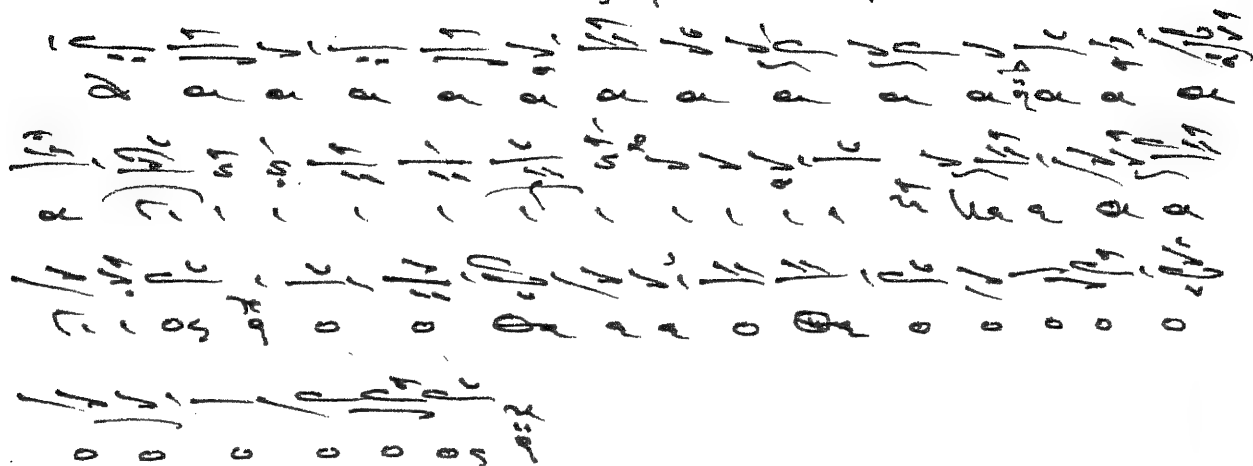
γ^{\prime}	γ^{\prime}	γ^{\prime}	γ^{\prime}	γ^{\prime}	γ^{\prime}	γ^{\prime}	γ^{\prime}	γ^{\prime}	γ^{\prime}	γ^{\prime}	γ^{\prime}	γ^{\prime}
10	8	12	12	10	8	12	12	10	8	12		
9				9				9				

Ὁ τετράφωνος Πρῶτος ἦχος, θεωρεῖται σήμερον ὡς ἦχος τῆς παπαδικῆς· καὶ ὑπάρχουν κατ' αὐτὸν ἕνας πολυέλεος τοῦ Μπερεκέτη καὶ τρεῖς δοξολογίαι: μία τοῦ Μελετίου Σιναΐτου, ἄλλη, κατὰ μίμησιν αὐτῆς τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, καὶ ἑτέρα τοῦ Βυζαντίου Πέτρου.

Τὸν παλαιὸν ὅμως καιρόν, ἅπαντα τὰ μαθήματα τοῦ Πρώτου ἤχου: στιχερά, παπαδικὰ (ὡς ἐνθυμούμεθα τὸ «Γεύσασθε» τῆς Προηγιασμένης τοῦ Λαμπαδαρίου Κλαδᾶ) καὶ αὐτὰ τοῦ Παλαιοῦ (τοῦ βυζαντινοῦ) Εἰρμολογίου, συνετίθεντο κατ' αὐτόν. Ἴδου παραδείγματα:

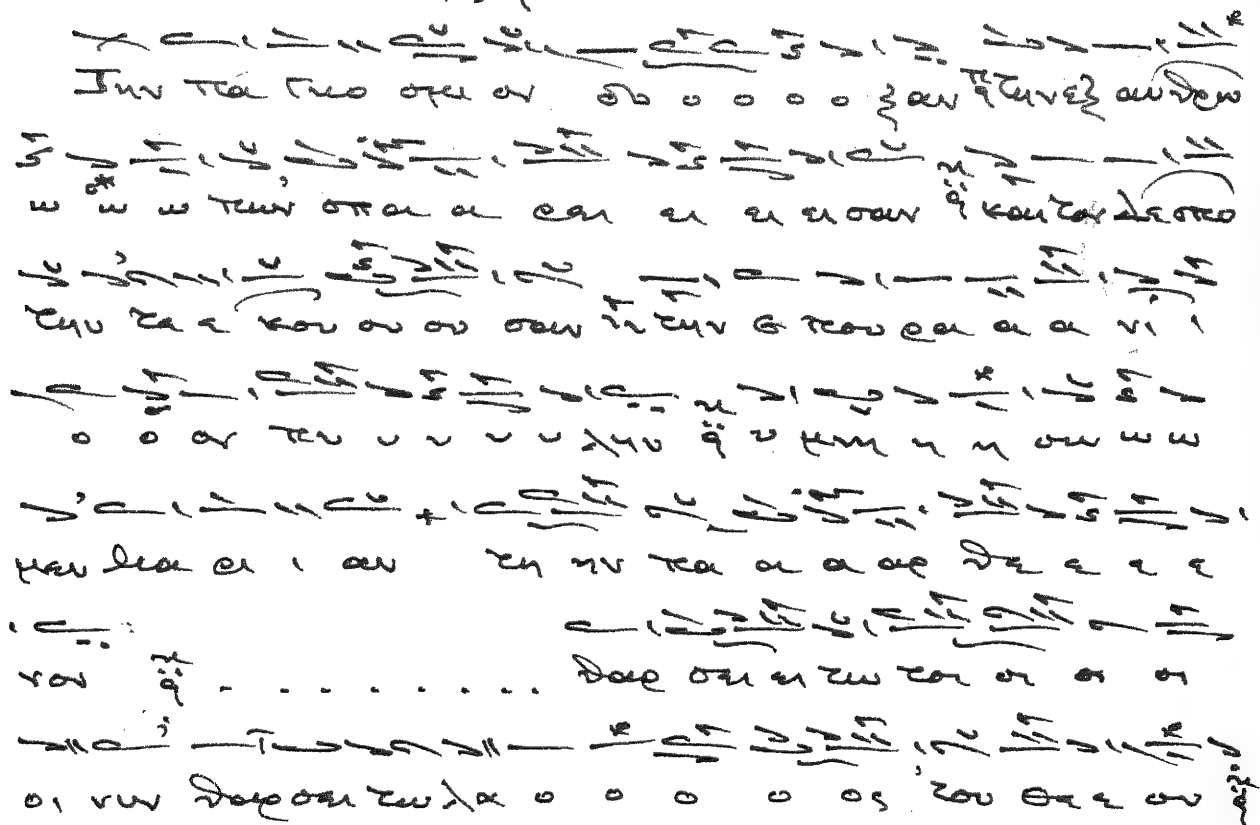
Ἀσματικὸν Μελετίου Σιναΐτου

Ἰσχυρός ὁ καὶ Χ

Προτασσομένους στίχος ἐν τῷ Ἰσχυρός
 Ἄρχεται (ὡς καὶ ὁ 4φωνος Ἰσχυρός) ἀπὸ τοῦ Ἰσχυρός καὶ διὰ τοῦ Ἰσχυρός ἴσταται εἰς τὸν
 Ἰσχυρός. Ἐκείθεν ἀνερχόμενος μέχρι καὶ τριφωνίας εἰς τὸν ἄνω Ἰσχυρός (ἢ Ἰσχυρός) ἐπιστρέφει
 ὑπὸ τὴν μορφήν στιχεραρικῆς καταλήξεως ἐπὶ τοῦ Ἰσχυρός βάσεως αὐτοῦ.

Ἰσχυρός ὁ καὶ Χ Θ/κίον τοῦ Κωνστάλα

να τὰς ἀντιθέσεις καὶ ἀντιθέσεις
 καὶ τὰς ἀντιθέσεις καὶ ἀντιθέσεις

$\frac{1}{x} = x^{-1}$

20 100

Ἰηχος ᾠζω ᾠδ. τετράφωνος χη

ἔτι καὶ ποσὶτα τῇ ματαμονῇ καὶ λαογονῇ

1/9/99 - 2/10/99
on 4 4 4 4 4 on 4 4

και στην νεογέννητη σου καρδιά, παρηγοριά να δώσω

(Handwritten signature)

20 пайи 1000, пайи ан хавора 1000

- λέει ἄσπερε σ' εἶδα σὺν ἡμῶν, καὶ σοὶ βραχὺ τερπόμεν

Ζαυθόνος τραυταίρουχο ή τρωτρινό χοσχούδι

ἀπολαύω δὴ τὸ μαθαίνειν τί νομομαρὰ δαίτην;

572x05 61-122 d X1

$\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

σφοδρὸν καὶ ἄσπετον ἔργον

(Handwritten signature)

σοῦλον τὸν κόσμο καὶ τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ δὲ εἶναι καὶ κληρὸν τὸν θεόν

עין גזע

Ὁ ἀπὸ τοῦ Κε τετράφωνος πρῶτος ἤχος, παρουσιάζεται ἐνίοτε καὶ ὡς δίφωνος ~~Κε δ~~ ~~Θ~~ με χροᾶν δευτέρου ἤχου χρωματικοῦ εἰς τὴν διφωνίαν ἢ ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ ~~Κε δ~~ ~~Θ~~ («Τὸν τάφον Σου Σωτήρ»), περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εὐθὺς κατωτέρω :

§ πε' Ήχος Πρῶτος ἀπὸ τοῦ Κε Δίφωνος Χρωματικός

Εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, ὑπάρχει πρόλογος τοῦ εἰρμολογίου, τὸ «Τὸν τάφον Σου Σωτὴρ», ὅστις, ἐνῶ μαρτυρεῖται ὡς ἤχος πρῶτος, ψάλλεται εἰς κλίμακα χρωματικὴν τοῦ δευτέρου ἤχου, τοῦ ὁποίου τὴν φθορὰν δέχεται ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ Κε παρὰ τῶν νεωτέρων.

Οὗτος δὲν εἶναι ἄλλος, παρὰ ὁ τῶν βυζαντινῶν μαρτυρούμενος «νάος», ἥτοι δίφωνος πρῶτος ἤχος, ὡς ἔχων τὴν βάσιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς διφωνίας τοῦ πρώτου ἤχου Ν^1 , βάσεως τοῦ Γ^1 ἤχου ἢ «Νανά», κατὰ τὴν μουσικὴν ὁρολογίαν.

«Νάος» δέ, ἐπειδὴ δὲν ἀκολουθεῖ ἀπὸ τοῦ γ' κλίμακα τοῦ Γ' ἤχου (νανά) ἀλλ' ἐτέ-

ραν χρωματικήν, δηλουμένην διὰ τοῦ φθορικοῦ σημείου τοῦ «θέματος ἀπλοῦ» , τὸ ὁποῖον εἶναι παραλλαγή τοῦ Νεανές, ἥτοι τῆς μαλακῆς χρωματικῆς φθορᾶς τοῦ Β' ἤχου .

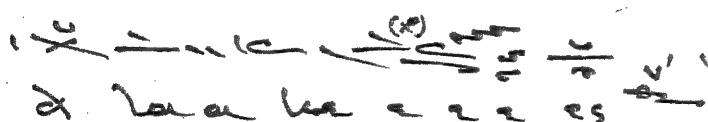
Ἀγνοηθείσης τῆς φθορᾶς τοῦ ἀπλοῦ θέματος , ἡγνοήθη καὶ ἡ ἀκριβὴς ἐνέργεια αὐτοῦ· ὥς ἐκ τοῦ παρεμφεροῦς δὲ ἀκούσματος τῆς κλίμακος αὐτοῦ πρὸς ἐκείνην τοῦ δευτέρου ἤχου, ἐνομίσθη παρὰ τῶν νεωτέρων ὥς ἤχος δεύτερος ἐπὶ τοῦ Κε τοῦ πρώτου ἤχου (Ἦχος), πρὸς τὴν κλίμακα τοῦ ὁποίου καὶ ψάλλεται ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόλογος «Τὸν τάφον Σου Σωτήρ» παρὰ τῶν νεωτέρων, ἐκ τῶν ὁποίων, μόνον ὁ μουσικο-διδάσκαλος καὶ μουσικὸς λαογράφος ἐν Κυζικῇ Πέτρος Φιλανθίδης, ἔχων γενικωτέραν ἐποπτείαν τῆς μουσικῆς μας παραδόσεως, παρὰ τοὺς ἱεροψάλτας, εἰς ἀνακοίνωσίν του ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Μουσικῷ Συλλόγῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ Περιδικῷ τοῦ Συλλόγου τούτου (Τεῦχος Πέμπτον ἔτους 1902) ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τῶν δημωδῶν ἡμῶν μελωδιῶν ἐν γένει καὶ τῶν διαφορῶν ἐν αὐταῖς ῥυθμῶν», καὶ δὴ ἐν σσ. 192 - 195, εἶπε τ' ἀληθῆ· θεωρῶν ὅμως τὸν ἤχον ὥς δίφωνον τοῦ Ἑσῶ Πρώτου ἤχου (παρ') με βάσιν τὸν ἀντὶ τοῦ .

Ταῦτα ὥς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς ὑποθέσεως.

Ὁ δὲ πρῶτος δίφωνος ἤχος, ἔχει βάσιν —ὥς ἐλέχθη— τὴν τοῦ τρίτου ἤχου νανά, ἥτοι ἄνω νή πρὸς τὴν ὁποίαν καὶ τελειοῦται, μεσάζων ἐν τῷ μεταξύ πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ Κε δ' πρῶτον ἤχον.

Μαρτυρία : Ἦχος   ()

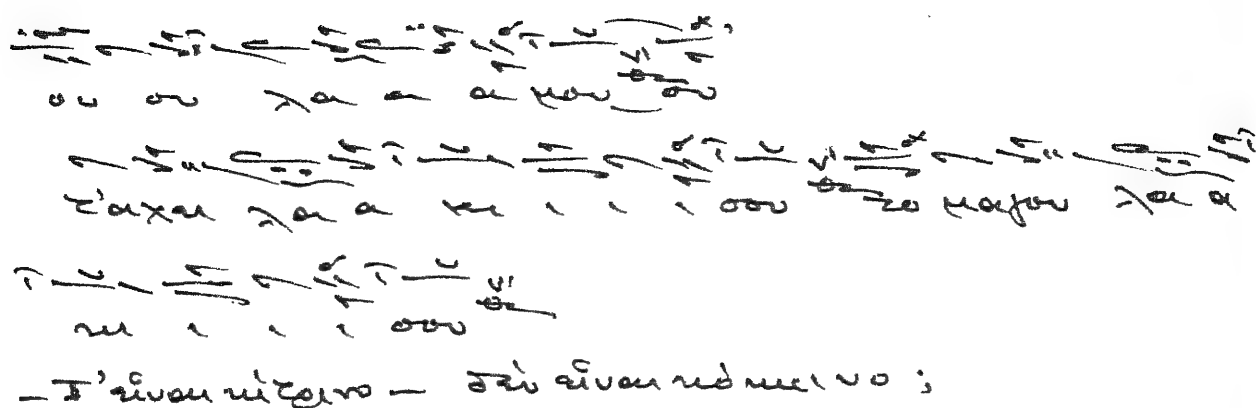
Ἀπήχημα δέ :

δεικνύον τοῦ ἤχου τὸ τετράφωνον καὶ τὴν ἀπὸ τῆς τετραφωνίας διφωνίαν, μετὰ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς χρωματικῆς ιδιότητος αὐτοῦ πα καὶ τὸ μεταξύ τῆς ὑφέσεως καὶ τοῦ ἀκολουθοῦντος ἴσου λανθάνον μέσον διάστημα τρίτης ἐλάσσονος ἐναρμονίου (τμ. 16) τοῦ τετραχόρδου   φυσικόν, καὶ ἡ δίεσις τοῦ ζω πρὸς τὸν .

Δεσπόζοντες φθόγγοι : καὶ , εἰς τοὺς ὁποίους γίνονται κι' αἱ σχετικαὶ καταλήξεις : ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν , ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικαὶ εἰς τὸν , ὅπως φαίνεται εἰς τὸ κάθισμα «Τὸν τάφον Σου Σωτήρ» καὶ τὸ τραγούδι τῆς «Λαλιωτοπούλας» που τὸ ἀκολουθεῖ, με βάσιν τὴν διφωνίαν .

Διαστήματα : Ἀπὸ μὲν τοῦ πρὸς τὸν διφωνία ἐλάσσων διατονικῇ (τόνοι ἐλάσσων καὶ ἐλάχιστος) τῶν Πρώτων ἤχων (τμ. 18) ἀπὸ τοῦ μέχρι τοῦ ἄνω τετράχορδον μαλακὸν χρωματικὸν τοῦ Β' ἤχου, μετὰ πα ὕφesiν, βου δίεσιν καὶ φυσικόν, κατὰ τὸν τύπον   ἐξ ἐλάχιστου (τμ. 7 1/2) τρίτης ἐλάσσονος ἐναρμονίου (τμ. 16) καὶ ἡμιτόνου χρωματικοῦ (τμ. 6 1/2) καὶ διφωνίας μείζονος τοῦ

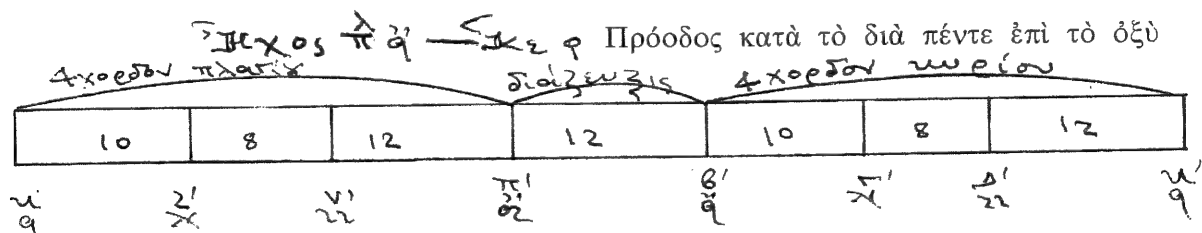
Ἐξ ἄλλης πλευρᾶς, ἀπὸ τοῦ διφώνου $\xi \nu \eta$ πρὸς τὸν μέσον $\eta \alpha$ θεωρούμενος ὁ ἦχος, παρουσιάζει ὅψιν πλαγίου πρώτου διφώνου ἀπὸ τοῦ $\kappa \epsilon$ ($\pi \alpha \kappa \epsilon \rho$) με —ἀτελεῖς τώρα πλέον— καταλήξεις εἰς τὸν ν' καὶ ἐντελεῖς καὶ τελικᾶς εἰς τὸν α , εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι τὰ εἰρμολογικὰ μέλη τοῦ πλ. Α', καὶ εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἐκθεσιν προβαίνομεν ἀκολουθῶς :-

§ πστ' Περὶ ἤχου Πλαγίου Πρώτου (Διφώνου) Εἰρμολογικοῦ ἐκ τοῦ $\kappa \epsilon$

Ἦχος $\pi \alpha \kappa \epsilon \rho$ Εἰρμολογικὸς

Εἰς τὴν ἰδίαν βάσιν $\kappa \epsilon$ τοῦ Πρώτου ἤχου θεμελιῶται καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου (τετράφωνος) Εἰρμολογικός, παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν, εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς δηλοῖ καὶ ἡ προσωνυμία του, ψάλλονται ἅπαντα τὰ τοῦ πλ. Α' εἰρμολογικὰ μελωδήματα τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὡς ἐλέχθη εἰς τὰ περὶ Πρώτου ἤχου $\alpha \kappa \epsilon \rho$, οὗτος ὁ Εἰρμολογικός Πλάγιος τοῦ Πρώτου $\pi \alpha \kappa \epsilon \rho$ παρουσιάζεται ὡς $\pi \alpha \kappa \epsilon \rho$ κατὰ μεθαρμογήν —μεταφοράν— ἐπὶ τοῦ $\kappa \epsilon$, βαίνων κατὰ τετράχορδα διεzeugμένα, μετὸν $\kappa \epsilon$ ὡς $\pi \alpha$ (α), τὸν ἄνω $\pi \alpha'$ ὡς $\delta \iota$ ($\delta \iota'$), τὰ ἄνω $\beta \nu \sigma$ καὶ $\gamma \alpha \sigma$ ὡς $\kappa \epsilon$ καὶ $\zeta \omega$ (σ' καὶ ζ' ἢ ζ ἐν καθόδῳ) καὶ τόνους ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα κατὰ τετράχορδον διεzeugμένως, διὰ μείζονος διαζευκτικοῦ τόνου $\pi \alpha' - \sigma'$ ($\alpha' - \sigma'$).

Τὰ μαρτυρικὰ σημεῖα εἶναι τώρα τὰ τοῦ ἐκ τοῦ $\pi \alpha$ πλαγίου πρώτου, δεικνύοντα τὴν ποιότητα τῶν διαστημάτων, ἐνῶ τὰ γράμματα δεικνύουν τὸ φυσικὸν ὕψος τῶν φωνῶν.

Καὶ ἐν καθόδῳ ἀπὸ τοῦ $\kappa \epsilon$ (α) διατηρεῖ τὴν αὐτὴν διάταξιν διαστημάτων πρὸς τὸν κάτω $\pi \alpha$ ὡς ἅγια ($\alpha \pi \alpha \alpha$), μετὸς φθόγγους $\gamma \alpha \sigma$ καὶ $\beta \nu \sigma$ ἐν διέσει (ζ καὶ σ).

Ἐπειδὴ ὁμως παρουσιάζεται, τόσον εἰς τὴν λαϊκὴν, ὅσον καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν

Ἰδού, ἐν παραλληλισμῷ, καὶ ἡ σχηματικὴ παράστασις τῆς πορείας ἀμφοτέρων:

Ἰμεχος ᾧ Ἰκεδ τετράφωνος

4 χορδὸν τελευτίου			διαζεύξις		4 χορδὸν κυρίου			συναφή		
10	8	12	12		10	8	12	10	8	12
π ⁹	χ ⁸	ζ ⁷	Α ⁶	η ⁵	ζ ⁴	χ ³	π ²	χ ¹	ζ ⁰	Α ⁹

Ἰμεχος ᾧ Ἰκεφ

συναφή				4 χορδὸν πλαγία			διαζεύξις			
12	10	8	12	10	8	12	12	10	8	12
π ⁹	η ⁸	α ⁷	Α ⁶	η ⁵	χ ⁴	ζ ³	ζ ²	η ¹	χ ⁰	Α ⁹

Ἀκολουθοῦν μέλη ἐκκλησιαστικά, με περιπτωσιακὴν, καὶ ἄλλα λαϊκά, με μόνιμον τὴν χρωματικὴν διφωνίαν :

Ἰμεχος ᾧ Ἰπαφ — με τέλος εἰς τὸν Ἰεφ — κεφ

Πω σω τη ει θε ω ᾧ τω ω θα λαι σου λαν ᾧ πω

αν α βρο χου ᾧ ο δη τη σα θυ ᾧ η φα ρα ω τω ρα

τι α κατα πο θυ σα θυ ᾧ αυ τω μονω α σω

μεν ᾧ ο ο τι (α) θα πο ο ζα σα θυ

Ἰμεχος ᾧ Ἰπαφ — (χ⁸ - π⁷ - ζ⁶)

Σε εν ν πε ρονω ᾧ και λο ο ο ο ο ο ο

λη τα α α α ρα θα ε ου ου ᾧ εν εν χρο

ο νω τω α α χρο ο ο α χ α α φρα γω υ

χο ο ο γους ουωσαι και αι αι θα η ου χο γη

τος ο θα ος ο ο τωτα τα ε ε ου η κιν η
 Τελχος πα κκε ρ χ

α να σι τω ο θα ος η η δια ουρ τι σδη τω

σω οι εχ θροι δυτου η η φυ γε τωσαν α πορρ σω τες

δυτε η οι μι χ σδ τε δυτον η

Πα οχα ι ε ου η κιν σι η με ου ανα δε δε

κτα η τα οχα και νοι η α ρι σι η τα οχα κω ρ

τοι η τα οχα καν σε ρα σμι ον τα οχα χει ρος ο

χυ τω της η τα οχα α κω κον η τα οχα με γε η

τα οχα τω τε σδω η τα οχα το τε χας η κιν εσ τα οχα

θριμ σου α νοι σι σι ζαν η τα οχα καντας α ρι

α α ζαν τε σδω η

Τελχος πα κκε ρ χ

α σπρον για σε μι τωι διο χα κω βαμ κκε η χ

δέν ημ δαν, γω ω δέν ημ δαν, γω

- δάν ημ δαν γω, που σ' είχα φιλημένη, δάν ημ δαν γω ;

Ήχος π' η - Κε ρ φ - με.

Σαυτα τα στα και και ψη και α που φα ε ε ε ε
 τα α φα να α α α ρ για α που για α
 ε βγα να σι δω ω ω ω ε βγα να σι δω ω

τα μα τας να α α χα ρω

- και κούνται δύο χινα κερμια, που λήπτων σ' ε φικα ρ ι α
 ε βγα να σι δω, ε βγα να σι δω, να παρηγορη δω.

Ήχος π' η - Κε ρ φ - με.

ε λα μια κια χη κια οι α δρες οι φα η η σμοι

οι α δρες οι φα η σμοι και και πολε μαρχοι

- ε χα μια κι αλλη κια - πως ειν' η μπαλλες δανειες
 πως ειν' η μπαλλες δανειες, ματέχουν το στη μάχη

§ πζ' 'Ο αὐτὸς ἦχος Πλ. Α' Δίφωνος ἐκ τοῦ Πα (τῆς Παπαδικῆς)

Ἦχος π' η Πα ρ φ - με.

Τὸ χρῶμα τοῦτο τῆς διφωνίας τοῦ Εἰρμολογικοῦ πλ. Α' ἤχου, παρατηρεῖται καὶ εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ Πα πλάγιον τοῦ Πρώτου, μετὰ τὰ αὐτὰ διαστήματα καὶ τοὺς φθόγγους $\frac{1}{2}$ και $\frac{1}{4}$ ἐν ὑφέσει· καὶ τοῦτον εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ διδάσκαλος Φιλανθίδης, ὡς εἶδομεν εἰς τὰ

5. $\mathbb{R} \times \mathbb{S}^1 \rightarrow \mathbb{R} \times \mathbb{S}^1$ $(t, \theta) \mapsto (t, \theta + \alpha t)$ $\alpha \in \mathbb{R}$

22

Η ψυχή μου σ' αγαπά και σ' αγαπάς ο νυχτακός μου

$\frac{1}{\sigma_{\alpha}^2} = \frac{1}{\sigma_{\alpha}^2} + \frac{1}{\sigma_{\beta}^2} + \frac{1}{\sigma_{\gamma}^2} + \frac{1}{\sigma_{\delta}^2}$
 στα α με στα τετα και χω

$\frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 & i \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$, \rightarrow $\frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 & -i \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$

να α μη η να μη μου φα οχς κα ρα

- Γιατί έχου γης - αμάω σι' άρα καύ - γιατί έχου στίς - μάσλις
αφράλας μου

μῖαν, ᾧ - μῖαν ἄφρα πρῶτα

Ἰεροσολέων καθ' ὅλου χρωματικὸς ~~κτ.~~

42.

The graph shows χ^2 vs ϕ . The curve starts at $(0, \infty)$, decreases to a minimum at $\phi = \frac{\pi}{2}$, and then increases towards ∞ as ϕ approaches π .

$\frac{c}{\mu_0} \vec{\nabla} \times \vec{B} = \vec{j}$

να τα παχω χω ω να τα ρασω φω ε ως μου

va a son na fu ten na ar dia a

ἢ μεδαχα νασι ἐωτήσω - τοςενα εἶσαι γηὰ ἐνωμὰ
ἢ φρενιζάραι ἢ ἐπιδιζάραι - ποῦ χευστάτωα ἐμμορφιά

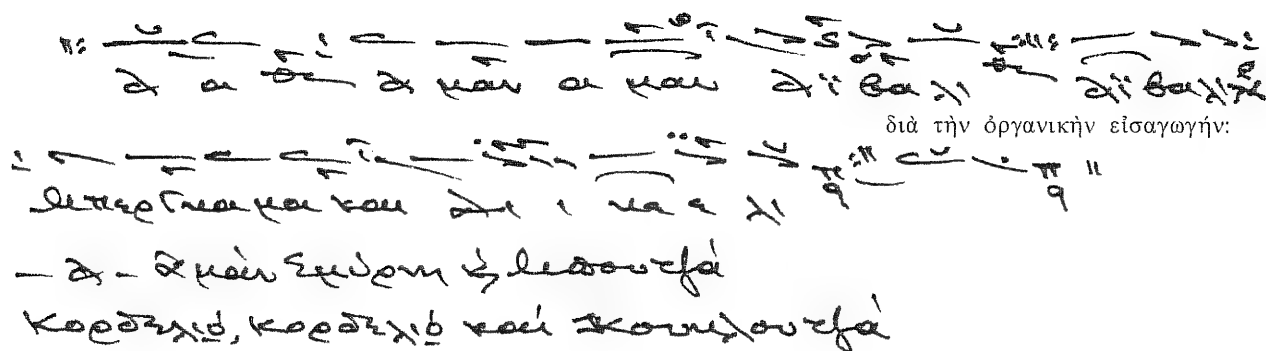
Ἰερεὺς πρὸς τὰς 9 ὥρας 9σημοί

1x1

[illegible]

$\frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}} = \gamma$

$\frac{1}{2} - \frac{1}{2} = 0$

Τέλος, ὡς πρὸς τὴν **μ α ρ τ υ ρ ί α ν** αὐτοῦ, αὕτη :

"Α ν μ έ ν, τὸ μέλος, ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Κε ἢ Πα, ἡ δίφωνος ἀνάβασις γράφεται ἐντὸς παρενθέσεως: Ὑχος $\frac{\gamma}{\eta}$ ἢ $\frac{\kappa}{\pi}$ ἢ $\frac{\pi}{\alpha}$ ($\frac{\sigma}{\tau}$)

"Α ν δ έ , ἀπὸ τῆς διφωνίας, παριστῶμεν αὐτὴν ἐλευθέραν : Ἦχος π ρ κ ε ρ
 ἦ στα ρ ~~ϕ~~ ϕ .

§ πη' Περί τοῦ Μαλακοῦ Διατονικοῦ Δευτέρου ἢ Βαρέος ἤχου

$\tau H \chi o s$ $\eta \tau H \chi o s$

Δύω φωνὰς ἐν ἀνόδῳ ἀπὸ τοῦ τετάρτου () ἤχου — δευτέρας βάσεως παραγωγῆς τῆς ὀκτωηχίας — καὶ μίαν ἀπὸ τοῦ πρώτου (), ἐπὶ τοῦ φθόγγου ζω' τοῦ ἄνω διαπασῶν, ἔχει τὴν βάσιν του ὁ δεύτερος ἤχος τοῦ μαλακοῦ διατόνου, γραφόμενος ζωξ ἢ ζωϑ τὸ παλαιόν.

Ἄλλ' εὐρισκόμεθα ἤδη ἐκτὸς τοῦ μέσου διαπασῶν ὅπου καθίσταται φωνητικῶς ἐφικτὴ ἡ θεμελίωσις ἤχων ἐκκλησιαστικῶν. Δι' ὃ καὶ τὸν ἤχον τοῦτον, ἀπὸ τῆς ἀντιφωνίας αὐτοῦ θεωροῦσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ, καλοῦντες αὐτόν, τῶρα πλέον, Ἦχον Βαρὺν, ὡς εὐρισκόμενον κάτω καὶ τοῦ φθόγγου τοῦ ἤχου, πρώτης βάσεως παραγωγῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας· καὶ ὡς τοιοῦτος διακρίνεται :

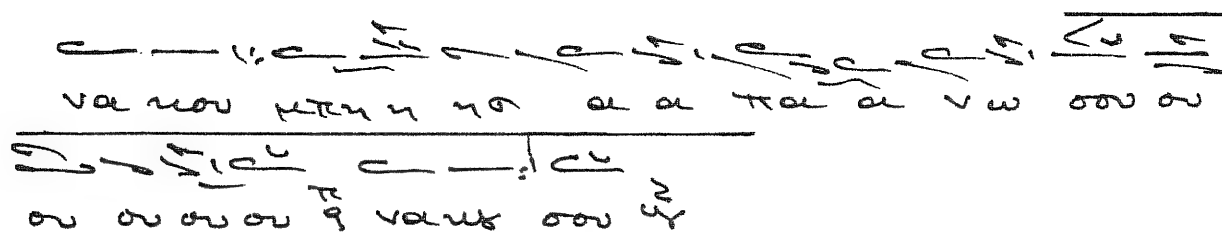
- α) Εἰς ἦχον Βαρὺν $\overline{\text{Zw}} \xi$ ἄπλοῦν, μέσον τοῦ Ἑσω ξ Παρ ἢ π ἄπαρ ξ
 β) » » » $\overline{\text{Zw}} \xi$ τετράφωνον (Λέγετον ἀπὸ τοῦ $\text{Zw} \xi$) καὶ
 γ) » » » $\overline{\text{Zw}} \xi$ ἑπτάφωννον (Β' διατονικόν), με

κοινὸν γνῶρισμα πάντων, τὸ ὅτι καταλήγουσιν εἰς τὸν κάτω ✠ ὅπου καὶ τὸ β α σ ι κ ὸ ν
ἱ σ ο ν αὐτοῦ· ἄν και ὁ Πρωτοψάλτης Δανιὴλ ἔγραψε μίαν δοξολογίαν ἐπὶ τοῦ ἄνω ✠
ἀποκλειστικῶς.

Ἀκόμη, τὸ ὅτι βασικῶς, πάντες οἱ κλάδοι αὐτοῦ ἀνήκουσιν εἰς τὴν παπαδικὴν μελοποιΐαν.

Ἡ χ ο ς ܡܝܕܝܐ ܐܡܠܝܬܐ

Ὁ ἦχος οὗτος, ὡς κύριος (Β' ἦχος διατονικὸς) βαίνει κατὰ τετράχορδα συνημμένα, ἐκ τόνων ἐλαχίστου, μείζονος καὶ ἐλάσσονος δι' ἕκαστον $\frac{5}{4}$ — $\frac{3}{2}$ καὶ $\frac{3}{2}$ — $\frac{4}{5}$ μετὰ

- καὶ σερμάνη πλεῖον ὅτι ἔχω, ἵνα θεωρῶ τὰ κάλλη σου

Εἴτε, ἀκόμη ὡς ἦχος $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ ζω $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ μέσος τοῦ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ διφώνου περὶ τοῦ ὁποῦ ἐλέχθησάν τινα καὶ εἰς τὰ περὶ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ ἦχου. Ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἀρμογὴν καὶ πορείαν κατὰ συναφὴν, μὲ τὸν φθόγγον $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ φυσικόν, ὁ ἦχος παρουσιάζεται καὶ ὡς τετράφωνος παρὰ τῶν νεωτέρων ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν.

$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ ζω $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ μέσος τοῦ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$

8	12	10	$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$	$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$	16	$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$
$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$	$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$	$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$	$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$	$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$	$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$	$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$

Ἐν τούτοις, ἡ ἀσυμφωνία τῆς ἡλαττωμένης πέμπτης $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ (τμ. 38 ἀντὶ 42) φέρει τοῦτον τὸν $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ διάφωνον πρὸς τὸν $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ τὴν βάσιν τοῦ βαρέος ἦχου. Ἐὰν δὲ ἡ τετραφωνία αὕτη ὁδεύῃ καὶ μὲ τοὺς φθόγγους $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ καὶ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ ἐν ὑφέσει, τότε εἶναι φανερόν ὅτι εὐρισκόμεθα πρὸ ἦχου διφώνου τοῦ πλαγίου πρώτου $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ τοῦ ὁποῦ, τώρα πλέον, ὁ ἐπὶ τοῦ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ βαρὺς ἦχος παρίσταται ὡς μέσος, καὶ δέον ὅπως γράφεται :

$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ ($\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$) $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μελοποιοί, δὲν καθώρισαν ἰδιαίτεραν παράστασιν τοῦ κλάδου τούτου τοῦ βαρέος· ἀρκοῦμενοι —ὡς ἐν τῇ δοξολογίᾳ ἦχου $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ ζω $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου παρατηρεῖται—να ἐπιφέρωσιν ὑφέσεις ἐπὶ τῶν φθόγγων $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ καὶ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ μὲ τὸν $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ φυσικόν· καὶ μόνον ἐν τῇ «Εὐτέρπῃ» καὶ τῇ «Πανδώρα» ὁ Φωκαεὺς, κάμει τὴν διάκρισιν, διὰ τοῦ ἀνατολικοῦ ὀνόματος τοῦ ἦχου «πεστενιγκιάρ».

Δεσπόζοντες φθόγγοι: ὅταν πρόκειται ὡς μέσος τοῦ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ διφώνου οἱ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$, μέ:

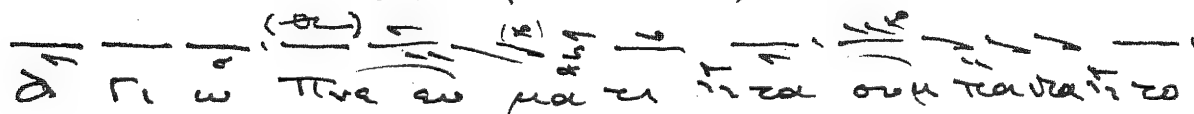
Ἐλξεις: τοῦ Βου $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ πρὸς τὸν $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ καὶ τοῦ Κε $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ πρὸς τὸν $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ · καὶ μέ:

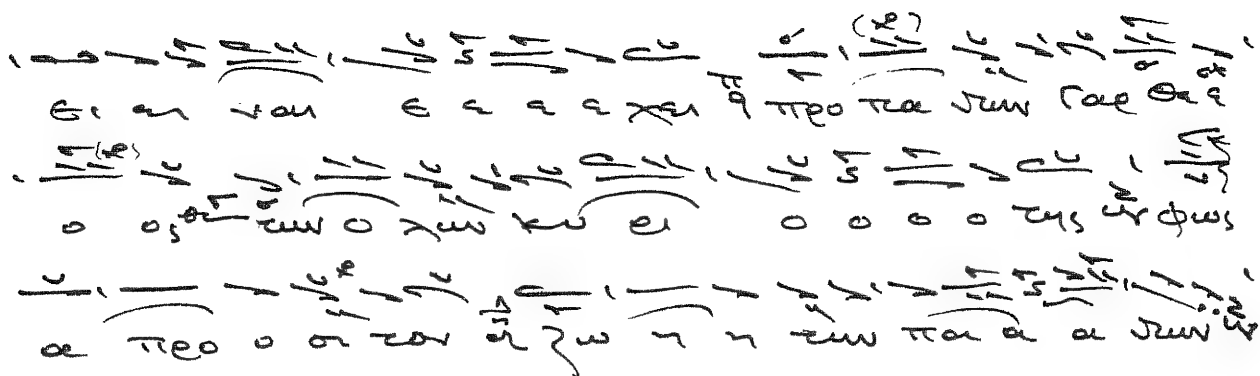
Ἀπήχημα, 'που —διὰ τοῦ πλ. Α'—να φανερώνη τὴν χρωματικὴν ὑφὴν τῆς τετραφωνίας αὐτοῦ :

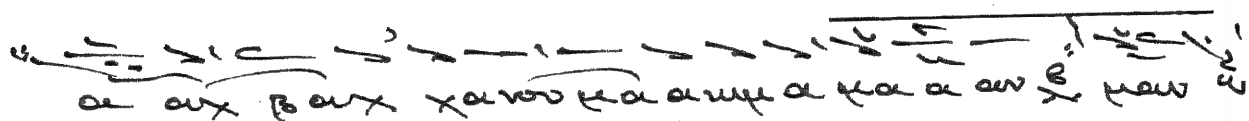
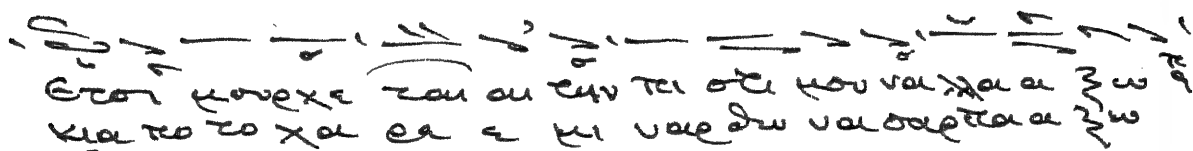
Οὔτε ἡ πρὸς τοῦτον τὸν ἦχον διαφορὰ τοῦ ἀκολουθῶς ἀναφερομένου $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ ζω $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ βαρέος τετραφώνου, δηλοῦται παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν· ἐνῶ εἶναι τόσον ἀπαραίτητος, ὅχι μόνον διὰ τὴν ψαλμωδίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τραγούδια μας τὰ ἐθνικά, 'που σώζουν ὅλας τὰς κατὰ τὸν βαρὺν τοῦτον ἦχον ἀναφερομένας ποικιλίας.

$\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$ ($\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$) $\text{π}^{\alpha}\text{π}^{\alpha}\text{ρ}$

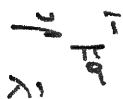

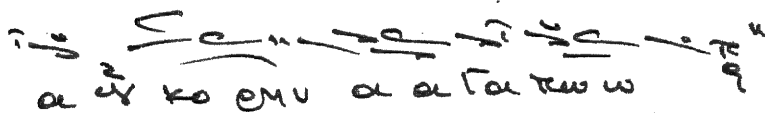
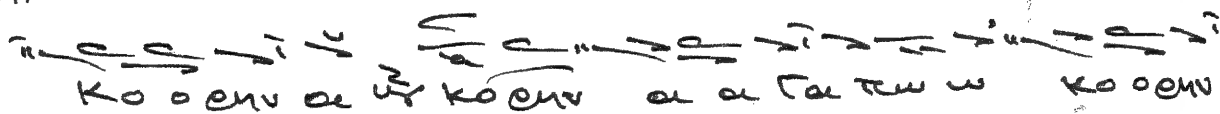
Ἦχος ὁ αὐτός, ὡς πᾶ παρ (F#) μεσάζων ξ

Ἦχος πᾶ παρ (F#) μεσάζων — 9σημοι ξ

7σημοι

— Κόθην αφαιτώ, ζανδή και μωρομμάται
δωδεκα ἄτων, δωδεκα ἄτων

Ἦχος Βαρὺς τετράφωνος

Ὁ τετράφωνος βαρὺς ζω ξ μετὰ τὴν φθορὰν τοῦ ἄνω ξ' ἐπὶ τοῦ Γα τῆς τετραφωνίας αὐτοῦ— ἢ καὶ ἄλλως, τὴν φθορὰν τοῦ λεγέτου ξ' ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ ζω ξ θέλει τὸν Γα ξ ἐν διέσει ξ' καὶ τὸν ξ φυσικόν, καὶ πορείαν διεzeugmé-

Πρόκειται, λοιπόν, περί χρώματος τοῦ λεγέτου ἐκ τοῦ Ζω (ἤχος $\lambda\epsilon\gamma\epsilon\tau\omega\varsigma$ Ζω- θ) με ἀμετακινήτους : τὴν βάσιν β τὴν διφωνίαν $\beta\alpha$ καὶ τὴν τετραφωνίαν $\beta\alpha\gamma\delta$ τοῦ τετραφώνου τούτου βαρέος ἤχου· καὶ τὸ τετράφωνον αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Γα ἐν διέσει, ἠθέλησαν ἄνα σημειώσουν, κυρίως, διὰ τῆς φθορᾶς θ τοῦ δευτέρου ἤχου ἐπὶ τοῦ $\lambda\epsilon\gamma\epsilon\tau\omega\varsigma$ ὡς μέσου ἤχου, οἱ εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν ἐξηγηταὶ μαθημάτων ὡς : «Τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα», τὸ «Ἀλληλουϊάριον τὸ κοινόν» τοῦ Θεοδούλου καὶ τὸ «Ἀνωθεν οἱ Προφῆται» τοῦ Κουκουζέλου, ἅτινα ἀπλῶς ὡς ἤχου βαρέος β — ἄνευ ἐνδείξεως χρώματός τινος — ἀναφέρονται παρὰ τῶν παλαιῶν χειρογράφων.

Δὲν πρόκειται δὲ περὶ κλίμακος μέσου δευτέρου ἤχου ἐπὶ τοῦ β (ἤχος $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$) καθ' ὅσον ἐν αὐτῷ, οἱ τοῦ βαρέος ἐλάχιστοι τόνοι (τμ. 8) $\beta\alpha - \beta\alpha$ καὶ $\gamma\delta - \gamma\delta$ εἶναι ἡμίτονα χρωματικά (τμ. 6 1/2) με τοὺς φθόγγους $\beta\alpha$ καὶ $\gamma\delta$ ἐν διέσει, ἀπαιτοῦντες ἐπὶ τὸ ὅξυ μετακίνησιν τῆς βάσεως, τῆς τετραφωνίας καὶ τῆς ἐπταφωνίας τοῦ ἤχου, πρᾶγμα παράλογον καὶ παράφωνον.

Ἐξ ἄλλου, φανερόν ὅτι πρόκειται περὶ μέσου τετάρτου καὶ ὄχι περὶ μέσου δευτέρου χρωματικοῦ, τὸ γεγονὸς ὅτι, κατάβασις ἐκ τοῦ τοιούτου β εἰς τὰ ῥηθέντα μαθήματα, γίνεται διὰ τοῦ φυσικοῦ κάτω β ἐν διέσει πρὸς τὸν κάτω β · ἐνῷ ἂν θεωρηθῇ οὗτος ὡς μέσος δεύτερος, ἡ κατάβασις δέον ἄνα γίνῃ διὰ τοῦ β ἐν ὑφέσει πρὸς τὸν β ὡς πλάγιον τοῦ δευτέρου ($\beta\alpha\gamma\delta$). Ἄς μελετήσουν ἐν τῇ πράξει τὸ θέμα, ὅσοι ψάλλουν ἀκόμη τὴν παλαιὰν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν.

Ἰδοὺ καὶ αἱ τρεῖς σχετικαὶ κλίμακες (μέσου δευτέρου, βαρέος τετραφώνου καὶ λεγέτου χρωματικοῦ ἐκ τοῦ Ζω), διὰ ἄνα φανῇ ἡ διαφορά :

ἤχοι :

β	$\beta\alpha$	γ	$\gamma\delta$	δ	$\delta\epsilon$	ϵ	$\epsilon\zeta$	ζ	$\zeta\eta$
6 1/2	12	7 1/2	16	6 1/2	12	11 1/2			
8	12	10	12	8	12	10			
8	12	8	14	8	12	10			

μέσος (β) $\beta\alpha\gamma\delta$ (β) $\beta\alpha\gamma\delta$ (β)

Ἦχος Βαρὺς ἐπτάφωνος

Ἦχος $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$ ἐπτάφωνος ἢ $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$ διατονικὸς

Ὁ ἐπτάφωνος βαρὺς ἤχος, εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ ἐν ἀρχῇ σημειωθείς δεύτερος ἤχος τοῦ μαλακοῦ διατόνου ἀπὸ τοῦ ἄνω ζω' $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$ (ὡς $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$ γραφόμενος παρὰ τῶν παλαιῶν)· ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τῆς φθορᾶς αὐτοῦ κεραία, δηλοῖ τὴν πορείαν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ὅξυ συνημμένως μετὰ φυσικόν.

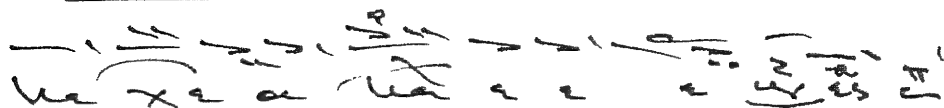
Ἀπὸ τῆς δηλωτικῆς τῆς ὡς δευτέρου ἤχου διατονικοῦ ιδιότητος αὐτοῦ :

$\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$ καὶ $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$

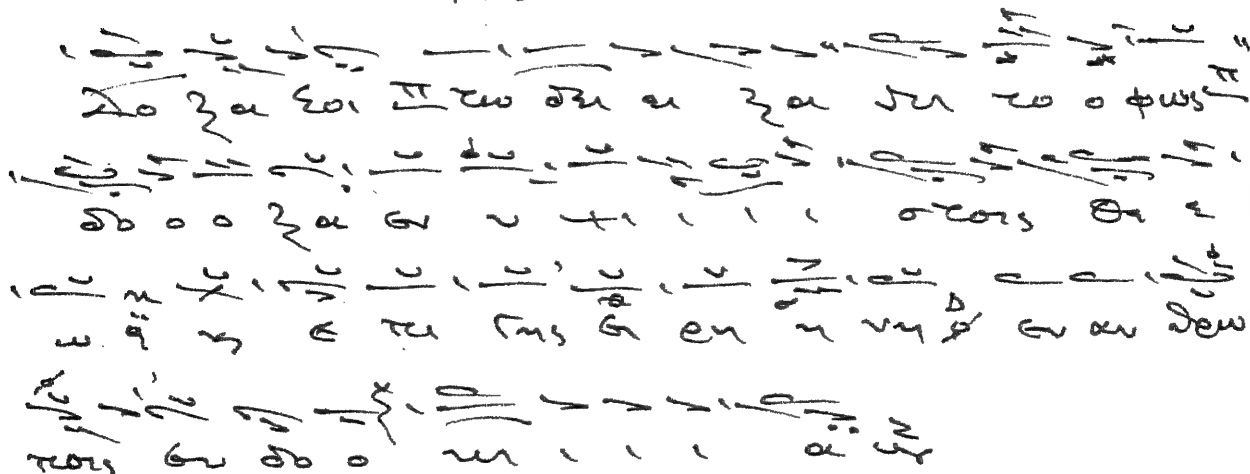
* Καὶ ὁ ἐπτάφωνος βαρὺς, ἐκαλεῖτο «ἐξω» (ὕψηλός) ὡς εἶδομεν παρὰ τῶν παλαιότερων :-

πλαγίου δευτέρου, κατὰ κόμματα 2 ὑψηλότερον —κι ἐν τῷ ὀργάνῳ— τοῦ πρώτου :
 ($\text{ϰ} = \text{ϰ}^{\sharp}$ ἐν $\text{ϰ} = \text{ϰ}^{\flat}$).

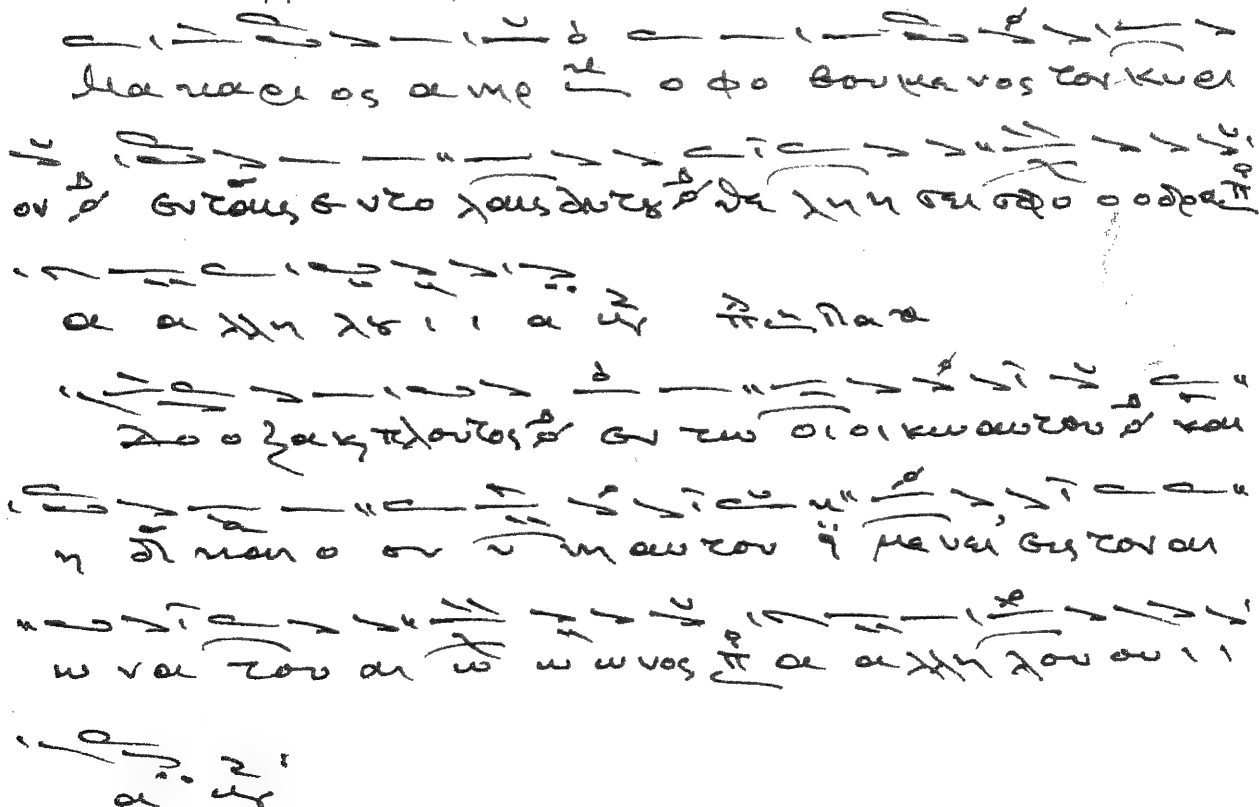
Ἄ π ἤ χ ἡ μ α : ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ πλ. α Πα-α

Ἰσχυρός πλ. Πα-α Παρθενίου

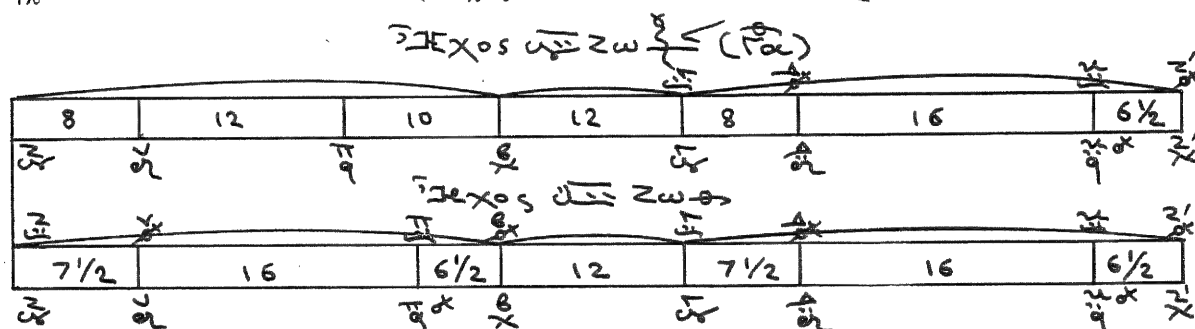
Ἐκλογή Ἰσχυρός πλ. Πα-α μέσος διατονικός χ^{\sharp}

§ πθ' Ἡ ἐκ τῆς κλίμακος τῶν μαλακῶν διατονικῶν δευτέρων ἤχων, παραγωγή τῶν μαλακῶν χρωματικῶν δευτέρων - Ἦχος Δεύτερος

Ὡς ἐκ τοῦ Λεγέτου παράγεται ὁ χρωματικὸς μαλακὸς Πλ. Β' ἤχος (Ἴδε Τόμ. Β' σ. 26), οὕτω κι' ἐκ τοῦ μαλακοῦ διατονικοῦ δευτέρου ἢ βαρέος ἐπταφώνου, παράγεται ὁ ἤχος Δεύτερος μαλακὸς χρωματικὸς, ὡς ἀκολουθῶς :

Τῆς ἔλξεως τοῦ Κε C_2 πρὸς τὸν C_3 μενούσης σταθερᾶς καὶ τοῦ C_3 ἐν διέσει, ὁ ἤχος οὗτος παρουσιάζει ὅψιν : ἐπὶ μὲν τὸ βαρὺ, ἤχου βαρέος τετραφώνου (C_2 D_2 E_2 F_2), ἐπὶ δὲ τὸ ὀξύ, τετράχορδον μαλακοῦ χρωματικοῦ Β' ἤχου (C_3 D_3 E_3 F_3)· καὶ δὲν ὑπολείπεται, παρὰ μία ἀκόμῃ διέσις τοῦ C_3 πρὸς τὸν C_4 διὰ 'να δώσῃ τὰ διαστήματα καὶ τὸ ἄκουσμα χρωματικοῦ δευτέρου ἤχου ἀπὸ τοῦ C_3 ὡς καὶ ἐθεώρουν τὸν ἤχον τοῦτον καὶ οἱ παλαιοὶ (Ἦχος C_3 D_3 E_3 F_3 = C_2 D_2 E_2 F_2 C_3 D_3 E_3 F_3).

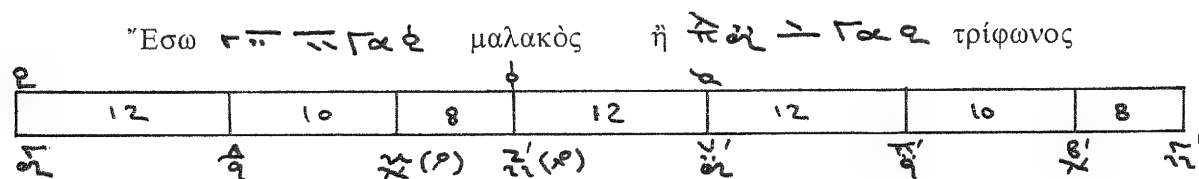
§ ς' Περὶ τοῦ Τρίτου Ἦχου τοῦ Μαλακοῦ Διατόνου

Ἦχος C_3 D_3 E_3 F_3 ἢ Ἦχος C_3 D_3 E_3 F_3

Ὁ τρίτος ἤχος ἔχει βάσιν ἐπὶ τοῦ C_3 τοῦ ἄνω διαπασῶν, τρεῖς φωνὰς ἄνω τοῦ C_3 , δευτέρας βάσεως παραγωγῆς τῶν (κυρίων) ἤχων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας.

Ὁ ἀπὸ τοῦ C_3 τρίτος οὗτος ἤχος, παρ' ὅτι κύριος, ὡς ἐκ τῆς φυσικῆς του θέσεως ἐν τῷ διαπασῶν, βαίνει διεzeugμένος μὲν, μετὰ τετράχορδα C_3 - D_3 καὶ D_3 - E_3 μετὰ μείζονος διαzeugτικοῦ τόνου E_3 - F_3 θεωρούμενος ὡς ἤχος ἐπτάφωνος τοῦ C_3 συνημμένως δὲ μετὰ τετράχορδα C_3 - D_3 - E_3 καὶ μείζονος προσλαμβανομένου F_3 - C_4 θεωρούμενος ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ὡς κυρίου C_3 νη C_3 καὶ τοῦτο εἶναι, ἀπὸ τῆς χαμηλῆς του βάσεως τὸ παρ' ὀθωμανοῖς «ράστ ἀτζεμπλι» (C_3 - D_3 - E_3 - F_3).

Ὡς κι' ἐπὶ τοῦ σκληροῦ τρίτου ἤχου (C_3 D_3 E_3) οὕτω κι' ἐπὶ τοῦ μαλακοῦ· λόγῳ τῆς ἔξω τοῦ μέσου διαπασῶν βάσεως αὐτοῦ (C_3), μεταφέρεται εἰς τὴν βάσιν C_2 τοῦ πλαγίου τρίτου ἢ Βαρέος (C_2 D_2 E_2) ἤχου, μετὰ τὸν C_2 ἐν ὑφέσει ὡς νανὰ (C_2), τὸν Κε C_2 ἐν μικρᾷ ὑφέσει, ὡς λέγετον (C_2), τὸν Δι ὡς ἁγία τετράφωνον (C_2) καὶ τὸν Γα εἰς τὴν ιδέαν τοῦ C_2 (ἢ C_3) τοῦ πλαγίου τετάρτου (C_2).

εἶναι ὅπου τοῦ δίδουν χαρακτήρα ἄκρως κατανυκτικόν. Παράδειγμα, τὸ τῶν ὄρθρων τῆς Μ. Ἑβδομάδος «Ἀλληλούϊα» :

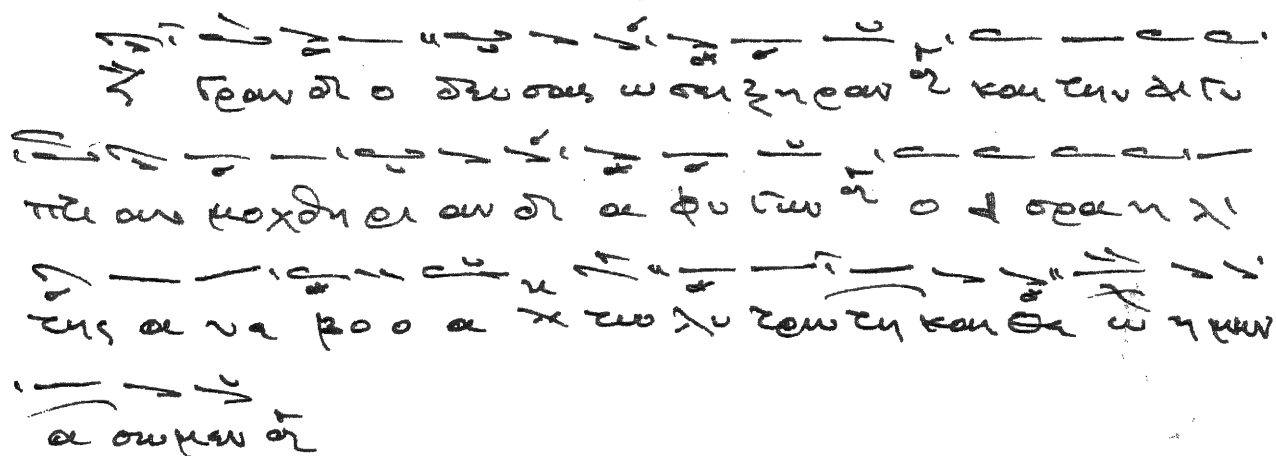

Ἡ μελωδικὴ αὕτη κίνησις, παρατηρεῖται καὶ εἰς τὸν $\pi \alpha \gamma \eta \epsilon$ —τὸν καὶ τρίτον ἦχον ἀπὸ τοῦ κάτω α θεωρούμενον— ὅταν ὁδεύῃ πρὸς τὴν μεσότητά αὐτοῦ ἐπανακάμπτων. Παράδειγμα, ἀπὸ τοῦ Λαμπαδαρίου τὸ «Μακάριος ἀνὴρ» ὡς πρὸς τοὺς φθόγγους $\alpha \gamma \alpha \theta \alpha \varsigma$ πρὸς τὸν α .

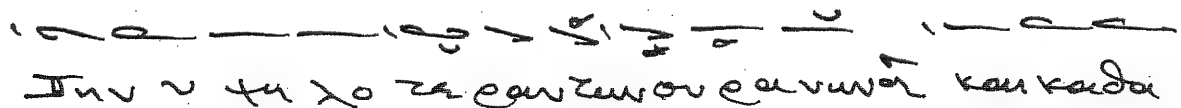
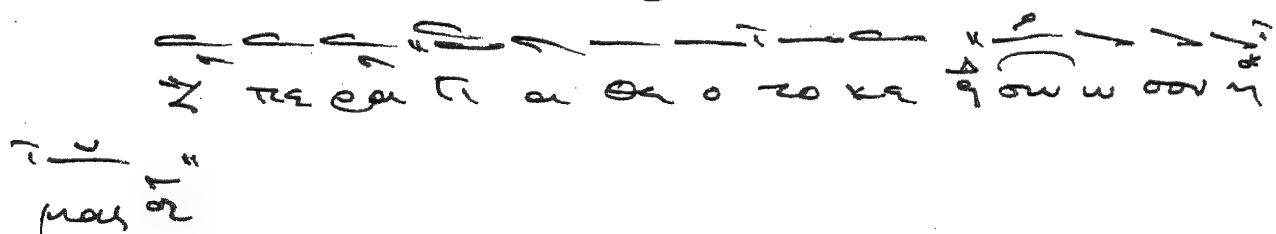

Ὁ κατὰ τὸ διὰ τεσσάρων τριφώνος οὗτος πλάγιος τοῦ τετάρτου $\pi \alpha \gamma \eta \epsilon$ ἐναλλάσσεται ἐν τῇ ψαλμῳδίᾳ, εἰς τὰ εἰρμολογικὰ μέλη μετὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ Νη πλαγίου τετάρτου $\pi \alpha \gamma \eta \epsilon$ κατὰ τὸ διὰ πασῶν καὶ τὰ διαστήματα καὶ τὰ ἴσα μεταφέρονται κατὰ τὴν ιδέαν καὶ τὴν βάσιν ἐκάστου ἐξ αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ Γα εἰς τὸν Νη καὶ τἀνάπαλιν, ἀναλόγως.

Ἰσχυρός $\pi \alpha \gamma \eta \epsilon$ — Γα ε

Ἰσχυρός $\pi \alpha \gamma \eta \epsilon$ — Γα ε

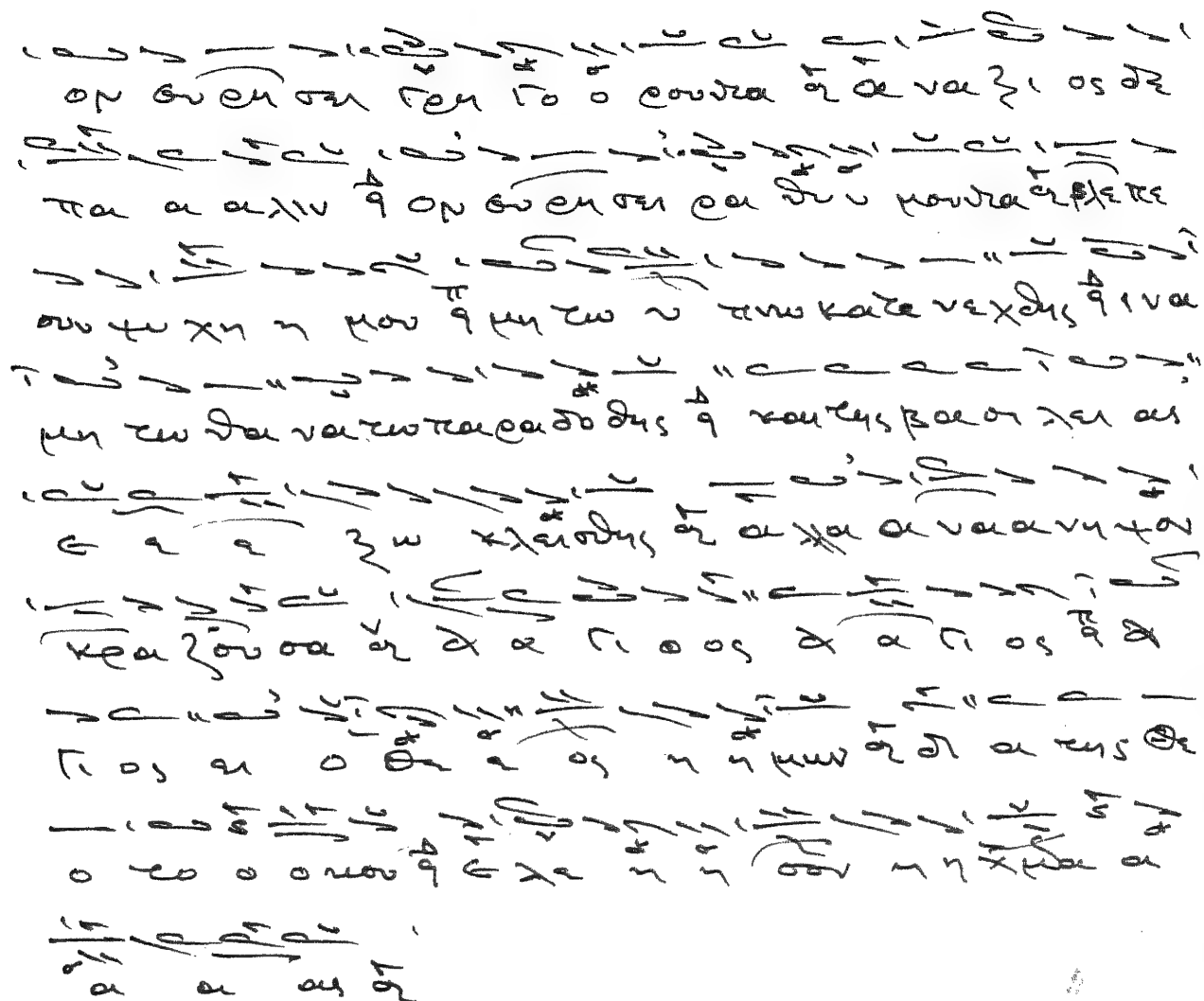
ροταραν^π λαμπρη δοννη χι α κινω^π την χυ
 τωσα κενω^π η μαε θυτης και τα ρα^π την δασκοι
 ναν του κοσμου^π νη μοις τι κησω κηω^π

Ήχος π̣ο̣ζ — Γα ε Καταβασία

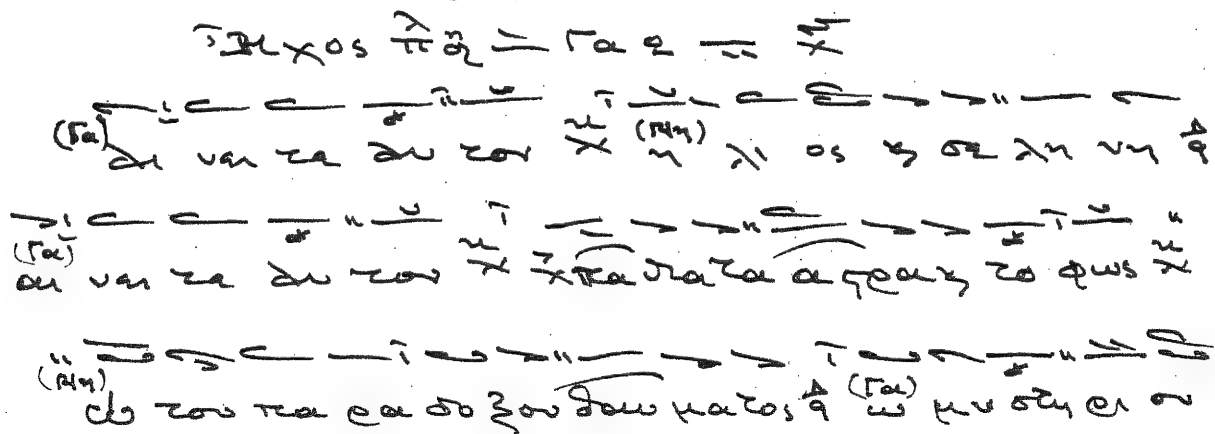
χα^π αδη^π ει^π μοι^π εω^π ω^π κη^π ρ^π χα^π γαρ αι
 αι^π α^π νο^π κη^π αι^π αι^π κη^π ε^π βυ^π ρ^π ου^π κη^π κα
 α^π α^π κη^π α^π να^π α^π α^π τα^π τα^π δε^π ο^π και^π ε^π προς
 ε^π γαρ^π ε^π α^π βο^π ο^π η^π η^π σα^π η^π και^π αι^π ε^π τα^π κη^π
 ο^π ο^π ου^π κη^π ο^π θε^π ε^π ο^πς^π της^π ου^π τη^π αι^π αι^π
 κη^π

Ήχος π̣ο̣ζ — Γα ε

θυ^π λο^π γη^π τος^π αι^π χαι^π στα^π ο^π θε^π ε^π ο^πς^π η^π κη^π ω^π
 ο^π κη^π ου^π σο^π φο^π υς^π η^π τος^π α^π χι^π ει^πς^π α^π να^π δε^π ει^π ζαι^πς^π ρ^π
 και^π τα^π τε^π κη^π φαι^π αυ^π τος^π το^π π^π ρη^π μα^π το^π ο^π α^π γη^π κη^π ω^π
 και^π δε^π αι^π κη^π την^π οι^π κη^π ου^π κη^π κη^π σα^π κη^π νε^π ει^π σο^π κη^π φη^π

Εἰς τὸν ⲁⲗⲓⲛⲁⲓⲛ ἀνήκει καὶ ὁ ἀπὸ διφωνίας — ὅπου τελειοῦται ὁ προτασσόμενος τοῦ προλόγου στίχος— ἀρχόμενος πρόλογος τοῦ εἰρμολογίου « ⲟⲩ τοῦ παραδόξου θαύματος»· με συνεχεῖς καταλήξεις εἰς τὸν ⲁⲓ , ὅπου δὲν εἶναι ἴδιον τοῦ ἀπὸ τοῦ ⲁⲗ κατὰ τὸ διαπασῶν ⲁⲓⲛⲁⲓⲛ .

φεικτου χ ο $\tau\eta$ $\phi\upsilon\sigma\eta$ α $\theta\alpha\nu\alpha\tau\omega\varsigma$ θ $\tau\omega\varsigma$ $\epsilon\upsilon\zeta\upsilon\chi\omega$ $\kappa\epsilon\epsilon$
 μαται θ $\tau\omega\varsigma$ $\theta\alpha\nu\alpha\tau\omega\upsilon\nu$ $\tau\alpha\upsilon$ α $\tau\alpha\iota$ θ $\tau\omega\varsigma$ $\kappa\alpha\tau\alpha$ $\kappa\epsilon\iota$
 $\nu\alpha\lambda\alpha\iota$ ο α $\nu\alpha\upsilon\theta\upsilon\nu\omega\varsigma$ θ $\kappa\epsilon\upsilon\tau\omicron\nu\tau\omicron$ $\phi\omega$ $\omega\varsigma$ $\sigma\upsilon\varsigma$ $\kappa\alpha\iota$
 $\phi\epsilon\iota\zeta\omicron\nu$ η $\chi\iota$ α θ $\theta\lambda\alpha\epsilon$ α $\tau\omega\tau\omicron\tau\omicron\chi\mu\eta$ $\mu\alpha$ χ η
 $\pi\alpha\rho\theta\epsilon$ $\nu\omega\varsigma$ ϵ $\lambda\alpha\chi\omega$ θ $\epsilon\upsilon$ $\tau\omega\gamma\alpha\upsilon\omega$ θ $\theta\lambda\epsilon\pi\omicron\nu\sigma\alpha$ $\kappa\epsilon\epsilon$ $\mu\alpha$
 $\mu\epsilon\nu\alpha\iota$ θ $\chi\epsilon\iota\sigma\tau\epsilon\alpha\iota$ $\omicron\nu$ $\theta\epsilon$ $\tau\alpha$ ϵ $\kappa\epsilon$ $\theta\epsilon$

Ἐν τῇ ἀπλῇ ($\pi\alpha\alpha\tau\alpha\epsilon$) μορφῇ του προτασσομενος στίχος, ἀρχόμε-
 νος ἀπὸ τῆς βάσεως $\theta\epsilon$ φθάνει μέχρι τῆς διφωνίας χ καὶ μετὰ στάσιν εἰς τὸν θ κα-
 ταλήγει εἰς τὴν βάσιν του ὑπὸ μορφήν συντόμου καταλήξεως εἰς τὸν $\theta\epsilon$ διὰ τὰ σύντομα
 μέλη ("Ἴδε «Τὴν ὑψηλοτέραν») καὶ ἀργῆς διὰ τὰ ἀργὰ ("Ἴδε «Ἀλληλούϊα» τῶν Νυμφίων»).

Ὁ αὐτός, ὡς $\pi\epsilon\chi\omega\varsigma$ $\pi\alpha\alpha\tau\alpha\epsilon$ χ

$\epsilon\upsilon$ $\mu\epsilon$ $\rho\alpha\nu$ $\tau\alpha$ $\phi\omega$ ω $\tau\alpha$ $\kappa\iota\omicron$ $\phi\omega\tau\iota\sigma\mu\omicron\varsigma$ $\theta\epsilon$ $\kappa\alpha\iota$
 $\chi\alpha$ $\epsilon\alpha\varsigma$ $\mu\epsilon$ $\tau\alpha$ α $\chi\epsilon\varsigma$ $\kappa\alpha$ $\gamma\eta$ α $\omicron\mu\omicron\varsigma$ $\theta\epsilon$
 σήμασα βαφτίζεσαι δ'χειστός, εἰς τὸν Ἰορδάνη τὸν ποταμό.

$\pi\epsilon\chi\omega\varsigma$ $\pi\alpha\alpha\tau\alpha\epsilon$ $\tau\alpha\epsilon$ χ

$\tau\alpha\mu$ $\pi\epsilon\alpha$ $\mu\eta$ $\chi\upsilon$ $\tau\eta$ η $\theta\eta$ $\eta\varsigma$ $\phi\lambda\omicron\upsilon\epsilon$ $\delta\iota\alpha$ α θ
 $\nu\alpha\iota$ $\nu\alpha\mu$ θ $\nu\alpha$ $\nu\lambda\omicron\nu$ $\theta\alpha\upsilon\mu$ $\theta\epsilon$
 ἵνα βάχουμε τὴ νύφη μας, τοῦ νου δ'αὐ καναεφίμ

Ὡς ἦχος

π̣ = Γα ε

μτ.

ΚΕΚΙΥ.

ὡς τραπὺν δὴ σὺ μα αὖ χα εὐ αὖ παιζῶ κα

αὖ γε χα α α σὺ α

— τὰ νειάτα δὲν πουχιδύται πειά, να τὰ ζαναγορεύσω

Εὐρατα τὸν Γα χι, Γα α α α χι χ κιντα

— — — — — τὸν α α α χι χ

— τὰ νειάτα κα βαρέθηκα, δέλω να τὰ πουχίσω

μα δέλω ναῦσω μεραμχί, να κίντα χαραχίσω

Εὐρατά τὸν νι αὖ πάη, τούτ' ἤρῃ δὲ να μαῖ φάη

Ἦχος π̣ = Γα α μεσάζων

Εὐρατα τὸν τὴ σου σου Γα α α α σου σου

τὴ σου σου Γα α

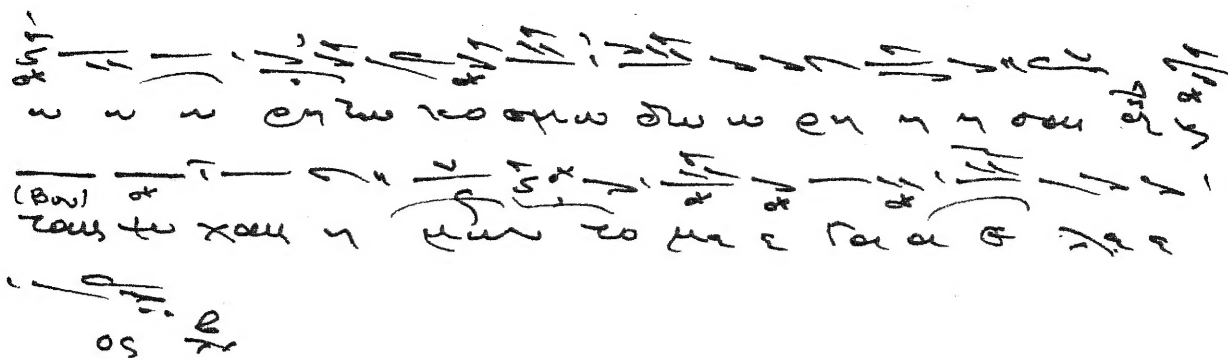
Εὐρατα τὸν τὴ σου σου Γα σου σου α κα τὴ η

Γα το ο νι α α

— εὐδὺναι κιά καλὸν γαί = καί μαχαχρσινιά

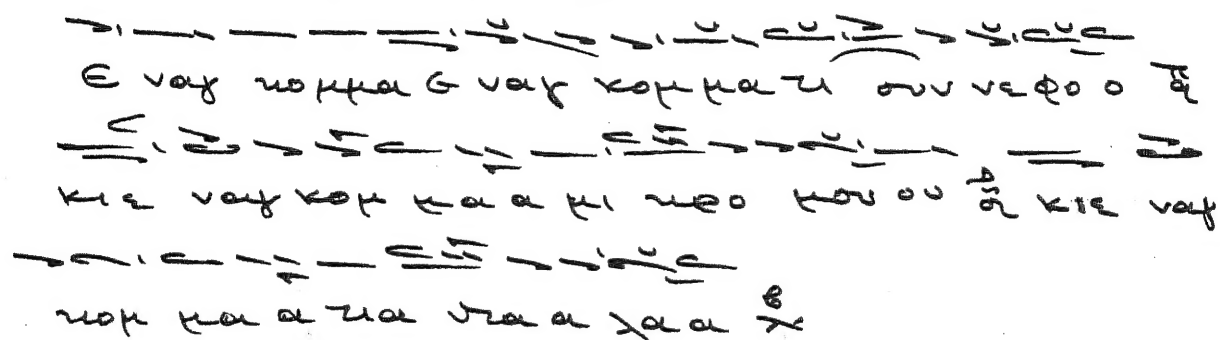
§ 4α' Ὁ αὐτὸς π̣ = ε Τρίφωνος, ὡς Ἦχος Ἐσω Τρίτος π̣ = Γα ε Μαλακὸς Διατονικὸς

Μέλη ἐκκλησιαστικά, ὡς τὰ ἐξαποστειλάρια Χριστουγέννων, Θεοφανείων, Μ. Ἑβδομάδος καὶ ἄλλα, ἐπιγράφονται ἦ χ ο υ τ ρ ί τ ο υ ψάλλονται ὁμως εἰς κλίμακα τοῦ τριφώνου π̣ = Γα ε.

Ἀπὸ τοῦ ἁγία Πα ρ πρὸς τὸν λέγετον Βου ς

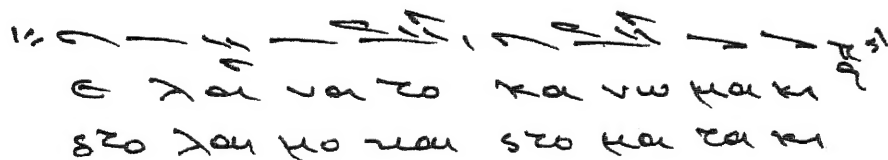
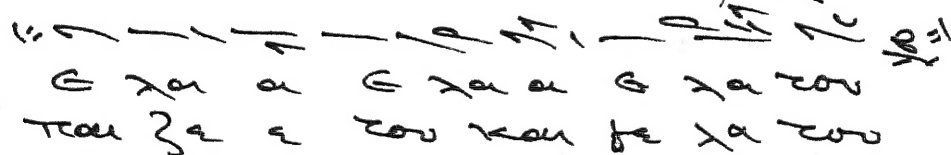
1. H_2XO_3 2. H_2SO_4 3. H_2O

- Πούτο δὲν εἶ-ναυ σύννεφο=τοῦτο δὲν εἶ-ναυ αἰνταῖχα
 μόν' εἰν' ἡ γό-ρη τοῦ παπαῖ=π' ἔρχετ' ἀπὸ-τ' ἀμπελί
 - φέρνεται μῆ-χα στήμ ποδά=ταῦτα εἰς τὸ-μωδῆχι

Ἀπὸ τοῦ λεγέτου Βουξ εἰς τὸν ἅγια Πα ρ

✓ Περιοσ ληλως Βουξ X

-Τις τὸ τοῦ ἁγίου, καὶ τοῦ τοῦ πνεύματος
καὶ τοῦ τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἡμεῖς οὐκ ἔχουμεν

